

*Korruption vastaisen YK:n
yleissopimuksen hyväksyminen*

LAUSUNTOJA JA SELVITYKSIÄ 2005:21

*Korruption vastaisen YK:n
yleissopimuksen hyväksyminen*

OIKEUSMINISTERIÖ
HELSINKI 2005

ISSN 1458-7149
ISBN 952-466-336-8
Oikeusministeriö
Helsinki

KUVAILULEHTI

OIKEUSMINISTERIÖ

Julkaisun päivämäärä
31.8.2005

<p>Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Korruptionvastaiset toimenpiteet – työryhmä Ilari Hannula, pj, siht Sanna Männistö, siht.</p>	<p>Julkaisun laji Luonnos hallituksen esitykseksi</p>		
	<p>Toimeksiantaja Oikeusministeriö</p>		
	<p>Toimielimen asettamispäivä 3.12.2004</p>		
<p>Julkaisun nimi Korruption vastaisen YK:n yleissopimuksen hyväksyminen</p>			
<p>Julkaisun osat Ehdotus hallituksen esitykseksi Eduskunnalle korruption vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä laiksi rikoslain 30 luvun 12 §:n 2 momentin muuttamisesta. Esityksen pääsiallinen sisältö, yleisperustelut, yksityiskohtaiset perustelut, lakiehdotukset, liitteet</p>			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Työryhmä ehdottaa, että eduskunta hyväksyisi New Yorkissa 31 päivänä lokakuuta 2003 tehdyn korruption vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen siltä osin kuin sopimus kuuluu Suomen toimivaltaan.</p> <p>Yleissopimuksen veloitteet liittyvät lahjusrikoksiin ja eräisiin muihin korruptiota koskeviin rikoksiin kuten rahanpesuun. Yleissopimuksessa on määräyksiä näiden rikosten ennalta ehkäisystä, kriminalisoinneista, lainvalvonnasta, kansainvälisestä yhteistyöstä ja varallisuuden takaisin hankkimisesta. Lisäksi yleissopimus sisältää määräyksiä, jotka koskevat teknisestä apua, tietojen vaihtoa ja täytäntöönpanon valvontamekanismia.</p> <p>Suomen lainsäädäntö täyttää pääosin yleissopimuksessa asetetut veloitteet. Esitykseen sisältyy kuitenkin ehdotus rikoslain 30 luvun 12 §:n muuttamisesta. Rikoslain muutoksella nykyisin asianomistajarikoksina syytteeseen tulevat elinkeinoelämän lahjusrikokset muutettaisiin virallisen syytteen alaisiksi rikoksiksi.</p>			
<p>Avainsanat: (asiasanat) Rikosoikeus, YK, kansainvälinen yleissopimus, korruptio</p>			
<p>Muut tiedot tiedot (Oskari- ja HARE-numero, muu viitenumero) OM 25/41/2004, OM049:00/2004</p>			
<p>Sarjan nimi ja numero Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2005:21</p>	<p>ISSN 1458-7149</p>	<p>ISBN 952-466-336-8</p>	
<p>Kokonaissivumäärä</p>	<p>Kieli suomi</p>	<p>Hinta</p>	<p>Luottamuksellisuus julkinen</p>
<p>Jakaja Oikeusministeriö</p>		<p>Kustantaja Oikeusministeriö</p>	

PRESENTATIONSBLAD

JUSTITIE MINISTERIET

Utgivningsdatum
31.8.2005

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare) Arbetsgruppen för åtgärder mot korruption Ilari Hannula, ordf., sekr. Sanna Männistö, sekr.	Typ av publikation Utkast till regeringsproposition		
	Uppdragsgivare Justitieministeriet		
	Datum då organet tillsattes 3.12.2004		
Publikation (även den finska titeln) Korruption vastaisen YK:n yleissopimuksen hyväksyminen Godkännande av FN-konventionen mot korruption			
Publikationens delar Förslag till regeringens proposition till Riksdagen om godkännande av Förenta nationernas konvention mot korruption samt till lagar om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen och om ändring av 30 kap. 12 § 2 mom. i strafflagen. Propositionens huvudsakliga innehåll, allmän motivering, detaljmotivering, lagförslag, bilagor			
Referat Arbetsgruppen föreslår att riksdagen godkänner Förenta nationernas konvention mot korruption, ingången i New York den 31 oktober 2003, till den del konventionen omfattas av Finlands behörighet. Åtagandena i konventionen hör samman med mutbrott och vissa andra brott som gäller korruption såsom penningtvätt. I konventionen finns bestämmelser om förebyggande åtgärder, kriminalisering, åtgärder för brottsbekämpning, internationellt samarbete och återställande av tillgångar. I konventionen ingår också bestämmelser om tekniskt bistånd, informationsutbyte och tillämpningsmekanismer. Den finska lagstiftningen uppfyller i stort sett åtagandena i konventionen. I propositionen ingår dock ett förslag om ändring av 30 kap. 12 § i strafflagen. Ändringen av strafflagen innebär att mutbrott inom näringslivet, som i dag är målsägandebrott, hädanefter lyder under allmänt åtal.			
Nyckelord Straffrätt, FN, internationell konvention, korruption			
Övriga uppgifter (Oskari- och HARE-numren, andra referensnumren) OM 25/41/2004, OM049:00/2004			
Seriens namn och nummer Justitieministeriet, Utlåtanden och utredningar 2005:21		ISSN 1458-7149	ISBN 952-466-336-8
Sidoantal	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution Justitieministeriet		Förlag Justitieministeriet	

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Oikeusministeriö asetti 3.12.2004 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus hallituksen esitykseksi korruptionvastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen hyväksymiseksi ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Työryhmän puheenjohtajana on toiminut lainsäädäntöneuvos Ilari Hannula oikeusministeriöstä ja sen jäsenenä lähetystöneuvos Jaakko Halttunen ulkoasiainministeriöstä, neuvotteleva virkamies Jorma Immonen kauppa- ja teollisuusministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Katariina Jahkola oikeusministeriön lainvalmisteluosastosta, johtaja Matti Joutsen oikeusministeriön kansainvälisestä yksiköstä, poliisiylitarkastaja Kaarle J. Lehmus sisäasiainministeriöstä, neuvotteleva virkamies Helinä Lehtinen oikeusministeriön kriminaalipoliittisesta osastosta ja valtiosyyttäjä Ritva Sahavirta valtakunnansyyttäjänvirastosta.

Hannula on toiminut myös työryhmän sihteerinä apunaan EU-lainsäädäntösihteerinä Sanna Männistö oikeusministeriöstä.

Työryhmän tuli hoitaa tehtävänsä virkatyönä ja se voi kuulla asiantuntijoita.

Työryhmän toimikausi määrättiin päättyämään 31.08.2005.

Saatuaan työnsä valmiiksi työryhmä luovuttaa kunnioittavasti työnsä oikeusministeriölle.

Helsingissä 31 päivänä elokuuta 2005

Ilari Hannula

Jaakko Halttunen

Jorma Immonen

Katariina Jahkola

Matti Joutsen

Kaarle J. Lehmus

Helinä Lehtinen

Ritva Sahavirta

Sanna Männistö

Hallituksen esitys Eduskunnalle korruption vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä laiksi rikoslain 30 luvun 12 §:n 2 momentin muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi New Yorkissa 31 päivänä lokakuuta 2003 tehdyn korruption vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen siltä osin kuin sopimus kuuluu Suomen toimivaltaan. Suomi allekirjoitti yleissopimuksen Meridassa 10 päivänä joulukuuta 2003.

Yleissopimuksen velvoitteet liittyvät lahjusrikoksiin ja eräisiin muihin korruptiota koskeviin rikoksiin kuten rahanpesuun. Yleissopimuksessa on määräyksiä näiden rikosten ennalta ehkäisystä, kriminalisoinneista, lainvalvonnasta, kansainvälisestä yhteistyöstä ja varallisuuden takaisin hankkimisesta. Lisäksi yleissopimus sisältää määräyksiä, jotka koskevat teknisestä apua, tietojen vaihtoa ja täytäntöönpanon valvontamekanismia. Eräät yleissopimuksen rahanpesua, julkisia hankintoja, julkista varainhoitoa, tilinpäätöstä ja tilintarkastusta koskevat määräykset kuuluvat Euroopan yhteisön toimivaltaan.

Suomen lainsäädäntö täyttää pääosin yleissopimuksessa asetetut velvoitteet. Yleissopimus edellyttää kuitenkin rikoslain vähäistä muuttamista.

Yleissopimus ehdotetaan saatettavaksi voimaan blankettimuotoisella lailla. Tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella. Esitykseen sisältyy lisäksi ehdotus rikoslain 30 luvun 12 §:n muuttamisesta. Voimaansaattamislaki on tarkoitus määrätä tulemaan voimaan samanaikaisesti yleissopimuksen kanssa. Lain voimaantulosta säädettäisiin tasavallan presidentin asetuksella. Yleissopimus ei ole vielä tullut kansainvälisesti voimaan. Rikoslain muutos ehdotetaan tulevaksi voimaan heti kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	5
1. Johdanto	5
2. Nykytila ja keskeiset ehdotukset	5
2.1. Korruption torjuntaan liittyvät kansainväliset velvoitteet	5
2.2. Yleissopimuksen tavoitteet ja sisältö sekä keskeiset ehdotukset	7
3. Esityksen vaikutukset	8
4. Asian valmistelu Suomessa	8
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	9
1. Yleissopimus ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön	9
I LUKU Yleiset määräykset	9
1 artikla. Tarkoitus	9
2 artikla. Käsitteiden käyttö	9
3 artikla. Soveltamisala	10
4 artikla. Täysivaltaisuuden suojaaminen	10
II LUKU Ennalta ehkäisevät toimenpiteet	10
5 artikla. Toimintatavat ja käytännöt korruption ennalta ehkäisemiseksi.....	10
6 artikla. Toimielin tai toimielimet korruption ennalta ehkäisemiseksi.....	11
7 artikla. Julkinen sektori	12
8 artikla. Virkamiesten toimintasäännöt	15
9 artikla. Julkiset hankinnat ja julkisten varojen hoito	17
10 artikla. Julkinen raportointi	20
11 artikla. Oikeus- ja syyttäjälaitokseen liittyvät toimenpiteet	21
12 artikla. Yksityinen sektori	21
13 artikla. Kansalaisyhteiskunnan osallistuminen	24
14 artikla. Toimenpiteet rahanpesun ennalta ehkäisemiseksi	25
III LUKU Rangaistavaksi säättäminen ja lainvalvonta	27
15 artikla. Kansallisten virkamiesten lahjonta	27
16 artikla. Ulkomaisten virkamiesten ja julkisten kansainvälisten järjestöjen virkamiesten lahjonta	27
17 artikla. Omaisuuksien kavaltaminen, oikeudeton käyttöönotto tai muu väärinkäyttö virkamiehen toimesta	27
18 artikla. Vaikutusvallan kauppa	28
19 artikla. Tehtävien väärinkäyttö	28
20 artikla. Laiton vaurastuminen	28
21 artikla. Lahjonta yksityisellä sektorilla	29
22 artikla. Omaisuuksien kavaltaminen yksityisellä sektorilla	29
23 artikla. Rikoksen tuottaman hyödyn peseminen	29
24 artikla. Kätkeminen	31
25 artikla. Oikeudenkäytön häiritseminen	31
26 artikla. Oikeushenkilöiden vastuu	31
27 artikla. Osallisuus ja yritys	32

28 artikla.	Tietoisuus, tahallisuus ja tarkoitus rikoksen tunnusmerkkeinä	32
29 artikla.	Vanhentumisaika	33
30 artikla.	Syytetoimet, tuomitseminen ja seuraamukset	33
31 artikla.	Jäädettäminen, takavarikko ja menetetyksi tuomitseminen	35
32 artikla.	Todistajien, asiantuntijoiden ja uhrien suojele	36
33 artikla.	Ilmoituksen tekijöiden suojele	37
34 artikla.	Korruption seuraukset	37
35 artikla.	Vahingonkorvaus	38
36 artikla.	Erityisviranomaiset	39
37 artikla.	Yhteistyö lainvalvontaviranomaisten kanssa	40
38 artikla.	Kansallisten viranomaisten välinen yhteistyö	40
39 artikla.	Kansallisten viranomaisten ja yksityisen sektori välinen yhteistyö	42
40 artikla.	Pankkisalaisuus	42
41 artikla.	Aiempi rikollisuus	42
42 artikla.	Tuomiovalta	43
IV LUKU	Kansainvälinen yhteistyö	44
43 artikla.	Kansainvälinen yhteistyö	44
44 artikla.	Luovuttaminen	44
45 artikla.	Tuomittujen siirtäminen	46
46 artikla.	Keskinäinen oikeusapu	46
47 artikla.	Rikosasian käsittelyn siirtäminen	51
48 artikla.	Lainvalvontaviranomaisten välinen yhteistyö	51
49 artikla.	Yhteinen tutkinta	52
50 artikla.	Erityiset tutkintamenetelmät	52
V LUKU	Varallisuuden takaisin hankkiminen	53
51 artikla.	Yleinen määräys	53
52 artikla.	Rikoksen tuottaman hyödyn luovutusten torjunta ja havaitseminen	53
53 artikla.	Toimenpiteet omaisuuden välittömäksi takaisin hankkimiseksi	55
54 artikla.	Järjestelmät omaisuuden takaisin hankkimiseksi kansainvälisellä menetetyksi tuomitsemisen yhteistyöllä	55
55 artikla.	Kansainvälinen yhteistyö menetetyksi tuomitsemista varten	57
56 artikla.	Erityinen yhteistyö	59
57 artikla.	Varallisuuden palauttaminen ja sen käytöstä määrääminen	59
58 artikla.	Rahanpesun selvityskeskus	60
59 artikla.	Kahdenväliset ja monenväliset sopimukset ja järjestelyt	61
VI LUKU	Tekninen apu ja tietojen vaihto	61
60 artikla.	Koulutus ja tekninen apu	61
61 artikla.	Korruptiota koskevien tietojen kerääminen, vaihtaminen ja analysointi	62
62 artikla.	Muut toimenpiteet: yleissopimuksen täytäntöönpano taloudellisen kehityksen ja teknisen avun kautta	63
VII LUKU	Täytäntöönpanojärjestelmät	64
63 artikla.	Yleissopimuksen sopimusvaltioiden konferenssi	64
64 artikla.	Sihteeristö	65
VIII LUKU	Loppumääräykset	65
65 artikla.	Yleissopimuksen täytäntöönpano	65
66 artikla.	Riitojen ratkaiseminen	65
67 artikla.	Allekirjoittaminen, ratifiointi, hyväksyminen ja liittyminen	66

68 artikla.	Voimaantulo	66
69 artikla.	Yleissopimuksen muuttaminen	67
70 artikla.	Irtisanominen	67
71 artikla.	Tallettaja ja kielet	67
2.	Lakiehdotukset	68
2.1.	Laki korruption vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	68
2.2.	Laki rikoslain 30 luvun 12 §:n muuttamisesta	69
3.	Voimaantulo	69
4.	Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus	69
5.	Käsittely- ja säätämisyjärjestys	70
LAKIEHDOTUKSET		72
	korruption vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	72
	rikoslain 30 luvun 12 §:n muuttamisesta	73
LAGFÖRSLAG.....		74
	Lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Förenta nationernas konvention mot korruption.....	74
	Lag om ändring av 30 kap. 12 § i strafflagen.....	75
RINNAKKAISTEKSTI		76
	rikoslain 30 luvun 12 §:n muuttamisesta	76
LIITE		77
	Korruption vastainen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimus	77
	United Nations Convention against Corruption	

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Esityksen taustalla on korruption vastainen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimus (jälj. yleissopimus). Yleissopimus on ensimmäinen globaaliksi tarkoitettu laaja-alainen korruption vastainen yleissopimus. Yleissopimuksen tavoitteena on kansainvälistä yhteistyötä tehostamalla ja monipuolisia keinoja käyttämällä torjua niitä vakavia ongelmia ja uhkia, joita korruptio aiheuttaa yhteiskuntien vakaudelle ja turvallisuudelle, demokraattisille instituutioille, eettisille arvoille, kestäväälle kehitykselle ja oikeusvaltiolle.

Yleissopimuksen määräyksiä valmistellessa otettiin mallia ennen kaikkea YK:n järjestäytyneen rikollisuuden vastaisesta yleissopimuksesta (jälj. ns. Palermon sopimus) sekä myös korruption vastaisesta Euroopan neuvoston rikosoikeudellisesta yleissopimuksesta (jälj. EN:n korruptiosopimus). Lisäksi otettiin huomioon muun muassa alueelliset korruptiosopimukset, kuten Amerikan valtioiden järjestöjen vuonna 1996 hyväksymä korruption vastainen Amerikan yleissopimus ja Afrikan unionin valtion- ja hallitusten päämiesten heinäkuussa 2003 hyväksymä Afrikan unionin yleissopimus korruption torjumisesta ja vastustamisesta.

Yleissopimuksen valmistelu perustui yleiskokouksen päätöslauselmiin 55/61, 55/188 ja 55/260. Yleissopimuksen valmisteli yleiskokouksen perustama ad hoc –komitea seitsemässä istunnossaan, jotka pidettiin vuosien 2002 ja 2003 aikana. EU osallistui yleissopimuksen valmisteluun ennen kaikkea kolmen yhteisen kannan puitteissa (12837/2/01 REV 2 CRIMORG 107, 8897/4/02 REV 4 CRIMORG 34 ja 12215/2/02 REV 2 CRIMORG 76). EU:n komissio osallistui neuvotteluprosessiin EU:n toimivaltaan kuuluvalla osuudella.

YK:n yleiskokous hyväksyi yleissopimuksen 31 päivänä lokakuuta 2003 New Yorkissa. Yleissopimuksen päätöslauselman 57/169 mukaan yleissopimus avattiin allekirjoittamista varten Meridassa Meksikossa 9 päivästä 11 päivään joulukuuta 2003, jolloin myös Suomi allekirjoitti sopimuksen. Yleissopimus on allekirjoittamista varten avoinna YK:n päämajassa New Yorkissa 9 päivään joulukuuta 2005 saakka. Yleissopimus on myös avoinna allekirjoittamista varten alueellisille taloudellisen yhdentymisen järjestöille, edellyttäen kuitenkin, että vähintään yksi sellaisen järjestön jäsenvaltio on allekirjoittanut yleissopimuksen. Kyseinen määräys otettiin yleissopimukseen EY:n aloitteesta päämääränä EY:n tuleminen mukaan sopimuspuoleksi yleissopimukseen. EY ei ole vielä allekirjoittanut yleissopimusta. Yleissopimus tulee kansainvälisesti voimaan, kun 30 valtiota on sen ratifioinut.

Esitys sisältää ehdotuksen korruption vastaisen YK:n yleissopimuksen hyväksymiseksi sekä lakiehdotuksen sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Sopimus ehdotetaan saatettavaksi voimaan blankettimuotoisella lailla.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslain 30 luvun 12 §:ää. Rikoslain muutoksella nykyisin asianomistajarikoksina syytteeseen tulevat elinkeinoelämän lahjusrikokset muutettaisiin virallisen syytteen alaisiksi rikoksiksi.

2. Nykytila ja keskeiset ehdotukset

2.1. Korruption torjuntaan liittyvät kansainväliset velvoitteet

Yleissopimus täydentää Suomea jo sitovia kansainvälisiä korruption vastaisia sopimuksia. OECD:n neuvottelukonferenssin 21 päivänä marraskuuta 1997 hyväksymä kansainvälisissä liikesuhteissa tapahtuvan ulkomaisiin virkamiehiin kohdistuvan lahjonnan torjuntaa koskeva yleissopimus (SopS 14/1999; jälj. OECD:n lahjussopimus) koskee ainoastaan aktiivista lahjontaa. Suomi hyväksyi sopimuksen 18 joulukuuta 1998 ja sopimus tuli kansainvälisesti ja Suomenkin osalta voimaan 15 päivänä helmikuuta 1999. Sopimuksen myötä

Suomessa säädettiin rangaistavaksi ulkomaisen virkamiehen lahjominen. Rikoslakiin otettiin lisäksi ulkomaisen virkamiehen määritelmä. Kyseiset rikoslain muutokset tulivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 1999.

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 29 artiklan mukaisesti unionin tavoitteena on antaa kansalaisille korkeatasoinen suoja vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvalla alueella. Tämä tavoite saavutetaan ehkäisemällä ja torjumalla järjestäytyntä tai muuta rikollisuutta, mukaan lukien erityisesti muun muassa lahjonta. Tampereella 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmien 48 kohdassa todetaan lahjonnan olevan sellainen erityisen tärkeä ala, jolla on vahvistettava vähimmäisvaatimukset jäsenvaltioissa rangaistavaksi katsottavan teon tunnusmerkistölle ja siitä tuomittaville rangaistuksille. EU:n piirissä vaikuttavista korruption vastaisista instrumenteista yksi on EU:n neuvoston 27 päivänä syyskuuta 1996 antama säädös, joka koskee Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen pöytäkirjaa (EYVL C 313 23.10.1996). Pöytäkirja tuli voimaan 17 päivänä lokakuuta 2002 ja se sisältää lahjontarikosten määritelmiä ja niiden johdosta tuomittavia yhdenmukaistettuja seuraamuksia. Lisäksi EU:n neuvosto hyväksyi 26 päivänä toukokuuta 1997 yleissopimuksen sellaisesta lahjonnan torjumisesta, jossa on osallisina Euroopan yhteisöjen virkamiehiä tai EU:n jäsenvaltioiden virkamiehiä (jälj. EU:n lahjussopimus) EYVL 195, 25.6.1997. Suomi on hyväksynyt EU:n lahjussopimuksen 18 päivänä joulukuuta 1998. EU:n lahjussopimuksen edellyttämät vähäiset rikoslain muutokset saatettiin voimaan eri yhteyksissä. Muun muassa rikosoikeudellisessa vastuussa olevaan ulkomaalaisen virkamiehen määritelmään tehtiin laajennuksia. EU:n neuvosto hyväksyi lisäksi 22 päivänä joulukuuta 1998 yhteisen toiminnan (98/742/YOS) lahjonnasta yksityisellä sektorilla. Tämän korvasi EU:n puitepäätös lahjonnan torjumisesta yksityisellä sektorilla, joka tuli Suomenkin osalta voimaan 22 päivänä heinäkuuta 2005. Puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä ulotettiin oikeushenkilön rangaistusvastuu lahjuksen ottamiseen elinkeinotoiminnassa. (465/2005).

EU:n neuvosto teki 13 päivänä kesäkuuta 2002 puitepäätöksen (2002/584/YOS, EYVL L 190 18.07.2002) eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä. Päätöksessä lahjonta sisällytetään sellaisiin eurooppalaisen pidätysmääräyksen soveltamisalaan kuuluviin rikoksiin, joiden kaksoisrangaistavuutta ei tarvitse varmistaa ennalta. Puitepäätöksen johdosta Suomessa säädettiin laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta EU:n jäsenvaltioiden välillä, minkä perusteella kotimaan kansalaisia voidaan luovuttaa EU:n jäsenvaltioiden välillä esimerkiksi lahjusrikostuomion täytäntöönpanoa varten. Puitepäätöksen edellyttämä lainsäädäntö on tullut voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004. Tällä hetkellä EU:n rikosoikeudellisen yhteistyön hankkeet painottuvat rikosasioissa annettujen päätösten vastavuoroiseen tunnustamiseen. Edellä mainittu puitepäätös eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä on ensimmäinen vastavuoroisen tunnustamisen periaatteelle pohjautuva säädös.

Myös Euroopan neuvostossa on tehty useita korruptionvastaiseen toimintaan liittyviä yleissopimuksia. EN:n siviilioikeudellisen korruptiosopimuksen (ETS 174) Suomi on ratifioinut 23 päivänä lokakuuta 2001. Sopimus tuli kansainvälisesti ja Suomenkin osalta voimaan 1 päivänä marraskuuta 2003. Sopimuksesta ei aiheutunut Suomessa lainmuutostarpeita. Lisäksi Euroopan neuvosto on hyväksynyt edellä mainitun lahjontaa koskevan rikosoikeudellisen yleissopimuksen (SopS 108/2002), joka avattiin allekirjoitettavaksi 27 päivänä tammikuuta 1999. Yleissopimukseen liittyy lahjonnan vastaisen valtioiden ryhmän (GRECO) perustamisesta tehty sopimus, johon Suomi on liittynyt. Sopimus kattaa sekä yksityisen että julkisen sektorin lahjonnan. EN:n korruptiosopimuksen voimaansaattaminen on edellyttänyt vähäisiä muutoksia rikoslakiin ja eräisiin muihin lakeihin. Muutokset ovat tulleet voimaan 1 päivänä lokakuuta 2002. Merkittävin muutos koskee kansanedustajia, jotka voidaan nyt saattaa rikosoikeudelliseen vastuuseen lahjusten ottamisesta. Kaksoisrangaistavuuden vaatimuksesta luovuttiin virkamiehen, myös ulkomaisen, aktiivisessa ja passiivisessa lahjomisessa. GRECO ja

taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) työryhmä valvovat mainittujen korruption vastaisten yleissopimusten täytäntöönpanoa sopimuksiin liittyvissä valtioissa.

Myös Suomea sitovaan järjestäytyneen rikollisuuden vastaiseen YK:n yleissopimukseen, niin sanottuun Palermon sopimukseen, sisältyy korruption kriminalisointia koskevia säädöksiä. Palermon sopimus tehtiin New Yorkissa 15 päivänä marraskuuta 2000 ja se on tullut kansainvälisesti voimaan 29 päivänä syyskuuta 2003. Suomi ratifioi sopimuksen 10 päivänä helmikuuta 2003. Palermon sopimus sisältää myös lahjontaa koskevia säännöksiä. Palermon sopimuksen edellyttämät lainmuutokset saatettiin Suomessa voimaan alkaen 1 päivästä tammikuuta 2004.

2.2. Yleissopimuksen tavoitteet ja sisältö sekä keskeiset ehdotukset

Yleissopimuksen tarkoituksena on edistää ja vahvistaa toimenpiteitä, joilla torjutaan ja vastustetaan korruptiota nykyistä vaikuttavammin ja tehokkaammin. Edelleen yleissopimuksen tarkoituksena on edistää, helpottaa ja tukea kansainvälistä yhteistyötä ja teknistä apua torjuttaessa ja vastustettaessa korruptiota sekä edistää rehellisyyttä, vastuullisuutta sekä julkisten asioiden ja julkisen omaisuuden asianmukaista hoitoa.

Yleissopimukseen sisältyy erinäisiä velvoitteita, jotka koskevat muun muassa ehkäiseviä toimenpiteitä, kriminalisointeja, sanktioita, vahingonkorvausta, takavarikointia, konfiskaatiota, tuomiovaltaa, oikeushenkilöiden vastuuta, todistajien ja uhrien suojelua, täytäntöönpanojärjestelmiä, kansainvälistä yhteistyötä, laittomasti maasta vietyjen varojen palauttamista, teknistä apua, tietojen keräämistä, vaihtoa ja analysointia sekä täytäntöönpanon valvontamekanismia.

Keskeistä ja samalla aikaisempaan verrattuna uutta ovat laajat ennalta ehkäiseviä toimenpiteitä koskevat II luvun määräykset sekä varallisuuden takaisin hankkimista koskevat V luvun määräykset. Yleissopimuksen ennalta ehkäiseviä toimenpiteitä koskevat määräykset ovat osin velvoittavia ja osin harkinnanvaraisia. Luku sisältää hyvin laajoja määräyksiä toimintatavoista ja käytännöistä korruption ennalta ehkäisemiseksi niin yksityisellä kuin julkisellakin sektorilla. Tärkeä on myös rangaistavaksi säätämistä, lainvalvontaa sekä rikosprosessuaalisia velvoitteita koskeva yleissopimuksen III luku sekä kansainvälistä yhteistyötä koskeva IV luku, jonka määräykset pitkälti noudattavat Palermon sopimuksen määräyksiä.

Suomen lainsäädäntö vastaa suurelta osin yleissopimuksen vaatimuksia. Yleissopimuksen kaikki määräykset eivät ole ehdottomasti velvoittavia, vaan osa säännöksistä on harkinnanvaraisia. Suomen oikeusjärjestelmän kannalta ongelmallisina pidettävät artiklat ovatkin suositusluonteisia eikä niistä tällöin aiheudu välttämättömiä lainsäädännön muutostarpeita. Tällaisia ovat muun muassa artikloissa 18-20 olevat jokseenkin epämääräiset kriminalisointimääräykset, kuten vaikutusvallan kauppa, tehtävien väärinkäyttö ja laiton vaurastuminen.

Esityksen tarkoituksena on, että sopimus hyväksyttäisiin ja se tulisi voimaan Suomen osalta mahdollisimman pian. Siksi lainsäädäntöä ehdotetaan tässä esityksessä tarkistettavaksi ainoastaan siltä osin kuin yleissopimus ehdottomasti edellyttää. Sopimuksen määräykset eivät edellytä muutosten tekemistä lainsäädäntöön. Esityksessä katsotaan kuitenkin, että viranomaisten ilmoitusvelvollisuutta koskevaa lainsäädäntöä olisi tarpeen tarkistaa lisäämällä siihen säännökset veroviranomaisten velvollisuudesta ilmoittaa lahjusepäilyistä esitutkintaviranomaiselle ja säännökset lahjoman vähennyskeltvottomuudesta. Myös tilintarkastajien ilmoitusvelvollisuudesta tulisi säätää laissa. Ilmoitusvelvollisuutta koskevan lainsäädännön tarkistamista edellytetään OECD:n ja EN:n antamissa Suomea koskevissa suosituksissa. Koska yleissopimus ei vaadi lainmuutoksia, ei ole syytä viivästyttää yleissopimuksen hyväksymistä valmistelemalla lainmuutoksia tässä yhteydessä, vaan niiden valmisteluun tulee ryhtyä erikseen. Ehdotus hallituksen esitykseksi lahjoman

vähennyskelvottomuutta koskeviksi säännöksiksi onkin jo valmisteilla valtiovarainministeriössä. Rikosilmoitusten tekemisen esteiden vähentämiseksi esityksessä ehdotetaan rikoslakia muutettavaksi siten, että elinkeinotoimintaan liittyvät lahjusrikokset tulisivat virallisen syytteen alaisiksi rikoksiksi.

3. Esityksen vaikutukset

Suomi on kansainvälisesti vertaillen yksi maailman vähiten korruptoituneista maista.

Yleissopimuksen voimaantulo laajentaa korruption vastaisen toiminnan kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia. Yleissopimuksella pyritään edistämään ja vahvistamaan niitä toimenpiteitä, joilla torjutaan ja vastustetaan korruptiota nykyistä vaikuttavammin ja tehokkaammin. Lisäksi sopimuksella pyritään edistämään, helpottamaan ja tukemaan kansainvälistä yhteistyötä ja teknistä apua torjuttaessa ja vastustettaessa korruptiota.

Vaikka yleissopimuksesta ei suoranaisesti aiheudu mainittavia lainsäädännön muutostarpeita, sen laajat korruption ennalta ehkäisyä koskevat määräykset edellyttävät käytännössä korruption ehkäisyä koskevien toimien tehostamista ja yhteistyön lisäämistä yksityisen ja julkisen sektorin sekä kansalaisyhteiskunnan välillä. Ennalta ehkäisyn tehostamisella uskotaan olevan korruptiota vähentävä vaikutus.

Voimaantullessaan yleissopimuksella vahvistetaan kansainvälistä yhteistyötä varallisuuden takaisin hankkimiseksi ja pyritään torjumaan, havaitsemaan ja ehkäisemään aiempaa tehokkaammin laittomasti hankitun varallisuuden kansainvälisiä luovutuksia.

4. Asian valmistelu Suomessa

Yleissopimus neuvoteltiin YK:n yleiskokouksen alaisessa ad hoc –komiteassa vuosien 2002 ja 2003 aikana ja lisäksi consistency group -työryhmässä. EU:n yhteisiä kantoja yleissopimusneuvotteluihin on valmisteltu EU:n neuvoston monialaisessa järjestäytyneen rikollisuuden vastaisessa työryhmässä (MDG). Suomen näkökohdat yleissopimusneuvotteluihin muodostettiin lähinnä EU:n yhteisten kantojen kansallisessa valmistelussa, johon osallistui muun muassa oikeusministeriön, sisäasiainministeriön ja ulkoasianministeriön edustajat. Suomi osallistui yleissopimuksen valmisteluun muiden EU:n jäsenvaltioiden kanssa.

Valtioneuvosto antoi yleissopimusneuvottelujen alkuvaiheessa eduskunnalle selvityksen (E 53/2002 vp) yleissopimuksesta. Selvitys sisälsi yhteiset kannat neuvotteluohjeiksi ja komission neuvottelumandaattiluonnoksen. Yleissopimusta on lisäksi käsitelty korruption vastaisessa yhteistyöverkostossa, jonka jäsenillä on ollut mahdollisuus lausua alustavat kantansa yleissopimuksesta ja sen vaatimista toimenpiteistä.

Yleissopimuksen täytäntöönpanoa koskeva ehdotus hallituksen esitykseksi valmisteltiin oikeusministeriön 3 päivänä joulukuuta 2004 asettamassa virkamiestyöryhmässä. Siinä olivat edustettuina ulkoasiainministeriö, oikeusministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, sisäasiainministeriö ja valtakunnansyyttäjänvirasto.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Yleissopimus ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön

I LUKU

Yleiset määräykset

1 artikla. Tarkoitus

Artiklan mukaan yleissopimuksen tarkoituksena on tehostaa korruption torjuntaa erityisesti lisäämällä kansainvälistä yhteistyötä ja teknistä apua mukaan lukien varallisuuden takaisin hankkiminen sekä edistää rehellisyyttä, vastuullisuutta sekä julkisten asioiden ja julkisen omaisuuden asianmukaista hoitoa.

Korruption määritelmää ei ole sisällytetty yleissopimukseen eikä sitä koskevaan tulkintaohjeeseen.

2 artikla. Käsitteiden käyttö

Artiklassa määritellään yleissopimuksen keskeiset käsitteet. Tärkeimmät ovat a-c kohdassa määritellyt virkamiehen, ulkomaisen virkamiehen ja julkisen kansainvälisen toimihenkilön käsitteet. Artiklan d-i kohdat vastaavat Palermon sopimuksen 2 artiklan kohtia d-i.

Artiklan a kohdan i alakohdan mukaan "virkamies" tarkoittaa henkilöä, joka on joko nimitetty tai vaalilla valittuna pysyvässä tai määräaikaisessa, palkallisessa tai palkattomassa sopimusvaltion lainsäädäntöön tai täytäntöönpanoon liittyvässä tai hallinto- tai oikeusvirassa, riippumatta henkilön virkaiästä. Virkamiehenä pidetään ii alakohdan mukaan myös muuta henkilöä, joka toimii julkisessa tehtävässä, mukaan lukien viraston tai julkisen yrityksen puolesta hoidettava tehtävä, tai suorittaa julkista palvelua kyseisen sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön määritelmän ja asianomaisen oikeudenalan soveltamiskäytännön mukaisesti. Myös muu sopimusvaltion kansallisessa lainsäädännössä "virkamieheksi" määritelty henkilö on iii alakohdan mukaan yleissopimuksessa tarkoitettu virkamies.

Artiklan b kohdan mukaan "ulkomainen virkamies" tarkoittaa henkilöä, joka on joko nimitetty tai vaalilla valittuna vieraan valtion lainsäädäntöön tai täytäntöönpanoon liittyvässä tai hallinto- tai oikeusvirassa, sekä henkilöä, joka toimii vieraan valtion puolesta julkisessa tehtävässä, mukaan lukien viraston tai julkisen yrityksen puolesta hoidettava tehtävä ja c kohdan mukaan "julkisen kansainvälisen järjestön toimihenkilö" tarkoittaa kansainvälisen järjestön virkamiestä tai henkilöä, jonka tällainen järjestö on valtuuttanut toimimaan puolestaan.

Rikoslain 40 luvun 11 §:n 1 kohdassa on määritelty rikosoikeudellinen virkamiehen käsite, joka pitkälti vastaa myös hallinto-oikeudellista virkamiehen käsitettä. Rikoslaisissa määritelty virkamiehen käsite on laaja ja se kattaa pääosin yleissopimuksen virkamiehen määritelmän. Eräissä suhteissa yleissopimuksen virkamiehen käsite on kuitenkin rikoslain vastaavaa määritelmää laajempi. Yleissopimuksessa tarkoitettu virkamies käsittää 2 artiklan a kohdan i alakohdan mukaan myös parlamentin jäsenet, joita ei rikosoikeudellinen virkamiehen käsite kata. Tästä ei kuitenkaan seuraa Suomelle ongelmia, koska kansanedustajan aktiivinen ja passiivinen lahjominen on erillisillä säännöksillä säädetty rangaistavaksi. Yleissopimuksen II luvun ennalta ehkäiseviin toimenpiteisiin sisältyy kuitenkin eräitä velvoitteita kuten raportointi- ja kurinpitovelvollisuus, joita ei luontevasti ole asetettavissa kansanedustajalle. Yleissopimuksen 2 artiklan a kohdan toinen kappale poistaa kuitenkin tämän ongelman. Sen mukaan joissakin yleissopimuksen II luvun mukaisissa erityistoimenpiteissä "virkamies" voi kuitenkin tarkoittaa henkilöä, joka toimii julkisessa tehtävässä tai suorittaa julkista palvelua kyseisen sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön määritelmän ja asianomaisen oikeudenalan soveltamiskäytännön

mukaisesti. Tämä mahdollistaa tarvittavan vastuun rajoittamisen kansallisen rikosoikeudellisen virkamieskäsitteen mukaiseksi yleissopimuksen II luvun sisältämissä velvoitteissa.

3 artikla. Soveltamisala

Yleissopimusta sovelletaan artiklan 1 kappaleen mukaan korruption ennalta ehkäisyyn, tutkintaan ja sitä koskeviin syytetoimiin sekä yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen tekojen tuottaman hyödyn jäädyttämiseen, takavarikointiin, menetetyksi tuomitsemiseen ja palauttamiseen.

Artiklan 2 kappaleen mukaan yleissopimusta täytäntönpantaessa ei siinä tarkoitetuista rikoksista ole tarvinnut aiheutua vahinkoa tai haittaa valtion omaisuudelle, jollei yleissopimuksessa toisin määrätä.

Yleissopimuksen tulkintaohjeen mukaan yleissopimus ei rajoita oikeudellista yhteistyötä eikä yleissopimuksen sisältämät kriminalisointivaatimukset tarkoita vaatimusta uudeksi rikostunnusmerkistöksi, jos vastaava teko jo on kansallisen lain mukaan rangaistava.

Lahjusrikokset tai muut III luvun mukaan kriminalisoitavat teot eivät edellytä Suomen rikoslain mukaan valtion omaisuuden vahingoittamista, jollei III luvussa tarkoitetun rikoksen ja sitä vastaavan rikoslain rikoksen tunnusmerkistöön jo sisälly omaisuuden vahingoittamista ja, jollei rikos kohdistu valtion omaisuuteen.

4 artikla. Täysivaltaisuuden suojaaminen

Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltiot täyttävät yleissopimuksen mukaiset velvoitteensa noudattaen valtioiden tasa-arvoisen täysivaltaisuuden ja alueellisen koskemattomuuden sekä toisten valtioiden sisäisiin asioihin puuttumattomuuden periaatteita.

Artiklan 2 kappaleen mukaan yleissopimuksen määräykset eivät oikeuta sopimusvaltiota käyttämään tuomiovaltaa toisen valtion alueella tai suorittamaan tehtäviä, jotka toisen valtion kansallisen lainsäädännön mukaan kuuluvat yksinomaan sen omille viranomaisille.

Artikla vastaa Palermon sopimuksen 4 artiklaa.

II LUKU

Ennalta ehkäisevät toimenpiteet

5 artikla. Toimintatavat ja käytännöt korruption ennalta ehkäisemiseksi

Artiklassa ovat korruption ehkäisyä koskevat yleiset säännökset. Artiklan määräykset tarkentuvat luvun muissa artikloissa. Artiklan 1 kappale velvoittaa sopimusvaltioita kehittämään tehokkaita ja yhteen sovitettuja korruption vastaisia toimintatapoja, jotka edistävät yhteiskunnan osallistumista sekä kuvastavat oikeusvaltion, julkisten asioiden ja julkisen omaisuuden asianmukaisen hoidon, rehellisyyden, avoimuuden ja vastuullisuuden periaatteita. Artiklan 2 kappale velvoittaa tavoittelemaan tehokkaita käytäntöjä korruption ennalta ehkäisemiseksi.

Artiklan 3 kappaleen mukaan sopimusvaltiot pyrkivät arvioimaan säännöllisin väliajoin asiaan liittyviä oikeudellisia asiakirjoja ja hallinnollisten toimenpiteiden riittävyyttä. Mainituissa pyrkimyksissään sopimusvaltiot toimivat 4 kappaleen mukaan tarvittaessa yhteistyössä keskenään sekä asiaan liittyvien kansainvälisten ja alueellisten järjestöjen kanssa.

Suomen kansainvälisesti katsoen alhainen korruption taso on seurausta yhteiskunnan yleisestä kokonaisvaltaisesta kehityksestä korkean oikeuskulttuurin ja tietoyhteiskunnan maaksi. Suomella on yleistä hyvinvointia, kohtuullisuutta ja pidättyväisyyttä vaaliva hallintokulttuuri sekä vallan ja varallisuuden keskittymistä paheksuva ilmapiiri, pienet tuloerot, kohtuulliset palkat ja vapaat tiedotusvälineet. Suomessa on vallan väärinkäyttöä tarkoin säätelevä lainsäädäntö, oikeuslaitos ja hallintorakenteet sekä naisilla vahva asema poliittisessa päätöksenteossa.

Suomi on liittynyt EU:n, EN:n ja OECD:n korruption vastaisiin sopimuksiin, joiden täytäntöönpanon edellytyksiä tarkasteltaessa on arvioitu kansallista lainsäädäntöä ja korruption estämiseen liittyviä hallinnollisia toimenpiteitä. Tämän lisäksi OECD ja EN:n lahjonnanvastainen komitea GRECO, joiden toimintaan Suomi aktiivisesti osallistuu, ovat suorittaneet maatarkastuksia Suomessa. Tarkastukset ovat kohdistuneet kansalliseen lainsäädäntöön ja hallinnollisiin toimenpiteisiin. Tarkastuksissa on Suomen korruption vastaisia toimia pidetty pääosin asianmukaisina ja riittävinä. Suomea koskevista suosituksista on kuitenkin kiinnitetty huomiota viranomaisten velvollisuuteen tehdä rikosilmoitus epäillyistä lahjusrikoksista ja lahjusrikoksia koskevaan viranomaisten koulutukseen.

Eduskunnan säätämät lait, kuten korruption vastainen lainsäädäntö, julkaistaan laajalti, lainsäädännöstä kerrotaan sanomalehdissä ja lait ovat jokaisen saatavilla muun muassa internetissä. Tämän lisäksi korruption torjuntaan liittyvää lainsäädäntöä ja muita hallinnollisia toimenpiteitä arvioidaan erilaisten kansallisten ohjelmien, kuten hallituksen ohjelmien ja sisäisen turvallisuuden ohjelman avulla. Hallitus on 9 päivänä syyskuuta 2004 asettanut valtion sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan, jonka tehtävänä on seurata ja arvioida sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen tilaa ja menettelyitä valtionhallinnossa sekä kehittää niitä. Eduskunnan yhteydessä toimiva riippumaton valtionalouden tarkastusvirasto tarkastaa valtion taloudenhoidon laillisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä valtion talousarvion noudattamista. Lisäksi ylimpinä lainvalvontaviranomaisina toimivat eduskunnan oikeusasiamies ja valtioneuvoston oikeuskansleri.

Suomen julkinen ja yksityinen sektori ovat mukana korruption vastaisessa yhteistyöryhmässä ja korruption vastaisessa yhteistyöverkostossa, joissa yhteistuumin työskennellään korruption vastaisten toimien ja käytäntöjen kehittämiseksi. Korruptioverkosto toimii yhteistyössä korruption vastaisen kansalaisjärjestön, Transparency Internationalin, Suomen osaston kanssa kehitettäessä tässä artikkelissa tarkoitettuja toimenpiteitä. Suomi kuuluu mainitun järjestön suorittamien arviointien mukaan maailman vähiten korruptoituneisiin valtioihin. Suomi osallistuu alueellisiin ja erityisesti kehitysmaihin suuntautuviin kansainvälisiin ohjelmiin ja hankkeisiin, joilla pyritään torjumaan korruptiota sekä harjoittaa kansainvälistä tutkijayhteistyötä korruption vastustamiseksi.

Suomen korruption vastaiset käytännöt ja järjestelmät vastaavat artikkelissa edellytetyt perusvaatimuksia.

6 artikla. Toimielin tai toimielimet korruption ennalta ehkäisemiseksi

Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltiot huolehtivat oikeusjärjestelmänsä peruseriaatteiden mukaisesti tarpeen mukaan yhden tai useamman sellaisen toimielimen olemassaolosta, joka ennalta ehkäisee korruptiota muun muassa (a) toteuttamalla yleissopimuksen 5 artiklassa tarkoitettuja toimintatapoja ja tarvittaessa valvomalla ja sovittamalla yhteen näiden toimintatapojen toteuttamista sekä (b) lisäämällä ja jakamalla tietoa korruption torjunnasta.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimusvaltiot antavat 1 kappaleessa tarkoitettulle yhdelle tai useammalle toimielimelle tarvittavan itsenäisyyden ja järjestävät tarvittavat aineelliset voimavarat ja erikoistuneen henkilöstön sekä tämän henkilöstön tehtäviensä hoitamiseksi tarvitseman koulutuksen.

Artiklan 3 kappaleessa edellytetään sopimusvaltioiden ilmoittavan YK:n pääsihteerille sellaisen yhden tai useamman viranomaisen nimen ja osoitteen, joka voi avustaa muita sopimusvaltioita korruption torjumiseksi tarkoitettujen erityisten toimenpiteiden kehittämisessä ja toteuttamisessa. Kappaleessa tarkoitettu viranomainen on Suomessa oikeusministeriö.

Yleissopimuksen tulkintaohjeen mukaan tässä artikkelissa tarkoitettu toimielin tai toimielimet voivat olla samoja kuin 36 artiklassa tarkoitettut toimielimet.

Suomessa on vuodesta 2003 lähtien toiminut oikeusministeriön asettama valtiollisten ja muiden tahojen välinen korruption vastainen yhteistyöverkosto. Yhteistyöverkosto muun muassa kerää ja vaihtaa tietoa Suomen korruptiotilanteesta, korruption vastaisen lainsäädännön muutoksista ja hallinnollisista hankkeista sekä koordinoi ja kehittää korruption vastaista toimintapolitiikkaa. Korruption vastainen yhteistyöverkosto tarkastelee kansainvälisten korruption vastaisten yleissopimusten vaatimuksia sekä valvoo niiden ja kansainvälisten valvontaelinten antamien suositusten toimeenpanoa. Verkosto seuraa myös YK:n korruption vastaisen yleissopimuksen täytäntöönpanon valmistelua. Yhteistyöverkosto pyrkii myös edistämään lahjontarikosten ilmituloa, tutkintaa ja syytetoimenpiteitä. Esimerkiksi verkostoon kuuluva Keskuskauppakamari on julkaissut suomeksi Maailman keskuspankin laatimat korruption vastaiset ohjeet.

Korruption vastaisen toiminnan tehostamiseksi oikeusministeriö asetti vuonna 2005 korruption vastaisen yhteistyöryhmän, jonka toimintaa korruption vastainen verkosto täydentää. Korruption vastaisen yhteistyöryhmän tehtävänä on muun muassa tehdä aloitteita korruption vastaisista toimista, tukea korruption vastaisen ohjeistuksen antamista valtio-, kunta- ja yksityisellä sektorilla, lisätä yhteiskunnassa vallitsevaa tietoisuutta korruptiosta sekä edistää lahjontarikosten ilmituloa, tutkintaa ja syytteesen saattamista. Yhteistyöryhmä myös koordinoi ministeriöiden toimintaa kansainvälisten korruption vastaisten sopimusten täytäntöönpanossa. Korruption vastaisessa yhteistyöryhmässä edustavat julkishallintoa korruption torjunnan kannalta keskeiset ministeriöt, Valtakunnansyyttäjänvirasto valtioneuvoston controllerin toimisto ja Suomen Kuntaliitto. Elinkeinoelämää edustavat yhteistyöryhmässä Elinkeinoelämän Keskusliitto ja Keskuskauppakamari.

Korruption vastaiseen verkostoon valitaan henkilöt, jotka tehtäviensä, asemansa ja koulutuksensa puolesta tuntevat hyvin virastojen hallintokäytännöt ja yritysten toimintatavat mukaan lukien korruption kannalta herkäät alat sekä keinot vaikuttaa niihin. Tämän lisäksi heistä useilla on lainopillinen koulutus. Useat verkoston jäsenet osallistuvat myös oman hallinnonalansa asiantuntijoina kansainvälisten korruptionvastaisten elinten toimintaan esimerkiksi YK:ssa, EU:ssa, EN:ssa ja OECD:ssä.

Korruption vastaiseen yhteistyöryhmään valitut henkilöt osallistuvat omalla alallaan päätöksentekoon ja voivat siten vaikuttaa korruptionvastaisiin toimiin. Suomen toimenpiteitä korruption torjuntaelinten organisoimisessa, tehtävien kehittämisessä ja korruption ehkäisyyn liittyvän tiedon jakamisessa on artiklassa asetettuihin edellytyksiin nähden pidettävä Suomen tarpeiden mukaisina ja riittävinä.

7 artikla. Julkinen sektori

Artikla sisältää joukon toimenpiteitä korruption ehkäisemiseksi julkisella sektorilla. Näihin kuuluu 1 kappaleen mukaan pyrkimys tarvittaessa sellaisiin järjestelmiin virkamiesten ja toimihenkilöiden palvelukseen ottamiseksi, vuokraamiseksi, palveluksessa pitämiseksi, ylentämiseksi ja eläkkeelle siirtämiseksi, jotka määritellään a-d kohdassa. Artiklan 1 kappaleen a kohdan mukaan järjestelmien tulisi perustua tehokkuuden, avoimuuden ja objektiivisten perusteiden, kuten ansioituneisuuden, oikeudenmukaisuuden ja soveltuvuuden, periaatteisiin. Järjestelmien tulisi b kohdan mukaan sisältää asianmukaiset menettelytavat henkilöiden valitsemiseksi ja kouluttamiseksi korruptiolle erityisen alttiille aloille sekä näiden henkilöiden kierrättämiseksi tarvittaessa muihin tehtäviin. Artiklan 1 kappaleen c kohdan mukaan järjestelmien tulisi edistää asianmukaista palkkausta ja oikeudenmukaisia palkka-asteikkoja ottaen huomioon sopimusvaltion talouden kehitystaso. Artiklan 1 kappaleen d kohdan mukaan tulisi edistää koulutusohjelmia, joilla tehdään mahdolliseksi täyttää julkisten tehtävien moitteettoman, rehellisen ja asianmukaisen hoidon vaatimukset ja joilla lisätään tietoisuutta tehtävien hoitamiseen luontaisesti liittyvistä korruption riskeistä. Näissä ohjelmissa voidaan käyttää viitteenä kyseisten alojen toimintasääntöjä tai -vaatimuksia.

Artiklan 2 kappaleen mukaan on harkittava lainsäädännöllisten ja hallinnollisten toimenpiteiden toteuttamista sellaisten perusteiden määräämiseksi, jotka koskevat ehdokkuutta ja valintaa julkisiin virkoihin.

Artiklan 3 kappale edellyttää sopimusvalioiden harkitsevan myös lainsäädännöllisten ja hallinnollisten toimenpiteiden toteuttamista lisätäkseen avoimuutta rahoitettaessa ehdokkuutta vaalilla täytettäviin julkisiin tehtäviin ja tapauksen mukaan rahoitettaessa poliittisia puolueita.

Artiklan 4 kappaleen mukaan olisi pyrittävä rakentamaan ja kehittämään järjestelmiä, joilla edistetään avoimuutta ja torjutaan eturistiriitoja.

Suomen perustuslaissa säädetään virkanimitysperusteista, joita sovelletaan aina virkaan nimitettäessä. Nimitysperusteet ovat taito, kyky ja koeteltu kansalaiskunto. Näillä käsitteillä on vakiintunut sisältö, jonka perusteella voidaan arvioida viranhakijan koulutuksen ja työkokemuksen kautta saavutettua ammattitaitoa, luontaisia kykyjä ja ominaisuuksia asianomaisen tehtävän menestykselliseen hoitamiseen sekä nuhteettomuutta ja yleisessä kansalaistoiminnassa hankittua, tehtävän kannalta merkityksellisiä ansioita. Nimitysperusteiden lisäksi on erityisiä kelpoisuusvaatimuksia, joita säädetään tarvittaessa virasto- ja virkakohtaisesti ottaen huomioon tehtävien asettamat erityisvaatimukset. Laissa säädetään viranhakijoiden tasapuolisen kohtelun vaatimuksesta ja objektiivisuudesta hakijoiden keskinäisessä vertailussa.

Valtionhallinnon ylimpiin virkoihin nimitettäviksi esitettävien on valtion virkamieslain (750/1994) mukaan annettava ennen nimitystä ilmoitus taloudellisista ja muista sidonnaisuuksistaan, joilla voi olla vaikutusta viran hoitamiseen. Julkishallinnossa työskenteleviä koskevat myös laissa säädetyt esteellisyysvaatimukset. Lisäksi turvallisuusselvityksistä annetun lain (177/2002) mukaan virkaan tai tehtävään hakeutuvasta, tehtävään tai koulutukseen otettavasta taikka virkaa tai tehtävää hoitavasta henkilöstä voidaan tehdä perusmuotoinen, laaja tai suppea turvallisuusselvitys tarkoituksena ennalta estää vakavien rikosten tekemistä. Turvallisuusselvitys sisältää lukuisien rekistereiden, kuten rikosrekisterin sisältämien tietojen hyväksikäyttöä. Nimitysten perustelut ovat julkisia.

Kunkin viranomaisen velvollisuutena on huolehtia siitä, että uudet virkamiehet saavat tehtävien hoitamisen edellyttämän perehdyttämiskoulutuksen virkasuhteen alettua. Virkamiehiä ja koko hallintoa ohjaa hallinnon lainalaisuuden periaate. Virkamiehillä on laaja rikosoikeudellinen vastuu joka ulottuu myös huolimattomuudesta tehtyihin tekoihin tai laiminlyönteihin.

Julkishallinnon palkkausjärjestelmät rakentuvat tehtävän vaativuuden ja sitä hoitavan henkilön koulutuksen ja ammattitaidon mukaan. Palkkauksesta sopivat alan ammattijärjestöt. Palkkatasoa on pidettävä kohtuullisena ja matalimpiakin tasoja riittävinä. Valtionhallinnossa ollaan siirtymässä uusiin palkkausjärjestelmiin, joissa palkkaus perustuu tehtävän vaativuuden perusteella määräytyvään osaan ja henkilökohtaisen suorituksen perusteella määräytyvään osaan. Uudistuksen tarkoituksena on saada aikaan koko valtion henkilöstölle nykyistäkin oikeudenmukaisempi palkkaus.

Valtion työmarkkinalaitoksen vastuulla on valtion henkilöstöpolitiikka ja sen yleiset linjaukset. Työmarkkinalaitos on järjestänyt ja järjestää kokeiluja ja pilottihankkeita muun muassa uusien virkamiesten perehdyttämiseksi valtionhallintoon ja virkamiehen asemaan, oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Käynnistymässä on esimerkiksi verkko-oppimista käsittelevä hanke. Varsinainen perehdyttäminen ja muu henkilöstökoulutus on jokaisen työnantajana toimivan viraston vastuulla yleisten linjausten mukaisesti. Esimerkiksi Tullilaitoksella ja verohallinnolla on omat virkamiesten koulutusohjelmansa, joissa käsitellään myös tehtävien hoitamiseen liittyviä riskejä. Tarvittaessa hallinnonalat valmistelevat eettisiä toimintasääntöjä. Valtion työmarkkinalaitos edistää arvolähtöistä ja eettisesti korkeatasoista toimintaa omien hankkeidensa ja julkaisujensa kautta, jotka jaetaan eri kanavia pitkin virastoihin ja virkamiehille ohjeeksi.

Suomen lainsäädäntö ja käytäntö vastaavat artiklan 1 ja 2 kappaleiden vaatimuksia.

Puoluerekisterissä on tällä hetkellä 19 poliittista puoluetta. Poliittisten puolueiden rahoitusta koskevat säännökset sisältyvät puoluelakiin (10/1969). Vuoden 1987 alusta voimaan tulleella puoluelain muutoksella (1048/1986) tarkistettiin puolueiden kirjanpitovelvollisuutta ja eräiden asiakirjojen toimittamista oikeusministeriölle koskevia säännöksiä. Lakiin lisättiin myös säännös oikeusministeriön oikeudesta tarkastaa puolueiden ja näiden piiri- ja naisjärjestöjen tilinpitoa ja varojen käyttöä. Puolueiden tulee toimittaa oikeusministeriölle vuosittain puolueen ja sen piirijärjestöjen tuloslaskelma ja tase liitteineen sekä tilintarkastuskertomus. Tuloslaskelmassa on esitettävä vaalitoiminnasta aiheutuneet tuotot ja kulut riittävästi eriteltynä. Ministeriö antaa vuosittain kertomuksen puoluelaisista tarkoitetusta varainkäytön valvonnasta. Oikeusministeriön ohella myös valtionalouden tarkastusvirastolla on oikeus tarkastaa puolueille ja niiden piiri- ja naisjärjestöille valtionavustuksena annettujen varojen käyttöä.

Tarkastusmenettelyn voidaan katsoa toimivan tyydyttävästi ja toistaiseksi tarkastuksissa onkin jouduttu kiinnittämään puolueiden huomiota pääosin vain teknisluonteisiin puutteisiin ja epäkohtiin. Puolueiden keskeinen tulolähde on valtion myöntämä puoluetuki. Valvontatoiminnassa saatujen tietojen pohjalta näyttää siltä, että poliittisen toiminnan muut keskeiset tulolähteet ovat muut valtiolta saadut tuet, kuten eduskuntaryhmän kansliamääräraha, nuorisojärjestöjen saamat avustukset ja lehdistötuki, jäsenistöltä saatava tuki (kuten jäsen- ja kannatusmaksut, talkootyö, tuotot arpajaisista ja maksullisista tilaisuuksista, taustajärjestöjen rahallinen tuki, joka saattaa ilmetä muun muassa toimitilojen käyttöön antamisena ilman vuokraa tai alennetuin vuokrin), sekä yrityksiltä saatava erilainen tuki (kuten avustukset, tuki-ilmoitukset, alennukset sekä korko- ja sijoitustoiminnan tuotot).

Puoluelain mukaista puolueiden toiminnan ja varainkäytön valvontaa voidaan pitää riittävänä sen varmistamiseksi, että lahjustyyppistä puoluerahoitusta ei esiinny. Puolueiden tilinpäätösten julkisuus on myös omiaan lisäämään puoluerahoituksen ja puolue toiminnan avoimuutta. Puoluerahoitus on ollut myös joukkotiedotusvälineiden mielenkiinnon kohteena. Eri tiedotusvälineet ovat viime vuosina tehneet laajojakin selvityksiä puolueiden varainkäytöstä.

Ehdokkaan vaalirahoituksen ilmoittamisesta annetun lain (414/2000) mukaan ilmoituksen vaalirahoituksestaan ovat velvollisia tekemään presidentinvaalissa kaikki ehdokkaat ja muissa vaaleissa läpimenneet ja heidän varaedustajansa. Lakia on sovellettu vuoden 2003 eduskuntavaaleissa, vuoden 2004 europarlamenttivaaleissa sekä vuosien 2000 ja 2004 kunnallisvaaleissa.

Vaalirahoitusilmoitus tehdään lain mukaan kunnallisvaaleissa kunnan keskusvaalilautakunnalle ja muissa vaaleissa oikeusministeriölle kahden kuukauden kuluessa vaalien tuloksen vahvistamisesta. Ilmoitus on ministeriössä tai kunnan keskusvaalilautakunnassa sellaisenaan julkinen.

Ilmoituksessa on oltava muun muassa ehdokkaan vaalikampanjan kokonaiskulut ja rahoitus eriteltynä toisaalta ehdokkaan omiin varoihin sekä toisaalta ehdokkaan, hänen tukiryhmänsä ja muun hänen tukemisekseen perustetun yhteisön saamaan ulkopuoliseen tukeen ryhmiteltynä yksityishenkilöiltä, yrityksiltä, puoluejärjestöiltä ja muilta vastaavilta päätahoilta saatuun tukeen.

Erikseen on ilmoitettava kunkin yksittäisen tuen suuruus ja sen antajan nimi, jos tuen arvo on presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa vähintään 3 400 euroa sekä eduskuntavaaleissa ja kunnallisvaaleissa vähintään 1 700 euroa. Yksityishenkilön nimeä ei saa ilmoittaa ilman hänen nimenomaista suostumustaan, jos hänen antamansa tuen arvo jää alle mainitun rajan.

Tähänastisten kokemusten valossa vaalirahoituslaki on toiminut tyydyttävästi. Eduskuntavaaleissa ilmoituksen tekivät kaikki kansanedustajiksi valitut ja lähes kaikki varaedustajat. Europarlamenttivaaleissa kaikki valitut ja varahenkilöt tekivät ilmoituksen. Kunnallisvaalien osalta tarkkoja lukuja ei ole saatavissa, mutta kunnista saatujen hajatietojen perusteella voidaan arvioida, että molemmissa käydyissä vaaleissa kaikki läpimenneet ja varavaltuutetut ovat pääosin tehneet ilmoituksen.

Ilmoitusten perusteella ei ole saatu mitään viitteitä siitä, että lahjustyypistä vaalirahoitusta esiintyisi. Suomen lainsäädäntö täyttää artiklan 3 kappaleen vaatimukset.

Julkisuuslainsäädäntö turvaa sen, että viranomaisten toiminta on avointa ja päätöksenteko julkista ja, että vain laissa säädettyissä erityisissä tapauksissa asia voidaan pitää salassa. Esimerkiksi ylimpien virkamiesten ilmoittamat sidonnaisuudet, joista säädetään valtion virkamieslain 8a §:ssä, ovat taloudellisia sidonnaisuuksia lukuun ottamatta julkisia. Myös virkamiesten sivutoimet, joista säädetään valtion virkamieslain 18 a §:ssä, ovat julkisia, samoin kuin palkat.

Virkamies ei hallintolain (434/2003) mukaan saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä sitä käsiteltäessä, jos hän on esteellinen. Valtion virkamieslain 15 §:n mukaan virkamies ei saa vaatia, hyväksyä tai ottaa vastaan taloudellista tai muuta etua, jos se voi heikentää luottamusta virkamieheen taikka viranomaiseen. Virkamies ei myöskään saa luvatta ottaa vastaan eikä pitää sivutoiminta, joka vaatii työajan käyttämistä.

Suomen lainsäädäntö ja käytäntö täyttävät artiklan 4 kappaleen harkinnanvaraiset vaatimukset.

8 artikla. Virkamiesten toimintasäännöt

Artiklan 1 kappaleessa edellytetään sopimusvaltion edistävän korruption vastustamiseksi muun muassa virkamiestensä rehellisyyttä, vilpittömyyttä ja vastuuntuntoa oikeusjärjestelmänsä peruseriaatteiden mukaisesti.

Artiklan 2 kohdan mukaan sopimusvaltion tulee pyrkiä erityisesti soveltamaan omissa toimielin- ja oikeusjärjestelmissään toimintasääntöjä tai -vaatimuksia, joilla pyritään varmistamaan julkisten tehtävien moitteeton, rehellinen ja asianmukainen hoitaminen.

Artiklan 3 kappaleen mukaan tämän artiklan määräyksiä täytäntöön pantaessa sopimusvaltiot ottavat tarvittaessa huomioon alueellisten, alueiden välisten ja monenvälisten järjestöjen asiaan liittyvät aloitteet, kuten virkamiesten kansainvälisen toimintasäännön (International Code of Conduct for Public Officials), joka on 12 päivänä joulukuuta 1996 annetun YK:n yleiskokouksen päätöslauselman 51/59 liitteenä.

Artiklan 4 kappaleen mukaan tulisi harkita myös sellaisten toimenpiteiden ja järjestelmien käyttöönottoa, joilla tehdään virkamiehille helpoksi ilmoittaa korruptiotapauksista asianomaisille viranomaisille, kun heidän tietoonsa tulee tällaisia tapauksia heidän hoitaessaan tehtäviään.

Artiklan 5 kappaleen mukaan sopimusvaltiot pyrkivät tarvittaessa ottamaan käyttöön sellaisia toimenpiteitä ja järjestelmiä, joilla vaaditaan virkamiehiä ilmoittamaan muun muassa viranhoidon ulkopuolisista toiminnoistaan, töistään, sijoituksistaan, varoistaan ja saamistaan merkittävistä lahjoista tai eduista, joista voi aiheutua eturistiriita suhteessa heidän virkatehtäviinsä.

Artiklan 6 kappaleessa edellytetään harkittavan kurinpitotoimien tai muiden toimenpiteiden kohdistamista virkamiehiin, jotka rikkovat tämän artiklan mukaisesti käyttöön otettuja sääntöjä tai vaatimuksia.

Valtion virkamieslaki ja valtion henkilöstöpolitiikka sekä koulutus ovat välineitä, joilla edistetään artiklan 1 ja 2 kappaleiden mukaisia vaatimuksia.

Valtion virkamieslaissa on säännökset virkamiehen oikeuksista ja velvollisuuksista. Virkamiehen velvollisuuksia määrittelevän yleissäännöksen mukaan virkamiehen on käytäyttyävä asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla sekä noudatettava työnantajan työjohto- ja valvontamääräyksiä. Virkamiehiä velvoittaa myös edellä 7 artiklan arvioinnin yhteydessä mainittu sopimattomien etujen vastaanottamisen kieltö.

Valtion henkilöstöpolitiikan alueella voidaan mainita seuraavat vaatimukset ja samalla korruption estämiseen tähtäävät toimenpiteet: Valtioneuvoston 30 päivänä elokuuta 2001 tekemässä periaatepäätöksessä ”Valtion henkilöstöpolitiikan linjasta” todetaan, että

valtionhallinnon toiminta on arvolähtöistä ja eettisesti korkeatasoista. Periaatepäätöksessä määritellyt valtionhallinnon arvot ovat: toiminnan tuloksellisuus, laatu ja vahva asiantuntemus, palveluperiaate, avoimuus, luottamus, tasa-arvo, puolueettomuus, riippumattomuus ja vastuullisuus. Periaatepäätöksen mukaan Valtion työmarkkinalaitoksen tehtävänä on toimeenpanna hankkeita ym. periaatepäätöksen toteuttamiseksi. Ensimmäisessä vaiheessa työmarkkinalaitos toteutti hankkeen ”Arvot arkeen”, jossa viiden pilottiviraston projektin avulla etsittiin keinoja valtionhallinnon arvojen saattamiseksi osaksi virastojen ja virkamiesten käytännön toimintaa (VM 6/2004). Toisena vaiheena julkaistiin vastikään valtionhallinnon käsikirjaksi tarkoitettu ”Arvot arjessa – virkamiehen etiikka” (VM, Edita 2005). Siinä selostetaan yhteistä arvoperustaa ja kerrotaan muun muassa viranomaisten ja virkamiesten oikeudet ja velvollisuudet. Käsikirjaa jaetaan valtionhallinnon kaikille virastoille ja virkamiehille ja sitä on tarkoitus käyttää myös koulutusaineistona. Se on julkaistu myös Valtion työmarkkinalaitoksen internet-sivuilla.

Suomen lainsäädäntö ja toimenpiteet edistävät artiklan 1 ja 2 kappaleissa tarkoitettuja päämääriä.

Suomi on ollut mukana 3 kappaleessa tarkoitettua YK:n kansainvälisen virkamiesten toimintasäännösten laadinnassa. Säännöstö on käännetty suomeksi ja jaettu viranomaisille hallinnonaloitain. Artiklassa tarkoitettuja toimintasäännöstöjä, joita Suomi on ollut laatimassa, ovat myös muun muassa korruption torjuntaan suunnatut EN:n vastaavat virkamiesten eettiset ohjeet.

Artiklan 4 kappaleen mukaan tulisi harkita toimenpiteitä, joilla helpotettaisiin virkamiesten ilmoittamista korruptiotapauksista tutkintaviranomaisille. Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetussa laissa (676/2000) on valtion viranomaiselle, laitokselle, liikelaitokselle ja valtion rahastolle säädetty velvollisuus ilmoittaa salassapitosäännösten estämättä tarkastusvirastolle kaikesta sen toiminnassa tehdystä, sen hoitamiin tai vastattaviin varoihin kohdistuvista väärinkäytöksistä sekä, jos on kysymys rikoksesta, tehtävä rikosilmoitus lukuun ottamatta vähäisinä pidettäviä rikkomuksia. Samoin edellytyksin tarkastusviraston on tehtävä tarkastustoimituksessa havaitsemastaan rikoksesta rikosilmoitus, jollei tarkastettava itse ole tehnyt rikosilmoitusta. Lisäksi lainsäädäntöön sisältyy myös viranomaiskohtaisia säännöksiä ilmoitusvelvollisuudesta poliisille. Viranomaiselle ei kuitenkaan ole säädetty yleistä velvollisuutta ilmoittaa tietoon tulleesta rikoksesta, kuten lahjusrikoksesta. Edellä 6 artiklan yhteydessä mainitussa toimielimessä, korruption vastaisessa yhteistyöverkostossa, selvitetään muun muassa ilmoitusvelvollisuuteen liittyviä lainsäädännöllisiä ja hallinnollisia toimenpiteitä sekä ryhdytään tarvittaessa niitä tehostamaan. Viranomaisten ilmoitusvelvollisuutta arvioidaan tarkemmin 38 artiklan yhteydessä.

Artiklan 5 kappaleenkin mukaista virkamiesten sidonnaisuuksien ilmoittamista on käsitelty myös edellä 7 artiklaa tarkasteltaessa. Valtion virkamieslain 8 a §:ssä on säännös ylimpien virkamiesten sidonnaisuuksien ilmoittamisesta. Sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden laajentamiseen muihin virkamiesryhmiin ei ole pidetty tarpeellisenä. Virkamiehellä on velvollisuus ilmoittaa kaikki virkatehtäviin kuuluvan palkattu työ työnantajalle, joka voi harkita saamiensa tietojen perusteella, voiko työstä aiheutua ristiriitaa virkatehtävissä edellytettävän luotettavuus- ja puolueettomuusvaatimuksen kanssa. Sivutointen ilmoittamisvelvollisuus perustuu valtion virkamieslain 18 §:ään. Sen mukaan virkamies ei saa ilman viranomaisen antamaa lupaa harjoittaa sivutointa (palkattu työ ja tehtävä, josta virkamiehellä on oikeus kieltäytyä, sekä ammatti, elinkeino ja liike), joka edellyttää työajan käyttämistä sivutoimeen kuuluvien tehtävien hoitamiseen. Työajan ulkopuolella harjoitettavasta sivutoimesta virkamiehen on tehtävä viranomaiselle ilmoitus. Viranomainen voi kieltää esteellisyyttä aiheuttavan, luottamusta vaarantavan tms. sivutoimen harjoittamisen (VML 18.2 §). Eri hallinnonaloilta voi lisäksi olla asiasta omia normejaan.

Kappaleessa 6 mainittujen kurinpitotoimien osalta voidaan mainita valtion virkamieslain säädökset keinoista, joilla työnantajana toimiva virasto voi puuttua virkavelvollisuuksien

rikkomiseen tai laiminlyöntiin. Näitä ovat kirjallinen varoitus (VML 24 §), virkamiehen irtisanominen erityisen painavasta syystä (VML 25 §) ja virkasuhteen purkaminen, jos virkamies törkeästi rikkoo tai laiminlyö virkavelvollisuuksiinsa (VML 33 §). Lisäksi eduskunnan oikeusasiamies ja valtioneuvoston oikeuskansleri voivat antaa virkamiehelle huomautuksen, jos virkamiehen havaitaan menetelleen virkavelvollisuuksiensa vastaisesti. Jos virkamiehen menettely antaa aiheutta, oikeusasiamies tai oikeuskansleri voivat saattaa asian syyteharkintaan.

Kansanedustajaan kohdistettavista toimenpiteistä on säännökset Suomen perustuslaissa. Eduskunta voi erottaa joko kokonaan tai määräajaksi kansanedustajan, joka olennaisesti ja toistuvasti laiminlyö edustajantoimensa hoitamisen. Jos hänet on tuomittu tahallisesta rikoksesta vankeuteen taikka vaaleihin kohdistuneesta rikoksesta rangaistukseen, eduskunta voi, jos rikos osoittaa, ettei hän ansaitse edustajantoimen edellyttämää luottamusta ja kunnioitusta, julistaa hänen edustajantoimensa lakanneeksi. Mainituissa tapauksissa eduskunnan on ennen päätöksentekoa hankittava perustuslakivaliokunnan lausunto.

Suomen lainsäädäntö ja sen edellyttämät toimenpiteet ovat 8 artiklassa edellytetyn mukaisia.

9 artikla. Julkiset hankinnat ja julkisten varojen hoito

Artiklan 1 kappaleessa edellytetään, että sopimusvaltiot ryhtyvät tarpeellisiin toimiin ottaakseen käyttöön asianmukaiset hankintajärjestelmät, jotka perustuvat avoimuuteen, kilpailuun ja objektiivisiin päätöksenteon perusteisiin ja ovat tehokkaita muun muassa korruption torjunnassa. Nämä järjestelmät, joita sovellettaessa voidaan noudattaa asianmukaisia kynnysarvoja, koskevat muun muassa a-d kohdissa mainittuja seikkoja.

Kappaleen a kohdassa mainitaan julkinen tietojen jakaminen hankintamenettelyistä ja -sopimuksista, mukaan lukien tiedot tarjouspyynnöistä sekä sopimusten tekoon liittyvät tai sitä koskevat tiedot, jolloin mahdollisille tarjoajille annetaan riittävästi aikaa valmistella ja tehdä tarjouksensa. Kappaleen b kohta koskee ennakolta tapahtuvaa osallistumisehtojen määräämistä, kuten valinnan ja sopimuksenteon perusteita sekä tarjousten tekemisen sääntöjä ja niiden julkaisemista. Kappaleen c kohdan mukaan hankintajärjestelmiin kuuluu objektiivisten ja ennakolta määrättyjen perusteiden käyttö päätettäessä julkisista hankinnoista, jotta sääntöjen tai menettelyjen moitteeton soveltaminen voidaan helposti todentaa jälkikäteen. Kappaleen d kohdan mukaan hankintajärjestelmään tulisi kuulua tehokas kansallinen seurantajärjestelmä, mukaan lukien tehokas muutoksenhakujärjestelmä, jolla varmistetaan mahdollisuus muutoksenhakuun ja oikeussuojakeinot siinä tapauksessa, että tämän kappaleen mukaisesti käyttöön otettuja sääntöjä tai menettelyjä ei noudateta. Kappaleen e kohdan mukaan järjestelmään kuuluvat tarvittaessa toimenpiteet, joilla säännellään hankinnasta vastaavaa henkilöstöä koskevia asioita, kuten etunäkökohtia koskeva ilmoitus tiettyjen julkisten hankintojen yhteydessä, karsintamenettelyt ja koulutusvaatimukset.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimusvaltiot toteuttavat oikeusjärjestelmänsä peruseriaatteiden mukaisesti asianmukaiset toimenpiteet edistääkseen avoimuutta ja vastuullisuutta julkisten varojen hoidossa. Näihin sisältyvät muun muassa a – d kohdissa mainitut toimenpiteet. Kappaleen a kohdassa toimenpiteinä mainitaan menettelyt kansallisen talousarvion vahvistamiseksi ja b kohdassa oikea-aikainen raportointi tuloista ja menoista. Kappaleen c kohdassa toimenpiteinä mainitaan kirjanpito- ja tilintarkastusvaatimusten järjestelmä sekä siihen liittyvä valvonta. Kappaleen d kohdassa tarkoitettut toimenpiteet ovat tehokkaat ja vaikuttavat riskinhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestelmät. Kappaleen e kohdan mukaan on ryhdyttävä tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin tapauksissa, joissa tässä kappaleessa asetettuja vaatimuksia ei noudateta.

Artiklan 3 kappaleen mukaan sopimusvaltiot toteuttavat tarvittavat siviili- ja hallinto-oikeudelliset toimenpiteet säilyttääkseen kirjanpitokirjojen, tiedostojen, tilinpäätösten tai muiden

julkisia menoja ja tuloja koskevien asiakirjojen koskemattomuuden sekä estääkseen näiden asiakirjojen väärentämisen.

Artiklan julkisia hankintoja ja julkisten varojen hoitoa koskevista määräyksistä pääosa kuuluu EY:n toimivaltaan eikä siten tule eduskunnan hyväksyttäväksi. Artiklan 1 kappaleen a-c kohtien mukaista menettelyä koskee muun muassa laki julkisista hankinnoista (1505/1992, jälj. hankintalaki) ja asetus kynnysarvot ylittävistä tavara- ja palveluhankinnoista sekä rakennusurakoista (380/1998), jotka sääntelevät Suomessa viranomaisten hankintoja. Hankintalaki edellyttää kaikkien hankintojen kilpailuttamista riippumatta niiden arvosta. EU:n julkisten hankintojen sääntelyyn perustuvassa asetuksessa säännellään yksityiskohtaisista menettelytapavaatimuksista asetuksen soveltamisrajan ylittävissä hankinnoissa. Hankintalainsäädännön keskeisiä periaatteita ovat kilpailuolosuhteiden hyväksikäyttö, taloudellisuus, yhdenvertaisuus, avoimuus ja suhteellisuus. Lainsäädännön menettelytapavaatimuksilla pyritään turvaamaan erityisesti tarjoajien tasapuolista kohtelua sekä hankintamenettelyn avoimuutta.

Asetuksen mukaiset toimenpiteet sisältyvät hankintalainsäädäntöömme. Hankintalainsäädännön kokonaisuudistus on vireillä. Uuteen hankintalainsäädäntöön tullaan tekemään EU:n uusien hankintadirektiivien edellyttämät muutokset sekä eräitä kansallisia muutoksia. Muutoksilla tullaan vahvistamaan erityisesti yhdenvertaisuusperiaatetta ja avoimuutta sekä mahdollistamaan uusien tekniikoiden hyväksikäyttöä hankintamenettelyissä. Ilmoitusvelvoitteet on tarkoitus laajentaa kaikkiin lain soveltamisalaan kuuluviin hankintoihin.

Artiklan 1 kappaleen d kohdan mukainen seurantajärjestelmä toteutuu Suomessa siten, että kaikista hankinnoista voidaan tehdä valitus markkinaoikeuteen, joka voi keskeyttää hankinnan valitusmenettelyn ajaksi. Valituksen tekemiseen ovat oikeutettuja tarjousmenettelyyn osallistuneet tahot sekä myös potentiaaliset tarjoajat tilanteessa, jossa kilpailuttamisvelvoite on laiminlyöty kokonaan. Markkinaoikeus voi poistaa hankintapäätöksen, kieltää hankintayksikön virheellisen menettelyn ja velvoittaa korjaamaan sen sekä määrätä hyvitysmaksua sellaiselle asianosaiselle, jolla olisi ollut todellinen mahdollisuus voittaa virheettömässä hankintamenettelyssä. Valitusmenettelystä säädetään hankintalain 8–12 §:ssä.

Artiklan 1 kappaleen e kohdassa mainitut seikat eivät ole hankintajärjestelmän pakollisia osia, vaan ne sisällytetään siihen tarvittaessa. Edellä ac kohdan yhteydessä on jo käsitelty hankintalainsäädäntöön kuuluvia karsintamenettelyitä. Hallintolaissa ja kuntalaissa (365/1995) on säännökset viranomaisten esteellisyydestä ja osakeyhtiölaissa (734/1978) esteellisyydestä osakeyhtiöissä. Edellä 8 artiklan 5 kohdan yhteydessä on käsitelty viranomaisten sidonnaisuuksia koskevia ilmoituksia. Markkinaoikeus voi tutkia esteellisyytapauksia hankintalainsäädännön tarjoajien tasapuolisen kohtelun periaatteen rikkomisena, jolloin käytettävissä ovat hankintalain 9 §:ssä säädetyt seuraamukset.

Hankintalainsäädännön soveltaminen yleensä ja etenkin isoissa hankinnoissa edellyttää tietyntäsoista koulutusta ja asiantuntemusta. Hankintalaissa ei ole säännöksiä hankintatoimeen liittyvistä koulutusvaatimuksista tai pätevydestä. Kelpoisuudet ym. tulevat kuitenkin välillisesti täytettyä kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa. Käytännössä isompien hankintapäätösten teko edellyttää tiettyä statusta, joka taas edellyttää tiettyä tutkintoa. Esimerkiksi kunnissa valtuudet hankintapäätösten tekemiseen on usein porrastettu siten, että tietyissä toimissa toimiva virkamies voi tehdä tiettyyn taloudelliseen arvoon saakka hankintapäätöksiä. Tällaisiin toimiin edellytetään usein korkeakoulu- tai muuta erityistä tutkintoa. Johtavilta virkamiehiltä edellytetään korkeakoulututkintoa. Taloudelliselta arvoltaan merkittävämät hankinnat valmistellaan ja päätetään kunnallisen hallintoelimen, kuten monijäsenisen lautakunnan johdolla.

Suomessa ei ole erityistä julkisiin hankintoihin suunnattua ammattitutkintoa. Useissa erityisesti ostotoimintaan suunnatuissa koulutusohjelmissa perehdytään kuitenkin myös hankintalainsäädäntöön. Myös yliopistoissa julkisten hankintojen lainsäädäntö on ala, johon kohdistuu enenevässä määrin hallinto-oikeudellista tutkimusta ja opetusta. Koulutus ja neuvonta

ovat yksi julkisiin hankintoihin liittyvistä painopistealueista, joilla pyritään lisäämään asiantuntemusta hankintatoimessa.

Hankintalainsäädäntömme täyttää artiklan 1 kappaleen vaatimukset.

Artiklan julkisten varojen hoitoa koskevan 2 kappaleen osalta voidaan mainita, että valtion raha-asioiden hoito ja talousarvion vahvistaminen on valtiovarainministeriön tehtävä. Valtiovarainministeriö valmistelee vuosittain ehdotuksen valtion talousarvioksi ja tarvittaessa lisätalousarvioksi sekä ehdotuksen valtiontalouden kehyksiksi tuleville vuosille. Valtion taloudesta säättää laki valtion talousarviosta (423/1988) ja asetus valtion talousarviosta (1243/1992). Kuntien taloudesta säädetään kuntalain 8 luvussa.

Sekä valtion että kunnan talousarvion julkisuus voidaan perustaa lakiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999, jälj. julkisuuslaki) ja sen säännöksiin asiakirjan julkiseksi tulosta (6 § ja 7 §). Valmistelun julkisuuteen kuuluu muun muassa, että valtuuston ja hallituksen kokouksissa päätettäviä asioita käsitellään julkisuudessa jo ennen kokousta.

Valtiontalouden valvontaa suoritetaan monella eri tavalla. Hallitus raportoi talousarvion ja tulostavoitteiden toteutumisesta antamalla eduskunnalle kertomuksen valtiovarain hoidosta ja tilasta. Kertomus annetaan eduskunnalle samaan aikaan kuin talousarvioesitys. Kertomus sisältää muun muassa tiedon siitä, minkä verran kunkin ministeriön hallinnonalalla on kertomusvuonna käytetty varoja ja, mitä niillä on saavutettu.

Valtiontalouden ulkoinen tarkastusjärjestelmä perustuu perustuslain 90 §:ään. Valtion taloudenhoitoa ja valtion talousarvion noudattamista valvovat eduskunnan keskuudestaan valitsemat tilintarkastajat. Eduskunnan yhteydessä toimii riippumaton valtiontalouden tarkastusvirasto, jonka toiminnasta säädetään tarkemmin valtiontalouden tarkastusvirastosta annetussa laissa. Valtion tilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston toimintaa säätelee myös valtioneuvoston tilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa eräitä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja annettu laki (353/1995).

Kuntien hallinnon ja talouden tarkastuksesta säädetään kuntalaissa.

Tilintarkastuksen suorittaminen ja tilintarkastuskertomuksen antaminen kuuluu ammattitilintarkastajalle, jonka tulee olla JHTT-yhteisö tai JHTT –tilintarkastaja. Julkisoikeudellisten yhteisöjen tilintarkastuksessa toimivien henkilöiden tutkintovaatimuksista säädetään julkishallinnon ja –talouden tilintarkastajista annetulla lailla (467/1999, jälj. JHTT-laki). JHTT-tilintarkastajat voivat toimia niin ulkoisten kuin sisäisen tarkastuksen tehtävissä yhtä hyvin valtiosektorilla kuin muussa julkishallinnossa.

Tilintarkastuksen ulkoinen laadunvarmistus ja siihen liittyvät suositukset ovat olennainen osa hyvää tilintarkastustapaa. Lautakunta valvoo, että tilintarkastajat säilyttävät ammattitaitonsa ja lain mukaiset hyväksymisen edellytykset. JHTT-tutkintoon pyrkiviltä henkilöiltä ehdotetaan vaadittavaksi aiempia laajempia teoreettisia opintoja (HE 10/2005 vp). Lakiin ehdotetaan myös lisättäväksi laadunvarmistuksen valvontaa koskevat säännökset.

Artiklan 3 kappaleen mukaisia vaatimuksia toteuttaa Suomessa muun muassa julkisuuslaki. Julkisuuslain lähtökohdaksi on otettu perustuslain 12.2 §:ssä ilmaistu julkisuusperiaate. Sen mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Julkisuuslain mukaan sisäisessä tarkastuksessa valmistuneiden asiakirjojen olettamana on julkisuus. Tarkastus- ja valvontatoimeen liittyvien asiakirjojen salassapito on ehdollinen. Asiakirjojen ja tiedon salassapito edellyttävät vahinkoedellytyksen toteutumista.

Väärien tai harhaanjohtavien tietojen merkitseminen kirjanpitoon siten, että sellainen vaikeuttaa oikean tai riittävän kuvan saamista kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksista on rangaistava rikoslain 30 luvun 9 tai 9 a §:n mukaisena kirjanpitorikoksena tai törkeänä kirjanpitorikoksena. Kirjanpitoasiakirjan väärentäminen voidaan rangaista rikoslain 33 luvun 1-3 §:ssä tarkoitettuna lievänä, tavallisena tai törkeänä väärennyksenä.

Sisäisen tarkastuksen hallussa olevat viranomaisen asiakirjat ovat julkisia, jollei niiden salassapitoa voida perustella julkisuuslailla taikka jollakin muulla lailla tai EU-säännöksellä.

Syitä, joiden vuoksi sisäisen tarkastuksen asiakirjat voisivat olla salaisia on esimerkiksi sisäisen tarkastuksen tarkastuksellisen intressin suojaaminen, tarkastuksen onnistumisen turvaaminen, yleisen tai yksityisen intressin suojaaminen esimerkiksi tarkastuskohteelle tärkeän intressin suojaamistarve, tarkastuskohteen henkilöstöön kuuluvan yksityisyyden suojaamistarve. Valtiontalouden tarkastusviraston julkiset asiakirjat löytyvät internet-sivuilta www.vtv.fi.

Suomen lainsäädäntö ja käytäntö ovat 9 artiklan edellyttämällä tasolla.

10 artikla. Julkinen raportointi

Artiklan mukaan sopimusvaltiot toteuttavat korruption vastustamiseksi tarvittavat toimenpiteet avoimuuden lisäämiseksi julkisessa hallinnossaan, mukaan lukien tarvittaessa sen organisaatioon, toimintaan ja päätöksentekoprosesseihin liittyvät toimenpiteet. Näihin voivat sisältyä muun muassa a-c kohdassa tarkoitettut toimenpiteet.

Artiklan a kohdan mukaan avoimuutta lisääviin toimenpiteisiin kuuluu sellaisten menettelyjen tai määräysten vahvistaminen, joilla kansalaisille tehdään mahdolliseksi saada tarvittaessa tietoja julkisen hallinnon organisaatiosta, toiminnasta ja päätöksentekoprosesseista sekä, ottaen asianmukaisesti huomioon yksityisyyden ja henkilötietojen suojan, yksittäisiä kansalaisia koskevista päätöksistä ja oikeudellisista asiakirjoista. Artiklan b kohdassa mainittu toiminta on hallinnollisten menettelyjen yksinkertaistamista tarvittaessa, jotta helpotettaisiin kansalaisten asiointia toimivaltaisissa päätöksissä tekevissä viranomaisissa. Artiklan c kohdassa mainitaan tarpeellisenä toimenpiteenä tietojen julkaiseminen, mukaan lukien mahdolliset määräaikaikaiset raportit korruption riskeistä sopimusvaltion julkisessa hallinnossa.

Julkisen hallinnon avoimuutta säätelevät Suomessa useat lait. Näistä keskeisiä ovat hallintolaki, laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003) ja laki viranomaistoiminnan julkisuudesta.

Hallintolaki toteuttaa ja edistää hyvää hallintoa sekä oikeusturvaa hallintoasioissa. Lain tarkoituksena on myös edistää hallinnon palvelujen laatua ja tuloksellisuutta. Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain tarkoituksena on lisätä asioinnin sujuvuutta ja joutuisuutta samoin kuin tietoturvaluottuutta hallinnossa, tuomioistuimissa ja muissa lainkäyttöelimeissä sekä ulosotossa edistämällä sähköisten tiedonsaantimenetelmien käyttöä.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki sekä erityisesti siinä säädetty tiedonsaantioikeudet ja viranomaisten velvollisuudet toteuttavat avoimuutta ja hyvää tiedonhallintotapaa viranomaisten toiminnassa sekä antaa yksilöille ja yhteisöille mahdollisuuden valvoa julkisen vallan ja julkisten varojen käyttöä, muodostaa vapaasti mielipiteensä sekä vaikuttaa julkisen vallan käyttöön ja valvoa oikeuksiaan ja etujaan.

Asetuksessa viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja hyvästä tiedonhallintatavasta (1030/1999) säädetään tarkemmin, että valtionhallinnon viranomaisten tiedotuksen, julkaisutoiminnan ja muun viestinnän tarkoituksena on toteuttaa avoimuutta sekä tuottaa ja jakaa tietoa, joka luo yksilöille ja yhteisöille edellytyksiä muodostaa mahdollisimman totuudenmukainen kuva viranomaisten toiminnasta, vaikuttaa hallintoviranomaisissa valmisteilla oleviin yleisesti merkittäviin asioihin sekä valvoa omia etujaan ja oikeuksiaan. Valtionhallinnon viranomaisten viestintää suunniteltaessa ja toteutettaessa on otettava huomioon viestinnän merkitys viranomaisille säädettyjen tehtävien tehokkaassa hoitamisessa sekä viranomaisten ja kansalais- ja etujärjestöjen välisessä yhteistyössä.

Viestintä on keskeinen osa hallinnon toimintaa ja päämäärien toteuttamista. Viranomaisten toiminta on pääsääntöisesti julkista. Merkityksellisistä päätöksistä ja hankkeista laaditaan tiedotteita ja järjestetään tiedotustilaisuuksia, joihin kutsutaan median edustajia. Valtioneuvoston kanslia on antanut suositukset valtionhallinnon viestimisissä noudatettavista periaatteista ja toimintatavoista. Tiedotusvälineet seuraavat tarkoin viranomaisten toimintaa ja kertovat niistä yleisölle. Julkishallinnon viranomaisten tehtävistä ja toiminnasta, mukaan lukien

meneillään olevat lainsäädäntö- ja kehittämishankkeet, on yleisesti saatavilla ajan tasalla olevaa tietoa internet-sivuilla.

Edellä 9 artiklan perusteissa on käsitelty valtion talousarviota ja sen julkisuutta. Avoimuutta lisää muun muassa virastojen ja laitosten laadittava tilinpäätösraportointiin liittyvä toimintakertomus, jonka sisällöstä on määrätty valtion talousarvioasetuksessa. Toimintakertomukseen tulee sisällyttää arviointi sisäisen valvonnan tilasta ja siihen sisältyvien riskienhallinnan asianmukaisuudesta ja riittävytydestä sekä sen perusteella laadittu lausuma sisäisen valvonnan tilasta ja kehittämistarpeista. Lisäksi toimintakertomuksessa on raportoitava valtion tai sen vastuulla oleviin varoihin liittyvistä väärinkäytöksistä ja rikoksista sekä esitutkinnasta ja oikeudenkäynneistä samoin kuin muista väärinkäytösten ja rikosten vuoksi käynnistetyistä menettelyistä.

Suomen lainsäädäntö ja käytäntö vastaavat 10 artiklan vaatimuksia.

11 artikla. Oikeus- ja syyttäjälaitokseen liittyvät toimenpiteet

Artiklan 1 kappaleessa edellytetään sopimusvaltioiden toteuttavan toimenpiteet, joilla vahvistetaan rehellisyyttä ja estetään korruption mahdollisuuksia oikeuslaitoksen jäsenten keskuudessa. Nämä toimenpiteet voivat sisältää oikeuslaitoksen jäsenten toimintaa koskevia sääntöjä.

Artiklan 2 kappaleessa edellytetään vastaavien toimenpiteiden käyttöön ottamista ja soveltamista niiden sopimusvaltioiden syyttäjälaitoksessa, joissa syyttäjälaitos ei ole oikeuslaitoksen osa vaan nauttii samanlaista riippumattomuutta kuin oikeuslaitos.

Oikeuslaitoksen jäsenten korruptiota ehkäisevää vaikutusta on muun muassa nimitysmenettelyä ja oikeudenkäymiskaaren¹³ luvun esteellisyyttä koskevilla säännöksillä. Samaan suuntaan vaikuttavat myös avoin muutoksenhakumahdollisuus tuomioihin, usean tuomarin kokoonpanot muun muassa muutoksenhakuasteessa ja korkeat koulutusvaatimukset. Korruption mahdollisuuksia oikeuslaitoksen piirissä vähentää myös tuomarien palkkaus, päätösten perusteleminen velvollisuus ja oikeudenkäynnin julkisuus. Oikeuslaitoksen jäsenen lahjonnan vastaisuutta vahvistavat myös virkamiehiä yleisesti koskevat säännökset kuten virkamieslain virkavelvollisuuksia koskevat säännökset.

Oikeuslaitoksen jäsenten eettisyydellä ja rehellisyydellä on ikivanhat perinteet, jotka on vahvistettu lakikirjan johdannossa olevilla Olaus Petrin tuomarinohjeilla. Tältä osin viitataan myös edellä 7 ja 8 artiklassa julkisen sektorin osalta yleisesti sanottuun.

Suomessa syyttäjälaitos on itsenäinen ja riippumaton muista viranomaisista ja ulkopuolisista tahoista syyttäjätöiminnan osalta. Syyttäjän ratkaisun sisältöön ei voi vaikuttaa edes esimies. Syyttäjän on perusteltava tekemänsä ratkaisut. Ratkaisut on julkisia, ellei niitä erikseen julisteta salaisiksi. Syyttäjän toimintaa valvoo valtakunnansyyttäjä, jolla on mahdollisuus ottaa juttu pois syyttäjältä ja määrätä se joko toisen syyttäjän ratkaistavaksi tai ratkaista itse. Tämän lisäksi toimintaa valvoo myös oikeuskansleri ja eduskunnan oikeusasiamies. Syyttäjien eettisiä arvoja määritellään parhailaan. Näin määritellyt arvot otetaan osaksi syyttäjien palkkausta. Syyttäjälaitoksen asemaa tarkastellaan myös 36 artiklan yhteydessä.

Oikeus- ja syyttäjäviranomaisten asema ja heiltä edellytetyt toimet rehellisyyden vahvistamiseksi ja korruption ehkäisemiseksi vastaavat artiklan vaatimuksia.

12 artikla. Yksityinen sektori

Artiklan 1 kappaleessa edellytetään toimenpiteitä, joilla estetään yksityiseen sektoriin kohdistuvaa korruptiota, parannetaan yksityisen sektorin kirjanpito- ja tilintarkastusvaatimuksia sekä tarvittaessa säädetään tehokkaista, oikeasuhteisista ja varoittavista siviili-, hallinto- tai rikosoikeudellisista seuraamuksista, jotka määrätään näiden toimenpiteiden noudattamatta jättämisestä.

Kappaleen 2 mukaan näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tarkoitetut toimenpiteet voivat sisältää muun muassa seuraavaa:

a kohdan mukaan edistetään lainvalvontaviranomaisten ja asiaan liittyvien yksityisten yhteisöjen välistä yhteistyötä sekä b kohdan mukaan asiaan liittyvien yksityisten yhteisöjen rehellisyyden varmistamiseksi tarkoitettujen vaatimusten ja menettelyjen kehittämistä, mukaan lukien toimintasäännöt yritysten ja kaikkien asiaan liittyvien ammattikuntien toimintojen suorittamiseksi moitteettomasti, rehellisesti ja asianmukaisesti, eturistiriitojen torjumiseksi sekä hyvien liiketapojen käytön edistämiseksi yritysten keskuudessa ja yritysten sopimussuhteissa valtioon. Kappaleen c kohdan mukaan edistetään avoimuutta yksityisten yhteisöjen keskuudessa, mukaan lukien tarvittaessa yritysten perustamiseen ja johtamiseen osallistuvien oikeushenkilöiden ja luonnollisten henkilöiden henkilöllisyyttä koskevat toimenpiteet. Kappaleen d kohdan mukaan estetään yksityisiä yhteisöjä sääntelevien menettelyjen väärinkäyttö, mukaan lukien julkisten viranomaisten kaupallista toimintaa varten myöntämiä tukia ja lupia koskevat menettelyt ja e kohdan mukaan torjutaan eturistiriitoja määräämällä rajoituksia tarvittaessa ja kohtuulliseksi ajaksi entisten virkamiesten ammattitoiminnalle tai virkamiesten työskentelylle yksityisellä sektorilla heidän erottuaan tai jäätyään eläkkeelle virastaan, jos toiminta tai työ liittyy suoraan niihin tehtäviin, joita nämä virkamiehet hoitivat tai valvoivat virassa ollessaan. Kappaleen f kohta edellyttää sen varmistamista, että yksityisissä yrityksissä toimii niiden rakenne ja koko huomioon ottaen riittävä sisäinen tarkastus, jonka avulla torjutaan ja havaitaan korruptiota, ja että näiden yksityisten yritysten tileihin ja vaadittaviin tilinpäätöksiin kohdistetaan asianmukaiset tarkastus- ja vahvistamismenettelyt.

Artiklan 3 kappaleen mukaan sopimusvaltiot pitävät korruption torjumiseksi kirjaa ja tiedostoja, julkaisevat tilinpäätöksiä sekä ryhtyvät tarvittaviin toimenpiteisiin estääkseen yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyihin rikoksiin johtavia tekoja.

Näitä ovat (a) kirjanpidon ulkopuolisten tilien perustaminen, (b) kirjanpidon ulkopuolisten tai puutteellisesti yksilöityjen maksutapahtumien suorittaminen, (c) olemattomien menojen kirjaaminen, (d) sellaisten vastattavien kirjaaminen, joiden kohteet on yksilöity virheellisesti, (e) valeasiakirjojen käyttö ja (f) kirjanpitoasiakirjojen tahallinen hävittäminen ennen laissa sallittua ajankohtaa.

Artiklan 4 kappale velvoittaa epäämään lahjuksista aiheutuneiden menojen vähennyskelpoisuuden verotuksessa, koska lahjukset kuuluvat yleissopimuksen 15 ja 16 artiklan mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten tunnusmerkistöön, sekä tarvittaessa muiden korruption edistämisestä aiheutuneiden menojen verovähennyskelpoisuuden.

Artiklan 2 kappaleen a-b kohtien mukaista toimintaa sääntelee muun muassa laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa (1061/1978). Elinkeinotoiminnassa ei saa käyttää hyvän liiketavan vastaista tai muutoin toisen elinkeinonharjoittajan kannalta sopimatonta menettelyä. Vastuullisella yritystoiminnalla (CSR, Corporate Social Responsibility) tarkoitetaan yrityksen toimintaa, jossa yritykset yhdistävät vapaaehtoisesti sosiaaliset ja ekologiset näkökulmat liiketoimintaansa ja vuorovaikutukseensa eri sidosryhmien välillä. Tämä tarkoittaa muutakin kuin kaikkien lainsäädännöllisten velvoitteiden täyttämistä, muun muassa sitä, että henkilöstöresurssiin ja sidosryhmäsuhteisiin sijoitetaan enemmän. Vastuullisessa yritystoiminnassa on kysymys tiettyihin toimintaperiaatteisiin tai käyttäytymissääntöihin sitoutumisesta. OECD:n ministerineuvosto on vuonna 2000 hyväksynyt uudistetut monikansallisten yritysten toimintaohjeet (OECD Guidelines for Multinational Enterprises). Nämä toimintaohjeet muodostavat yritysten yhteiskunnallista vastuuta koskevan ainoan maailmanlaajuisen käyttäytymissääntöjen. Suomessa näiden toimintaohjeiden täytäntöönpanoa edistää kauppa- ja teollisuusministeriön yhteydessä toimiva kansainvälisen sijoitustoiminnan ja monikansallisten yritysten neuvottelukunta MONIKA.

Suomen vahva yrityskulttuuri ja yrityksissä voimassa olevat eettiset periaatteet ja näiden periaatteiden valvonta ovat keskeisessä asemassa korruptiota torjuttaessa. Lisäksi yrityksen sisäisen hallinnon järjestäminen tehokkaaksi edesauttaa korruption ehkäisyssä kuin myös

yrittäjien henkilöstön tietoisuus voimassa olevasta lainsäädännöstä ja lainsäädännön sisältämistä velvoitteista.

Artiklan 2 kappaleen c-f kohtien mukaisten vaatimusten osalta voidaan viitata osakeyhtiölakiin. Osakeyhtiölain 8 luvun 6.2 §:n mukaan hallituksen on huolehdittava siitä, että kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty. Osakeyhtiölain kokonaisuudistuksen yhteydessä säännöksen on ehdotettu säilyvän pääpiirteittäin samansisältöisenä (OYL 6:2.1).

Nimenomaisesti yhtiölainsäädännössä ei siten edellytetä sisäisen tarkastuksen olemassaoloa, vaan asiaa on lähestytty yhtiön johdon valvontavelvollisuuden kautta. Valvontavelvollisuuden toteuttaminen saattaa esimerkiksi suuressa yhtiössä edellyttää sisäisen tarkastuksen järjestämistä. Kuitenkin eräillä erityissäännellyillä toimialoilla, kuten pankki- ja vakuutussektorilla, valvontaviranomaiset käytännössä edellyttävät toimivaa sisäistä tarkastusta.

HEX Oyj:n, Keskuskauppakamarin ja Teollisuuden ja Työnantajien Keskusliiton asettama työryhmä antoi 1 päivänä heinäkuuta 2004 voimaan tulleen suosituksen listayhtiöiden hallinnointi- ja ohjausjärjestelmästä (corporate governance). Suosituksen mukaan yhtiön on määriteltävä sisäisen valvonnan toimintaperiaatteet ja selostettava, miten sisäisen tarkastuksen toiminto on yhtiössä järjestetty. Suositus on tarkoitettu Helsingin Pörssissä listattujen yhtiöiden noudatettavaksi, ellei se ole ristiriidassa yhtiön kotipaikan pakottavien säännösten kanssa.

Tilintarkastuslain (936/1994) mukaan kaikissa kirjanpitovelvollisissa yhteisöissä ja säätiöissä tulee valita tilintarkastaja. Tilintarkastuksen suorittamisesta ja sisällöstä säädetään tarkemmin tilintarkastuslaissa. Tilintarkastajan tulee työssään noudattaa hyvää tilintarkastustapaa.

Osakeyhtiölain 9 luvun 5 §:n mukaan varsinaisessa yhtiökokouksessa on esitettävä tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus ja päätettävä tuloslaskelman ja taseen (emoyhtiössä myös konsernituloslaskelman ja konsernitaseen) vahvistamisesta.

Kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 1 §:n mukaan jokainen, joka harjoittaa liike- tai ammattitoimintaa, on toiminnastaan kirjanpitovelvollinen. Kirjanpitovelvollisuudella tarkoitetaan sitä, että aineisto, joka koskee liiketapahtumia, kootaan ja säilytetään. Lisäksi aineistosta laaditaan kirjanpito sekä tehdään tilinpäätös noudattaen lakeja ja hyvää kirjanpitoa. Kirjanpitolain tilinpäätöstä sääntelevän 3 luvun 2 §:ssä säädetään oikeista ja riittävästä tiedoista. Sen mukaan tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta (oikea ja riittävä kuva). Kirjanpitovelvollisen on säilytettävä kirjallinen aineisto, joka koskee toiminnan liiketapahtumia.

Kirjanpitoaineiston säilytysajasta säädetään kirjanpitolain 2 luvun 10 §:ssä. Sen 1 momentin mukaan kirjanpitokirjat ja käyttöaikaa koskevin merkinnöin varustettu tililuettelo on säilytettävä vähintään 10 vuotta tilikauden päättymisestä. 2 momentin mukaan tilikauden tositteet, liiketapahtumia koskeva kirjeenvaihto ja koneellisen kirjanpidon täsmäys selvitys sekä muu kuin 1 momentissa mainittu kirjanpitoaineisto on säilytettävä vähintään kuusi vuotta sen vuoden lopusta, jonka aikana tilikausi on päättynyt.

Kirjanpitolain valvonnasta säädetään kirjanpitolain 8 luvun 1 §:ssä. Sen mukaan lakia valvoo muun muassa kauppa- ja teollisuusministeriö, patentti- ja rekisterihallitus soveltuvin osin sekä rahoitustarkastus niin ikään soveltuvin osin. Lisäksi kauppa- ja teollisuusministeriön yhteydessä toimii kirjanpitolautakunta, joka voi antaa viranomaisten, elinkeinonharjoittajien tai kuntien järjestön taikka kirjanpitovelvollisen hakemuksesta ohjeita ja lausuntoja tämän lain soveltamisesta.

Yhtiön informaatiovelvollisuudella on suuri merkitys yhtiölainsäädännössä ja kirjanpitoa laissa. Tämä johtuu muun muassa siitä, että yhtiöiden osakkeenomistajat ja muut sidosryhmät tarvitsevat hyvin paljon julkista tietoa yhtiöiden toiminnasta. Viime kädessä tilintarkastajat takaavat yhtiön antamien tietojen luotettavuuden. Tilintarkastuksen voidaan näin ollen sanoa lisäävän talouselämän yleistä luotettavuutta ja tätä kautta tilintarkastuksen yhteiskunnallinen merkitys on huomattavan suuri. Tilintarkastuslain 3 luku sisältää säännökset velvollisuudesta toimituttaa tilintarkastus. Luvun 9 §:n mukaan yhteisössä ja säätiössä on

valittava tilintarkastaja ja toimitettava tilintarkastus sen mukaan kuin tilintarkastuslaissa ja muualla laissa säädetään. Luvun 10 §:ssä säädetään tilintarkastajan yleisestä kelpoisuudesta. Sen mukaan tilintarkastajan on oltava luonnollinen henkilö tai hyväksytty tilintarkastusyhteisö. Edelleen tilintarkastajalla on oltava sellainen laskentatoimen, taloudellisten ja oikeudellisten asioiden sekä tilintarkastuksen tuntemus ja kokemus kuin yhteisön tai säätiön toiminnan laatuun ja laajuuteen katsoen on tarpeen tehtävän hoitamiseksi. Vajaavaltaista tai konkurssissa tai liiketoimintakiellossa olevaa ei voida valita tilintarkastajaksi. Sama koskee luonnollista henkilöä, jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu. Hyvästä tilintarkastustavasta ja sen velvoittavuudesta säädetään tilintarkastuslain 4 luvun 16 §:ssä. Lisäksi tilintarkastuslaki sisältää säännökset tilintarkastajien hyväksymisestä ja rekisteröinnistä sekä velvollisuudesta valita hyväksytty tilintarkastaja, KHT-tilintarkastaja tai -yhteisö sekä säännöksen JHTT-tilintarkastajan valitsemisesta. Tilintarkastuslain 6 luku sisältää säännökset ohjauksesta, kehittämisestä ja valvonnasta. Luku sisältää lainkohdat valtion tilintarkastuslautakunnasta, joka toimii kauppa- ja teollisuusministeriön yhteydessä, keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunnasta ja kauppakamarin tilintarkastusvaliokunnasta.

Artiklan 3 kappaleen tarkoittamat rikokset on säädetty rangaistavaksi kirjanpitorikoksina rikoslain 30 luvun 9, 9a ja 10 §:ssä. Rangaistavaksi on säädetty kirjanpitorikos, törkeä kirjanpitorikos ja tuottamuksellinen kirjanpitorikos.

Muun muassa kaikkien osakeyhtiöiden ja osuuskuntien tilinpäätökset ovat kirjanpitolain nojalla julkisia näiden yhteisöjen koosta riippumatta. Niiden on toimitettava jäljennös tilinpäätöksestään patentti- ja rekisterihallitukselle. Myös henkilöyhtiöiden ja muiden liiketoimintaa harjoittavien kirjanpitovelvollisten tilinpäätökset ovat julkisia, mikäli kyseessä ei ole kirjanpitolain 3 luvun 9 §:ssä tarkoitettu ns. pieni kirjanpitovelvollinen.

Suomen verolainsäädännössä ei ole nimenomaista säännöstä, jonka perusteella lahjoma ei kelpaisi vähennykseksi. Korkein hallinto-oikeus on kuitenkin katsonut, etteivät lahjoman luonteinen etuus ja siitä johtuvat menot ole vähennyskelpoisia (KHO 1957 II 91, KHO 1974 T 1390 ja KHO 1985 T 5265). Siten ratkaisuihin omaksuttujen tulkintojen mukaan ristiriitaa Suomen lainsäädännön ja sopimusvelvoitteiden välillä ei ole. Tilannetta kuitenkin selkeyttäisi se, että lahjoman luonteisen etuuden vähennyskielto nimenomaisesti todettaisiin laissa. Ehdotusta lainsäädännön muuttamiseksi ei kuitenkaan liitetä esitykseen, koska asiasta on jo valmisteilla ehdotus valtiovarainministeriössä. Hallituksen esitys elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) muuttamisesta on tarkoitus antaa vuoden 2005 aikana. Lahjoman vähennyskeltottomuuden sääntelyn merkitystä rikosilmoitusvelvollisuuteen liittyvänä kysymyksenä tarkastellaan jäljempänä 38 artiklan yhteydessä.

13 artikla. Kansalaisyhteiskunnan osallistuminen

Artiklan 1 kappaleessa edellytetään, että sopimusvaltiot toteuttavat tarvittavat toimenpiteet edistääkseen julkisen sektorin ulkopuolisten henkilöiden ja ryhmien, kuten kansalaisyhteiskunnan, kansalaisjärjestöjen ja yhteisöperustaisten järjestöjen aktiivista osallistumista korruption ennalta ehkäisyyn ja vastustamiseen sekä lisätäkseen kansalaisten tietoisuutta korruption olemassaolosta, syistä ja vakavuudesta sekä sen aiheuttamasta uhasta.

Tätä osallistumista on vahvistettava a kohdan mukaan lisäämällä päätöksentekoprosessien avoimuutta ja edistämällä kansalaisten myötävaikutusta niihin, b kohdan mukaan varmistamalla kansalaisille tehokas tiedonsaanti, c kohdan mukaan edistämällä korruption vastaisuutta julkisella tiedotustoiminnalla sekä julkisilla koulutusohjelmilla, mukaan lukien koulujen ja yliopistojen opetussuunnitelmat ja d kohdan mukaan noudattamalla, edistämällä ja suojelemalla vapautta etsiä, vastaanottaa, julkaista ja jakaa korruptiota koskevia tietoja. Tähän vapauteen voidaan kohdistaa tiettyjä rajoituksia, mutta näiden on oltava lailla säädettyjä ja oltava tarpeen i alakohdan mukaan muiden tahojen oikeuksien tai maineen

kunnioittamiseksi ja ii alakohdan mukaan kansallisen turvallisuuden tai yleisen järjestyksen tai kansanterveyden tai julkisen moraalien suojaamiseksi.

Artiklan 2 kappaleen mukaan olisi toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että tässä yleissopimuksessa tarkoitetut asiaan liittyvät korruptiota ehkäisevät toimi-elimet ovat tunnettuja kansalaisille, ja järjestävät tarvittaessa pääsyn näihin elimiin sellaisten tapahtumien ilmoittamiseksi, myös nimettömästi, jotka voidaan katsoa yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädetyiksi teoiksi.

Päätöksentekoprosessien ja hallinnon valmistelutyön avoimuutta ja kansalaisten ja kansalaisjärjestöjen osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia on Suomessa pyritty lisäämään muun muassa siten, että ministeriöissä on käyty läpi toimintatapoja, joilla varmistetaan hankkeen tai työn alkaessa, että työn eri vaiheissa edistetään kansalaisten ja kansalaisjärjestöjen osallisuutta. Ministeriöille on myös laadittu ohjeet ja virkamiehille sekä viranhaltijoille on laadittu käsikirja kansalaisten kuulemista varten. Ministeriöiden kansliapäälliköt ovat allekirjoittaneet julkilausuman, jossa he sitoutuvat hallinnon yleisiin kuulemisen periaatteisiin. Hallinnolle on kehitetty sähköisen kuulemisen periaatteet. Edellä 5 ja 6 artiklan yhteydessä mainitut korruption vastaiset yhteistoimintaelimet toimivat myös korruptiota ja sen vaaroja koskevan tietoisuuden lisäämiseksi kansalaisyhteiskunnassa sekä kansalaisjärjestöjen aktiivisen osallistumisen lisäämiseksi korruptionvastaisessa toiminnassa.

Kansalaisyhteiskunnan korruption vastaisen toiminnan tehostuminen ilmenee muun muassa Transparency Internationalin Suomen osaston perustamisessa lokakuussa 2003. Transparency International on yksityinen järjestö, jonka tehtävänä on vähentää korruptiota vaikuttamalla niin yrityksiin kuin hallituksiinkin ja tarjoamalla niille konkreettisia apuvälineitä kuten asiantuntijapalveluita korruptionvastaiseen työhön.

Jokaisella on oikeus 2 kappaleessa edellytetyin tavoin ilmoittaa poliisille tai muulle esitutkintaviranomaiselle epäilyistä rikoksista. Poliisilla lisäksi on erityisiä vihjepuhelimia, joihin voi ilmoittaa rikoksiin liittyviä vihjeitä. Vihjeet voi tehdä nimettömänä. Suomen lainsäädäntö ja käytäntö vastaavat artiklan määräyksiä.

14 artikla. Toimenpiteet rahanpesun ennalta ehkäisemiseksi

Artikla sisältää määräykset rahanpesun torjumiseksi tarvittavista valvontatoimenpiteistä.

Artiklan 1 kappaleen a kohdan mukaan sopimusvaltion tulee, estääkseen ja havaitakseen kaikenlaista rahanpesua, perustaa toimivaltansa rajoissa kattavat kansalliset sääntely- ja valvontajärjestelyt pankeille ja muille rahoituslaitoksille, mukaan lukien virallisia tai epävirallisia rahan- tai arvonsiirtopalveluja tarjoavat luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt, sekä tarvittaessa muille laitoksille, jotka ovat erityisen alttiita rahanpesulle. Järjestelyissä on painotettava asiakkaan ja tarvittaessa edunsaajan tunnistamista, tietojen tallentamista sekä epäilyttävien maksutapahtumien ilmoittamista.

Kappaleen b kohdan mukaan sopimusvaltiot varmistavat yleissopimuksen 46 artiklan soveltamista rajoittamatta, että rahanpesun torjuntaan erikoistuneet hallinto- ja sääntely- ja lainvalvontaviranomaiset sekä muut viranomaiset (mukaan lukien kansallisen lainsäädännön tarpeen mukaan oikeusviranomaiset) pystyvät toimimaan yhteistyössä ja vaihtamaan tietoa kansallisella ja kansainvälisellä tasolla kansallisessa lainsäädännössä määrättyjen ehtojen mukaisesti. Mainittua tarkoitusta varten sopimusvaltion on harkittava sitä, että perustettaisiin rahanpesun selvittelykeskus, joka toimisi kansallisena keskuksena potentiaalista rahanpesua koskevan tiedon keräystä, analyysiä ja jakamista varten.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimusvaltiot harkitsevat toteutettavissa olevia toimenpiteitä havaitakseen ja tarkkaillakseen käteisen rahan ja soveltuvien jälkimarkkinakelpoisten instrumenttien liikkeitä rajojensa yli, noudattaen varmuustoimenpiteitä tietojen asianmukaisen käytön varmistamiseksi sekä haittaamatta millään tavalla laillisen pääoman liikkeitä. Toimenpiteisiin voi kuulua yksilöille ja yrityksille asetettava vaatimus

ilmoittaa käteisen rahan ja soveltuvien jälkimarkkinakelpoisten instrumenttien huomattavien määrien siirtämisestä rajojen yli.

Artiklan 3 kappaleessa sopimusvaltioita kehoitetaan harkitsemaan tarkoituksenmukaisia ja toteutettavia toimenpiteitä joilla vaaditaan rahoituslaitoksia, mukaan lukien rahan liikkeeseenlaskijat, (a) sisällyttämään sähköisen varojen siirron lomakkeisiin ja näihin liittyviin viesteihin tarkat ja tarkoituksenmukaiset tiedot lähettäjältä, (b) säilyttämään nämä tiedot koko maksuketjun ajan, ja (c) tutkimaan erityisen tarkasti sellaiset varojen siirrot, jotka eivät sisällä täydellisiä tietoja lähettäjältä.

Artiklan 4 kappaleessa sopimusvaltiota kehoitetaan mainittuja sääntely- ja valvontajärjestelmiä perustaessaan käyttämään ohjeenaan alueellisten, alueiden välisten ja monenvälisten järjestöjen laatimia rahanpesun vastaisia aloitteita, tämän kuitenkin rajoittamatta sopimuksen muiden artiklojen soveltamista

Artiklan 5 kappaleessa sopimusvaltion edellytetään pyrkivän kehittämään ja edistämään oikeus- ja lainvalvontaviranomaisten sekä rahoitusta sääntelevien viranomaisten maailmanlaajuisista, alueellista, alueiden sisäistä ja kahdenvälistä yhteistyötä rahanpesun vastustamiseksi.

Artikla kokonaisuudessaan noudattelee suurimmalta osin Suomessa voimaansaatetun Palermon sopimuksen sisältöä rahanpesun osalta (7 artikla; HE 32/2003 vp, s. 16-17.). Eroa Palermon sopimuksen edellytyksiin on lähinnä 14 artiklan mainitsemien virallisten ja epävirallisten rahan- tai arvonsiirtopalveluja tarjoavien luonnollisten tai oikeushenkilöiden lisääminen edellytetyn sääntelyjärjestelmän piiriin. Suomen lainsäädännön mukaan lain rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä (68/1998, jälj. rahanpesulaki) mukaisten ilmoitusvelvollisten piiri kattaa myös liike- ja ammattitoimintana muuta maksuliikennettä kuin luottolaitostoimintalain tarkoittamaa harjoittavan tahon.

Lisäksi artiklan 3 kappaleessa ehdotetaan sopimusvaltiolle sähköisen rahaliikenteen valvonnan tehostamista. Kappale on suositusluonteinen eikä siten edellytä suoraan lainsäädäntömuutosta. Vireillä olevassa EU:n rahanpesudirektiivin uudistamistyössä kysymystä käsitellään osaltaan.

Rahanpesudirektiivi sisältää velvoitteita ensisijaisesti luotto- ja rahoituslaitoksia koskevista määräyksistä, jotka liittyvät asiakkaiden tunnistamiseen, huolellisuusvelvollisuuteen, epäilyttävistä maksutapahtumista ilmoittamiseen rahanpesun torjunnasta vastuussa oleville viranomaisille sekä rahanpesuun liittyvien todisteiden säilyttämis- ja ilmoittamisvelvollisuuteen. Vastaavanlaisia velvoitteita sisältyy Palermon sopimuksen 7 artiklan 1 kappaleeseen ja tämän yleissopimuksen 14 artiklan 1 kappaleeseen. Rahanpesudirektiivissä säänneltyjen velvoitteiden kanssa päällekkäisten sopimusmääräysten on katsottava kuuluvan yhteisön toimivaltaan. Yhteisön toimivaltaan kuuluvat sopimusmääräykset eivät kuulu lainsäädännön alaan eivätkä ne tule eduskunnan hyväksyttäviksi.

Tällä hetkellä ei ole voimassa artiklan 2 kappaleessa tarkoitettua sääntelyä, joka velvoittaisi ilmoittamaan käteisen rahan siirtämisestä Suomesta ulkomaille tai ulkomailta Suomeen. Suositusluonteisia ohjeita huomattavien määrien siirtämisestä valtion rajojen yli sisältyy muun ohella OECD:n yhteydessä toimivan rahanpesun vastaisen kansainvälisen toimintaryhmän (FATF) suosituksiin. EU:ssa komissio on tehnyt ehdotuksen asetukseksi rahanpesun ehkäisemisestä tulliyhteistyöllä (COM (2002) 328 lop.), jossa asetettaisiin ilmoitusvelvollisuus arvoltaan vähintään 15.000 euroa vastaavan rahamäärän kuljettamisesta käteisenä yhteisön tullialueelle tai yhteisön tullialueelta kolmansiin valtioihin. FATF:in ja EU:n puitteissa siten harkitaan ilmoitusvelvollisuutta, joka koskisi huomattavien rahamäärien siirtämistä valtion rajojen yli. Artiklan 2 kappale ei velvoita pidemmälle meneviin toimenpiteisiin.

Myöskään artiklan 4 tai 5 kappaleet eivät edellytä lainsäädäntömuutoksia. Suomi on vuodesta 1991 lähtien ollut FATF - ryhmän jäsen. Suomi osallistuu aktiivisesti rahanpesun vastaiseen yhteistyöhön myös muilla tahoilla, kuten EU:ssa ja Itämeren alueen valtioiden

välisen yhteistyön puitteissa. Lisäksi Suomi on osapuolena yleisperusteluissa mainituissa, tärkeimmissä rahanpesun torjuntaa koskevissa kansainvälisissä sopimuksissa. Lisäksi rahanpesulaissa on rahanpesun selvittelykeskuksen tehtäviin sisällytetty viranomaisyhteistyön edistäminen niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla.

III LUKU

Rangaistavaksi säätäminen ja lainvalvonta

15 artikla. Kansallisten virkamiesten lahjonta

Artikla sisältää velvoitteen säätää kansallisten virkamiesten aktiivinen ja passiivinen lahjonta rangaistavaksi. Virkamies määritellään tarkemmin yleissopimuksen 2 artiklan a kohdassa.

Virkamiesten aktiivinen lahjominen on säädetty rangaistavaksi rikoslain 16 luvun 13 ja 14 §:ssä ja passiivinen lahjominen rikoslain 40 luvun 1-3 §:ssä. Kansanedustajaa koskevat vastaavat lahjussäännökset ovat rikoslain 16 luvun 14 a §:ssä ja 40 luvun 4 §:ssä.

Artikla vastaa Palermon sopimuksen 8 artiklan 1 kappaletta. Artiklan yksityiskohtien tarkastelun osalta viitataan Palermon sopimuksen voimaan saattamista koskevan hallituksen esityksen perusteluihin (HE 32/2003 vp, s. 17-18).

16 artikla. Ulkomaisten virkamiesten ja julkisten kansainvälisten järjestöjen toimihenkilöiden lahjonta

Artiklan 1 kappale sisältää velvoitteen kriminalisoida ulkomaisten virkamiesten ja julkisten kansainvälisten järjestöjen toimihenkilöiden aktiivinen lahjominen. Sen sijaan mainittujen virkamiesten ja toimihenkilöiden passiivisen lahjomisen kriminalisointi on 2 kappaleen mukaan harkinnanvaraista. Ulkomainen virkamies määritellään yleissopimuksen 2 artiklan b kohdassa ja julkisen kansainvälisen järjestön toimihenkilö yleissopimuksen 2 artiklan c kohdassa.

Rikoslain 40 luvun 11 §:n 1 momentin 4 kohdassa on määritelty ulkomainen virkamies ja 6 kohdassa ulkomaisen parlamentin jäsen. Ulkomaisen virkamiehen määritelmä on laaja ja kattaa myös kansainvälisen järjestön virkamiehen. Rikoslaisissa tarkoitettu ulkomainen virkamies voi 40 luvun 12 §:n mukaan syyllystyä lahjuksen ottamiseen, törkeään lahjuksen ottamiseen ja lahjusrikkomukseen. Rikoslain 16 luvun 20 §:n mukaan virkamiehen aktiivisen lahjomisen kohteena voi olla ulkomainen virkamies. Ulkomaisen parlamentin jäsenen sovelletaan kansanedustajaa koskevia lahjussäännöksiä.

Rikoslain säännökset vastaavat yleissopimuksen vaatimuksia.

17 artikla. Omaisuuden kavaltaminen, oikeudeton käyttöönotto tai muu väärinkäyttö virkamiehen toimesta

Artiklan mukaan tulee säätää rangaistavaksi virkamiehen haltuun hänen asemansa perusteella uskottujen omaisuuden, julkisten tai yksityisten varojen tai arvopaperien tai muun arvokkaan esineen tahallinen kavaltaminen, oikeudeton käyttöönotto tai muu väärinkäyttö virkamiehen toimesta omaksi edukseen tai toisen henkilön tai yhteisön eduksi.

Kavaltamisrikoksista ja luvaton käyttöä koskevista rikoksista on säädetty rikoslain 28 luvussa. Kavaltaminen voi olla törkeää muun muassa silloin, kun rikosentekijä käyttää hyväkseen erityisen vastuullista asemaansa. Rikoslain rangaistussäännökset koskevat myös virkamiestä ja kansanedustajaa.

Virkamiehillä on laaja rikosoikeudellinen vastuu. Omaisuuden kavaltaminen ja luvaton käyttäminen voi virkamiehen tekemänä tulla lisäksi rangaistavaksi rikoslain 40 luvun mukaisena virka-aseman väärinkäyttämisenä tai virkavelvollisuuden rikkomisena. Jokin mainituista virkarikoksista tulee tapauksesta riippuen sovellettavaksi myös, jos virkamies artiklassa tarkoitetulla tavalla muutoin väärinkäyttää hallussaan tai määräysvallassaan olevaa omaisuutta.

Suomen rikoslainsäädäntö täyttää artiklan vaatimukset.

18 artikla. Vaikutusvallan kauppa

Artikla koskee vaikutusvallan väärinkäyttöä. Kysymyksessä on sellaisen henkilön aktiivinen (a kappale) tai passiivinen (b kappale) lahjominen, jolla on todellista tai kuviteltua vaikutusvaltaa. Teko olisi rangaistava riippumatta siitä, käyttäkö lahjottu vaikutusvaltaansa tai ei.

Artiklan määräykset eivät ole pakollisia. Artiklassa tarkoitetut teot voivat tulla rangaistaviksi yllytyksenä tai avunantona lahjusrikoksiin. Rikoslain rangaistussäännökset eivät kuitenkaan kaikilta osin kata artiklassa määriteltyjä tekoja. Vastaavan tyyppistä kriminalisointia edellytettiin EN:n korruptiosopimuksen 12 artiklassa, johon Suomi on tehnyt varauman. Tältä osin viitataan EN:n korruptiosopimuksen täytäntöönpanoa koskevaan hallituksen esitykseen (HE 77/2001 vp, s. 22, 58-59). Artiklan määräykset ovat ongelmallisia perustuslain turvaamien sananvapauden ja laillisuusperiaatteen kannalta. Vaikutusvallan väärinkäytön kriminalisointiin ei tämän vuoksi ole syytä ryhtyä.

19 artikla. Tehtävien väärinkäyttö

Artiklan mukaan olisi harkittava sellaisen tahallisen tehtävien tai aseman väärinkäytön eli lainvastaisen teon tai laiminlyönnin säätämistä rangaistavaksi, johon virkamies syyllistyy tehtäviään hoitaessaan saadakseen oikeudetonta etua itselleen tai muulle henkilölle tai yhteisölle.

Artiklassa laajennetaan virkamiehen rangaistusvastuu muihin hyötymistarkoituksessa tehtyihin tekoihin kuin varsinaisiin lahjusrikoksiin. Artiklassa tarkoitettujen tekojen säätäminen rangaistavaksi on kuitenkin jätetty harkinnanvaraiseksi.

Artiklassa tarkoitetut hyötymistarkoituksessa tehdyt oikeudettomat teot voivat tulla rangaistavaksi tapauksesta riippuen rikoslain erinaisten rangaistussäännösten mukaan. Virkamies tai kansanedustaja voi siten tulla tuomituksi esimerkiksi kavalluksesta, luvattomasta käytöstä tai vahingonteosta. Virkamies voidaan lisäksi tuomita rangaistukseen rikoslain 40 luvun mukaisesta virka-aseman väärinkäyttämisestä tai virkavelvollisuuden rikkomisesta. Mainittuja säännöksiä sovelletaan myös luottamustehtäviä hoitavaan ja julkista valtaa käyttävään henkilöön, ei kuitenkaan kansanedustajaan. Suomessa on pidetty riittävänä ja parlamentarismien toteutumisen kannalta tarkoituksenmukaisena, että kansanedustaja on viime kädessä poliittisessa vastuussa rangaistavuuden alan ulkopuolelle jäävistä vähäisistä rikkomuksista.

20 artikla. Laiton vaurastuminen

Artiklan määräykset koskevat tarvittavien toimenpiteiden toteuttamista tahallisen laittoman vaurastumisen eli virkamiehen varallisuuden merkittävän laittoman lisääntymisen kriminalisoimiseksi. Edellytyksenä on, että virkamies ei pysty kohtuullisesti selittämään varojen lisääntymistä suhteessa hänen laillisiin tuloihinsa.

Artiklassa tarkoitettuihin toimenpiteisiin on ryhdyttävä vain, jollei sopimusvaltioiden perustuslaista ja niiden oikeusjärjestelmien perusperiaatteista muuta johdu. Artiklan määräykset ovat lisäksi harkinnanvaraisia. Artikla ei edellytä virkamiehen syyllistyneen rikokseen ja se

perustuu suurelta osin käännettyyn todistustaakkaan. Suomen oikeusjärjestelmään ei ole syytä ottaa sille täysin vierasta instituutiota.

21 artikla. Lahjonta yksityisellä sektorilla

Artikla sisältää yksityisen sektorin lahjonnan kriminalisointia koskevat harkinnanvaraiset määräykset. Artiklan 1 kappaleen mukaan kriminalisointi koskee talouteen, rahoitukseen ja kauppaan liittyvää toimintaa.

Lahjuksen antaminen ja lahjuksen ottaminen eivät ole Suomessa kiellettyjä ainoastaan niissä tapauksissa, kun lahjuksen saajana on julkisyhteisö Suomessa tai ulkomailla. Rikoslain 30 luku sisältää säännökset elinkeinorikoksista, joiden perusteella kielletään lahjonta yksityisoikeudellisten yritysten ja yksityisoikeudellisten yhteisöjen piirissä. Rikoslain 30 luvun 7 §:ssä säädetään lahjomisesta elinkeinotoiminnassa ja siinä rangaistuksen uhalla kielletään lahjan lupaaminen, tarjoaminen ja antaminen. Edellytyksenä on, että lahjus on annettu tarkoituksin saattaa lahjottava toimessaan tai tehtävässään suosimaan lahjuksen antajaa tai jotakuta muuta taikka palkita lahjottava tällaisesta suosimisesta. Luvun 8 §:ssä säädetään lahjuksen ottamisesta elinkeinotoiminnassa. Lainkohdassa kielletään lahjan vaatiminen, hyväksyminen tai ottaminen elinkeinotoiminnassa, jos tarkoituksena on suosia toimessaan tai tehtävässään lahjuksen antajaa tai jotakuta muuta taikka lahjus on palkkio tällaisesta suosimisesta.

Suomen rikoslain 30 luvun 7 ja 8 §:ssä säädettyt elinkeinotoiminnan lahjusrikokset täyttävät artiklan määräykset.

Artikla vastaa EN:n korruptiosopimuksen 7 ja 8 artikloita sekä lahjonnan torjumista yksityisellä sektorilla koskevan EU:n neuvoston puitepäätöksen 2 artiklaa. Yleissopimuksen 21 artiklan a ja b kohtien tarkastelun osalta viitataan EN:n korruptiosopimuksen voimaan saattamista koskevan hallituksen esityksen perusteluihin (HE 77/2001 vp, s. 22-23) ja lahjonnan torjumista yksityisellä sektorilla koskevan EU:n neuvoston puitepäätöksen täytäntöönpanoa koskevan hallituksen esityksen perusteluihin (HE 8/2005 vp, s. 5-6).

Suomen rikoslainsäädäntö on artiklan vaatimusten mukainen.

22 artikla. Omaisuuden kavaltaminen yksityisellä sektorilla

Artikla velvoittaa säätämään rangaistavaksi talouteen, rahoitukseen tai kauppaan liittyvässä toiminnassa yksityisen sektorin yhteisössä työtä johtavan tai työskentelevän henkilön tahallisen hänen haltuunsa hänen asemansa perusteella uskottujen varojen kavaltaminen.

Artiklassa tarkoitetut teot tulevat rangaistaviksi rikoslain 28 luvun 4 §:n mukaisena kavalluksena, 5 §:n mukaisena törkeänä kavalluksena tai 6 §:n mukaisena lievänä kavalluksena. Rikoslain mainitut säännökset täyttävät artiklan vaatimukset.

23 artikla. Rikoksen tuottaman hyödyn peseminen

Artiklassa määrätään rahanpesun kriminalisointivelvoitteesta.

Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltion on säädettävä rangaistavaksi tahallinen teko, joka käsittää a kohdan i alakohdan mukaan sen, että henkilö muuntaa tai luovuttaa omaisuuden tietoisena siitä, että se on saatu rikoksen kautta, tarkoituksenaan salata tai peittää omaisuuden laiton alkuperä tai auttaa sellaiseen esirikokseen osallistunutta henkilöä välttämään tekojensa oikeudelliset seuraamukset. Lisäksi rangaistavaksi on a kohdan ii alakohdan mukaan säädettävä omaisuuden todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin, hallinnan siirron, siirtämisen tai omistuksen tai omaisuuteen liittyvien oikeuksien salaaminen tai peittäminen tietoisena siitä, että omaisuus on rikoksen tuottamaa hyötyä. Sopimusvaltion on b kohdan i alakohdan mukaan säädettävä rangaistavaksi myös omaisuuden hankinta, hallussapito tai käyttö, kun henkilö

omaisuuden saadessaan on ollut tietoinen siitä, että se on rikoksen tuottamaa hyötyä. Lisäksi b kohdan ii alakohdan mukaan on kriminalisoitava mihin tahansa artiklassa määriteltyyn rikokseen osallistuminen tai sellaista rikosta koskeva kumppanuus tai salahanke, yritys ja avunanto, yllytys, edistäminen ja neuvominen.

Artiklan 1 kappaleen mukaisia velvoitteita on tarkennettu artiklan 2 kappaleessa, jossa sopimusvaltioita kehoitetaan a alakohdassa pyrkimään soveltamaan 1 kappaleen mukaista rahanpesun tunnusmerkistöä mahdollisimman laajaan esirikosten piiriin. Sallittua on toisaalta se, että vain tiettyihin esirikoksiin liittyvä rahanpesu säädetään rangaistavaksi. Esirikosten tulee kuitenkin b alakohdan mukaan käsittää ainakin kaikki yleissopimuksen mukaan määritellyt rikokset. Kappaleen c kohdassa edellytetään, että b kohtaa sovellettaessa esirikokset käsittävät ne rikokset, jotka on tehty kyseisen sopimusvaltion lainkäyttövaltaan kuuluvilla alueilla ja niiden ulkopuolella. Kuitenkin sopimusvaltion lainkäyttövallan ulkopuolella tehty rikos katsotaan esirikokseksi ainoastaan, jos teko on kriminalisoitu tekovaltion lainsäädännön mukaan ja vastaava rikos olisi rangaistava myös artiklaa soveltavan tai täytäntöön panevan valtion lain mukaan (niin sanottu kaksoisrangaistavuuden vaatimus). Kappaleen d kohdan mukaan sopimusvaltiot toimittavat YK:n pääsihteerille jäljennökset tai kuvaukset niistä säädöksistään, joilla tämä artikla pannaan täytäntöön, sekä mahdollisista myöhemmistä muutoksista näihin säädöksiin. Kappaleen e kohta mahdollistaa sen, että jos sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön peruseriaatteen sitä edellyttävät, voidaan säätää, että tämän artiklan 1 kappaleen rikoksia koskevia määräyksiä ei sovelleta esirikoksen tekijöihin.

Artikla vastaa sisällöltään täysin Palermon sopimuksen 6 artiklaa, joka taas vastaa pääosin Wienin huumausainesopimuksen sekä Strasbourgin konfiskaatiosopimuksen velvoitteita rahanpesun kriminalisoinnista. Suomi on liittynyt näihin sopimuksiin. Artiklan yksityiskohtien tarkastelun osalta viitataan Palermon sopimuksen voimaansaattamista koskevan hallituksen esityksen perusteluihin (HE 32/2003 vp, s. 14-16). Rahanpesurikokset säädettiin itsenäisiksi rikoksiksi huhtikuun 1 päivänä 2003 voimaan tulleilla muutoksilla rikoslain 32 lukuun (6 ja 7 §). Lisäksi rahanpesun tunnusmerkistöä on tekotapojen osalta laajennettu siten, että rangaistavaa on myös rikoksella hankitun omaisuuden, rikoksen tuottaman hyödyn tai niiden tilalle tulleen omaisuuden välittäminen sekä peittämisessä tai häivyttämisessä avustaminen. Myös tuottamuksellinen rahanpesu ja salahanke törkeän rahanpesun tekemiseksi sekä rahanpesun yritys on säädetty rangaistaviksi.

Rikoslain 32 luvun 11 §:ään sisältyy rajoitussäännös, jonka mukaan 32 luvussa tarkoitettu rikoksesta ei tuomita henkilöä, joka on osallinen siihen rikokseen, jolla omaisuus on toiselta saatu tai joka on tuottanut hyödyn. Kätkemisrikoksien säätämisvaiheessa katsottiin, että esirikoksen tekijää tai siihen osallista ei tulisi rangaista enää erikseen siitä, että hän kätkee rikoksella saatua omaisuutta tai muuten ryhtyy siihen, koska menettely voidaan ottaa riittävästi huomioon jo esirikosta arvosteltaessa (HE 66/1988). Myös Strasbourgin konfiskaatiosopimuksessa sallitaan se, että rahanpesurikoksesta ei tuomita esirikoksen tekijää. Sopimusta voimaan saatettaessa 32 luvun 6 §:n rajoitussäännös on katsottu perusteelliseksi säilyttää eikä sen sisältöön ole puututtu myöskään huhtikuun alussa 2003 voimaantulleiden rikoslain 32 luvun säännösten säätämisvaiheessa. Palermon sopimuksen 6 artiklan sanamuodon mukaan rajoitussäännös voidaan ulottaa esirikoksen tekijään. Sanamuodon voidaan tulkita mahdollistavan rajoitussäännöksen ulottamisen myös osallisiin, koska sopimusvaltioiden osallisuuden rangaistavuutta koskevissa säännöksissä on suuria eroja ja lähtökohtana on, että osallisuus määräytyy kunkin sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön mukaan. Myös Strasbourgin konfiskaatiosopimuksen on katsottu sallivan rajoitussäännöksen ulottamisen tekijöiden lisäksi yllyttäjiin ja avunantajiin. Koska yleissopimus ei välttämättä edellytä rajoitussäännöksen poistamista tai sen muuttamista, siihen ei tässä esityksessä puututa.

Suomen lainsäädäntö on artiklan vaatimusten mukainen.

24 artikla. Kätkeminen

Artikla sisältää harkinnanvaraiset määräykset, joiden mukaan sopimusvaltion tulisi yleissopimuksen 23 artiklan soveltamista rajoittamatta säätää rangaistavaksi tahallisen omaisuuden salaamisen tai jatkettun pidättämisen jonkin yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädetyn rikoksen jälkeen, mutta tällaiseen rikokseen osallistumatta, kun tekoon osallistuva henkilö tietää, että tämä omaisuus on saatu yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädettyllä rikoksella.

Rikoslain 32 luvun 1-5 §:ssä ovat kätkemisrikoksia ja 6-10 §:ssä rahanpesurikoksia koskevat rangaistusäännökset. Kätkemis- ja rahanpesurikoksista ei rikoslain 32 luvun 11 §:n mukaan tuomita sitä, joka on osallinen siihen rikokseen, jolla omaisuus on saatu toiselta tai joka on tuottanut hyödyn. Kätkemisrikokset tulevat sovellettavaksi, jollei teko ole rangaistava rahanpesuna. Rahanpesurikoksia koskevat säännökset ovat varsin kattavia, koska niiden käyttöä ei ole rajoitettu tiettyihin esirikoksiin. Ne soveltuvat siten yleissopimuksessa tarkoitetuilla rikoksilla kuten lahjomisrikoksilla saatuun omaisuuteen. Jos rikoksen tekijänä on virkamies, voivat lisäksi tulla sovellettavaksi myös rikos lain 40 luvun säännökset.

Mainitut rikoslain säännökset vastaavat artiklan vaatimuksia.

25 artikla. Oikeudenkäytön häiritseminen

Artiklan mukaan tulisi säätää rangaistaviksi määrätty oikeudenkäyttöä haittaavat tahalliset teot. Artikla vastaa Palermon sopimuksen 23 artiklaa.

Rangaistavia tekoja ovat a kohdan mukaan fyysinen väkivalta, uhkailu tai pelottelu tai oikeudettoman edun lupaaminen, tarjoaminen tai antaminen perättömän lausuman aikaansaamiseksi tai todisteluun tai todistusaineiston esittämiseen puuttumiseksi oikeudenkäynnissä, joka liittyy yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyihin rikoksiin. Artiklan b kohdassa rangaistavaksi tarkoitettuja tekoja ovat fyysinen väkivalta, uhkailu tai pelottelu oikeuslaitoksen virkamiehen tai lainvalvonnasta vastaavan virkamiehen virkatehtävien hoitoon puuttumiseksi yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten yhteydessä.

Rikoslain 15 luvun 9 §:ssä on säädetty oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisena rangaistavaksi a kohdassa tarkoitettu väkivallan ja uhkauksen käyttö oikeudenkäynnissä. Edun lupaaminen, tarjoaminen tai antaminen perättömän lausuman aikaansaamiseksi voi tulla rangaistavaksi yllytyksenä tai avunantona perättömän lausuman antamiseen, jos yllytys johtaa rikolliseen tekoon. Muutoin teko rangaistaan rikoslain 15 luvun 5 §:n mukaisena yritettynä yllytyksenä perättömään lausumaan. Tältä osin rikoslaki vastaa artiklan määräyksiä.

Artiklan b kohdassa tarkoitettut teot tulevat rangaistavaksi rikoslain 16 luvun 1 §:n mukaisena virkamiehen väkivaltaisena vastustamisena, 2 §:n mukaisena virkamiehen vastustamisena tai 3 §:n mukaisena haitantekona virkamiehelle taikka poliisin osalta lievimmillään 4 §:ssä tarkoitettuna niskoitteluna poliisia vastaan.

Rikoslain säännökset vastaavat artiklan vaatimuksia.

26 artikla. Oikeushenkilöiden vastuu

Artiklassa määrätään oikeushenkilön rangaistusvastuusta. Artiklan 1 kappaleen mukaan oikeushenkilö olisi saatettava vastuuseen osallisuudesta yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyihin rikoksiin. Artiklan 2 kappaleen mukaan oikeushenkilöiden vastuu voi olla rikos-, siviili- tai hallinto-oikeudellista eikä se 3 kappaleen mukaan rajoita rikoksiin syyllistyneiden luonnollisten henkilöiden rikosoikeudellista vastuuta. Artiklan 4 kappaleen mukaan vastuuseen asetettaviin oikeushenkilöihin kohdistetaan tehokkaat, oikeasuhteiset ja varoittavat rikosoikeudelliset tai muut seuraamukset, mukaan lukien rahalliset seuraamukset.

Artiklan 1 kappaleen mukainen oikeushenkilön vastuu on ulotettava lähinnä tekoihin, joiden kriminalisointiin yleissopimus velvoittaa. Tällaisia rikoksia ovat kansallisten virkamiesten lahjonta (15 artikla), ulkomaisten virkamiesten ja kansainvälisten järjestöjen toimihenkilöiden aktiivinen lahjonta (16 artikla), omaisuuden kavaltaminen, oikeudeton käyttöönotto tai muu väärinkäyttö virkamiehen toimesta (17 artikla), rikoksen tuottaman hyödyn peseminen (23 artikla) ja oikeudenkäytön haittaaminen (25 artikla).

Artiklan 2–4 kappaleet vastaavat Palermon sopimuksen 10 artiklan 2-4 kappaleita.

Rikoslaisissa oikeushenkilön rangaistusvastuu on ulotettu aktiiviseen lahjontaan sekä yksityisellä että julkisella sektorilla samoin kuin passiiviseen lahjontaan yksityisellä sektorilla samoin kuin vakavimpiin kätkemis- ja rahanpesurikoksiin. Sen sijaan esimerkiksi virkamiehen passiiviseen lahjomiseen ja muihin virkarikoksiin, kavallukseen ja luvattomaan käyttöönottoon oikeushenkilön rangaistusvastuu ei ulotu. Oikeushenkilön rangaistusvastuu voi kuitenkin olla myös hallinto- tai siviilioikeudellista. Siten yksityisoikeudelliset vahingonkorvaussäännökset riittävät täyttämään artiklan velvoitteet tilanteissa, joissa kyseessä on yleissopimuksen 15 tai 16 artiklan mukainen passiivinen lahjominen, 17 artiklan mukainen omaisuuden kavaltaminen, oikeudeton käyttöönotto tai muu väärinkäyttö virkamiehen toimesta tai 25 artiklan mukainen oikeudenkäytön haittaaminen.

Suomen lainsäädäntö täyttää artiklan mukaiset velvoitteet.

27 artikla. Osallisuus ja yritys

Artiklan 1 kappaleen mukaan olisi säädettävä rangaistavaksi osallisuus kuten rikoskumppanuus, yllytys ja avunanto yleissopimuksessa tarkoitettuihin rikoksiin. Artiklan 2 ja 3 kappaleessa on harkinnanvaraiset säännökset yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädettyjen tekojen yrityksen ja valmistelun säätämiseksi rankaistavaksi.

Rikoslain 5 luvussa on osallisuus rikokseen säädetty laajasti rangaistavaksi. Rikoslain säännökset vastaavat artiklan 1 kappaleen vaatimuksia.

Yleissopimuksessa tarkoitettujen rikosten yritys on rikoslain mukaan useimmissa tapauksissa säädetty rangaistaviksi. Sen sijaan lähinnä vain vakavien rikosten valmistelu on katsottu tarpeelliseksi säätää rangaistavaksi. Lisäksi vakavimpien yleissopimuksessa tarkoitettujen rikosten valmistelu voi tulla rangaistavaksi osallisuutena järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan. Toisaalta esimerkiksi lahjusrikosten yritystä tai valmistelua ei ole katsottu tarpeelliseksi säätää rangaistavaksi, koska varsinaisen rikollisen teon rangaistavuus on jo ulotettu valmistelun ja yrityksen luonteisiin tekoihin. Tällaisia ovat muun muassa lahjan tarjoaminen tai lupaaminen ja lahjan tarjoamisen hyväksyminen.

Tämän vuoksi ei ole tarvetta säätää yleissopimuksessa tarkoitettujen rikosten valmistelua tai yritystä nykyistä laajemmin rangaistavaksi.

28 artikla. Tietoisuus, tahallisuus ja tarkoitus rikoksen tunnusmerkkeinä

Yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädetyn rikoksen tunnusmerkistöön kuuluva tietoisuus, tahallisuus tai tarkoitus voidaan päätellä objektiivisista tosiseikoista.

Suomessa todisteiden harkinnassa noudatetaan niin sanottua vapaan näytön arvioinnin periaatetta. Tämä merkitsee muun muassa sitä, että tuomioistuimien voi arvioida pääsääntöisesti kaikkia tietoonsa saatettua aineistoa ja muuta näyttöä. Oikeudenkäynnissä artiklassa tarkoitettujen asioiden näyttäminen käytännössä aina perustuu myös ulkoisiin seikkoihin. Yleissopimuksen alaan kuuluvissa rikoksissa "tietoisuus, tahallisuus ja tarkoitus" voidaan näyttää toteen aivan samalla tavalla kuin muissakin rikoksissa.

29 artikla. Vanhentumisaika

Artiklan mukaan olisi tarvittaessa säädettävä pitkä vanhentumisaika yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten oikeuskäsittelyn aloittamiselle sekä vanhentumisaajan pidentämisestä tai vanhentumisen keskeyttämisestä siinä tapauksessa, että rikoksesta epäilty on vältellyt oikeutta. Artikla vastaa pääosin Palermon sopimuksen 11 artiklan 5 kappaletta.

Syyteoikeuden vanhentumisesta on säädetty rikoslain 8 luvussa. Sen mukaan syyteoikeudella on sitä pitempi vanhentumisaika mitä suurempi on rikoksesta säädetty enimmäisrangaistus. Rikos vanhenee tämän mukaisesti 2, 5, 10 tai 20 vuodessa. Kuitenkin jos rikoksesta on säädetty elinkautinen vankeusrangaistus, syyteoikeus ei vanhene. Virkarikosten lyhin vanhenemisaika on kuitenkin 5 vuotta. Tyypillisimmät vakavat yleissopimuksessa tarkoitetut rikokset kuten törkeät lajusrikokset tai törkeä kavallus vanhenevat 10 vuodessa.

Syyteoikeuden vanhenemista voidaan 1 päivänä tammikuuta 2006 voimaan tulevan rikoslain uuden 8 luvun 4 §:n mukaan jatkaa enintään vuodella muun muassa vastaajan pakoilun vuoksi.

Suomen rikoslainsäädäntöä voidaan pitää artiklan mukaisena.

30 artikla. Syytetoimet, tuomitseminen ja seuraamukset

Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltiot kohdistavat yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädettyyn rikokseen seuraamukset, joissa otetaan huomioon rikoksen vakavuus.

Artiklan 2 kappaleessa edellytetään tasapainoa toisaalta mahdollisten erivapauksien ja – oikeuksien sekä toisaalta tehokkaiden tutkinta-, syyte- ja tuomitsemismahdollisuuksien välille.

Artiklan 3 kappaleen mukaan sopimusvaltiot pyrkivät varmistamaan, että kaikkea sen kansallisen lainsäädännön mukaista oikeudellista harkintavaltaa, joka koskee syytteen nostamista yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyistä teoista, käytetään näihin rikoksiin liittyvien lainvalvontatoimenpiteiden tehokkuuden enimmäistämiseksi ja ottaen asianmukaisesti huomioon tarpeen estää tällaisten rikosten tekeminen.

Artiklan 4 kappaleessa edellytetään, että yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten osalta sopimusvaltiot toteuttavat tarvittavat toimenpiteet ja ottaen asianmukaisesti huomioon puolustuksen oikeudet, pyrkiäkseen varmistamaan, että ehdoissa, jotka liittyvät päätöksiin vapauttaa henkilö odottamaan oikeuskäsittelyä tai valituksen käsittelyä, otetaan huomioon tarve varmistaa syytetyn läsnäolo myöhemmässä rikosoikeudenkäynnissä.

Artiklan 5 kappaleen mukaan harkitessaan mahdollisuutta tällaisista rikoksista tuomittujen henkilöiden enenaikaiseen tai ehdonalaiseen vapauttamiseen sopimusvaltiot ottavat huomioon kyseisten rikosten vakavuuden.

Artiklan 6 kappaleen mukaan sopimusvaltiot harkitsevat sellaisten menettelyjen käyttöönottoa, joilla asianomainen viranomaisella voi tarvittaessa panna viralta yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädetystä rikoksesta syytetyn virkamiehen, keskeyttää tämän viranhoidon tai siirtää tämän muihin tehtäviin, pitäen mielessä syyttömyysolettaman periaatteen kunnioittamisen.

Kun se on rikoksen vakavuuden vuoksi perusteltua, artiklan 7 kappaleen mukaan on harkittava sellaisten menettelyjen käyttöönottoa, joilla yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyistä *teoista* tuomittuja henkilöitä estetään tuomioistuimen päätöksellä tai muin asianmukaisin keinoin a kohdan mukaan määrätyn ajan hoitamasta virkaa ja b kohdan mukaan hoitamasta tointa valtion kokonaan tai osittain omistamassa yrityksessä.

Artiklan 8 kappaleen mukaan 1 kappale ei estä toimivaltaisia viranomaisia käyttämästä virkamiehiin kohdistettavia kurinpitovaltuuksia.

Artiklan 9 kappaleessa todetaan, etteivät yleissopimuksen määräykset vaikuta periaatteeseen, jonka mukaan yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädetty rikokset ja

niihin sovellettavat vastuusta vapauttavat seikat tai muut toiminnan lainmukaisuutta määräävät oikeudelliset periaatteet kuvataan kunkin sopimusvaltion kansallisessa lainsäädännössä ja tällaisista rikoksista nostetaan syyte ja tuomitaan rangaistus kyseisen lainsäädännön mukaisesti.

Artiklan 10 kappaleen mukaan sopimusvaltiot pyrkivät edistämään yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyistä teoista tuomittujen henkilöiden uudelleensopeuttamista yhteiskuntaan.

Rikoslaissa aktiivisesta ja passiivisesta lahjomisesta julkisella sektorilla sekä virka-aseman väärinkäyttämisestä voi seurata enintään neljä vuotta vankeutta ja lisäksi virkamiehellä viraltapano ja kansanedustajalla tehtävästä erottaminen kansanedustajaa koskevilla lahjusrikoksissa. Yksityisellä sektorilla lahjusrikoksista voi seurata enintään kaksi vuotta vankeutta. Kavallusrikoksissa enimmäisrangaistus on neljä vuotta vankeutta, kätkemis- ja rahanpesurikoksissa kuusi vuotta. Luvattomasta käytöstä voi seurata enintään kaksi vuotta vankeutta. Oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisesta voi seurata enintään kolme vuotta vankeutta. Jos tekijä määrätyn tavoin osallistuu järjestäytyneen ryhmän toimintaa tehdäkseen rikoksia, joista voi seurata neljä vuotta vankeutta tai, jos tarkoituksena on uhata oikeudenkäytössä kuultavaa, rangaistus voi olla enintään kaksi vuotta vankeutta. Yleissopimuksessa kriminalisoitavaksi edellytetyistä rikoksista säädetty seuraamukset vastaavat Suomen rikoslaissa muista vastaavan vakavuusasteen rikoksista säädettyjä seuraamuksia eikä artiklan 1 kappale edellytä muutoksia seuraamuksia koskevaan lainsäädäntöön.

Suomen lainsäädännössä virkamiehiä koskevat yleiset rikosprosessuaaliset säännökset. Sen sijaan kansanedustaja, tasavallan presidentti, ministeri sekä ylimmät lainvalvontaviranomaiset ovat tietyissä tapauksissa tutkintaa ja rikossyytteen nostamista koskevien perustuslain erityisten säännösten alaisia. Tällaisiin säännöksiin kuuluu muun muassa kansanedustajan koskemattomuutta koskeva perustuslain 30 §, jossa säännellään ehtoja kansanedustajan syytteen asettamiselle ja hänen vapautensa riistämislle.

Suomen lainsäädäntö on artiklan 2 kappaleen tasapainovaatimusten mukainen.

Artiklan 3-5 kappaleet vastaavat Palermon sopimuksen 11 artiklan 2-4 kappaleita. Ne eivät edellytä syytteen nostamista, rikosasioiden oikeudenkäyntimenettelyä eivätkä ehdonalaiseen vapauteen päästämistä koskevien säännösten muuttamista.

Artiklan 6-7 kappaleiden mukaisten viraltapanosäännösten osalta voidaan mainita rikoslain 40 luku, jonka mukaan törkeästä lahjuksen ottamisesta tai törkeästä virka-aseman väärinkäyttämisestä tuomittu virkamies on määrättävä viralta pantavaksi. Lisäksi viraltapano voi seurata muun muassa lahjuksen ottamisesta, virka-aseman väärinkäyttämisestä tai virkavelvollisuuden rikkomisesta, jos rikos osoittaa tuomitun ilmeisen sopimattomaksi tehtävänsä.

Valtion virkamieslain 40 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan virkamies voidaan pidättää virantoimituksesta rikossyytteen ja sen edellyttämien tutkimusten ajaksi, jos näillä voi olla vaikutusta virkamiehen edellytyksiin hoitaa tehtävänsä. Virantoimituksesta pidättäminen on väliaikainen turvaamistoimenpide ja sitä voidaan jatkaa vain niin kauan kuin se on välttämätöntä. Virantoimituksesta pidättämisen ajalta virkamiehellä on oikeus saada puolet tavanomaisesta palkastaan. Jos virkamiestä ei tuomita rangaistukseen kyseessä olevasta teosta, hänelle maksetaan maksamatta jätetty puolet palkkauksesta jälkikäteen.

Tarvittaessa virkamies voidaan siirtää toisiin tehtäviin tutkinnan ja oikeuskäsittelyn ajaksi. Jos virka ja tehtävät muuttuvat olennaisesti toisiksi, siirto edellyttää virkamiehen suostumuksen.

Valtion virkamieslain mukaiset hallinnolliset toimenpiteet, kuten irtisanominen ja virkasuhteen purkaminen, ovat mahdollisia riippumatta siitä, tuomitaanko virkamies ko. rikoksesta rangaistukseen vai ei. Viranomaisella on siten mahdollisuus päättää virkasuhde jo ennen kuin asia on lainvoimaisesti rikosprosessissa ratkaistu. Tämä edellyttää, että riittävä näyttö valtion virkamieslain mukaisten velvollisuuksien rikkomisesta tai laiminlyömisestä on olemassa. Virkamies voi hakea muutosta valtion virkamieslain nojalla tehtyihin päätöksiin virkamieslautakunnalta ja viimeisenä astena korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

Eduskunta voi perustuslain 28 §:n 4 momentin mukaan tietyin edellytyksin julistaa kansanedustajan toimen lakanneeksi, jos kansanedustaja on tuomittu tahallisesta rikoksesta vankeuteen taikka vaaleihin kohdistuvasta rikoksesta rangaistukseen ja jos rikos osoittaa, ettei tuomittu ansaitse edustajantoimen edellyttämää luottamusta ja kunnioitusta. Edellä 8 artiklan 6 kappaleen yhteydessä on selostettu eräitä virkavelvollisuuksien rikkomisesta virkamieheen kohdistettavia keinoja samoin kuin kansanedustajaan kohdistettavia toimenpiteitä.

Hyvässä rekrytointiprosessissa on varmistettava, ettei nimitetä virkatehtäviin sopimatonta henkilöä. Valtion virkamieslain kirjallista varoitusta, irtisanomista ja purkamista sekä virantoimituksesta pidättämistä koskevat säännökset pätevät myös 7 kappaleeseen.

Kansanedustajan osalta 6 ja 7 kappaleiden vaatimukset eivät täysin täyty. Kappaleiden määräykset eivät kuitenkaan ole pakottavia eikä ole syytä muuttaa perustuslaissa säädettyä kansanedustajan erottamista toimestaan tai toimen keskeyttämistä koskevia säännöksiä.

Rikoslain mukaan kurinpitoseuraamuksia voidaan määrätä rangaistuksen ohella. Lisäksi lahjusrikoksista ja muista vakavissa virkarikoksista voidaan tekijä tuomita lisärangaistuksena viraltapantavaksi. Myös kansanedustajan erottaminen toimestaan tulee kysymykseen rangaistuksen ohella. Kuitenkin rikoslain 6 luvun 7 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan on tekijälle rikoksesta johtunut tai hänelle tuomiosta aiheutuva muu seuraamus otettava huomioon rangaistusta lieventävänä seikkana, jos vakiintuneen käytännön mukainen rangaistus johtaisi näistä syistä kohtuuttomaan tai poikkeuksellisen haitalliseen lopputulokseen. Rikoslainsäädäntö on artiklan 8 kappaleen sisältämien vaatimusten mukainen.

Artiklan 9 kappaleen mukaisesta vastaavasta periaatteesta määrätään myös Palermon sopimuksen 11 artiklan 6 kappaleessa. Suomen lainsäädännössä noudatetaan kappaleessa mainittuja periaatteita. Erityisasemassa olevien virkamiesten ja kansanedustajien osalta viitataan lisäksi edellä tämän artiklan yhteydessä lausuttuun.

Artiklan 10 kappaleen mukainen tuomittujen sopeuttaminen uudelleen yhteiskuntaan on Suomen rikoslainsäädännössä keskeisiä vankeinhoitoon ja kriminaalihuoltoon kuuluvia periaatteita. Esimerkkinä voidaan mainita rangaistuksen täytäntöönpanosta annetun lain (39A/1889) 4 §.

31 artikla. Jäädättäminen, takavarikko ja menetetyksi tuomitseminen

Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltiot toteuttavat, niin laajasti kuin se on niiden kansallisen oikeusjärjestelmän mukaan mahdollista, tarvittavat toimenpiteet mahdollistaakseen a ja b kohdassa tarkoitettujen varojen tuomitsemisen menetetyksi. Menettämisseuraamus käsittää a kohdan mukaan yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten tuottaman hyödyn tai omaisuuden, jonka arvo vastaa tällaisen hyödyn arvoa. Kappaleen b kohdan mukaan menetetyksi on tuomittava omaisuus, laitteet tai muut rikoksentekevälaineet, joita käytetään tai aiotaan käyttää yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa rikoksissa.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden on ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin mahdollistaakseen 1 kappaleessa tarkoitettujen erien tunnistamisen, jäljittämisen, jäädättämisen tai takavarikoinnin menetetyksi tuomitsemista varten.

Artiklan 3 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden tulee ryhtyä lainsäädännöllisiin ja muihin toimenpiteisiin säännelläkseen toimivaltaisten viranomaisten menettelyä niiden hoitaessa tämän artiklan 1 ja 2 kappaleen soveltamisalaan kuuluvaa jäädetyttä, takavarikoitua tai menetetyksi tuomittua omaisuutta.

Artiklan 4 kappaleessa edellytetään, että jos tällainen rikoksen tuottama hyöty on kokonaan tai osittain muunnettu tai vaihdettu muuksi omaisuudeksi, artiklassa tarkoitettujen toimenpiteet koskevat rikoksen tuottaman hyödyn sijasta tällaista omaisuutta.

Artiklan 5 kappaleen mukaan jos hyöty on sekoitettu laillisista lähteistä saatuun omaisuuteen, tämä omaisuus tuomitaan menetetyksi siltä osin kuin se vastaa siihen sekoitetun

rikoksen tuottaman hyödyn arvoa, sanotun rajoittamatta jäädyttämiseen tai takavarikointiin liittyviä valtuuksia.

Artiklan 6 kappaleessa määrätään, että artiklassa tarkoitettuja toimenpiteitä sovelletaan samalla tavoin ja samassa määrin kuin rikoksen tuottamaan hyötyyn myös tuloihin tai muihin etuihin, jotka on saatu tällaisesta rikoksen tuottamasta hyödystä, omaisuudesta, joksi tällainen rikoksen tuottama hyöty on muunnettu tai vaihdettu, tai omaisuudesta, johon tällainen rikoksen tuottama hyöty on sekoitettu.

Artiklan 7 kappaleessa edellytetään, että artiklan ja 55 artiklan soveltamista varten sopimusvaltiot antavat tuomioistuimilleen tai muille toimivaltaisille viranomaisilleen valtuudet määrätä, että pankki- tai rahoitustietojen tai liiketoimintaa koskevien tietojen on oltava käytettävissä tai takavarikoitavissa. Sopimusvaltio ei saa kieltäytyä noudattamasta kappaleen määräyksiä pankkisalaisuuden perusteella.

Artiklan 8 kappaleessa on harkinnanvarainen määräys niin sanotusta käännetystä todistustaakasta. Kappaleen mukaan sopimusvaltiot voivat harkita mahdollisuutta vaatia, että rikosentekijä todistaa väitetyn rikoksen tuottaman hyödyn tai muun menetetyksi tuomittavan omaisuuden laillisen alkuperän, siltä osin kuin tällainen vaatimus on niiden kansallisen lainsäädännön peruseriaatteiden sekä oikeudenkäyntien ja asian muun käsittelyn luonteen mukainen.

Artiklan 9 kappaleen mukaan artiklan määräysten ei katsota rajoittavan vilpittömässä mielessä toimivien kolmansien osapuolten oikeuksia.

Artiklan 10 kappaleen mukaan artikla ei vaikuta periaatteeseen, jonka mukaan siinä tarkoitetut toimenpiteet määritellään ja pannaan täytäntöön sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja siinä säädetyin edellytyksin.

Artikla vastaa 3 kappaletta lukuun ottamatta Palermon sopimuksen 12 artiklaa. Suomen lainsäädäntö sisältää 3 kappaleessa edellytetyt esitutkintaviranomaisten, syyttäjän ja tuomioistuinten toimivaltaa koskevat säännökset. Suomen lainsäädäntöön ei sen sijaan sisälly niin sanottua käännettyä todistustaakkaa koskevia 8 kappaleen määräyksiä, jotka ovat kuitenkin harkinnanvaraisia. Suomen lainsäädäntö mahdollistaa tältä osin laajemman menetetyksi tuomitsemisen kuin yleissopimuksessa edellytetään. Tätä merkitsee niin sanottua laajennettua hyödyn menettämistä koskeva rikoslain 10 luvun 3 §.

Takavarikoinnista säännellään pakkokeinolain (450/1987) 4 luvussa, menettämisseuraamuksista rikoslain 10 luvussa ja julkisen sektorin lahjusrikoksiin liittyvässä 40 luvun 14 §:ssä. Mainittua lainsäädäntöä ja sen suhdetta 31 artiklaa vastaavaan Palermon sopimuksen 12 artiklaan käsitellään tarkemmin Palermon sopimuksen täytäntöönpanoa koskevan hallituksen esityksen perusteluissa, joihin viitataan (HE 32/2003 vp, s. 19-21). Lisäksi viitataan tämän yleissopimuksen 54 artiklan jäljempänä oleviin yksityiskohtaisiin perusteluihin.

Suomen lainsäädäntö täyttää artiklan vaatimukset.

32 artikla. Todistajien, asiantuntijoiden ja uhrien suojeleminen

Artiklan 1 kappaleessa sopimusvaltiot velvoitetaan ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin kansallisen oikeusjärjestelmänsä ja voimavarojensa mukaisesti antaakseen tehokasta suojelemaa mahdolliselta kostolta tai pelottelulta todistajille ja asiantuntijoille, jotka todistavat yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädetyistä *teoista*, ja tarvittaessa heidän sukulaisilleen ja muille läheisille henkilöille.

Artiklan 2 kappaleessa selostetaan esimerkinomaisesti toimenpiteet, joita todistajien suojeleminen voi käsittää. Niillä ei rajoiteta vastaajan oikeuksia. Toimenpiteet voivat ensinnäkin käsittää a kohdan mukaan henkilöiden fyysisen suojelemisen esimerkiksi siten, että heidät sijoitetaan toiseen paikkaan. Lisäksi voidaan tehdä mahdolliseksi, ettei heidän henkilöllisyyttään ja olinpaikkaansa koskevia tietoja paljasteta tai että niiden paljastamista rajoitetaan. Toiseksi todistelua koskevassa kansallisessa lainsäädännössä voidaan b kohdan mukaan mahdollistaa se,

että todistaja voi antaa todistajankertomuksensa tavalla, joka varmistaa hänen turvallisuutensa. Voidaan esimerkiksi mahdollistaa se, että todistajakertomus annetaan videoyhteyden välityksellä.

Artiklan 3 kappaleen mukaan sopimusvaltiot harkitsevat sopimusten tai järjestelyjen tekemistä toisten valtioiden kanssa artiklan 1 kappaleessa tarkoitettujen henkilöiden sijoittamiseksi toiseen paikkaan.

Artiklan 4 kappaleen mukaan artiklan määräykset koskevat myös rikoksen uhreja, kun he toimivat todistajina.

Artiklan 5 kappaleen mukaan rikoksen uhrilla on oltava mahdollisuus esittää näkemyksensä rikosprosessin eri vaiheissa tavalla, joka ei rajoita puolustuksen oikeuksia.

Artikla vastaa Palermon sopimuksen 24 artiklaa, 5 kappale kuitenkin Palermon sopimuksen 25 artiklan 3 kappaletta, joiden yhteydessä lausuttuun viitataan (HE 32/2003 vp, s. 38-39). Suomessa on nykyisin mahdollista käyttää muun muassa todistajien kuulemisessa videokonferensseja ja myös puhelimesta kuuleminen on mahdollista. Todistajan suoja koskevat lainsäädännölliset keinot koskevat samalla tavalla todistajia, asiantuntijoita ja asianomistajia. Kuten jo Palermon sopimuksessa kyseisten artikloiden yhteydessä todettiin, Suomen on katsottavan ryhtyneen yleissopimuksessa edellytettyihin toimenpiteisiin todistajien suojelun parantamiseksi, eikä artikla edellytä lainsäädännön muutoksia. Mahdollisia uusia todistajansuojelukeinoja on kuitenkin edelleen harkittava.

33 artikla. Ilmoituksen tekijöiden suojele

Artiklan mukaan sopimusvaltiot harkitsevat kansalliseen oikeusjärjestelmäänsä sisällytettäviksi tarvittavia toimenpiteitä, joilla suojellaan epäoikeutetulta kohtelulta henkilöä, joka ilmoittaa vilpittömässä mielessä ja perustellusti toimivaltaisille viranomaisille yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjä rikoksia koskevista seikoista.

Poliisilain 44 (493/1995) §:n 1 momentin mukaan poliisi ei ole velvollinen ilmaisemaan hänelle luottamuksellisesti tietoja antaneen henkilöllisyyttä. Näin ilmoittajaa voidaan tarvittaessa suojella ilmiannetun kostotoimenpiteiltä. Jos ilmoituksen tekijä on työntekijä, hän saa suoja myös työnantajaan nähden työsopimuslain (55/2001) perusteella. Työsopimuslain 2 luvun 2 §:n syrjäntäkieltoa koskevan säännöksen mukaan työnantajan on kohdeltava työntekijöitään tasapuolisesti niin, ettei ketään perusteettomasti aseteta toisiin nähden eri asemaan säännöksessä luetellun tai muun niihin verrattavan seikan vuoksi. Työsopimuslain 7 luvun 1 §:n irtisanomisperusteita koskevan yleissäännöksen mukaan työnantaja saa irtisanoa toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen vain asiallisesta ja painavasta syystä. Työntekijän henkilöön liittyviä irtisanomisperusteita koskevan 2 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan asiallisena ja painavana perusteena ei voida ainakaan pitää muun muassa sitä, että työntekijä turvautuu käytettävissä oleviin oikeuskeinoihin.

Poliisilain säännökset sekä työntekijöiden suojaamiseksi kehitetyt säännökset ja tehokkaat oikeussuojakeinot vastaavat artiklan harkinnanvaraisia vaatimuksia.

34 artikla. Korruption seuraukset

Artiklan mukaan sopimusvaltiot toteuttavat kansallisen lainsäädäntönsä perusperiaatteiden mukaisesti toimenpiteet korruption seurausten käsittelemiseksi, ottaen asianmukaisesti huomioon kolmansien osapuolten vilpittömässä mielessä hankitut oikeudet. Tässä yhteydessä sopimusvaltiot voivat katsoa korruption merkitykselliseksi tekijäksi oikeudenkäynnissä, jolla pyritään sopimuksen kumoamiseen tai peruuttamiseen, toimiluvan tai vastaavan asiakirjan peruuttamiseen tai muihin oikaisutoimiin.

Suomen lainsäädännössä ei ole lain tai hyvän tavan vastaisen sopimuksen pätemättömyyttä koskevaa yleistä säännöstä. Yleisesti voidaan kuitenkin katsoa, että oikeusjärjestyksessämme ei hyväksytä eikä tueta sisällöltään lain tai hyvän tavan vastaisia

oikeustoimia. Tällaisen oikeustoimen pätemättömyys otetaan huomioon viran puolesta. Suomessa lahjonnan vaikutuksesta syntynyt sopimus voidaan julistaa pätemättömäksi varallisuusoikeudellisista oikeustoimista annetun lain (228/1929, jälj. oikeustoimilaki) 33 §:n nojalla. Myös oikeustoimilain 36 §:n soveltaminen saattaa joissakin tapauksissa tulla kysymykseen. Oikeustoimilain nykyisiä säännöksiä voidaan pitää artiklassa sopimusvaltiolle asetettujen velvoitteiden täyttämisen kannalta riittävinä.

Suomessa erilaisten toimilupien tai vastaavien asiakirjojen saannin edellytyksenä on yleensä hakijan henkilökohtaiset ominaisuudet, kuten luotettavuus tai sopivuus toimiluvan mahdollistamaan toimintaan. Tällöin hakijan aikaisempi rikostuomio, kuten rangaistus lahjusrikoksesta, voi muodostaa esteen toimiluvan saannille tai olla syy sen peruuttamiseen. Yleensä toimiluvasta päättävän elimen harkintaan jää, mikä vaikutus lahjusrikoksiin tai muihin yleissopimuksessa tarkoitettuihin rikoksiin syyllistymisellä on toimilupaa koskevassa asiassa. Käytännössä hakijan aikaisemmalla rikostuomiolla on merkittävä vaikutus toimiluvan saantiin tai sen pysyvyyteen. Suomen lainsäädännön on tältäkin osin katsottava vastaavan artiklan vaatimuksia

35 artikla. Vahingonkorvaus

Artiklan mukaan sopimusvaltiot toteuttavat kansallisen lainsäädäntönsä periaatteiden mukaisesti tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että yhteisöillä tai henkilöillä, jotka ovat kärsineet vahinkoa korruption johdosta, on oikeus vahingonkorvausta saadakseen panna vireille oikeudenkäynti niitä vastaan, jotka ovat vastuussa tästä vahingosta.

Yleissopimuksen tulkintaohjeen 38 kohdan mukaan artikla sisältää periaatteen, jonka mukaan jäsenvaltiolla on oltava mekanismi, jolla vahinkoa kärsinyt voi hakea korvausta oikeudenkäynnillä niiltä henkilöiltä tai yhteisöiltä, jotka ovat syyllistyneet korruptioon. Artiklassa tai sitä selittävässä tulkintaohjeessa ei täsmennetä vahingon käsitettä. Tulkintaohjeiden 38 kohdan mukaan kukin valtio voi itse määritellä ne edellytykset ja tavat, joilla tuomioistuimien voi määrätä vahingon korvaamisesta.

Artikla vastaa korruptiota koskevan vuoden 1999 Euroopan neuvoston siviilioikeudellisen yleissopimuksen (jälj. EN:n siviilioikeudellinen yleissopimus; ETS 174) 3 artiklaa. EN:n siviilioikeudellisessa yleissopimuksessa on määritelty korvausvastuu ja sen edellytykset laajemmin ja tarkemmin kuin YK:n korruption vastaisessa yleissopimuksessa. Esimerkiksi EN:n siviilioikeudellisen yleissopimuksen 3 artiklassa tarkoitettu korvaus voi käsittää hyvityksen aineellisesta vahingosta. Suoranaisen aineellisen vahingon lisäksi myös artiklassa mainittu tulon tai ansion menetys voi tulla korvattavaksi epäsuorana aineellisenä vahingona. Korvaus voi kattaa myös aineettoman vahingon. EN:n siviilioikeudellisen yleissopimuksen täytäntöönpano ei edellyttänyt Suomessa lainmuutoksia.

Yleissopimuksessa korruptiona rangaistavat teot ovat rikoslain mukaan rangaistavia lahjusrikoksina ja eräinä muina rikoksina. Niistä aiheutuneet taloudelliset vahingot ovat vahingonkorvauslain (412/1974) 5 luvun 1 §:n nojalla korvattavia vahinkoja. Vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:n mukaan sellainen taloudellinen vahinko, joka ei ole yhteydessä henkilövahinkoon eikä esinevahinkoon, korvataan pääsääntöisesti vain, jos vahinko on aiheutettu rangaistavaksi säädettyllä teolla tai julkista valtaa käytettäessä. Vahingonkorvauslaki ei koske sopimussuhteita. Niissä taloudellisen vahingon korvaaminen on pääsääntö. Myös erityislaittu syrjäyttävät vahingonkorvauslain. Tyypillisesti korruptiota voidaan olettaa ilmenevän tarjouskilpailun yhteydessä. Tällöin oikeus korvaukseen toteutuu tehokkaasti hankintalainsäädännön nojalla, jota on selostettu edellä 9 artiklan käsittelyn yhteydessä.

Ennen rikoslain lahjusrikoksia koskevien säännösten uudistamista elinkeinotoiminnan lahjusrikoksista säädettiin sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetussa laissa. Lahjontaa voidaan edelleenkin pitää mainitun lain 1 §:ssä tarkoitettuna hyvän liiketavan vastaisena sopimattomana menettelynä. Markkinaoikeus voi sopimattomasta menettelystä

elinkeinotoiminnassa annetun lain 6 §:n nojalla kieltää elinkeinonharjoittajaa jatkamasta 1 §:n vastaista sopimatonta menettelyä. Se voi samalla velvoittaa 8 §:n nojalla elinkeinonharjoittajan ryhtymään sopivaan oikaisutoimeen. Lisäksi markkinaoikeus voi määrätä, että päätös on vastaajan kustannuksella julkaistava yhdessä tai useammassa sanoma- tai aikakauslehdessä.

Lisäksi lahjonnan antamiseen tai ottamiseen taikka muuhun yleissopimuksessa tarkoitettuun rikokseen elinkeinotoiminnassa syyllistynyt yksityisen elinkeinon harjoittaja taikka yhteisön tai säätiön johtoon kuuluva henkilö voidaan tuomita liiketoimintakieltoon. Liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) 3 §:n mukaan liiketoimintakieltoon voidaan tietyin edellytyksin määrätä liiketoiminnassa mihin tahansa rikokseen syyllistynyt, jollei rikos ole vähäinen. Liiketoimintakielto kieltää paitsi tietyssä johtavassa asemassa työskentelyn myös muun muassa osakeyhtiön tai osuuskunnan perustajana olemisen sekä omistukseen tai sopimukseen perustuvan määräämisvallan hankkimisen missä tahansa liiketoiminnassa.

Vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n mukaan henkilövahinkoa koskevia vahingonkorvauslain säännöksiä on sovellettava myös sellaisen kärsimyksen korvaamiseen, jonka on aiheuttanut muun muassa kunniaan kohdistunut tai muu sen kaltainen rikos. Myös rikoslain 27 luvun 7 §:n nojalla kunnianloukkauksesta tuomittu voidaan velvoittaa asianhaarain mukaan korvaamaan asianomistajalle kulut tuomion painattamisesta viralliseen tai paikkakunnan sanomalehteen.

Muutoin Suomen lainsäädännön yksityiskohtien osalta viitataan EN:n siviilioikeudellisen yleissopimuksen täytäntöönpanoa koskevan hallituksen esityksen perusteluihin (HE 86/2001 vp).

Suomen lainsäädäntö täyttää 35 artiklassa asetetut vaatimukset.

36 artikla. Erityisviranomaiset

Artiklan mukaan sopimusvaltiot varmistavat oikeusjärjestelmänsä peruseriaatteiden mukaisesti sellaisen yhden tai useamman toimielimen tai sellaisten henkilöiden olemassaolon, jotka ovat erikoistuneet vastustamaan korruptiota lainvalvonnan keinoin. Tälle yhdelle tai useammalle toimielimelle tai näille henkilöille on annettava sopimusvaltion oikeusjärjestelmän peruseriaatteiden mukaisesti tarvittava riippumattomuus, jotta ne voivat hoitaa tehtävänsä tehokkaasti ja ilman asiattomia ulkopuolista vaikuttamista. Näillä henkilöillä tai tämän yhden tai useamman toimielimen henkilöstöllä on oltava asianmukainen koulutus ja voimavarat tehtäviensä hoitamista varten.

Yleissopimuksen tulkintaohjeen 39 kohdan mukaan tässä artiklassa tarkoitettujen toimielimien voivat olla samoja kuin 6 artiklassa tarkoitettujen. Tältä osin viitataan siihen, mitä 6 artiklan yhteydessä lausutaan korruption vastaisesta verkostosta ja muusta korruption ehkäisemiseksi perustetusta toimielimestä. Tämän lisäksi Suomessa on sekä poliisi- että syyttäjälaitoksen eri tasoilla erityisesti talousrikosten ja niiden mukana lahjusrikosten tutkintaan koulutettua henkilöstöä. Suomessa korruptiorikoksina pidettävät teot tutkitaan joko keskusrikospoliisissa tai paikallisissa talousrikostutkintayksiköissä.

Korruption erikoistunutta poliisiyksikköä Suomessa ei ole, koska korruptiota koskevia juttuja on tutkittavana keskimäärin 10-15 kappaletta vuodessa. Samasta syystä myöskään nimenomaista koulutusta korruption liittyvästä esitutkinnasta ei järjestetä. Korruptiota koskevaa koulutusta annetaan talousrikoksiin liittyvän koulutuksen yhteydessä.

Keskusrikospoliisin yhteyteen on perustettu valtakunnallinen rikostiedustelukeskus, joka muun ohella seuraa keskusrikospoliisin valtakunnallisissa rekistereissä olevia korruptiorikoksia koskevia tietoja sekä vihjetietoja ja käsittelee niitä sekä ryhtyy tarvittaessa toimiin tutkinnan käynnistämiseksi. Rikostiedustelukeskuselle toimitetaan keskitetysti viranomaisilta tulevat tai viranomaisia koskevat korruptiota koskevat vihjeet.

Syyttäjälaitoksessa vakavimmat korruptiorikokset syyttää valtiosyyttäjä tai talousrikoksiin tai virkarikoksiin erikoistunut avainsyyttäjä. Syyttäjän riippumattomuus muista viranomaisista ja ulkopuolisista tahoista turvaa myös korruptiorikoksista ratkaisuja tehtäessä

päätösten objektiivisuuden. Syyttäjän ratkaisun sisältöön ei voi vaikuttaa edes esimies. Vain valtakunnansyyttäjällä on mahdollisuus ottaa juttu pois syyttäjältä ja määrätä se joko toisen syyttäjän ratkaistavaksi tai ratkaista juttu itse.

Eriyistä korruptiorikoksiin liittyvää jatkuvaa koulutusta syyttäjille ei järjestetä. Valtakunnansyyttäjänvirasto on kuitenkin järjestänyt yhteistyössä keskusrikospoliisin kanssa vuonna 2004 korruptiorikoksia koskevan seminaarin.

Suomen lainsäädäntö ja käytäntö vastaavat artiklan vaatimuksia.

37 artikla. Yhteistyö lainvalvontaviranomaisten kanssa

Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltiot toteuttavat tarvittavat toimenpiteet kannustaakseen yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädettyyn rikokseen osallistuvia tai osallistuneita henkilöitä antamaan tietoja, jotka ovat hyödyksi toimivaltaisille viranomaisille tutkinnan ja todistelun kannalta, sekä antamaan toimivaltaisille viranomaisille tosiasiallista erityisapua, joka voi auttaa riistämään rikoksentehtyjöiltä rikoksen tuottaman hyödyn ja hankkimaan takaisin tällaista hyötyä.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimusvaltiot harkitsevat soveltuviissa tapauksissa mahdollisuutta lieventää rangaistusta sellaisen syytetyn osalta, joka tekee huomattavasti yhteistyötä yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädetyn rikoksen tutkinnassa tai syytetoimissa.

Artiklan 3 kappaleen mukaan sopimusvaltiot harkitsevat kansallisen lainsäädäntönsä peruseriaatteiden mukaisesti mahdollisuutta luopua syytteistä sellaisen henkilön osalta, joka tekee huomattavasti yhteistyötä yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädetyn rikoksen tutkinnassa tai syytetoimissa.

Artiklan 4 kappaleen mukaan kyseisiä henkilöitä suojellaan soveltuvin osin yleissopimuksen 32 artiklan mukaisesti.

Artiklan 5 kappaleen mukaan, kun yhdessä sopimusvaltiossa oleskeleva tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettu henkilö voi tehdä huomattavasti yhteistyötä toisen sopimusvaltion toimivaltaisten viranomaisten kanssa, nämä sopimusvaltiot voivat harkita kansallisen lainsäädäntönsä mukaisia keskinäisiä sopimuksia tai järjestelyjä, joiden mukaan jälkimmäinen sopimusvaltio voi antaa tämän artiklan 2 ja 3 kappaleen mukaisen kohtelun.

Suomessa on niin sanottuun kruununtodistajajärjestelmään katsottu liittyvän periaatteellisia, sekä tarkoituksenmukaisuusnäkökohtiin että moraalisiin syihin liittyviä ongelmia. Tämän vuoksi Suomen lainsäädännön mukaan myötävaikuttaminen rikoskumppanien tai muiden henkilöiden rikosten selvittämiseen ei ole rangaistuksen lieventämisperuste. Sen sijaan tekijän myötävaikutus oman rikoksensa selvittämiseen voidaan rikoslain 6 luvun 6 §:n mukaan ottaa huomioon rangaistuksen lieventämisperusteena. Vastaavasta syystä myös syyttäjä voi jättää syytteen nostamatta oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 8 §:n mukaan.

Artikla vastaa Palermon sopimuksen 26 artiklaa, jonka yhteydessä on tarkemmin selostettu Suomen edellä mainittua lainsäädäntöä ja, johon tämän vuoksi viitataan (HE 32/2003 vp, s. 39-40).

38 artikla. Kansallisten viranomaisten välinen yhteistyö

Artiklan mukaan sopimusvaltiot toteuttavat tarvittavat toimenpiteet kannustaakseen kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti yhteistyötä toisaalta julkisten viranomaistensa ja virkamiestensä ja toisaalta rikostutkinta- ja syyttäjäviranomaistensa kesken.

Yhteistyön toteuttamiseen on artiklassa mainittu esimerkkeinä kaksi vaihtoehtoista tapaa. Ensimmäisen, a kohdassa tarkoitettua vaihtoehtoa mukaan viranomaisten on ilmoitettava oma-aloitteisesti mainituille tutkintaviranomaisille, jos on perusteltu syy uskoa, että on tehty yleissopimuksen 15, 21 ja 23 artiklan mukaisesti rangaistavaksi säädetty rikos. Toinen, b

kohdassa tarkoitettu vaihtoehto on, että tutkintaviranomaisille annetaan heidän pyynnöstään kaikki tutkinnassa tarvittavat tiedot.

Oma-aloitteinen ilmoitusvelvollisuus koskee lahjontaa yksityisellä ja julkisella sektorilla sekä rahanpesua. Suomessa ei ole yleistä velvollisuutta oma-aloitteisesti ilmoittaa rikoksista poliisille tai syyttäjälle. Ainoastaan eräiden hankkeilla olevien törkeiden rikosten ilmoittamatta jättäminen on rikoslain 15 luvun 10 §:ssä säädetty rangaistavaksi. Viranomaisella on kuitenkin velvollisuus tehdä rikosilmoitus omassa toiminnassaan tehdystä sen hoitamiin varoihin kohdistuneesta rikoksesta. Tätä velvollisuutta on käsitelty edellä 8 artiklan 4 kappaleen yhteydessä. Joissakin tapauksissa ilmoitusvelvollisuudesta, kuten rahanpesuepäilyistä, on erityisesti säädetty. Viranomaisilla ei kuitenkaan ole yleistä velvollisuutta ilmoittaa epäillyistä lahjusrikoksista esitutkintaviranomaisille.

Epäillyistä lahjusrikoksista saavat tietoa ennen kaikkea veroviranomaiset sekä valtion talouden tarkastajat ja julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajat. Valtiontalouden tarkastajilla on velvollisuus tehdä rikosilmoitus siinä laajuudessa kuin edellä 8 artiklan 4 kappaleen yhteydessä on tarkemmin kuvailtu. Ilmoitusvelvollisuus on kuitenkin toissijainen ja koskee vain verovelvollisen viranomaisen oman toiminnan piirissä tapahtunutta sen varallisuuteen kohdistunutta rikosta. Julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajat voivat salassapitosäännösten estämättä antaa tilintarkastuksen yhteydessä saamiaan tietoja esitutkintaviranomaiselle, mutta oma-aloitteista ilmoitusvelvollisuutta rikosepäilyistä heillä ei ole. Veroviranomaisilla on laissa säädetty oikeus ilmoittaa lahjusepäilyistä esitutkintaviranomaiselle, mutta heillä ei ole siihen nimenomaista velvollisuutta.

Artiklan määräykset eivät edellytä muutosten tekemistä lainsäädäntöön. OECD:n ja EN:n valvontaelimen GRECO:n antamissa Suomea koskevissa suosituksissa on kuitenkin edellytetty, että veroviranomaisten velvollisuudesta ilmoittaa lahjusepäilyistä esitutkintaviranomaiselle säädetäisiin selkeästi laissa. Myös tilintarkastajien ilmoitusvelvollisuudesta edellytetään selkeitä säännöksiä. Viranomaisten ilmoitusvelvollisuuteen liittyvää lainsäädäntöä tulisikin selkeyttää lisäämällä siihen säännökset veroviranomaisten velvollisuudesta ilmoittaa lahjusepäilyistä esitutkintaviranomaiselle. Myös tilintarkastajien ilmoitusvelvollisuudesta tulisi säätää laissa. Koska yleissopimus ei vaadi lainmuutoksia, ei ole aiheellista viivästyttää yleissopimuksen hyväksymistä valmistelemalla lainmuutoksia tässä yhteydessä. Veroviranomaisen ja tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuutta koskevan lainsäädännön muutos on tarkoituksenmukaisempaa valmistella erikseen.

Joillakin toimenpiteillä voidaan kuitenkin välittömästi helpottaa rikosilmoitusten tekemistä. Ensinnäkin lahjoman vähennyskelvottomuuden nimenomainen sääntely laissa, jota on edellä 12 artiklan yhteydessä pidetty muutoinkin tarpeellisena, selventäisi veroviranomaisen tietoon tulleiden lahjusepäilyjen ja veropetosepäilyjen yhteyttä toisiinsa. Tämän taas voidaan odottaa lisäävän veroviranomaisen tekemiä rikosilmoituksia veropetosepäilyihin liittyvistä ja muistakin epäillyistä lahjusrikoksista. Lahjuksen vähennyskelvottomuuden sääntelemiseksi on valtiovarainministeriössä kuitenkin jo valmisteilla tästä esityksestä erillinen hallituksen esitys. Lisäksi rikosilmoitus saattaa keneltä tahansa jäädä tekemättä yksityisen sektorin piirissä tapahtuneiksi epäillyistä lahjusrikoksista pelkästään sillä perusteella, että elinkeinoelämän lahjusrikokset ovat pääsääntöisesti asianomistajarikoksia. Esityksessä ehdotetaan rikoslakia muutettavaksi siten, että elinkeinotoiminnassa tehdyt lahjusrikokset tulisivat virallisen syytteen alaisiksi.

Julkisuuslain mukaan viranomaisten asiakirjat ovat lähtökohtaisesti julkisia. Mainitun lain 29 §:n mukaan viranomaisen voi antaa toiselle viranomaiselle tiedon salassa pidettävästä asiakirjasta muun muassa silloin, kun tiedon antamisesta ja oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen säädetty. Poliisilla on poliisilain 35 §:n mukaan oikeus saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitamaan asetetulta yhteisöltä virkatehtävän suorittamiseksi tarvittavat tiedot ja asiakirjat maksutta ja salassapitovelvollisuuden estämättä, jollei sellaisen tiedon antamista poliisille tai tietojen käyttöä todisteena ole laissa kielletty tai rajoitettu. Säännöksiä täydentävät

lukuisat eri viranomaisten henkilörekistereissä olevien tietojen luovutusta koskevat säännökset, jotka yleensä nimenomaisesti mahdollistavat henkilötietojen luovutuksen rikosten tutkintaa suorittaville viranomaisille. Säännökset eivät ole täysin aukottomia.

Suomen lainsäädäntö ja käytäntö vastaavat artiklan määräyksiä.

39 artikla. Kansallisten viranomaisten ja yksityisen sektorin välinen yhteistyö

Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltiot toteuttavat tarvittavat toimenpiteet kannustaakseen kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti yhteistyötä kansallisten rikostutkinta- ja syyttäv viranomaisten ja yksityisen sektorin yhteisöjen, erityisesti rahoituslaitosten, välillä asioissa, jotka koskevat yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten tekemistä.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimusvaltiot harkitsevat kansalaistensa ja muiden alueellaan vakituisesti asuvien henkilöiden kannustamista ilmoittamaan kansallisille rikostutkinta- ja syyttäv viranomaisille yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten tekemisestä.

Korruption torjunnassa lainkäyttöviranomaiset tekevät yhteistyötä elinkeinoelämän kanssa lähinnä vain yksittäisten juttujen yhteydessä. Yleisen tietoisuuden herättäminen tai ylläpitäminen korruptiorikollisuudesta on Suomessa perinteisesti kuulunut muille kuin lainkäyttöviranomaisille. Poliisi - ja syyttäv viranomaisten yhteistyötä yksityisen sektorin kanssa tehtäneen lähinnä korruption vastaisessa verkostossa, jota on käsitelty edellä 6 artiklan yhteydessä.

Artiklan määräykset eivät edellytä lainmuutoksia. Artiklan 2 kappaleen harkinnanvaraiseen määräykseen liittyviä ongelmia on käsitelty edellä 37 artiklan yhteydessä.

40 artikla. Pankkisalaisuus

Artiklan mukaan sopimusvaltiot varmistavat, että yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten kansallisen rikostutkinnan yhteydessä niiden kansallisissa oikeusjärjestelmissä on käytettävissä asianmukaiset järjestelmät sellaisten esteiden poistamiseksi, joita voi syntyä sovellettaessa pankkisalaisuuslainsäädäntöä.

Luottolaitostoiminnasta annetun lain (1607/1993) 94 § koskee pankkisalaisuutta. Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettuja salassa pidettäviä tietoja on annettava syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle sekä muille viranomaisille, joilla on lain mukaan oikeus saada sellaisia tietoja. Poliisilla on poliisilain 36 §:n nojalla oikeus saada rikoksen ehkäisemiseksi tai selvittämiseksi tarpeellisia tietoja yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä yritys-, pankki- tai vakuutuslainsäädännön estämättä. Pankkisalaisuutta koskevaa sääntelyä tarkastellaan myös 52 artiklan yhteydessä.

Suomen lainsäädäntö vastaa tältä osin yleissopimuksen vaatimuksia.

41 artikla. Aiempi rikollisuus

Artiklan mukaan sopimusvaltiot voivat toteuttaa tarvittavat lainsäädännölliset tai muut toimenpiteet, jotta rikoksesta epäillylle mahdollisesti aiemmin toisessa valtiossa annettu tuomio tulee otetuksi huomioon asianmukaisiksi katsotuin ehdoin ja tarkoituksin, jotta tätä tietoa voidaan käyttää yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädettyyn rikokseen liittyvässä rikosoikeudenkäynnissä.

Ulkomailta tulleet Suomen kansalaista ja Suomessa pysyvästi asuvaa ulkomaalaista koskevat tiedot rikostuomioista talletetaan rikosrekisteriin rikosrekisterilain (770/1993) 2 §:n mukaan. Muun muassa Suomea sitovan vuoden 1959 keskinäistä oikeusapua rikosasioissa

koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen 22 artiklan mukaan jäsenvaltioilla on velvollisuus oma-aloitteisesti ilmoittaa osapuolten kansalaisia koskevista rangaistuspäätöksistä.

Tuomioistuimella on rikosrekisterilain 4 §:n mukaan vireillä olevan asian käsittelyä varten ja virallisella syyttäjällä syyteharkintaa ja pakkokeinoasiaa varten oikeus saada rikosrekisteristä tietoja. Tuomioistuimella on lisäksi myös oikeus pyytää tietoja rikostuomioista toisesta valtiosta kansainvälisestä oikeusavusta annetun lain (4/1994, jälj. rikosoikeusapulaki) 5 §:n nojalla. Toinen osapuoli voi käytännössä harvoin kieltäytyä luovuttamasta pyydettyjä tietoja, sillä muun muassa keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen 13 artikla velvoittaa antamaan toisen valtion oikeusviranomaisille heidän rikosasioiden käsittelyä varten pyytämänsä tiedot.

Suomen lainsäädäntö on artiklassa edellytetyn mukainen.

42 artikla. Tuomiovalta

Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltiot toteuttavat tarvittavat toimenpiteet ulottaakseen tuomiovaltansa yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyihin rikoksiin, kun toinen artiklassa mainituista kohdista täyttyy. Kohta a sisältää vaatimuksen siitä, että rikos on tehty kyseisen sopimusvaltion alueella ja kohta b, että rikos on tehty aluksessa, joka käyttää kyseisen sopimusvaltion lippua, tai ilma-aluksessa, joka on rekisteröity kyseisen sopimusvaltion lainsäädännön mukaisesti rikoksen tekohetkellä.

Artiklan kappaleen 2 mukaan, jollei yleissopimuksen 4 artiklassa toisin määrätä, sopimusvaltio voi myös ulottaa tuomiovaltansa tällaisiin rikoksiin, jos (a) rikos on tehty kyseisen sopimusvaltion kansalaista vastaan tai (b) rikoksen on tehnyt kyseisen sopimusvaltion kansalainen tai sen alueella vakituisesti asuva kansalaisuudeton henkilö tai (c) rikos on säädetty rangaistavaksi yleissopimuksen 23 artiklan 1 kappaleen b kohdan ii alakohdan mukaisesti ja se on tehty kyseisen sopimusvaltion alueen ulkopuolella tarkoituksena tehdä sen alueella rikos, joka on säädetty rangaistavaksi yleissopimuksen 23 artiklan 1 kappaleen a kohdan i tai ii alakohdan tai b kohdan i alakohdan mukaisesti tai (d) rikos on tehty tätä sopimusvaltiota vastaan.

Artiklan kappaleen 3 mukaan yleissopimuksen 44 artiklan soveltamista varten sopimusvaltiot toteuttavat tarvittavat toimenpiteet ulottaakseen tuomiovaltansa yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyihin rikoksiin, kun rikoksesta epäilty oleskelee kyseisen sopimusvaltion alueella, eikä tämä sopimusvaltio luovuta epäiltyä yksinomaan sillä perusteella, että tämä on sen kansalainen.

Artiklan kappaleen 4 mukaan sopimusvaltiot voivat myös toteuttaa tarvittavat toimenpiteet ulottaakseen tuomiovaltansa yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyihin rikoksiin, kun rikoksesta epäilty oleskelee kyseisen sopimusvaltion alueella, eikä tämä sopimusvaltio luovuta epäiltyä.

Artiklan kappaleen 5 mukaan, jos tuomiovaltaansa tämän artiklan 1 tai 2 kappaleen mukaisesti käyttävälle sopimusvaltiolle on ilmoitettu tai se on muutoin saanut tietää, että muut sopimusvaltiot ovat aloittaneet rikostutinnan, syytetoimet tai oikeudenkäynnin saman teon perusteella, kyseisten sopimusvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset neuvottelevat tarvittaessa keskenään toimiensa yhteensovittamiseksi.

Artiklan kappaleen 6 mukaan yleissopimus ei estä sopimusvaltiota käyttämästä kansallisen lainsäädäntönsä mukaista rikosoikeudellista toimivaltaa, sanotun kuitenkaan rajoittamatta yleisen kansainvälisen oikeuden määräyksiä.

Artikla vastaa 2 kappaleen d kohtaa lukuun ottamatta Palermon sopimuksen 15 artiklaa, jonka yhteydessä lausuttuun viitataan (HE 32/2003 vp, s. 23-24). Mainittujen perustelujen mukaan Palermon sopimuksen ei ole katsottava aiheuttavan tarvetta laajentaa Suomen rikosoikeuden soveltamisalaa. Artiklan 2 kappaleen velvoitteet ovat harkinnanvaraisia. Kuten Palermon sopimuksen perusteluissa todetaan, rikoslain 1 luku kattaa laajalti myös

harkinnanvaraiset velvoitteet (s. 24). Suomen rikoslaki soveltuu muun muassa 3 ja 4 kappaleessa tarkoitettuihin tilanteisiin, joissa teko on tehty Suomen ulkopuolella eikä epäillyn henkilön luovuttamispyyntöön ole suostuttu. Kaikki tässä yleissopimuksessa kriminalisoitavaksi edellytetyt rikokset täyttävät rikoslain soveltamisen vaatimuksen, jonka mukaan teosta saattaa Suomen lain mukaan seurata yli kuusi kuukautta vankeutta. Suomen rikoslaki vastaa muutoinkin 2 kappaleen d kohdan vaatimuksia, sillä rikoslain 1 luvun 3 §:n mukaan Suomen ulkopuolella tehtyyn rikokseen, joka kohdistuu Suomeen, sovelletaan Suomen lakia. Suomen viranomaiseen kohdistuneen rikoksen on katsottava kohdistuneen Suomeen. Vakavasti Suomen taloudellisia etuuksia koskeneiden rikosten, kuten lahjusrikosten, on myös katsottava kohdistuneen Suomeen.

Artiklan määräykset eivät vaadi muutoksia lainsäädäntöön.

IV LUKU

Kansainvälinen yhteistyö

43 artikla. Kansainvälinen yhteistyö

Artiklan 1 kohdan mukaan sopimusvaltiot sitoutuvat toimimaan rikosoikeudellisessa yhteistyössä 44–50 artiklan mukaisesti. Sopimusvaltiot voivat avustaa toisiaan myös lahjontaan liittyvien, yksityisoikeudellisten ja hallinnollisten asioiden käsittelyssä.

Artiklan 2 kohdassa määrätään, että kun yhteistyön edellytykseksi asetetaan kaksoisrangaistavuus, sen katsotaan täyttyvän riippumatta valtioiden lainsäädännössä olevista kategorisista tai terminologisista eroista.

Suomen lainsäädäntö täyttää artiklan vaatimukset. Kaksoisrangaistavuus merkitsee sitä, että rikoksen tulee olla rangaistava sekä yhteistyöpyynnön esittäneen että sen vastaanottaneen valtion lain mukaan. Vaatimuksen katsotaan Suomen oikeusapu- ja luovuttamislainsäädännön mukaan täyttyvän, kun teko vastaavissa olosuhteissa tehtynä olisi rangaistava Suomen lainsäädännön mukaan. Merkitystä on tällöin sillä, onko pyynnössä selostettu käyttäytyminen kriminalisoitu Suomen lainsäädännössä. Kaksoisrangaistavuus ei siten täytyäkseen edellytä sitä, että teon tulisi olla samannimisenä rikoksena rangaistava myös Suomessa.

44 artikla. Luovuttaminen

Artiklan 1 kappaleen mukaan artiklaa sovelletaan yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluviin rikoksiin, kun luovutettavaksi pyydetty henkilö oleskelee pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion alueella. Lisäedellytyksenä on kaksoisrangaistavuuden vaatimus.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimusvaltio voi sen lainsäädännön niin salliessa suostua luovuttamiseen kaksoisrangaistavuuden vaatimuksesta riippumatta.

Artiklan 3 kappaleessa määrätään, että jos luovuttamispyyntö koskee useita rikoksia, joista osa ei kuulu yleissopimuksen soveltamisalaan, pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio voi soveltaa artiklaa myös jälkimmäisiin rikoksiin.

Artiklan 4 kappaleen mukaan jokainen rikos, johon artiklaa sovelletaan, on katsottava sopimusvaltioiden välisissä luovuttamissopimuksissa rikokseksi, jonka johdosta voidaan luovuttaa. Sopimusvaltiot sitoutuvat sisällyttämään rikokset kaikkiin välillään tehtäviin luovuttamissopimuksiin luovuttamiskelpoisina rikoksina.

Artiklan 5 kappaleen mukaan sopimusvaltio, joka asettaa luovuttamisen ehdoksi sopimuksen ja saa luovuttamispyynnön toiselta sopimusvaltiolta, jonka kanssa sillä ei ole sopimusta, voi katsoa yleissopimuksen luovuttamisen sopimusperustaksi kaikkien niiden rikosten osalta, joihin artiklaa sovelletaan.

Artiklan 6 kappale velvoittaa ne sopimusvaltiot, jotka asettavat luovuttamisen ehdoksi sopimuksen, yleissopimukseen liittyessään ilmoittamaan YK:n pääsihteerille siitä, pitävätkö ne yleissopimusta luovuttamisen sopimusperustana (a kohta). Kielteisessä tapauksessa

sopimusvaltion on pyrittävä tekemään sopimuksia luovuttamisesta muiden sopimusvaltioiden kanssa artiklan täytäntöönpanemiseksi (b kohta).

Artiklan 7 kappaleen mukaan sopimusvaltiot, jotka eivät aseta luovuttamisen ehdoksi sopimusta, tunnustavat välillään luovuttamiskelpoisiksi rikoksiksi ne rikokset, joihin artiklaa sovelletaan.

Artiklan 8 kappaleen mukaan luovuttamisen ehdot, mukaan lukien muun muassa luovuttamisen edellytyksenä oleva vähimmäisrangaistus sekä luovuttamisesta kieltäytymisen perusteet, määräytyvät pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön tai voimassaolevien luovuttamissopimusten mukaan.

Artiklan 9 kappaleessa sopimusvaltioita kehoitetaan lainsäädäntönsä puitteissa nopeuttamaan luovuttamismenettelyä ja yksinkertaistamaan siihen liittyviä todistusaineistoa koskevia vaatimuksia niiden rikosten osalta, joihin artiklaa sovelletaan.

Artiklan 10 kappaleessa määrätään väliaikaisesta säilöönotosta. Sen mukaan pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio voi pyynnön esittäneen valtion pyynnöstä ottaa säilöön luovutettavaksi pyydettyä henkilöä, alueellaan tavatun henkilön. Pynnön vastaanottanut valtio voi kiireellisissä tapauksissa ryhtyä myös muihin toimenpiteisiin luovutettavaksi pyydetyn henkilön läsnäolon varmistamiseksi luovuttamismenettelyssä.

Artiklan 11 kappale sisältää useisiin luovuttamista käsitteleviin valtiosopimuksiin sisältyvän niin sanotun ”luovuta tai syytä” -velvoitteen (aut dedere aut judicare). Kappaleen mukaan sopimusvaltiolla, joka kieltäytyy luovuttamisesta sillä perusteella, että luovutettavaksi pyydetty henkilö on sen kansalainen, on pyynnön esittäneen valtion pyynnöstä viipymättä velvollisuus saattaa tapaus toimivaltaisille viranomaisilleen syyttämistä varten. Viranomaisten on käsiteltävä tapaus samalla tavoin kuin mitä tahansa vakavaa rikosta koskeva asia. Pynnön esittäneen ja sen vastaanottaneen valtion viranomaisten on oltava keskenään yhteistyössä erityisesti oikeudenkäyntimenettelyyn ja todistusaineistoon liittyvissä kysymyksissä varmistuakseen syytetoimien tehokkuudesta.

Artiklan 12 kappaleessa täsmennetään, että luovuttamiseksi ”luovuta tai syytä” -velvoitteen tarkoittamassa merkityksessä tulkitaan ehto, jonka mukaan sopimusvaltio luovuttaa oman kansalaisensa sillä edellytyksellä, että hänet palautetaan kotivaltioonsa suorittamaan mahdollisesti tuomittavaa vankeusrangaistusta.

Artiklan 13 kappaleen mukaan, jos pyynnön vastaanottanut valtio kieltäytyy tuomion täytäntöönpanemiseksi pyydetystä luovuttamisesta sillä perusteella, että luovutettavaksi pyydetty henkilö on pyynnön vastaanottaneen valtion kansalainen, sen tulee pyynnön esittäneen valtion pyynnöstä harkita pyynnön esittäneessä valtiossa tuomitun rangaistuksen tai siitä jäljellä olevan osan täytäntöönpanemista.

Artiklan 14 kappaleen mukaan luovutettavaksi pyydetylle henkilölle on taattava oikeudenmukainen kohtelu luovuttamismenettelyn kaikissa vaiheissa.

Artiklan 15 kappale sisältää niin sanotun syrjintäkiellon. Sen mukaan yleissopimus ei velvoita luovuttamaan henkilöä tilanteessa, jossa pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion toimivaltaisilla viranomaisilla on painavia syitä uskoa, että pyyntö on esitetty henkilön asettamiseksi syytteeseen tai rankaisemiseksi hänen sukupuolensa, rotunsa, uskontonsa, kansallisuutensa, etnisen alkuperänsä tai poliittisten näkemysten perusteella tai että pyynnön noudattaminen mainituista syistä heikentäisi luovutettavaksi pyydetyn henkilön asemaa.

Artiklan 16 kappaleen mukaan sopimusvaltiot eivät voi kieltäytyä luovuttamispyynnöstä pelkästään sillä perusteella, että pyynnön perusteena on julkiseen talouteen liittyvä rikos (niin sanottu fiskaalinen rikos).

Artiklan 17 kappaleessa pyynnön vastaanottaneelle valtiolle asetetaan velvollisuus mahdollisuuksien mukaan neuvotella pyynnön esittäneen valtion kanssa ennen luovuttamisesta kieltäytymistä.

Artiklan 18 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden on pyrittävä saamaan aikaan kahden- ja monenkeskisiä sopimuksia tai järjestelyjä luovuttamisten toteuttamiseksi tai tehostamiseksi.

Artiklan velvoitteet vastaavat Palermon sopimuksen 16 artiklan määräyksiä. Niiden suhdetta Suomen voimassaolevaan lainsäädäntöön on selostettu hallituksen esityksessä HE 32/2003 vp. Palermon sopimusta vastaavasti 44 artikla ei velvoita luovuttamaan omia kansalaisia, jota koskeva kielto sisältyy rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain (456/1970) 2 §:ään sekä perustuslain 9 §:ään. Tästä kiellosta on määrätyin edellytyksin luovuttu EU:n jäsenvaltioiden sekä pohjoismaiden välillä. Luovuttaminen EU-maiden välillä määräytyy eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisestä luovuttamismenettelystä tehdyn neuvoston puitepäätöksen velvoitteiden perusteella. Suomessa säännökset Suomen ja muiden EU-maiden välisistä luovuttamisista sisältyvät rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annettuun lakiin (1286/2003). Pohjoismaiden välillä luovuttaminen perustuu lakiin rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä (270/1960). Pohjoismaiden oikeusministerit ovat kesäkuussa 2005 päässeet yhteisymmärrykseen lain uudistamisesta uudella sopimuksella.

Artikla ei muutoinkaan ole ongelmallinen Suomen lainsäädännön kannalta. Rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain mukaan luovuttaminen Suomesta ei välttämättä edellytä, että Suomen ja asianomaisen vieraan valtion kanssa olisi tehty sopimus luovuttamisesta. Siten Suomen ei tarvitsisi tehdä artiklan 6 kohdassa tarkoitettua ilmoitusta sopimuksen edellyttämisestä luovuttamisen perusteena. Suomessa on kriminalisoitu yleissopimuksessa edellytetyt rikokset, joten kaksoisrangaistavuus täyttyy sopimusvelvoitteiden mukaisesti.

45 artikla. Tuomittujen siirtäminen

Artiklan mukaan sopimusvaltiot voivat harkita liittymistä kahden- tai monenkeskisiin sopimuksiin tai järjestelyihin, jotka koskevat yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvista rikoksista vankeusrangaistukseen tuomittujen henkilöiden siirtämistä alueelleen rangaistuksensa suorittamiseksi loppuun.

Artikla vastaa Palermon sopimuksen 17 artiklan määräystä eikä edellytä lainsäädännön muuttamista. Määräyksen suhdetta Suomen lainsäädäntöön ja voimassaolevia sopimuksia on selostettu esityksessä HE 32/2003 vp.

46 artikla. Keskinäinen oikeusapu

Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltioilla on laaja velvollisuus antaa toisilleen oikeusapua yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten tutkinnassa, syytetoimissa ja oikeudenkäynnissä. Sopimusvaltiot sitoutuvat vastavuoroisesti antamaan toisilleen oikeusapua, kun pyynnön esittäneellä sopimusvaltiolla on perusteet epäillä, että 3 artiklan a tai b kohdassa määritelty rikos on luonteeltaan kansainvälinen. Kyseeseen voivat muun ohella tulla tilanteet, joissa rikosten uhrit, todistajat, rikoksen tuottama hyöty, rikoksentekevälaineet tai todisteet sijaitsevat pyynnön vastaanottaneessa sopimusvaltiossa ja joissa rikokseen liittyy järjestäytynyt rikollisryhmä.

Artiklan 2 kappaleen mukaan velvollisuus antaa laajaa oikeusapua kattaa myös tilanteet, joissa pyynnön perusteena on rikos, josta oikeushenkilö voi 26 artiklan mukaan joutua vastuuseen pyynnön esittäneessä sopimusvaltiossa.

Artiklan 3 kappaleessa määrätään siitä, mihin tarkoituksiin oikeusapua voidaan pyytää. Oikeusapua voidaan pyytää (a) todisteiden tai lausuntojen hankkimiseksi henkilöiltä, (b) oikeudellisten asiakirjojen toimittamiseksi tiedoksi, etsintöjen ja takavarikointien sekä (c) jäädyttämisen suorittamiseksi, (d) esineiden ja paikkojen tutkimiseksi, (e) tietojen, todistuskappaleiden sekä asiantuntija-arvioiden saamiseksi, (f) alkuperäisten tai oikeaksi todistettujen jäljennösten saamiseksi asiakirjoista ja tiedostoista, (g) rikoksen tuottaman hyödyn,

omaisuuden, apuvälineiden, muiden tarvikkeiden tai esineiden tunnistamiseksi tai jäljittämiseksi todistelua varten sekä (h) henkilöiden vapaaehtoisen kuulemisen helpottamiseksi pyynnön esittäneessä sopimusvaltiossa. Lisäksi voidaan pyytää mitä tahansa muuta apua, joka ei ole vastoin pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion kansallista lainsäädäntöä (i kohta). Edelleen oikeusapua voidaan pyytää rikoshyödyn identifioimiseksi, jäädyttämiseksi tai jäljittämiseksi taikka varojen löytämiseksi sopimuksen V luvun mukaisesti (j ja k kohdat).

Artiklan 4 kappaleeseen sisältyy määräys oma-aloitteisesta tietojenvaihdosta. Sen mukaan sopimusvaltiot voivat lainsäädäntöään rajoittamatta ilman pyyntöä toimittaa rikosasiaan liittyvää tietoa toisessa sopimusvaltiossa olevalle toimivaltaiselle viranomaiselle. Edellytyksenä on, että tieto kyseisen sopimusvaltion viranomaisen käsityksen mukaan saattaa auttaa viranomaista esitutinnan ja rikosoikeudenkäynnin hoitamisessa tai saattaisi johtaa oikeusapupyyntöön jälkimmäiseltä sopimusvaltiolta.

Artiklan 5 kappaleen mukaan tiedon lähettäminen 4 kappaleen mukaisesti ei rajoita tutkimuksia ja rikosoikeudenkäyntejä valtiossa, josta tiedot on annettu. Tiedon vastaanottaneiden viranomaisten on noudatettava tiedon luottamuksellisuutta tai muuta tiedon käyttöä koskevia ehtoja. Tämä ei kuitenkaan estä tiedon vastaanottanutta valtiota paljastamasta oikeudenkäynnissä syytetyn henkilön syyttömyyttä osoittavaa tietoa. Tällaisessa tapauksessa tiedon vastaanottaneen valtion on ilmoitettava asiasta tiedon lähettäneelle valtiolle ennen tiedon paljastamista ja, jos näin pyydetään, neuvoteltava tiedon lähettäneen valtion kanssa. Jos poikkeustapauksessa etukäteisilmoitus ei ole mahdollinen, tiedon vastaanottaneen valtion on ilmoitettava asiasta tiedon lähettäneelle sopimusvaltiolle viipymättä.

Artiklan 6 kappaleen mukaan artiklan määräykset eivät saa rajoittaa velvoitteita, jotka johtuvat muusta kahden- tai monenkeskisestä oikeusapusopimuksesta.

Artiklan 7 kappaleen mukaan 9-29 kappaleiden määräyksiä sovelletaan sellaisten sopimusvaltioiden välillä, joita ei sido oikeusapusopimus. Muussa tapauksessa sovelletaan asianomaisten valtioiden välisen oikeusapusopimuksen vastaavia määräyksiä, elleivät valtiot päättä soveltaa artiklan 9-29 kappaleita niiden sijasta. Sopimusvaltioita kehoitetaan soveltamaan 9-29 kappaleiden määräyksiä, mikäli ne edistävät yhteistyötä.

Artiklan 8 kappaleen mukaan valtio ei saa pankkisalaisuuden perusteella kieltäytyä antamasta artiklan mukaista keskinäistä oikeusapua.

Artiklan 9 kappaleen a kohdan mukaan sopimusvaltion on vastatessaan pyyntöön antaa oikeusapua kaksoisrangaistavuuden vaatimuksesta huolimatta, otettava huomioon sopimuksen tarkoitus 1 artiklan mukaisesti. Kappaleen b kohdassa sallitaan oikeusavun antamisesta kieltäytyminen, jos kaksoisrangaistavuus ei täyty.

Artiklan 10 kappaleen mukaan vapautensa menettäneenä oleva henkilö voidaan määrätyn edellytyksin siirtää väliaikaisesti toiseen sopimusvaltioon kuultavaksi todistelutarkoituksessa. Edellytyksenä on ensinnäkin se, että henkilö antaa vapaasti suostumuksensa siirtämiseen (a kohta). Toisena edellytyksenä on, että molempien sopimusvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset sopivat siirtämisestä (b kohta). Sopimusvaltiot voivat asettaa siirtämiselle myös muita asianmukaisiksi katsomiaan ehtoja.

Artiklan 11 kappaleessa määrätään muista 10 kappaletta täsmentävistä velvoitteista. Ensinnäkin sopimusvaltion, johon henkilö on siirretty, on pidettävä siirretty henkilö säilössä, ellei sopimusvaltio, josta henkilö on siirretty, toisin pyydä (a kohta). Toiseksi sopimusvaltion, johon henkilö on siirretty, on noudatettava valtioiden kesken sovittuja ehtoja siirretyn henkilön palauttamisesta sen sopimusvaltion säilöön, josta henkilö on siirretty (b kohta). Kolmanneksi määräyksessä kielletään se, että sopimusvaltio, johon henkilö on siirretty, vaatisi sopimusvaltiota, josta henkilö on siirretty, pyytämään siirretyn henkilön luovuttamista saadakseen hänet palautetuksi (c kohta). Neljänneksi 11 kappaleessa määrätään vapauden menetyksen keston laskemisesta sopimusvaltiossa, josta henkilö on siirretty. Siirretyn henkilön hyväksi on laskettava aika, jonka hän on ollut vapautensa menettäneenä siinä valtiossa, johon hänet on siirretty (d kohta).

Artiklan 12 kappaleen mukaan väliaikaisesti siirrettyä henkilöä ei saa asettaa syytteeseen ilman sen sopimusvaltion, josta henkilö on siirretty, artiklan 10 ja 11 kappaleiden mukaista lupaa. Ilman tällaista lupaa ei myöskään saa riistää siirretyn henkilön vapautta, rangaista tai muutoin rajoittaa hänen henkilökohtaista vapauttaan sen valtion alueella, johon hänet on siirretty, niiden tekojen, laiminlyöntien tai tuomioiden perusteella, jotka edelsivät hänen lähtöään sen valtion alueelta, josta hänet on siirretty (niin sanottu erityissäntö).

Artiklan 13 kappaleessa sopimusvaltio velvoitetaan nimeämään keskusviranomaisen, jonka tehtävänä on ottaa vastaan oikeusapupyynnöitä ja joko panemaan ne täytäntöön tai välittämään ne edelleen toimivaltaisille viranomaisille täytäntöönpanoa varten. Jos sopimusvaltiolla on erityinen alue, jolla on erillinen oikeusapua koskeva järjestelmä, se voi määrätä erillisen keskusviranomaisen, jolla on vastaava tehtävä kyseisellä alueella. Keskusviranomaisen on varmistettava pyyntöjen nopea ja asianmukainen täytäntöönpano tai edelleen välittäminen. Tapauksissa, joissa keskusviranomaisen välittää pyynnön toimivaltaiselle viranomaiselle täytäntöönpanoa varten, sen on kehotettava toimivaltaista viranomaista täyttämään pyyntö nopeasti ja asianmukaisesti. Valtion on yleissopimukseen liittyessään ilmoitettava YK:n pääsihteerille, minkä viranomaisen se nimeää 13 kappaleessa tarkoitetuksi keskusviranomaiseksi. Oikeusapupyynnöt ja niihin liittyvät tiedonannot on toimitettava sopimusvaltion nimeämälle keskusviranomaiselle. Vaatimus ei rajoita sopimusvaltion oikeutta vaatia, että pyynnöt ja tiedonannot toimitetaan sille diplomaattiteitse sekä kiireellisissä tapauksissa ja sopimusvaltioiden suostuessa tähän, mahdollisuuksien mukaan Kansainvälisen rikospoliisijärjestön Interpolin kautta.

Artiklan 14 kappaleen mukaan oikeusapupyynnöt on laadittava pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion hyväksymällä kielellä kirjallisesti tai muulla tavalla, joka tuottaa kirjallisen asiakirjan siten, että pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio pystyy varmistumaan asiakirjan aitoudesta. Valtion on yleissopimukseen liittyessään ilmoitettava YK:n pääsihteerille, millä kielellä tai kielillä laaditut asiakirjat hyväksytään. Kiireellisissä tapauksissa ja sopimusvaltioiden suostuessa tähän pyynnöt voidaan esittää suullisesti, mutta ne on välittömästi vahvistettava kirjallisesti.

Artiklan 15 kappaleessa määrätään tiedoista, joita oikeusapupyynnön tulee sisältää. Pyyntö tulee ensinnäkin mainita pyynnön esittävä viranomaisen yksilöidysti (a kohta). Toiseksi on mainittava pyynnössä tarkoitettujen rikosasian asiasisältö ja luonne sekä asian käsittelyä johtavan viranomaisen nimi ja tehtävät (b kohta). Kolmanneksi edellytetään, että pyyntö sisältää yhteenvedon asiaan vaikuttavista tosiseikoista. Yhteenvedoa ei edellytetä, jos pyyntö koskee oikeudellisten asiakirjojen tiedoksiantoa (c kohta). Neljänneksi pyynnössä on oltava kuvaus pyydetystä avusta ja kaikkien pyynnön esittäneen sopimuspuolen toivomien menettelytapojen yksityiskohdat (d kohta). Viidenneksi pyynnössä on mahdollisuuksien mukaan mainittava kaikkien asianosaisten henkilötiedot, oleskelupaikka ja kansalaisuus (e kohta). Kuudenneksi on mainittava pyynnön tarkoitus (f kohta).

Artiklan 16 kappaleen mukaan pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio voi tarvittaessa pyytää lisätietoja pyynnön toteuttamista varten.

Artiklan 17 kappaleessa määrätään, että pyyntö toteutetaan pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion lainsäädännön mukaisesti. Pynnön täytäntöönpanossa tulee mahdollisuuksien mukaan noudattaa pyynnössä esitettyä erityistä menettelyä, jos sitä ei ole pidettävä pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännön vastaisena.

Artiklan 18 kappaleeseen sisältyy määräys videokokouksesta. Sen mukaan voidaan järjestää videokokous toisen sopimusvaltion alueella olevan henkilön kuulemiseksi todistajana tai asiantuntijana. Sopimusvaltio voi toisen sopimusvaltion pyynnöstä sallia kuulustelun pidettäväksi videokokouksena, mikäli ei ole mahdollista tai toivottavaa, että kyseinen henkilö esiintyy henkilökohtaisesti pyynnön esittäneen sopimusvaltion alueella. Sopimusvaltiot voivat sopia siitä, että pyynnön esittäneen sopimusvaltion oikeusviranomaisen johtaa kuulustelua,

kuitenkin siten, että pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion oikeusviranomainen osallistuu kuulusteluun.

Artiklan 19 kappaleen mukaan pyynnön esittänyt sopimusvaltio ei saa ilman pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen etukäteen antamaa lupaa välittää tai käyttää pyynnön vastaanottaneelta sopimusvaltiolta saatuja tietoja ja todisteita muihin kuin pyynnössä ilmoitettuihin tarkoituksiin. Estettä ei kuitenkaan ole tiedon käyttämiselle siinä tapauksessa, että se osoittaa syytetyn henkilön syyttömyyden. Tällöin pyynnön esittäneen sopimusvaltion on ilmoitettava asiasta pyynnön vastaanottaneelle sopimusvaltiolle ennen tiedon paljastamista. Mikäli poikkeuksellisesti etukäteisilmoitus ei ole mahdollista, pyynnön esittäneen sopimusvaltion on ilmoitettava pyynnön vastaanottaneelle sopimusvaltiolle tiedon paljastamisesta viipymättä.

Artiklan 20 kappaleen mukaan pyynnön esittänyt sopimusvaltio voi vaatia, että pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio pitää pyynnön sisällön luottamuksellisena, ellei sen paljastaminen ole pyynnön toteuttamisen kannalta välttämätöntä. Jos sopimusvaltio ei voi noudattaa luottamuksellisuuden vaatimusta, sen tulee viipymättä ilmoittaa tästä pyynnön esittäneelle sopimusvaltiolle.

Artiklan 21 kappaleessa määrätään oikeusavun antamisen kieltäytymisperusteista. Kieltäytymisperusteena mainitaan ensinnäkin se, että oikeusapupyynnöä ei ole tehty artiklan määräysten mukaisesti (a kohta). Toisena kieltäytymisperusteena on se, että pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion mielestä pyynnön toteuttaminen saattaisi rajoittaa sen täysivaltaisuutta, turvallisuutta, yleistä järjestystä (ordre public) tai muita olennaisia etuja (b kohta). Kolmanneksi pyynnöstä voidaan kieltäytyä, jos pyynnön toteuttaminen ei pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion lainsäädännön mukaan olisi sallittua vastaavassa kotimaisessa tilanteessa (c kohta). Neljäntenä kieltäytymisperusteena mainitaan se, että pyyntöön suostuminen olisi pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion oikeusapulainsäädäntöön liittyvän oikeusjärjestelmän vastaista (d kohta).

Artiklan 22 kappaleen mukaan sopimusvaltiot eivät saa kieltäytyä keskinäisen oikeusavun antamisesta yksinomaan sillä perusteella, että pyynnön perusteena on julkiseen talouteen liittyvä rikos (niin sanottu fiskaalinen rikos).

Artiklan 23 kappale velvoittaa pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion perusteeseen oikeusavun antamisesta kieltäytymisen.

Artiklan 24 kappaleen mukaan pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion on mahdollisuuksien mukaan pantava oikeusapupyynnö täytäntöön nopeasti ja otettava mahdollisimman täysimääräisesti huomioon pyynnön esittäneen sopimusvaltion perustellusti pyytämät määräajat. Pynnön vastaanottaneen sopimusvaltion on vastattava pyynnön esittäneen sopimusvaltion tiedusteluihin asian etenemisestä pyynnön vastaanottaneessa sopimusvaltiossa. Pynnön esittäneen sopimusvaltion on puolestaan viipymättä ilmoitettava pyynnön vastaanottaneelle sopimusvaltiolle silloin, kun pyydettyä apua ei enää tarvita.

Artiklan 25 kappale mahdollistaa sen, että pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio voi lykätä oikeusavun antamista sillä perusteella, että se haittaa aloitettuja tutkinta-, syyte- tai oikeudenkäyntitoimia.

Artiklan 26 kappaleessa pyynnön vastaanottaneelle sopimusvaltiolle asetetaan velvollisuus neuvotella pyynnön esittäneen sopimusvaltion kanssa, ennen kuin se kieltäytyy oikeusavun antamisesta tai lykkää pyynnön täytäntöönpanoa.

Artiklan 27 kappaleen mukaan, väliaikaista siirtämistä koskevan 12 kappaleen soveltamista rajoittamatta, todistajaa, asiantuntijaa tai muuta henkilöä, joka suostuu pyynnön esittäneen sopimusvaltion alueella todistamaan asian käsittelyssä tai avustamaan tutkinnassa, syytteen nostamisessa tai oikeudellisessa käsittelyssä, ei saa asettaa syyteeseen, riistää hänen vapauttaan, rangaista tai muutoin rajoittaa hänen henkilökohtaista vapauttaan sen valtion alueella, johon hänet on siirretty, niiden tekojen, laiminlyöntien tai tuomioiden perusteella, jotka edelsivät hänen lähtöään pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion alueelta. Koskemattomuus

päättyy, kun henkilöllä on ollut tilaisuus poistua maasta viidentoista päivän tai valtioiden sopiman ajanjakson ajan alkaen siitä päivästä, jona hänelle on virallisesti ilmoitettu, etteivät oikeusviranomaiset enää vaadi hänen läsnäoloaan, mutta hän on vapaaehtoisesti jäänyt sopimusvaltion alueelle tai sieltä poistuttuaan palannut sinne omasta vapaasta tahdostaan.

Artiklan 28 kappaleen mukaan pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion on vastattava pyynnön toteuttamisesta aiheutuvista tavanomaisista kustannuksista, elleivät sopimusvaltiot toisin sovi. Jos pyynnön toteuttaminen vaatii huomattavia tai erityisiä menoja, sopimusvaltioiden on neuvoteltava keskenään ratkaistakseen, minkälaisin ehdoin ja edellytyksin pyyntö toteutetaan ja miten kuluista vastataan.

Artiklan 29 kappaleessa pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio veloitetaan antamaan pyynnön esittäneelle sopimusvaltiolle kopioita hallussaan olevista valtion rekistereistä tai asiakirjoista, jotka sen lainsäädännön mukaan ovat julkisia (a kohta). Kohdan b mukaan se voi harkintansa mukaan antaa pyynnön esittäneelle sopimusvaltiolle kopioita myös asiakirjoista, jotka eivät ole julkisia.

Artiklan 30 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden on harkittava mahdollisuutta tehdä kahdenkeskisiä tai monenkeskisiä sopimuksia tai järjestelyjä, jotka vastaisivat artiklan soveltamistarkoitusta, toteuttaisivat ne käytännössä tai edistäisivät niiden soveltamista.

Artiklan 3 kappaleen j ja k kohtia lukuun ottamatta artiklan velvoitteet vastaavat Palermon sopimuksen 18 artiklan määräyksiä. Niiden suhdetta lainsäädäntöön ja voimassaolevia sopimuksia on selostettu esityksessä HE 32/2003 vp. Mainitussa esityksessä selostetut lainsäädäntömuutokset videoyhteyden välityksellä tapahtuvasta todistajan kuulemisesta ja vapautensa menettäneen olevan henkilön väliaikaisesta siirtämisestä ovat tulleet esityksen antamisen jälkeen voimaan. Yleissopimus keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa EU:n jäsenvaltioiden välillä (SopS 57/2004) on tullut voimaan sopimukseen liittyneiden jäsenvaltioiden välillä 23 päivänä elokuuta 2005. Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 34 a §:ään (360/2003) sisältyy uusi säännös todistajan ja muun todistelutarkoituksessa kuultavan henkilön kuulemisesta videoyhteyden välityksellä. Pykälässä säädetään videokuulemisen edellytyksistä kansallisissa tapauksissa. Myös esitutkintalain 22 §:ää on lailla (645/2003) muutettu siten, että asianosainen, todistaja tai määrätty edellytyksin myös rikoksesta epäilty voi antaa lausumansa videokokousta käyttäen, jos tutkija katsoo, ettei siitä aiheudu haittaa ja ettei se vaaranna tutkinnan luotettavuutta.

Jo ennen kansallisten säännösten voimaantuloa on katsottu, että kansainvälisissä oikeusaputilanteissa videoyhteyden käyttö on sallittua rikosoikeusapulain 2 luvun 11 §:ssä tarkoitettuna erityisenä menettelynä, jota pyydetäessä tulee noudattaa, jollei se ole Suomen lainsäädännön vastaista. EU:n oikeusapusopimuksen voimaansaattamisen yhteydessä kynnystä kieltäytyä erityisen menettelyn noudattamisesta nostettiin siten, että pyydettyä menettelyä tulisi noudattaa paitsi jos menettelyä olisi pidettävä Suomen lainsäädännön perusperiaatteiden vastaisena. Oikeusaputilanteissa videokuulustelun sallimisen edellytykset määräytyvät pyynnön esittäneen valtion lainsäädännön mukaan ja ottaen huomioon edellä mainittu rikosoikeusapulain säännös. Myös oikeusaputilanteissa videokuulustelun käyttämistä voidaan pitää perusteltuna niissä tilanteissa, joihin kansallisessa rikosprosessissa noudatettavien säännösten on tarkoitettu soveltuvan. Oikeusapua on kuitenkin tulkittu voitavan antaa laajalti pyynnön esittäneen valtion toivomusten mukaisesti ilman velvollisuutta tutkia sitä, täytyisivätkö videokuulemiselle kansallisessa laissa asetetut edellytykset vai eivät. Videokuulemisiin soveltuu myös rikosoikeusapulain 10 §, jonka mukaan pyynnön esittäneen valtion viranomaisella on oikeus osallistua asian käsittelyyn ja esittää kuultavalle kysymyksiä, jos suomalainen viranomainen antaa tähän luvan. Säännösten perustelujen mukaan vieraan valtion viranomaiset eivät tällöin osallistuisi kuulemiseen julkista valtaa käyttävinä viranomaisina, vaan olisivat lähinnä asianosaiseen rinnastettavassa asemassa (HE 31/1993).

Laki vapautensa menettäneen henkilön väliaikaisesta siirtämisestä todistelutarkoituksessa (150/2004) säädettiin keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa EU:n

jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen voimaansaattamisen yhteydessä. Lain soveltamisalaa ei ole rajoitettu EU:n jäsenvaltioiden väliseen yhteistyöhön, joten laki mahdollistaa myös YK:n sopimukseen liittyneiden valtioiden välisen yhteistyön. Lain 3 §:n mukaan väliaikaista siirtämistä koskevan oikeusavun antamisesta ja pyytämisestä päättää oikeusministeriö. Lain 7 §:n mukaan Suomen kansalaisen väliaikainen siirtäminen ja myös kuljetus Suomen kautta on vastoin siirrettäväksi aiotun henkilön suostumusta kielletty.

Artiklan 3 kappaleen j ja k kohdissa tarkoitettu yhteistyö liittyy rikoksella saatujen varojen identifioimiseen, jäljittämiseen ja löytämiseen. Yksityiskohtaiset määräykset tästä yhteistyöstä sisältyvät lukuun V, jota käsittelevässä jaksossa selostetaan määräysten suhdetta Suomen lainsäädäntöön.

47 artikla. Rikosasian käsittelyn siirtäminen

Artiklan mukaan sopimusvaltioiden on syytetoimien keskittämiseksi harkittava mahdollisuutta siirtää toisilleen syytteen käsittely, joka koskee yleissopimuksessa tarkoitettua rikosta tapauksissa, joissa siirtoon on perusteita asianmukaisen lainkäytön kannalta. Syytteen siirtäminen soveltuisi erityisesti tapauksiin, joissa useilla valtioilla on tuomiovalta.

Artikla vastaa Palermon sopimuksen 21 artiklaa. Määräys ei ole ongelmallinen Suomen lainsäädännön kannalta.

48 artikla. Lainvalvontaviranomaisten välinen yhteistyö

Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden on oltava läheisessä yhteistyössä parantaakseen lainvalvonnan tehokkuutta yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten vastustamisessa. Toimenpiteinä mainitaan ensinnäkin tiedonvaihtokanavien parantaminen ja tarvittaessa niiden perustaminen toimivaltaisten viranomaisten, virastojen ja palveluiden välille, jotta helpotettaisiin tietojenvaihtoa yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvista rikoksista ja muun ohella niiden yhteyksistä muuhun rikolliseen toimintaan (a kohta). Toiseksi sopimusvaltioita kehoitetaan tehokkaisiin toimenpiteisiin ollakseen yhteistyössä muiden sopimusvaltioiden kanssa tutkittaessa yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvia rikoksia (b kohta). Erityisesti mainitaan rikoksista epäiltyjen henkilöiden henkilöllisyyden, olinpaikan ja toiminnan tai muiden asiaan liittyvien henkilöiden olinpaikan selvittäminen (i alakohta) sekä rikoksen kautta saadun hyödyn tai omaisuuden sekä rikosentekovälineiden liikkeiden selvittäminen (ii ja iii alakohta).

Kolmanneksi sopimusvaltioita kehoitetaan tarjoamaan, silloin kun asianmukaista, tarpeellisia esineitä tai aineita analyttisiin tai tutkinnallisiin tarkoituksiin (c kohta). Neljäntenä päämääränä mainitaan yhteistyön helpottaminen toimivaltaisten viranomaisten, virastojen ja palvelujen välillä sekä henkilökunnan ja muiden asiantuntijoiden vaihtoa koskevissa sopimuksissa ja järjestelyissä (d kohta). Viidenneksi sopimusvaltioita kehoitetaan vaihtamaan tietoa järjestäytyneiden rikollisryhmien käyttämistä keinoista ja menetelmistä, mukaan lukien, milloin asianmukaista, reitit ja kulkuvälineet sekä väärän henkilöllisyyden käyttö, muutettujen tai väärennettyjen asiakirjojen käyttö tai muiden toiminnan salaamisessa käytettävien keinojen käyttö (e kohta). Kuudentena toimenpiteenä mainitaan tiedon vaihto ja hallinnollisten sekä muiden toimenpiteiden yhteensovittaminen yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten havaitsemisen mahdollistamiseksi (f kohta).

Artiklan 2 kappaleen mukaan yleissopimuksen täytäntöönpanemiseksi sopimusvaltioiden on harkittava sopimusten tai muiden järjestelyjen tekemistä lainvalvontaviranomaisten välisestä suorasta yhteistyöstä ja, milloin sopimuksia tai järjestelyjä on jo olemassa, niiden muuttamista. Sopimusten tai järjestelyjen puuttuessa sopijapuolet voivat pitää yleissopimusta perustana keskinäiselle lainvalvontaviranomaisten yhteistyölle yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten selvittämisessä. Aina kun asianmukaista, sopimusvaltioiden on käytettävä

täysimääräisesti hyväksi sopimuksia tai järjestelyjä, mukaan lukien kansainvälisiä tai alueellisia järjestöjä, edistääkseen yhteistyötä lainvalvontaviranomaistensa kesken.

Artiklan 3 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden on pyrittävä toimimaan yhteistyössä nykyaikaista teknologiaa hyväksikäyttäen.

Artikla vastaa Palermon sopimuksen 27 artiklaa. Esityksessä 32/2003 vp on selostettu poliisialan yhteistyöhön soveltuvia säännöksiä ja sopimuksia. Artikla ei edellytä lainsäädännön muuttamista.

49 artikla. Yhteinen tutkinta

Artiklassa mainitaan yhteiset tutkintaryhmät harkinnanvaraisena yhteistyön muotona. Artiklan mukaan yhteisistä tutkintaryhmistä voidaan tehdä sopimuksia, muita järjestelyjä tai tapauskohtaisia päätöksiä. Asianomaisten sopimusvaltioiden on kunnioitettava täysimääräisesti sen sopimusvaltion täysivaltaisuutta, jonka alueella tutkintaryhmä toimii.

Artikla vastaa Palermon sopimuksen 19 artiklaa. Kuten esityksessä 32/2003 vp on todettu, laki yhteisistä tutkintaryhmistä (1313/2002) sisältää säännökset yhteisten tutkintaryhmien perustamisesta ja niiden toiminnassa noudatettavista periaatteista. Lain soveltamisalaa ei ole rajattu EU:n jäsenvaltioiden välisiin tilanteisiin, joten laki mahdollistaa myös YK:n sopimuksiin liittyneiden valtioiden välisen yhteistyön.

50 artikla. Erityiset tutkintamenetelmät

Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltion on oikeusjärjestelmänsä salliessa ja lainsäädännössään säädettyjen ehtojen mukaan ryhdyttävä mahdollisuuksien mukaan tarpeellisiin toimenpiteisiin, jotta sen toimivaltaiset viranomaiset voivat käyttää valvottua läpilaskua. Jos sopimusvaltio pitää tarkoituksenmukaisena, se voi sallia myös muita erityisiä tutkintamenetelmiä kuten elektronista tai muuta valvontaa sekä peiteoperaatioiden käyttöä alueellaan vastustaakseen tehokkaasti järjestäytyneitä rikollisuutta.

Artiklan 2 kappaleessa sopimusvaltioita kehoitetaan tekemään tarvittaessa kansainvälisiä sopimuksia tai järjestelyjä erityisistä tutkintamenetelmistä yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten tutkimista varten. Yhteistyössä tulee noudattaa valtioiden täysivaltaisen tasavertaisuuden periaatetta sekä sopimusten tai muiden järjestelyjen ehtoja.

Artiklan 3 kappaleen mukaan 2 kappaleessa tarkoitettujen sopimusten tai järjestelyjen puuttuessa päätökset erityisistä tutkintamenetelmistä kansainvälisellä tasolla tehdään tapauskohtaisesti. Päätöksissä voidaan tarpeen mukaan ottaa huomioon rahoitusjärjestelyt ja yhteisymmärrys asianomaisten sopimusvaltioiden tuomiovallan käytöstä.

Artiklan 4 kappaleen mukaan valvottua läpilaskua koskeviin päätöksiin voidaan asianomaisten sopimusvaltioiden suostumuksella sisällyttää tarkempia määräyksiä läpilaskun toteuttamisesta ja siihen puuttumisesta.

Artikla vastaa Palermon sopimuksen 20 artiklaa eikä edellytä lainsäädännön muuttamista. Suomessa sallittuja erityisiä tutkintamenetelmiä on selostettu esityksessä HE 32/2003 vp. Siinä selostettu peitetointia koskeva kansainvälisen rikosoikeusapulain 23 §:n muutos on tullut voimaan vuonna 2004. Säännös mahdollistaisi sen, että vieraan valtion viranomaisen voisi pyytää suomalaista poliisimiestä suorittamaan peitetointia tai valeostoja oikeusapupyynnössä tarkoitettun rikoksen selvittämiseksi. Menettelyyn sovellettaisiin Suomen lainsäädäntöä.

V LUKU

Varallisuuden takaisin hankkiminen

51 artikla. Yleinen määräys

Artiklan mukaan sopimusosapuolet sitoutuvat laaja-alaiseen yhteistyöhön luvussa tarkoitettujen varojen palauttamiseksi.

52 artikla. Rikoksen tuottaman hyödyn luovutusten torjunta ja havaitseminen

Artiklassa käsitellään valvontakäytäntöjä rikoshyödyn monitoroimiseksi ja ilmoitusvelvollisten ohjeistamiseksi liittyen tilinhaltijoiden valvontaan ja rahoituslaitosten velvollisuuksiin sekä viranomaisten toimenpiteisiin.

Artiklan 1 kappaleen mukaan rajoittamatta yleissopimuksen 14 artiklan soveltamista sopimusvaltiot toteuttavat kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti tarvittavat toimenpiteet vaatiakseen tuomiovaltaansa kuuluvia rahoituslaitoksia todentamaan asiakkaiden henkilöllisyyden, toteuttamaan kohtuulliset toimet määrittääkseen korkeakorkoisille tileille talletettujen varojen edunsaajien henkilöllisyyden ja tutkimaan tehostetusti tilit, joiden avaamista pyytävät tai joita pitävät merkittävässä julkisissa tehtävissä toimivat tai toimineet henkilöt, näiden perheenjäsenet ja läheiset sidostahot tai joku muu näiden puolesta. Tämä tehostettu tutkiminen on suunniteltava kohtuullisesti sellaiseksi, että sen avulla havaitaan epäilyttävät maksutapahtumat, jotta niistä voidaan ilmoittaa toimivaltaisille viranomaisille, eikä tämä tutkiminen saa rajoittaa tai estää rahoituslaitosten liiketoimia laillisten asiakkaiden kanssa.

Artiklan 2 kappaleen mukaan helpottaakseen artiklan 1 kappaleessa määrättyjen toimenpiteiden toteuttamista sopimusvaltiot, toimien kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti ja ottaen huomioon asiaan liittyvät alueellisten, alueiden välisten ja monenvälisten järjestöjen laatimat rahanpesun vastaiset aloitteet,

(a) antavat ohjeita sellaisista luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden ryhmistä, joiden tilit niiden tuomiovaltaan kuuluvien rahoituslaitosten odotetaan tutkivan tehostetusti, sellaisista tilien ja maksutapahtumien ryhmistä, joihin on kiinnitettävä erityistä huomiota, sekä näihin tileihin kohdistettavista asianmukaisista tilinavaus-, tilinpito- ja tiedostointitoimenpiteistä ja

(b) ilmoittavat tarvittaessa tuomiovaltaansa kuuluville rahoituslaitoksille toisen sopimusvaltion pyynnöstä tai omasta aloitteestaan sellaisten yksittäisten luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden henkilöllisyyden, joiden tilit näiden laitosten odotetaan tutkivan tehostetusti, niiden luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden lisäksi, jotka rahoituslaitokset voivat muutoin tunnistaa.

Artiklan 3 kappaleen mukaan saman artiklan 2 kappaleen a kohdan yhteydessä sopimusvaltiot toteuttavat toimenpiteet varmistaakseen, että niiden rahoituslaitokset pitävät riittävän kauan tileistä ja maksutapahtumista, joihin liittyy artiklan 1 kappaleessa mainittuja henkilöitä, asianmukaisia tiedostoja, jotka sisältävät tiedot ainakin asiakkaan henkilöllisyydestä ja mahdollisuuksien mukaan edunsaajasta.

Artiklan 4 kappaleen mukaan torjuakseen ja havaitakseen yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten tuottaman hyödyn luovutuksia sopimusvaltiot toteuttavat asianmukaiset ja tehokkaat toimenpiteet torjuakseen sääntely- ja valvontaelintensä avulla sellaisten pankkien perustamisen, joita ei ole olemassa fyysisesti ja jotka eivät ole sidoksissa säänneltyyn rahoituskonserniin. Lisäksi sopimusvaltiot voivat harkita vaativansa, että niiden rahoituslaitokset kieltäytyvät solmimasta tai jatkamasta kirjeenvaihtajapankkisuhdetta tällaisten laitosten kanssa ja varovat solmimasta suhteita sellaisten ulkomaisten rahoituslaitosten kanssa, jotka sallivat tiliensä käytön pankeille, joita ei ole olemassa fyysisesti ja jotka eivät ole sidoksissa säänneltyyn rahoituskonserniin.

Artiklan 5 kappaleen mukaan sopimusvaltiot harkitsevat tehokkaiden rahoituksen ilmoitusjärjestelmien käyttöönottoa asianomaisia virkamiehiä varten kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti ja määräävät asianmukaisista noudattamatta jättämisen seuraamuksista. Sopimusvaltiot harkitsevat myös tarvittavien toimenpiteiden toteuttamista tehdäkseen toimivaltaisille viranomaisille mahdolliseksi jakaa kyseisiä tietoja muiden sopimusvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa tarvittaessa tutkiakseen, vaatiakseen ja hankkiakseen takaisin yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten tuottamaa hyötyä.

Artiklan 6 kappaleen mukaan sopimusvaltiot harkitsevat tarvittavien toimenpiteiden toteuttamista kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti vaatiakseen asianomaisia virkamiehiä, joilla on toisessa valtiossa olevaan rahoitustiliin liittyvä osuus tai nimenkirjoitusoikeus tai muu valtuus, ilmoittamaan tästä seikasta asianomaisille viranomaisille ja ylläpitämään asianmukaisia tiedostoja tällaisista tileistä. Näillä toimenpiteillä on myös määrättävä noudattamatta jättämisen asianmukaisista seuraamuksista.

Artiklan mukaisia vastaaventyypisiä säännöksiä rahoituslaitosten velvollisuuksista sisältyy rahanpesulakiin. Rahanpesulain säännökset eivät kuitenkaan liity nimenomaisesti artiklassa mainittuihin merkittävässä julkisissa tehtävissä toimiviin henkilöihin, mutta rahanpesulaissa on säännöksiä rahoituslaitosten velvollisuudesta valvoa liiketoimia sekä ilmoittaa epäilyttävistä liiketoimista viranomaisille. Rahanpesulaissa on myös säännökset asiakkaan tunnistamistietojen säilyttämisvelvollisuudesta.

Myös muualla lainsäädännössä on säännöksiä, joilla voidaan edesauttaa rikoksen tuottaman hyödyn luovutusten torjuntaa ja havaitsemista. Luottolaitostoiminnasta annetun lain 94 §:n 2 momentin, poliisilain 36 §:n 1 momentin ja 53 §:n 1 momentin mukaan poliisilla ja muualla esitutkintaviranomaisella on oikeus saada rikoksen estämiseksi ja selvittämiseksi pyynnöstä tietoja pankilta yritys- pankki- tai vakuutuslainsäädännön estämättä. Tämä oikeus saada tietoja poliisilla on myös vieraan valtion poliisin pyynnöstä. Pankkitilitietojen selvittämistä koskevia määräyksiä on lisäksi muun muassa EU:n jäsenvaltioiden välistä rikosoikeusapua koskevaan yleissopimukseen liitettävässä vuonna 2001 tehdyssä pöytäkirjassa, jonka väliaikainen soveltaminen Suomessa on alkanut 22 päivänä toukokuuta 2005. Pankkisalaisuuden osalta viitataan myös edellä 40 artiklan yhteydessä käsiteltyyn.

Pankkien toimintaa on perinteisesti säännelty hyvin tarkasti laeilla ja viranomaismääräyksillä. Tarkalla sääntelyllä pyritään ennen muuta turvaamaan sijoittajien ja erityisesti tallettajien saamia. Sääntelyn perustan muodostaa laki luottolaitosten toiminnasta. Lisäksi talletuspankkien toimintaa säännellään laissa liikepankeista ja osakeyhtiömuotoisista luottolaitoksista (1501/2001), laissa osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista (1504/2001) sekä säästöpankkilaissa (1502/2001). Mainittuihin säännöksiin sisältyy muun muassa säännökset pankkien perustamisesta.

Toimintansa harjoittamiseen luottolaitos tarvitsee toimiluvan, jonka myöntää Rahoitustarkastus. Edellytyksistä mainittakoon muun muassa se, että omistajien ja hallintohenkilöiden luotettavuudesta ja sopivuudesta saadun selvityksen ja muun selvityksen perusteella voidaan varmistua siitä, että luottolaitosta tullaan johtamaan ammattitaitoisesti sekä terveiden ja varovaisten liikeperiaatteiden mukaisesti.

Artikla sisältää harkinnanvaraiset määräykset muun muassa kirjeenvaihtajapankkien toiminnan rajoittamisesta rikoshyödyn luovuttamisen estämiseksi. Rahanpesudirektiivin meneillään olevassa uudistamistyössä ollaan ottamassa kantaa myös kirjeenvaihtajapankkien asemaan rahanpesun torjuntatyössä.

Asiallisesti artikla sivuaa 14 artiklan velvoitteita. Valvontatoimenpiteiden osalta viitataan 14 artiklan kohdalla lausuttuun. Sen mukaan eräät rahanpesua koskevat sopimusmääräykset kuuluvat yhteisön toimivaltaan. Siltä osin kuin yhteisö on toimivaltuksiensa rajoissa säätänyt rahanpesun torjuntatoimista, sille on kyseisissä asioissa siirtynyt myös sopimuksentekovalta suhteessa kolmansiin valtioihin. EU:n neuvosto on 2 päivänä toukokuuta 2000 tehnyt päätöksen komission valtuuttamisesta neuvottelemaan

kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisesta Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimusehdotuksesta (6612/3/00) REV 3 RESTREINT CRIMORG 37) ja tällä valtuuttanut komission neuvottelemaan rahanpesun torjuntatoimista siltä osin kuin kyseiset määräykset kuuluvat yhteisön toimivallan piiriin. Päätöksessä viitataan 10 päivänä kesäkuuta 1991 annettuun EU:n neuvoston direktiiviin rahoitusjärjestelmän rahanpesutarkoituksiin käyttämisen estämisestä (EYVL L 166, 28.6.1991, jälj. rahanpesudirektiivi) ja luetellaan joukko kysymyksiä, joita neuvotteluvaltuudet koskevat.

Rahanpesudirektiivi sisältää velvoitteita ensisijaisesti luotto- ja rahoituslaitoksia koskevista määräyksistä, jotka liittyvät asiakkaiden tunnistamiseen, huolellisuusvelvollisuuteen, epäilyttävistä maksutapahtumista ilmoittamiseen rahanpesun torjunnasta vastuussa oleville viranomaisille sekä rahanpesuun liittyvien todisteiden säilyttämis- ja ilmoittamisvelvollisuuteen. Vastaavanlaisia velvoitteita sisältyy Palermon sopimuksen 7 artiklan 1 kappaleeseen. Rahanpesudirektiivissä säänneltyjen velvoitteiden kanssa päällekkäisten sopimusmääräysten on katsottava kuuluvan yhteisön toimivaltaan. Yhteisön toimivaltaan kuuluvat sopimusmääräykset eivät kuulu lainsäädännön alaan eivätkä ne tule eduskunnan hyväksyttäväksi.

53 artikla. Toimenpiteet omaisuuden välittömäksi takaisin hankkimiseksi

Artiklan perusteella kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti sopimusvaltiot toteuttavat tarvittavat toimenpiteet tehdäkseen toiselle sopimusvaltiolle mahdolliseksi nostaa tuomioistuimissaan siviilikanne sellaisen omaisuuden omistusoikeuden tai omistuksen toteamiseksi, joka on hankittu yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädetyllä rikoksella (a kohta), toteuttavat tarvittavat toimenpiteet tehdäkseen tuomioistuimilleen mahdolliseksi määrätä yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten tekijät maksamaan vahingonkorvausta toiselle sopimusvaltiolle, jolle nämä rikokset ovat aiheuttaneet vahinkoa (b kohta), ja toteuttavat tarvittavat toimenpiteet tehdäkseen tuomioistuimilleen tai toimivaltaisille viranomaisilleen mahdolliseksi tunnustaa toisen sopimusvaltion vaatimus yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädetyllä rikoksella hankitun omaisuuden laillisenä omistajana, kun nämä joutuvat päättämään menetetyksi tuomitsemisesta (c kohta).

Jos toinen sopimusvaltio on omaisuuden laillinen omistaja, Suomen lainsäädännöstä ei johdu mitään estettä tämän seikan vahvistamiselle tuomioistuimen toimesta. Vahingonkorvaukseenkin vieraalla valtiolla voi olla oikeus siinä missä muillakin oikeussubjekteilla, tässä vahinkolajista riippumatta, koska vahinko olisi aina rikoksella aiheutettu. Prosessioikeuden näkökulmasta artiklan määräykset eivät myöskään ole ongelmallisia, jos vieras valtio toimisi näissä tilanteissa, kuten artiklassa edellytetään, laillisen omistajan asemassa.

Siviili- ja prosessioikeuden näkökulmasta artikla ei edellytä täytäntöönpanotoimia.

54 artikla. Järjestelmät omaisuuden takaisin hankkimiseksi kansainvälisellä menetetyksi tuomitsemisen yhteistyöllä

Artiklassa määrätään yhteistyöstä sen turvaamiseksi, että sopimuksessa tarkoitettulla rikoksella hankittu tai sen tekemisessä käytetty omaisuus voidaan tuomita menetetyksi. Sopimusosapuolet ryhtyvät tarvittaviin toimenpiteisiin tehdäkseen toimivaltaisille viranomaisilleen mahdolliseksi panna täytäntöön toisen sopimusosapuolen tuomioistuimen määräämät menettämisseuraamukset (1 kappaleen a kohta) ja määrätä niiden tuomiovaltaan kuuluvissa asioissa ulkomaista alkuperää olevaan omaisuuteen kohdistuvasta menettämisseuraamuksesta antamalla tuomion rahanpesurikoksesta tai muusta sen tuomiovaltaan kuuluvasta rikoksesta tai noudattamalla muita kansallisen lainsäädännön mukaisia menettelyjä (1 kappaleen b kohta). Olisi myös harkittava toimenpiteitä menettämisseuraamuksen menetetyksi tuomitsemisen mahdollistamiseksi ilman rikostuomiota

tapauksissa, joissa rikoksentehtijää ei voida asettaa syytteeseen kuoleman, pakenemisen tai poissaolon vuoksi tai muissa soveltuviissa tapauksissa (1 kappaleen c kohta).

Artiklan 2 kappaleen mukaan valtiot sitoutuvat antamaan keskinäistä oikeusapua 55 artiklan 2 kappaleen mukaan kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja ryhtyvät toimenpiteisiin salliakseen omaisuuden jäädyttämisen ja takavarikoimisen silloin kun pyynnön vastaanottaneella valtiolla on riittäviä perusteita uskoa, että omaisuus mahdollisesti voidaan tuomita menetetyksi. Yhteistyövelvoite kattaa sekä ne tilanteet, joissa turvaamistoimipäätös on annettu pyynnön esittäneessä valtiossa (a kohta) että ne tilanteet, joissa pyynnön vastaanottanutta valtiota pyydetään jäädyttämään pyynnössä tarkoitettu omaisuus (b kohta). Kappaleen c kohdan mukaan sopimuspuolten on harkittava myös lisätoimenpiteisiin ryhtymistä säilyttääkseen omaisuuden menettämisseuraamusta varten.

Artiklan 1 kappaleen a kohta vastaa EU:n neuvoston puitepäätöksen, joka koskee vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta menetetyksi tuomitsemista koskeviin päätöksiin (konfiskaatiopuitepäätös), mukaista järjestelmää, jossa EU:n jäsenvaltiossa pannaan täytäntöön toisen EU:n jäsenvaltion toimivaltaisen oikeusviranomaisen tuomitsema menettämisseuraamus. Puitepäätösehdotuksen viimeisimmän version (14622/04 COPEN 135) 1 artiklan mukaan puitepäätöksen tavoitteena on vahvistaa säännöt, joiden nojalla jäsenvaltioiden on omalla alueellaan tunnustettava ja pantava täytäntöön toisen jäsenvaltion rikosasioissa toimivaltaisen tuomioistuimen tekemä päätös menetetyksi tuomitsemisesta. Konfiskaatiopuitepäätöstä ei ole vielä lopullisesti hyväksytty, mutta siitä on saavutettu poliittinen yhteisymmärrys.

Edelleen artiklan 1 kappaleen a kohdan voidaan katsoa vastaavan nykyisin voimassa olevaa konfiskaatiotuomioiden täytäntöönpanomenettelyä, joka toimii kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetun lain (21/1987, jälj. kansainvälinen yhteistoimintalaki) säännösten perusteella. Lain mukaan oikeusministeriö toimii keskusviranomaisena. Lain 5 §:n mukaan vieraassa valtiossa määrätyn seuraamuksen täytäntöönpanosta Suomessa päättää oikeusministeriö. Kun vieraassa valtiossa määrätyn seuraamuksen täytäntöönpano lain 6 §:n mukaan määrätään tapahtuvaksi Suomessa, on oikeusministeriön joko annettava tarpeelliset määräykset täytäntöönpanosta (täytäntöönpanon jatkaminen) tai ryhdyttävä toimenpiteisiin vieraassa valtiossa määrätyn seuraamuksen muuntamiseksi Suomessa täytäntöönpantavaksi seuraamukseksi (seuraamuksen muuntaminen). Seuraamuksen muuntamisesta on säädetty lain 8-14 §:ssä. Lain 8 §:n mukaan vaatimus seuraamuksen muuntamisesta tutkitaan Helsingin käräjäoikeudessa ja vaatimuksen tekee syyttäjä oikeusministeriön pyynnöstä.

Euroopan neuvoston rikoksen tuottaman hyödyn rahanpesua, etsintää, takavarikkoa ja menetetyksi tuomitsemista koskevaa yleissopimusta (583/1994, SopS 53/1994, jälj. rahanpesusopimus) sovelletaan lisäksi suhteessa yleissopimuksen sopimuspuolena olevaan vieraaseen valtioon. Kaikki EU:n jäsenvaltiot ovat ratifioineet rahanpesusopimuksen. Suomessa rahanpesusopimuksen käytännön soveltaminen on kuitenkin jäänyt vähäiseksi.

Islannin, Norjan, Ruotsin tai Tanskan tuomioistuimen määräämän menettämisseuraamuksen täytäntöönpanosta Suomessa ja Suomen tuomioistuimen määräämän menettämisseuraamuksen jättämisestä täytäntöönpantavaksi Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa säädetään Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanosta annetussa laissa (326/1963, jälj. pohjoismainen yhteistoimintalaki). Menettämisseuraamusten täytäntöönpano pohjoismaiden välillä toimii tehokkaasti.

Artiklan 1 kappaleen a kohdassa ja c kohdassa tarkoitettu yhteistyöstä määrätään tarkemmin 55 artiklassa, jota selostetaan jäljempänä. Kappaleen c kohta on harkinnanvarainen.

Artiklan 1 kappaleen b kohdan mukainen velvollisuus täyttyy yleissopimuksen tulkintaohjeen 58 kohdan mukaan sillä, että rikosprosessin yhteydessä määrätään

konfiskaatiosta. Suomen lainsäädäntö vastaa kohdan määräyksiä. Keskeisimpiä säännöksiä ovat menettämisseuraamusten edellytyksiä koskevat rikoslain 10 luvun säännökset.

Artiklan 2 kappaleen a kohta vastaa omaisuuden ja todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta EU:ssa annetun neuvoston puitepäätöksen (2003/577/YOS) eli jäädyttämispuitepäätöksen mukaista järjestelmää. Puitepäätöksen 1 artiklan mukaan puitepäätöksen tarkoituksena on vahvistaa säännöt, joiden mukaisesti jäsenvaltion on tunnustettava ja pantava alueellaan täytäntöön toisen jäsenvaltion oikeusviranomaisen rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä tekemä jäädyttämispäätös. Puitepäätös on pantu täytäntöön 2 päivänä elokuuta 2005 voimaan tulleella lailla omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa (ns. EU-jäädyttämislaki 540/2005). Laki sisältää sekä aineelliset että menettelylliset säännökset toisen jäsenvaltion tekemän jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta Suomessa sekä Suomessa tehdyn jäädyttämispäätöksen lähettämisestä täytäntöön pantavaksi toiseen jäsenvaltioon. Laki on tullut voimaan 2 päivänä elokuuta 2005.

Artiklan 2 kappaleen b kohtaa vastaa pakkokeinolain 3 luvun 6 a §:n säännös vieraan valtion pyynnöstä määrättävästä hukkaamiskiellosta ja vakuustakavarikosta sekä lain 4 luvun 15 a §:n säännös vieraan valtion pyynnöstä määrättävästä takavarikosta. Pakkokeinolain 3 luvun 6 a §:n 1 momentin mukaan, jos joku on vieraan valtion tuomioistuimen päätöksellä rikoksen johdosta tuomittu menettämään rahamäärä taikka, jos voidaan aiheellisesti olettaa, että joku tuomitaan vieraan valtion viranomaisen käsiteltävänä olevassa asiassa rikoksen johdosta menettämään rahamäärä, saadaan hänen omaisuuttaan panna tuon vieraan valtion viranomaisen pyynnöstä hukkaamiskieltoon tai vakuustakavarikkoon. Pakkokeinolain 4 luvun 15 a §:n 1 momentin mukaan esine tai asiakirja voidaan vieraan valtion viranomaisen pyynnöstä takavarikoida, jos se voi olla todisteena pyynnön esittäneen vieraan valtion viranomaisen käsiteltävänä olevassa rikosasiassa taikka se on rikoksella joltakulta viety. Esine voidaan takavarikoida, jos se on vieraan valtion tuomioistuimen antamalla päätöksellä julistettu rikoksen johdosta menetetyksi taikka jos voidaan aiheellisesti olettaa, että esine tullaan julistamaan rikoksen johdosta menetetyksi vieraan valtion viranomaisen käsiteltävänä olevassa asiassa. Mainittuja säännöksiä sovelletaan kaikkiin valtioihin ja niitä voidaan soveltaa myös EU:n jäsenvaltioihin EU-jäädyttämislain voimaantulon jälkeenkin.

Artiklan 2 kappaleen c kohta ei ole velvoittava eikä tässä ehdoteta siinä tarkoitettua yhteistyötä koskevia säännöksiä otettavaksi lakiin.

Artikla ei edellytä muutoksia lainsäädäntöön.

55 artikla. Kansainvälinen yhteistyö menetetyksi tuomitsemista varten

Artiklassa määrätään menettämisseuraamuksen määräämiseen ja täytäntöönpanoon liittyvästä yhteistyöstä. Kun sopimusvaltio on artiklan mukaan saanut sellaiselta sopimusvaltiolta, jonka tuomiovaltaan tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädetty rikos kuuluu, pyynnön tuomita menetetyksi alueellaan sijaitseva tämän yleissopimuksen 31 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettu rikoksen tuottama hyöty, omaisuus, laite tai muu rikosentekoväline, sen on kansallisen oikeusjärjestelmän sallimissa rajoissa joko

(a) toimitettava toimivaltaisille viranomaisilleen pyyntö menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen saamiseksi, ja jos tällainen päätös annetaan, pantava se täytäntöön, tai

(b) toimitettava toimivaltaisille viranomaisilleen menetetyksi tuomitsemista koskeva päätös, jonka pyynnön esittäneen sopimusvaltion alueella oleva tuomioistuin on tehnyt tämän yleissopimuksen 31 artiklan 1 kappaleen ja 54 artiklan 1 kappaleen a kohdan mukaisesti, pannakseen pyynnön täytäntöön pyydettyssä laajuudessa, siltä osin kuin pyyntö koskee sellaista 31 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettua rikoksen tuottamaa hyötyä, omaisuutta, laitetta tai muuta rikosentekovälinettä, joka sijaitsee pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion alueella.

Artiklan 2 kappaleen mukaan valtion tulee toisen sopimusosapuolen pyynnöstä ryhtyä toimenpiteisiin varojen jäädyttämiseksi tai takavarikoimiseksi mahdollisen menettämisseuraamuksen turvaamiseksi.

Artiklan 3 kappaleessa määrätään menettämisseuraamuksia koskeviin oikeusapupyyntöihin sisällytettävistä tiedoista. Soveltuvin osin sovelletaan keskinäistä oikeusapua koskevia 46 artiklan määräyksiä. Lisäksi artiklan 1a kohdassa tarkoitetuissa pyynnöissä tulee olla kuvaus konfiskoitavasta omaisuudesta. Kuvauksen tulee mahdollisuuksien mukaan sisältää omaisuuden sijaintia ja arvoa sekä tosiseikkoja koskevat tiedot. Tietojen on oltava riittäviä, jotta pyynnön vastaanottanut valtio voi antaa määräyksen oman valtion lainsäädännön mukaan. Artiklan 1b kohdan tilanteissa pyyntöön tulee liittää jäljennös menettämisseuraamusta koskevasta päätöksestä, tosiseikkoja koskeva ilmoitus ja täytäntöönpanoa varten tarvittavat tiedot. Lisäksi tulee olla ilmoitus pyynnön esittäneessä valtiossa tehdyistä toimenpiteistä vilpittömässä mielessä oleville kolmansille osapuolille tehtävistä ilmoituksista ja oikeudenmukaisesta oikeudenkäynnistä sekä ilmoitus siitä, että menettämisseuraamusta koskeva määräys on lopullinen. Artiklan 1c kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa tulee olla ilmoitus tosiseikoista, pyydetyn toimenpiteen kuvaus ja jäljennös pyynnön perusteena olevasta määräyksestä, kun sellainen on saatavilla.

Artiklan 4 kappaleen mukaan artiklassa tarkoitetut päätökset ja toimenpiteet tehdään pyynnön vastaanottaneen valtion lakien ja menettelysäännösten mukaisesti sekä asianomaisten valtioiden välillä voimassaolevien kansainvälisten sopimusvelvoitteiden mukaisesti.

Kappaleen 5 mukaan sopimusosapuolten tulee toimittaa YK:n pääsihteerille jäljennökset artiklaan liittyvistä laeista ja asetuksista.

Kappaleessa 6 ne valtiot, jotka edellyttävät sopimusta yhteistyön perustana, katsovat yleissopimuksen riittäväksi oikeusperustaksi yhteistyölle.

Artiklan 7 kappaleen mukaan artiklassa tarkoitetusta yhteistyöstä voidaan kieltäytyä myös riittämättömien todisteiden vuoksi tai omaisuuden vähäisen arvon perusteella. Kappaleessa 8 pyynnön esittäneelle valtiolle tulee mahdollisuuksien mukaan antaa mahdollisuus esittää perusteet toimenpiteen jatkamiselle. Kappaleen 8 mukaan artiklan määräyksillä ei rajoiteta vilpittömässä mielessä olevien kolmansien osapuolten oikeuksia.

Menettämisseuraamuksiin liittyvät yhteistyömääräykset vastaavat olennaisilta osiltaan Palermon sopimuksen 13 artiklan sekä rahanpesusopimuksen määräyksiä. Niiden suhdetta Suomen voimassaolevaan lainsäädäntöön on selostettu hallituksen esityksessä HE 32/2003 s. 21-23. Siinä selostetuin tavoin kansainvälinen yhteistoimintalaki, kansainvälinen rikosoikeusapulaki, pakkokeinolaki ja pohjoismainen yhteistoimintalaki mahdollistavat artiklassa edellytetyt menettelyt.

Rahanpesusopimus on saatettu voimaan kansainvälisen rikosoikeusapulain säätämisen yhteydessä (HE 61/1993 vp). Voimaansaattamisen yhteydessä kansainvälisestä yhteistoiminnasta vapausrangaistusten täytäntöönpanossa annetun lain nimike muutettiin laiksi kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa ja siihen otettiin säännökset vieraan valtion tuomioistuimen tuomitseman menettämisseuraamuksen täytäntöönpanosta Suomessa ja Suomen tuomioistuimen tuomitseman menettämisseuraamuksen jättämisestä täytäntöön pantavaksi vieraassa valtiossa. Kansainvälinen rikosoikeusapulaki ja pakkokeinolaki (3 luvun 6a § ja 4 luvun 15a §) puolestaan mahdollistavat menettämisseuraamusten turvaamiseen liittyvän oikeusavun. Kansainvälistä yhteistoimintalakia vastaisi se, että Suomessa pantaisiin täytäntöön toisen sopimusosapuolen määräämä menettämisseuraamus eli menettely vastaisi 55 artiklan 1 kappaleen b kohtaa. Kuten esityksessä HE 32/2003 vp on selostettu, menettämisseuraamuksiin liittyvät yhteistyöpyynnöt pantaisiin Suomessa täytäntöön Suomen lainsäädännön mukaista menettelyä noudattaen. EU:n jäsenvaltioita koskevasta yhteistoimintamenettelystä on säännöksiä EU-jäädyttämislaisissa.

Artikla 55 ei edellytä lainsäädännön muuttamista.

Suomi tulisi 55 artiklan 5 kappaleessa edellytetyn mukaisesti yleissopimukseen liittyessään toimittamaan YK:n pääsihteerille jäljennökset edellä mainituista laeista.

56 artikla. Erityinen yhteistyö

Artiklan mukaan kansallisen lainsäädännön soveltamista rajoittamatta sopimusvaltiot pyrkivät toteuttamaan toimenpiteet, jotka tekevät niille mahdolliseksi tutkintaansa, syytetoimiaan tai oikeudenkäyntejään rajoittamatta toimittaa tietoja yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten tuottamasta hyödystä toiselle sopimusvaltiolle ilman ennakkopyyntöä, kun ne katsovat, että näiden tietojen paljastaminen voi auttaa ne vastaanottanutta sopimusvaltiota tutkinnan, syytetoimien tai oikeudenkäyntien aloittamisessa tai suorittamisessa tai johtaa siihen, että tämä sopimusvaltio esittää yleissopimuksen tämän luvun mukaisen pyynnön.

Koska artiklan määräykset eivät ole velvoittavia, lainsäädäntöön ei ehdoteta lisättäväksi säännöksiä artiklassa tarkoitetusta yhteistyöstä.

57 artikla. Varallisuuden palauttaminen ja sen käytöstä määrääminen

Artiklassa on määräykset menetetyksi tuomitun omaisuuden palauttamisesta sopimusvaltiolle tai sen aiemmille laillisille omistajilleen.

Artiklan 1 kappaleen perusteella sopimusvaltio, joka on yleissopimuksen 31 tai 55 artiklan mukaisesti tuominut omaisuutta menetetyksi, määrää omaisuuden käytöstä, myös palauttamalla sen aiemmille laillisille omistajilleen, tämän artiklan 3 kappaleen mukaisesti, yleissopimuksen määräyksiä ja kansallista lainsäädäntöään noudattaen.

Artiklan 2 kappaleen perusteella sopimusvaltiot toteuttavat kansallisen lainsäädäntönsä peruseriaatteiden mukaisesti tarvittavat lainsäädännölliset ja muut toimenpiteet tehdäkseen toimivaltaisille viranomaisilleen mahdolliseksi palauttaa menetetyksi tuomittu omaisuus toimiessaan toisen sopimusvaltion pyynnöstä yleissopimuksen mukaisesti, ottaen huomioon vilpittömässä mielessä toimivien kolmansien osapuolten oikeudet.

Artiklan 3 kappaleen perusteella yleissopimuksen 46 ja 55 artiklan mukaisesti sekä tämän artiklan 1 ja 2 kappaleen mukaisesti pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio

(a) palauttaa menetetyksi tuomitun omaisuuden pyynnön esittäneelle sopimusvaltiolle, kun kyse yleissopimuksen 17 ja 23 artiklassa tarkoitetusta julkisten varojen kavaltamisesta tai kavallettujen julkisten varojen pesusta, ja kun menetetyksi tuomitseminen on pantu täytäntöön 55 artiklan mukaisesti ja pyynnön esittäneessä sopimusvaltiossa annetun lopullisen tuomion perusteella, josta vaatimuksesta pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio voi luopua,

(b) palauttaa menetetyksi tuomitun omaisuuden pyynnön esittäneelle sopimusvaltiolle, kun on kyse muun yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvan rikoksen tuottamasta hyödystä, ja kun menetetyksi tuomitseminen on pantu täytäntöön yleissopimuksen 55 artiklan mukaisesti ja pyynnön esittäneessä sopimusvaltiossa annetun lopullisen tuomion perusteella, josta vaatimuksesta pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio voi luopua, ja kun pyynnön esittänyt sopimusvaltio kohtuullisesti selvittää pyynnön vastaanottaneelle sopimusvaltiolle menetetyksi tuomitun omaisuuden aiemman omistuksen, tai kun pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio tunnustaa pyynnön esittäneelle sopimusvaltiolle aiheutuneen vahingon perusteeksi menetetyksi tuomitun omaisuuden palauttamiselle,

(c) harkitsee kaikissa muissa tapauksissa ensisijaisesti menetetyksi tuomitun omaisuuden palauttamista pyynnön esittäneelle sopimusvaltiolle, tämän omaisuuden palauttamista aiemmille laillisille omistajilleen tai vahingonkorvauksen maksamista rikoksen uhreille.

Artiklan 4 kappaleen mukaan, jolleivät sopimusvaltiot toisin pääätä, pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio voi tarvittaessa vähentää kohtuulliset kulut, jotka ovat aiheutuneet

menetetyksi tuomitun omaisuuden palauttamiseen tai sen käytöstä määräämiseen tämän artiklan mukaisesti johtaneista tutkinnasta, syytetoimista tai oikeudenkäynneistä.

Artiklan 5 kappaleen mukaan sopimusvaltiot voivat tarvittaessa myös erityisesti harkita sopimusten tai keskinäisesti hyväksyttävien järjestelyjen tekemistä tapauskohtaisesti määrätäkseen lopullisesti menetetyksi tuomitun omaisuuden käytöstä.

Kansainvälisen yhteistoimintalain 14 §:n 2 momentin mukaan vieraan valtion tuomioistuimen määräämä menettämisseuraamus pannaan Suomessa täytäntöön siten, että menetetyksi tuomittu omaisuus tai esine menee Suomen valtiolle. Vieraan valtion viranomaisen pyynnöstä oikeusministeriö voi kuitenkin päättää, että omaisuus, osa siitä tai menetetyksi tuomittu esine luovutetaan vieraalle valtiolle. Lainsäädäntö siten mahdollistaa 57 artiklan 3 kappaleessa tarkoitettun, menetetyksi tuomitujen varojen palauttamisen pyynnön esittäneelle valtiolle. Pohjoismaisessa yhteistoimintalaissa ei ole nimenomaista säännöstä omaisuuden siirtämisestä, mutta käytännössä kertyneet varat luovutetaan täytäntöönpanoa pyytäneelle valtiolle.

Konfiskaatiopuitepäätöksen mukainen (16 artikla) pääsääntö on, että omaisuudesta puolet jää täytäntöönpanovaltioon ja puolet siirretään tuomitsemisvaltioon. Kuitenkin, kun omaisuuden arvo on 10 000 euroa tai alle, se jää kokonaisuudessaan täytäntöönpanovaltioon.

Vuoden 1990 yleissopimuksen 15 artiklan mukaan pyynnön vastaanottanut sopimuspuoli menettelee menetetyksi tuomitun omaisuuden suhteen sisäisen lainsäädäntönsä mukaisesti, ellei sopimuspuolten välillä ole muuta sovittu.

Artiklan 3 kappaleen c kohta sisältää harkinnanvaraisen mahdollisuuden määrätä menetetyksi tuomittu omaisuus palauttavaksi sen aikaisemmille omistajilleen tai maksaa vahingonkorvausta rikoksen uhreille. Jäädymispuitepäätös eikä myöskään konfiskaatiopuitepäätös koske omaisuuden palauttamista lailliselle omistajalleen. Sen sijaan pakkokeinolain 4 luvun 15 a §:n säännös vieraan valtion pyynnöstä tehtävästä takavarikosta koskee myös sellaisia tilanteita, joissa esine on joltakulta viety. Koska sopimusmääräys ei ole velvoittava, lainsäädäntöön ei esitetä lisättäväksi säännöksiä 57 artiklan 3 kappaleen c kohdassa tarkoitettua yhteistyötä.

Artiklan 4 kappale mahdollistaa pyynnön täyttämistä aiheutuneiden kustannusten kohtuullisen vähentämisen. Laki kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa sisältää yleissäännöksen oikeusavun antamisesta aiheutuneista kustannuksista. Lain 25 §:n mukaan vieraan valtion viranomaisen pyynnöstä annetusta oikeusavusta aiheutuvista kustannuksista ei peritä korvausta pyynnön esittäneeltä vieraalta valtiolta, jollei asetuksella toisin säädetä. Konfiskaatiopuitepäätöksen 20 artiklan mukaan täytäntöönpanovaltiolle aiheutuneet kustannukset voidaan jakaa tuomitsemisvaltioon ja täytäntöönpanovaltion välillä, jos täytäntöönpanovaltiolle on aiheutunut suuria tai poikkeuksellisia kuluja.

58 artikla. Rahanpesun selvityskeskus

Artiklan mukaan sopimusvaltiot toimivat yhteistyössä keskenään torjuakseen ja vastustaakseen yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten tuottaman hyödyn luovutuksia sekä edistääkseen tapoja ja keinoja hankkia takaisin tätä hyötyä ja harkitsevat tätä tarkoitusta varten rahanpesun selvityskeskusten perustamista vastaamaan epäilyttäviä maksutapahtumia koskevien ilmoitusten vastaanotosta, analysoinnista ja jakelusta toimivaltaisille viranomaisille.

Laki rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä sisältää säännöksen rahanpesun selvittelykeskuksesta. Lain 4 §:n mukaan rahanpesun selvittämiseen kuuluvien tehtävien hoitamista varten keskusrikospoliisissa on rahanpesun selvittelykeskus, jäljempänä selvittelykeskus. Selvittelykeskuksen tehtävänä on myös edistää eri viranomaisten yhteistyötä rahanpesun torjunnassa sekä yhteistyötä ja tietojen vaihtoa rahanpesun selvittämisestä huolehtivien vieraan valtion viranomaisten ja kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Keskusrikospoliisi antaa vuosittain poliisitoimesta vastaavalle ministeriölle selvityksen selvittelykeskuksen toiminnasta sekä rahanpesun vastaisen toiminnan yleisestä edistymisestä Suomessa.

Suomen lainsäädäntö täyttää artiklassa asetetut vaatimukset.

59 artikla. Kahdenväliset ja monenväliset sopimukset ja järjestelyt

Artiklan mukaan sopimusvaltiot harkitsevat yleissopimuksen tämän luvun mukaisesti aloitettua kansainvälistä yhteistyötä tehostavien kahden- tai monenvälisten sopimusten tai järjestelyjen tekemistä.

Suomi on tehnyt joidenkin valtioiden kanssa kahdenvälisiä valtiosopimuksia kansainvälisestä rikosoikeusavusta taikka rikostorjuntaa tai muuta yhteistyötä koskevia sopimuksia, jotka sisältävät määräyksiä kansainvälisestä rikosoikeusavusta. Suomi on menetellyt artiklassa esitettyjen suositusluonteisten määräysten mukaisesti.

VI LUKU

Tekninen apu ja tietojen vaihto

60 artikla. Koulutus ja tekninen apu

Artiklan 1 kappale sisältää sopimusvaltioille velvoitteen tarvittavassa määrin käynnistää, kehittää tai parantaa erityisiä koulutusohjelmia korruption torjunnasta vastaavalle henkilöstölle. Kappaleen a-i kohdissa on kuvailtu millaisia asioita tällaisissa koulutusohjelmissä voidaan käsitellä.

Artiklan 2 kappale, joka ei ole velvoittava, koskee sopimusvaltioiden välistä, erityisesti kehitysmaiden hyväksi tapahtuvan mahdollisimman laajan teknisen avun antamista suunnitelmissaan ja ohjelmissaan korruption vastustamiseksi mukaan lukien aineellinen tuki ja koulutus tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitetuilla aloilla. Lisäksi kappaleessa tavoitellaan asiaan liittyvän kokemuksen ja erikoistiedon keskinäistä vaihtoa, joka helpottaa luovuttamista ja keskinäistä oikeusapua koskevaa kansainvälistä yhteistyötä sopimusvaltioiden välillä.

Artiklan 3 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden tulee vahvistaa tarvittavassa määrin pyrkimyksiään enimmäistään operatiivinen toiminta ja koulutustoiminta kansainvälisissä ja alueellisissa järjestöissä sekä asiaan liittyvien kahden- ja monenvälisten sopimusten tai järjestelyjen puitteissa.

Artiklan 4 kappaleen mukaan sopimusvaltiot harkitsevat toistensa avustamista pyynnöstä maissaan esiintyvän korruptiota koskevien arviointien, selvitysten ja tutkimusten tekemisessä kehittääkseen strategioita tai toimintasuunnitelmia korruption vastustamiseksi.

Helpottaakseen yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen tekojen tuottaman hyödyn takaisin hankkimista sopimusvaltiot voivat artiklan 5 kappaleen mukaan toimia yhteistyössä toimittaakseen toisilleen sellaisten asiantuntijoiden nimiä, jotka voivat auttaa tämän tavoitteen saavuttamisessa.

Artiklan 6 kappaleen mukaan sopimusvaltiot harkitsevat konferenssien ja seminaarien käyttämistä edistääkseen yhteistyötä ja teknistä apua sekä lisätäkseen keskustelua yhteisistä ongelmista, mukaan lukien kehitysmaiden erityiset ongelmat.

Artiklan 7 kappaleen mukaan tulisi harkita vapaaehtoisten järjestelmien luomista avustaakseen taloudellisesti kehitysmaiden ja siirtymätalousmaiden pyrkimyksiä soveltaa tätä yleissopimusta teknisen avun ohjelmien ja hankkeiden avulla sekä 8 kappaleen mukaan vapaaehtoisia avustuksia YK:n huumausaine- ja kriminaalipolitiikan toimistolle edistääkseen toimiston välityksellä kehitysmaissa toteutettavia ohjelmia ja hankkeita yleissopimuksen täytäntöönpanemiseksi.

Artiklan 1 kappale sisältää velvoitteen erityisten koulutusohjelmien käynnistämiseksi, kehittämiseksi ja parantamiseksi. Yksityiskohtaisten perusteluiden 36 artiklaa koskevassa jaksossa selvitetään nykyistä poliisi- ja syyttäjähenkilöstön kouluttamista talousrikosten ja niiden mukana lahjusrikosten tutkintaan. Korruption vastaisen yhteistyöverkoston ja korruption vastaisen yhteistyöryhmän tehtävänä on muun muassa kehittää korruption vastaista toimintapolitiikkaa, edistää lahjontarikosten tutkintaa ja syytteeseen saattamista sekä tehdä aloitteita korruption vastaisista toimista. Mainitut korruption vastaiset toimet voivat siten olla aloitteellisia muun muassa koulutusohjelmien kehittämisessä.

Artiklan muiden kappaleiden määräykset ovat harkinnanvaraisia.

Suomen kehitysyhteistyön keskeisimpiin toteutusmuotoihin kuuluu kansainvälinen kehitysyhteistyö ja etenkin kahdenvälinen kehitysyhteistyö. Kansainvälinen kehitysyhteistyö onkin rahamääräisesti ulkoasiainhallinnon suurin menoerä.

Valtioneuvosto on tehnyt tammikuussa 2004 periaatepäätöksen kehityspoliittisesta ohjelmasta, jonka mukaan YK:n vuosituhatjulistus luo puitteet Suomen kehityspoliitikalle. Suomi onkin yhdessä muiden kansakuntien kanssa sitoutunut vuosituhatjulistuksessa muun muassa ihmisoikeuksiin, demokratiaan ja hyvään hallintoon. Suomi kohdistaa tukeaan erityisesti kehitysmaiden demokraattisten instituutioiden ja kansalaisyhteiskunnan vahvistamiseen, paikallishallinnon kehittämiseen ja korruptionvastaiseen taisteluun.

Suomi pyrkii monin eri tavoin välittämään ammattitaitoisia henkilöitä kokemusten ja erikoistiedon toimittamiseksi ulkomaille. Suomi toimii lisäksi aktiivisesti korruption vastaisessa työssä. Ulkoasiainministeriö onkin linjannut korruption vastaista toimintaansa muun muassa ministeriön kehitysyhteistyöosaston (nykyisin kehityspoliittinen osasto) joulukuussa 2001 vahvistamalla linjauksella korruption vastaisen toiminnan keskeisiksi toimintatavoiksi.

Linjauksen mukaan korruption vastainen toiminta käsittää viisi erillistä tasoa. Yksi on kansainvälisten instituutioiden tukeminen ja osallistuminen kansainvälisten sopimusten ja suositusten valmisteluun, joiden kautta Suomi pyrkii lakien ja hallinnollisten ohjeiden harmonisointiin. Lisäksi Suomi osallistuu aktiivisesti kansainvälisten instituutioiden, erityisesti YK:n järjestelmän ja kansainvälisten rahoituslaitosten, kehitystyöhön, jonka kohteena on kansainvälinen ja kansallisen tason korruption ehkäisy. Toisena linjaus mainitsee poliittisen dialogin, kolmantena korruption ehkäisyyn keskittyvät hankkeet kehitysmaissa, joiden avulla pyritään kehittämään kehitysmaiden sellaisia kansallisten julkishallinnon toimielimiä, jotka toimivat korruption ehkäisyyn kanssa. Lisäksi tähän kuuluu kansalaisyhteiskunnan korruption vastaisen toiminnan tukeminen esimerkiksi paikallisen yhteistyön määrärahoihin. Edelleen linjaus sisältää korruptiota ehkäisevän toiminnan kehitysyhteistyöhankkeissa sekä menetelmien ja henkilöstön osaamisen kehittämisen, mihin kuuluu lainsäädännön seuraaminen ja siitä tiedottaminen sekä korruption vastaisen toiminnan ohjeiden päivittäminen.

Lisäksi ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyöosastolla valmistui vuonna 2002 korruption vastaisen toiminnan käsikirja. Käsikirjassa käsitellään mainittua ministeriön linjausta tarkemmin korruption vastaisen toiminnan eri osa-alueita. Korruption vastaista toimintaa on käsitelty myös yleissopimuksen 5 ja 6 artikloiden yksityiskohtaisissa perusteluissa.

61 artikla. Korruptiota koskevien tietojen kerääminen, vaihtaminen ja analysointi

Suositusluonteinen 61 artikla koskee analyysien tekemistä yhteistyössä asiantuntijoiden kanssa korruption kehityssuuntauksista ja teko-olosuhteista (1 kappale), korruptiota koskevien tilastojen, analyttisen asiantuntemuksen ja tietojen kehittämistä ja jakamista keskenään sekä kansainvälisten ja alueellisten järjestöjen kautta kehittääkseen menetelmiä ja tietoja parhaista käytännöistä korruption torjumiseksi ja vastustamiseksi (2 kappale) sekä korruption vastustamista koskevien toimintatapojensa ja todellisten toimenpiteidensä seuraamista sekä niiden vaikutuksen arvioimista (3 kappale).

Edellä on etenkin yleissopimuksen II luvun arvioinnin yhteydessä käsitelty korruption

vastaista toimintaa ja sitä koskevaa arviointia sekä toimielimiä. Yleissopimuksen 6 artiklan mukaisten toimielinten tehtävänä on muun muassa kehittää ja arvioida korruption vastaista toimintaa. Suomen kokemuksia korruption ennalta ehkäisyssä on koottu ulkoasianministeriössä vuonna 2005 valmistuneeseen julkaisuun, Combating Corruption, The Finnish Experience.

62 artikla. Muut toimenpiteet: yleissopimuksen täytäntöönpano taloudellisen kehityksen ja teknisen avun kautta

Artikla sisältää määräykset yleissopimuksen täytäntöönpanemiseksi taloudellisen kehityksen ja teknisen avun antamisen kautta.

Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltiot toteuttavat mahdollisuuksien mukaan toimenpiteet, joilla varmistetaan yleissopimuksen paras mahdollinen täytäntöönpano kansainvälisen yhteistyön avulla, ottaen huomioon korruption yleiset kielteiset vaikutukset yhteiskuntaan, erityisesti kestäväan kehitykseen.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimusvaltiot toteuttavat konkreettiset toimenpiteet mahdollisuuksien mukaan sovittaen ne yhteen keskenään sekä kansainvälisten ja alueellisten järjestöjen kanssa seuraavien päämäärien saavuttamiseksi: (a) edistääkseen yhteistyötään kehitysmaiden kanssa eri tasoilla, pyrkien parantamaan kehitysmaiden kykyä torjua ja vastustaa korruptiota, (b) edistääkseen taloudellista ja aineellista apua, jolla tuetaan kehitysmaiden pyrkimyksiä torjua ja vastustaa korruptiota tehokkaasti ja autetaan niitä panemaan tämä yleissopimus onnistuneesti täytäntöön, (c) antaakseen teknistä apua kehitysmaille ja siirtymätalouksille tarkoituksena auttaa niitä täyttämään yleissopimuksen täytäntöönpanoon liittyvät tarpeensa. Tätä varten sopimusvaltiot pyrkivät suorittamaan riittäviä ja säännöllisiä vapaaehtoisia maksuja YK:n rahoitusjärjestelmän tilille, joka on osoitettu nimenomaisesti tähän tarkoitukseen. Sopimusvaltiot voivat myös erityisesti harkita kansallisen lainsäädäntönsä ja yleissopimuksen määräysten mukaisesti tietyn prosentuaalisen osuuden maksamista kyseiselle tilille siitä rahamäärästä tai sen rikoksen tuottaman hyödyn tai omaisuuden vastaavasta arvosta, joka on tuomittu menetettäväksi yleissopimuksen määräysten mukaisesti (c kohta), kannustaakseen ja suostutellakseen tarvittaessa muita valtioita ja rahoituslaitoksia liittymään tämän artiklan mukaisiin pyrkimyksiin, erityisesti tarjoamalla kehitysmaille lisää koulutusohjelmia ja nykyaikaisia laitteita auttaakseen niitä yleissopimuksen tavoitteiden saavuttamisessa (d kohta).

Artiklan 3 kappaleen mukaan näiden toimenpiteiden on mahdollisuuksien mukaan oltava sellaisia, etteivät ne rajoita olemassa olevia ulkomaanapua koskevia sitoumuksia tai muita kahdenvälisiä, alueellisia tai kansainvälisiä rahoitusyhteistyöjärjestelyjä.

Artiklan 4 kappaleen mukaan sopimusvaltiot voivat tehdä aineellista ja logistista apua koskevia kahden- tai monenvälisiä sopimuksia tai järjestelyjä ottaen huomioon rahoitusjärjestelyt, jotka tarvitaan, jotta yleissopimuksen mukaiset kansainvälisen yhteistyön keinot ovat tehokkaita ja jotta korruptiota voidaan torjua, havaita ja hallita.

Artikla on laadittu ei velvoittavaan muotoon, joten sopimuspuolet voivat ryhtyä esitettyihin toimenpiteisiin mahdollisuuksiensa mukaan. Sikäli kuin teknisellä avulla tarkoitetaan kansainvälisten oikeusapuasioiden hoitamista, toimii oikeusministeriössä kansainvälisten oikeusapu-asioiden hoitamista seuraava ja kehittävä työryhmä, jossa käsitellään myös koulutusyhteistyön parantamista. Artiklassa tarkoitettua yhteistyötä tapahtuu myös muun ohella lähialueyhteistyön puitteissa. Kehitysyhteistyöksi katsottava artiklan mukainen koulutus ja tekninen apu sekä sen antaminen kuuluu lähinnä ulkoasiainministeriön ja sen kehitysyhteistyösektoriin, miltä osin viitataan 60 artiklan perusteluissa todettuun. Sopimuspuolten välinen yhteistyö tulee sovittaa yhteen keskenään sekä kansainvälisten että alueellisten järjestöjen kanssa. Uusilla apuohjelmilla ei voida rajoittaa olemassa olevia ulkomaanapua koskevia sitoumuksia tai muita kahdenvälisiä, alueellisia tai kansainvälisiä rahoitusyhteistyöjärjestelyjä. Yleissopimuksen perusteella tietyn prosentuaalisen osuuden

maksamista YK:n rahoitusjärjestelmän tilille siitä rahamäärästä tai sen rikoksen tuottaman hyödyn tai omaisuuden vastaavasta arvosta, joka on tuomittu menetettäväksi yleissopimuksen määräysten mukaisesti, ei voida toteuttaa Suomen voimassaolevan lainsäädännön perusteella.

VII LUKU

Täytäntöönpanojärjestelmät

63 artikla. Yleissopimuksen sopimusvaltioiden konferenssi

Artikla sisältää määräykset yleissopimuksen sopijapuolten konferenssin järjestämiseksi ja sen 1 kappaleen mukaan yleissopimuksen sopimusvaltioiden konferenssin tarkoituksena on parantaa sopimusvaltioiden toimintakykyä ja keskinäistä yhteistyötä yleissopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi sekä sen täytäntöönpanon edistämiseksi ja seuraamiseksi.

Artiklan 2 kappaleen mukaan YK:n pääsihteeri kutsuu sopimusvaltioiden konferenssin koolle viimeistään vuoden kuluttua yleissopimuksen voimaantulosta. Sen jälkeen sopimusvaltioiden konferenssin kokouksia pidetään säännöllisesti konferenssin hyväksymien menettelytapasääntöjen mukaisesti.

Artiklan 3 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden konferenssi hyväksyy menettelytapasäännöt sekä säännöt, jotka koskevat tässä artiklassa tarkoitettua toimintaa, mukaan lukien tarkkailijoiden hyväksymistä ja osallistumista sekä toimintamenojen maksamista koskevat säännöt.

Artiklan 4 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden konferenssi sopii toiminnasta, menettelytavoista ja työmenetelmistä, joilla tämän artiklan 1 kappaleessa mainitut tavoitteet on tarkoitus saavuttaa, mukaan lukien yleissopimuksen 60 ja 62 artiklan sekä II–V luvun mukaisen sopimusvaltioiden toiminnan helpottaminen; (a) kannustamalla vapaaehtoisten avustusten edistämistä; (b) tietojenvaihdon helpottaminen sopimusvaltioiden kesken korruption muodoista ja kehityssuuntauksista sekä sen torjunnassa ja vastustamisessa ja rikoksen tuottaman hyödyn palauttamisessa käytetyistä onnistuneista menetelmistä, muun muassa julkaisemalla tässä artiklassa mainittuja asiaan liittyviä tietoja; (c) yhteistyö asiaan liittyvien kansainvälisten ja alueellisten järjestöjen ja järjestelmien sekä kansalaisjärjestöjen kanssa; (d) muiden kansainvälisten ja alueellisten korruption vastustamis- ja torjuntajärjestelmien tuottamien asiaan liittyvien tietojen asianmukainen käyttö tarpeettoman kaksinkertaisen työn välttämiseksi; (e) yleissopimuksen täytäntöönpanon tarkastelu säännöllisin väliajoin sopimusvaltioiden toimesta; (f) suositusten antaminen yleissopimuksen ja sen täytäntöönpanon parantamiseksi; (g) sopimusvaltioiden teknistä apua yleissopimuksen täytäntöönpanossa koskevien vaatimusten huomioon ottaminen sekä konferenssin tältä osin tarpeelliseksi katsomien toimien suosittelu.

Artiklan 5 kappaleen mukaan artiklan 4 kappaletta sovellettaessa sopimusvaltioiden konferenssi hankkii tarvittavat tiedot niistä toimenpiteistä, joita sopimusvaltiot ovat toteuttaneet yleissopimuksen täytäntöönpanemiseksi, sekä niiden tässä yhteydessä kohtaamista vaikeuksista käyttämällä hyväkseen sopimusvaltioiden toimittamia tietoja ja sopimusvaltioiden konferenssin mahdollisesti käyttöön ottamia täydentäviä valvontajärjestelmiä.

Artiklan 6 kappaleen mukaan sopimusvaltiot toimittavat sopimusvaltioiden konferenssille tämän vaatimat tiedot ohjelmistaan, suunnitelmistaan ja käytännöistään sekä lainsäädännöllisistä ja hallinnollisista toimenpiteistään, joilla tämä yleissopimus pannaan täytäntöön. Sopimusvaltioiden konferenssi selvittää edelleen tehokkaimman tavan vastaanottaa tietoja ja toimia niiden perusteella, mukaan lukien muun muassa sopimusvaltioilta ja toimivaltaisilta kansainvälisiltä järjestöiltä saadut tiedot. Huomioon voidaan ottaa myös tiedot, jotka on saatu sopimusvaltioiden konferenssin määräämillä menettelyillä asianmukaisesti valtuutetuilta asiaan liittyviltä kansalaisjärjestöiltä.

Artiklan 7 kappaleen mukaan tämän artiklan 4–6 kappaleiden mukaisesti sopimusvaltioiden konferenssi ottaa tarpeelliseksi katsoessaan käyttöön asianmukaisen järjestelmän tai laitoksen avustamaan yleissopimuksen tehokkaassa täytäntöönpanossa.

Artiklan perusteella ja sen ohjeistuksen mukaan sopimusvaltioiden ensimmäinen konferenssi laatii omat menettelytapasääntönsä ja monitorointimekanismin yksityiskohdat yleissopimuksen täytäntöönpanon seuraamiseksi ja edistämiseksi, jolloin tulee huomioida muiden kansainvälisten järjestöjen toiminta samalla alalla päällekkäisyyksien välttämiseksi ja työskentelyn koordinoimiseksi sekä synergiaetujen saamiseksi.

Artikla ei sisällä lainsäädännön alaan kuuluvia kysymyksiä.

64 artikla. Sihteeristö

Artikla sisältää määräykset sopimuspuolten konferenssin sihteeristöstä ja sen tehtävistä. YK:n pääsihteerin antaa yleissopimuksen sopimusvaltioiden konferenssille tarvittavat sihteeristön palvelut. Sihteeristön tehtävänä on avustaa sopimusvaltioiden konferenssia yleissopimuksen 63 artiklassa tarkoitetussa toiminnassa, (a) huolehtia sopimusvaltioiden konferenssin istuntojen järjestelyistä sekä antaa niille tarvittavat palvelut, (b) avustaa pyynnöstä sopimusvaltioita yleissopimuksen 63 artiklan 5 ja 6 kappaleessa tarkoitettujen tietojen toimittamisessa sopimusvaltioiden konferenssille ja (c) varmistaa tarvittavan yhteensovittamisen asiaan liittyvien kansainvälisten ja alueellisten järjestöjen sihteeristöjen kanssa.

Sihteeristönä tulee toimimaan Wienissä sijaitseva YK:n sikäläinen toimisto United Nations Office for Drugs and Crime (UNODC).

VIII LUKU

Loppumääräykset

65 artikla. Yleissopimuksen täytäntöönpano

Artikla sisältää määräyksen yleissopimuksen täytäntöönpanosta ja vastaa Palermon sopimuksen 35 artiklaa. Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltiot toteuttavat kansallisen lainsäädäntönsä peruseriaatteiden mukaisesti tarvittavat toimenpiteet, mukaan lukien lainsäädännölliset ja hallinnolliset toimenpiteet, varmistaakseen yleissopimuksen mukaisten velvoitteidensa täytäntöönpanon. Sopimusvaltiot voivat myös toteuttaa yleissopimuksessa määrättyjä toimenpiteitä ankarampia toimenpiteitä korruption torjumiseksi ja vastustamiseksi.

Niin kuin edellä on yksittäisten artiklojen kohdalla selostettu, Suomen kansallinen lainsäädäntö ulottuu eräiltä osin jopa sopimusvelvoitteita laajemmalle.

66 artikla. Riitojen ratkaiseminen

Artikla sisältää määräykset riitojen ratkaisemisesta. Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltiot pyrkivät ratkaisemaan yleissopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskevat riidat neuvottelemalla.

Artiklan 2 kappaleen mukaan kahden tai useamman sopimusvaltion välinen yleissopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskeva riita, jota ei voida ratkaista neuvottelemalla kohtuullisessa ajassa, saatetaan yhden tällaisen sopimusvaltion pyynnöstä välimiesmenettelyyn. Mikäli sopimusvaltiot eivät ole onnistuneet sopimaan välimiesmenettelyn järjestämisestä kuuden kuukauden kuluttua välimiesmenettelyä koskevan pyynnön esittämisestä, mikä tahansa näistä sopimusvaltioista voi saattaa riidan Kansainvälisen tuomioistuimen ratkaistavaksi esittämällä sitä koskevan pyynnön tuomioistuimen perussäännön mukaisesti.

Artiklan 3 kappaleessa määrätään, että sopimusvaltiot voivat allekirjoittaessaan, ratifioidessaan tai hyväksyessään yleissopimuksen tai liittyessään siihen ilmoittaa, etteivät ne katso tämän artiklan 2 kappaleen sitovan itseään. Tämän artiklan 2 kappale ei sido muita sopimusvaltioita tällaisen varauman tehneisiin sopimusvaltioihin nähden.

Artiklan 4 kappaleen mukaan sopimusvaltio, joka on tehnyt tämän artiklan 3 kappaleen mukaisen varauman, voi peruuttaa sen milloin tahansa ilmoittamalla asiasta YK:n pääsihteerille.

Artikla ei varsinaisesti aiheuta Suomelle uusia lisävelvoitteita, koska Suomi jo on Kansainvälisen tuomioistuimen jäsen.

67 artikla. Allekirjoittaminen, ratifiointi, hyväksyminen ja liittyminen

Artikla sisältää määräykset yleissopimuksen allekirjoittamisesta, ratifioinnista, hyväksymisestä ja siihen liittymisestä. Artiklan 1 kappaleessa määrätään missä ja milloin yleissopimuksen voi allekirjoittaa. Yleissopimus on avoinna allekirjoittamista varten kaikille valtioille 9 päivästä 11 päivään joulukuuta 2003 Meridassa, Meksikossa, ja sen jälkeen YK:n päämajassa New Yorkissa 9 päivään joulukuuta 2005 saakka.

Artiklan 2 kappaleen mukaan yleissopimus on myös avoinna allekirjoittamista varten alueellisille taloudellisen yhdentymisen järjestöille, edellyttäen kuitenkin, että vähintään yksi sellaisen järjestön jäsenvaltio on allekirjoittanut yleissopimuksen tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti. Määräys otettiin yleissopimukseen EY:n aloitteesta päämääränä EY:n tuleminen mukaan sopimuspuoleksi yleissopimukseen. EY ei ole vielä allekirjoittanut sopimusta.

Artiklan 3 kappaleen mukaan yleissopimus on ratifioitava tai hyväksyttävä. Ratifioimis- tai hyväksymiskirjat talletetaan YK:n pääsihteerin huostaan. Alueellinen taloudellisen yhdentymisen järjestö voi tallettaa ratifioimis- tai hyväksymiskirjansa, jos vähintään yksi sen jäsenvaltioista on tehnyt samoin. Tässä ratifioimis- tai hyväksymiskirjassa järjestö ilmoittaa toimivaltansa laajuuden yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa. Järjestö ilmoittaa tallettajalle myös kaikista oleellisista toimivaltansa laajuuden muutoksista. EY ei ole vielä hyväksynyt yleissopimusta. EU:n neuvosto ei myöskään ole vielä tehnyt EY:n liittymistä koskevaa päätöstä.

Edelleen artiklan 4 kappale sisältää 3 kappaletta vastaavat määräykset yleissopimukseen liittymisestä.

Artikla vastaa yleistä standardiformaattia kansainvälisoikeudellisissa yleissopimuksissa.

68 artikla. Voimaantulo

Artikla sisältää määräykset yleissopimuksen voimaantulosta. Artiklan 1 kappaleen mukaan yleissopimus tulee voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona kolmaskymmenes ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja on talletettu. Tätä kappaletta sovellettaessa alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön tallettamaa asiakirjaa ei lasketa erikseen järjestön jäsenvaltioiden tallettamien asiakirjojen lisäksi.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sellaisen valtion tai alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön osalta, joka ratifioi tai hyväksyy yleissopimuksen tai liittyy siihen sen jälkeen, kun kolmaskymmenes sitä tarkoittava asiakirja on talletettu, tämä yleissopimus tulee voimaan kolmantenäkymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona kyseinen valtio tai järjestö on tallettanut asiakirjansa, tai päivänä, jona tämä yleissopimus tulee voimaan tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti, sen mukaan, kumpi päivä on myöhäisempi.

Artikla vastaa yleistä standardiformaattia kansainvälisoikeudellisissa yleissopimuksissa. Yleissopimuksen kansainväliselle voimaantulolle vaaditaan yhteensä 30 ratifiointia tai hyväksymistä.

69 artikla. Yleissopimuksen muuttaminen

Artikla sisältää määräykset yleissopimuksen muuttamisesta ja vastaa Palermon sopimuksen 39 artiklaa. Artiklan 1 kappaleen mukaan, kun yleissopimuksen voimaantulosta on kulunut viisi vuotta, sopimusvaltio voi ehdottaa siihen muutosta ja toimittaa sen YK:n pääsihteerille, joka antaa ehdotetun muutoksen tiedoksi sopimusvaltioille ja yleissopimuksen sopimusvaltioiden konferenssille ehdotuksen käsittelyä ja päätöksen tekemistä varten. Sopimusvaltioiden konferenssi pyrkii kaikin keinoin saavuttamaan yksimielisyyden muutoksesta. Jos kaikki yritykset yksimielisyyden saavuttamiseksi epäonnistuvat eikä sopimukseen päästä, muutoksen hyväksyminen edellyttää viime kädessä sopimusvaltioiden konferenssin kokouksessa läsnä olevien ja äänestävien sopimusvaltioiden kahden kolmasosan äänten enemmistöä.

Artiklan 2 kappaleen perusteella alueelliset taloudellisen yhdentymisen järjestöt käyttävät tämän artiklan mukaista äänioikeuttaan toimivaltaansa kuuluvissa asioissa äänimäärällä, joka vastaa niiden yleissopimuksen sopimuspuolina olevien jäsenvaltioiden määrää. Nämä järjestöt eivät käytä äänioikeuttaan, jos niiden jäsenvaltiot käyttävät omaa äänioikeuttaan, ja päinvastoin.

Artiklan 3 kappaleen perusteella artiklan 1 kappaleen mukaisesti hyväksytyt muutokset edellyttävät sopimusvaltioiden ratifiointia tai hyväksymistä ja artiklan 4 kappaleen perusteella tällainen muutos tulee sopimusvaltion osalta voimaan yhdeksänkymmenen päivän kuluttua siitä päivästä, jona sopimusvaltio on tallettanut muutosta koskevan ratifioimis- tai hyväksymiskirjan YK:n pääsihteerin huostaan.

Artiklan 5 kappaleen perusteella, kun muutos tulee voimaan, se sitoo niitä sopimusvaltioita, jotka ovat ilmaisseet suostumuksensa tulla sen sitomiksi. Muita sopimusvaltioita sitovat edelleen yleissopimuksen määräykset sekä niiden mahdollisesti aikaisemmin ratifioimat tai hyväksymät muutokset.

Artiklassa on kysymys teknisestä sopimusmääräyksestä.

70 artikla. Irtisanominen

Artikla sisältää määräykset yleissopimuksen irtisanomisesta. Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltio voi irtisanoa yleissopimuksen ilmoittamalla siitä kirjallisesti YK:n pääsihteerille. Irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluttua päivästä, jona pääsihteerin vastaanottanut ilmoituksen.

Artiklan 2 kappaleen nojalla alueellinen taloudellisen yhdentymisen järjestö lakkaa olemasta yleissopimuksen sopimuspuoli, kun kaikki sen jäsenvaltiot ovat irtisanoneet yleissopimuksen.

Kansainvälisoikeudellisen sopimuksen irtisanomisessa noudatetaan yleensä samaa muotoa kuin sen tekemisessä. Irtisanominen edellyttää siis Suomessa eduskunnan hyväksymistä.

71 artikla. Tallettaja ja kielet

Artiklan mukaan YK:n pääsihteerin toimii yleissopimuksen tallettajana.

Artiklassa määrätään myös, että yleissopimuksen alkuperäiskappale, jonka arabian-, englannin-, espanjan-, kiinan-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset, talletetaan YK:n pääsihteerin huostaan.

Artiklassa on kysymys teknisestä sopimusmääräyksestä.

2. Lakiehdotukset

2.1. Laki korruption vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

1 §. Pykälä sisältää säännöksen siitä, että yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset olisivat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut. Suomen tarkoituksena ei ole tehdä varauksia yleissopimukseen.

2 §. Pykälän mukaan tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

3 §. Pykälä sisältää tavanomaisen voimaantulosäännöksen, jonka mukaan lain voimaantulosta säädettäisiin tasavallan presidentin asetuksella. Voimaantuloasetukseen olisi tarkoitus ottaa säännöksiä yleissopimuksessa edellytetyistä ilmoituksista. Niin kuin yksityiskohtaisten perustelujen yleissopimusta käsittelevässä jaksossa on todettu, yleissopimus velvoittaa 6 artiklassa sopimusvaltioita ilmoittamaan YK:n pääsihteerille sellaisen yhden tai useamman viranomaisen nimen ja osoitteen, joka voi avustaa muita sopimusvaltioita korruption torjumiseksi tarkoitettujen erityisten toimenpiteiden kehittämisessä ja toteuttamisessa. Lisäksi yleissopimuksen 23 artikla velvoittaa toimittamaan YK:n pääsihteerille jäljennökset tai kuvaukset niistä säädöksistään, joilla pannaan täytäntöön rikoksen tuottaman hyödyn pesemistä koskeva artikla. Edelleen 23 artiklan mukaan sopimusvaltioiden on ilmoitettava mainittuihin säännöksiin tehdyt myöhemmät muutokset. Edelleen yleissopimuksen 44 artiklan mukaan sopimusvaltio, joka asettaa luovuttamisen ehdoksi sopimuksen olemassaolon, ilmoittaa yleissopimusta koskevan ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa tallettaessaan YK:n pääsihteerille, pitääkö se tätä yleissopimusta oikeusperustana luovuttamista koskevalle yhteistyölle muiden yleissopimuksen sopimusvaltioiden kanssa. Keskinäistä oikeusapua koskevan 46 artiklan mukaan sopimusvaltioiden tulee nimetä viranomainen, jolla on velvollisuus ja valtuudet ottaa vastaan keskinäistä oikeusapua koskevia pyyntöjä ja panna ne täytäntöön ja ilmoittaa YK:n pääsihteerille tämä viranomainen. Lisäksi sopimusvaltioiden tulee ilmoittaa YK:n pääsihteerille, millä kielillä laaditut oikeusapupyynnöt se hyväksyy. Kansainvälistä yhteistyötä menetetyksi tuomitsemista varten koskevassa yleissopimuksen 55 artiklassa edellytetään, että sopimusvaltiot toimittavat YK:n pääsihteerille jäljennökset tai selostuksen niistä säädöksistään ja määräyksistään, joilla kyseinen artikla pannaan täytäntöön sekä määräysten myöhemmät muutokset.

Ilmoitukset liittyvät viranomaisten väliseen yhteydenpitoon, jolloin niitä koskevat säännökset voidaan sisällyttää asetuksentasoiseen säädökseen.

2.2. Laki rikoslain 30 luvun 12 §:n muuttamisesta

Rikoslain 30 luku sisältää säännökset elinkeinorikoksista. Luvun 12 §:n 2 momentti koskee syyteoikeutta. Sen mukaan virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä 2 eikä 4-8 §:ssä tarkoitetuista rikoksista, ellei asianomistaja ilmoita rikosta syytteeseen pantavaksi taikka ellei erittäin tärkeä yleinen etu vaadi syytteen nostamista. Asianomistajan ilmoituksen varaan jäävät siten myös lahjominen elinkeinotoiminnassa (RL 30:7) ja lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa (RL 30:8).

Yleissopimuksen 8 artiklan 4 kohdassa ja 38 artiklassa edellytetään toimenpiteitä, joilla helpotettaisiin tutkintaviranomaisille tehtävien rikosilmoitusten tekemistä. Lahjusrikokset ovat luonteeltaan koko yhteiskuntaa koskettavia ja vaikutuksiltaan laaja-alaisia, eivätkä lahjusrikosten johdosta välittömästi vahinkoa kärsineet yritykset välttämättä saa tietoa lahjusrikoksista. Halukkuutta ilmoittaa epäillyistä lahjusrikoksista heikentää muun muassa tietoisuus siitä, ettei ilmoituksen perusteella useissa tapauksissa voitaisi ryhtyä

tutkintatoimenpiteisiin. Tämän vuoksi ehdotetaan rikoslain 30 luvun 12 §:n 2 momenttia muutettavaksi siten, että elinkeinoelämän lahjusrikoksista tulisi virallisen syytteen alaisia.

3. Voimaantulo

Yleissopimus tulee voimaan sen 68 artiklan mukaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona kolmaskymmenes ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja on talletettu YK:n pääsihteerin huostaan. Yleissopimuksen on ratifioinut 29 valtiota.

Kunkin sellaisen valtion tai alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön osalta, joka ratifioi tai hyväksyy yleissopimuksen tai liittyy siihen sen jälkeen, kun kolmaskymmenes ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja on talletettu, yleissopimus tulee voimaan kolmantenäkymmenentenä päivänä sen jälkeen, jona kyseinen valtio tai järjestö on tallettanut asiakirjansa tai päivänä, jona yleissopimus tulee voimaan edellä mainitun mukaisesti, sen mukaan, kumpi päivä on myöhäisempi.

Ehdotetun lain voimaantulosta säädettäisiin tasavallan presidentin asetuksella. Laki on tarkoitus säätää tulemaan voimaan samanaikaisesti, kun yleissopimus tulee voimaan Suomen osalta.

Laki rikoslain 30 luvun 12 §:n 2 momentin muuttamisesta ehdotetaan tulevaksi voimaan heti, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy muun muassa sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Yleissopimus sisältää runsaasti lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, joten yleissopimus edellyttää eduskunnan hyväksymistä. Lainsäädännön alaan eivät kuitenkaan kuulu sellaiset sopimusvelvoitteet, jotka koskevat EY:n yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvia asioita eikä eduskunnan suostumus koske mainittuja sopimuksen osia (PeVL 6/2001 vp).

EY:n toimivaltaa tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa ei ole vielä määritelty. Sen sijaan EY:n toimivalta Palermon sopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa on määritelty huhtikuussa 2004. Niin kuin edellä yleissopimuksen 14 artiklaa käsittelevässä jaksossa on todettu, osa rahanpesun torjuntatoimista koskee yhteisön toimivallan piiriin kuuluvia asioita. Näitä määräyksiä ovat 14 artiklan 1 kappaleen velvoitteet siltä osin kuin ne ovat päällekkäiset rahanpesudirektiivissä säänneltyjen kysymysten kanssa. Yhteisön toimivaltaan ei kuitenkaan sisälly toimenpiteitä, jotka koskevat rahanpesun selvittelykeskusten välistä yhteistyötä, käteisvarojen rajat ylittävien liikkeiden havaitsemista ja seurantaa jäsenvaltioiden välillä tai oikeusviranomaisten ja lain noudattamista valvovien viranomaisten välistä yhteistyötä. Julkisia hankintoja ja julkista varainhoitoa koskevat määräykset sekä tilinpäätöstä ja tilintarkastusta koskevat määräykset eivät myöskään vaadi eduskunnan suostumusta siltä osin kuin ne kuuluvat EY:n toimivaltaan. Muilta osin yksityiskohtaisen arvion tekeminen yhteisön ja jäsenvaltioiden välisestä toimivallanjaosta on tässä esityksessä mahdotonta erityisesti siitä syystä, että toimivallanjako sekasopimuksissa riippuu paitsi yhteisön toimivallan laajuudesta, myös yhteisön päätöksestä käyttää toimivaltaansa sekasopimuksia hyväksyttäessä, eikä neuvosto ole vielä tehnyt päätöstä yleissopimuksen hyväksymisestä yhteisön puolesta.

Eduskunnan perustuslakivaliokunnan mukaan perustuslain 94 §:n 1 momentin mukainen eduskunnan hyväksymistoimivalta kattaa kaikki aineelliselta luonteeltaan lainsäädännön alaan kuuluvat kansainvälisen velvoitteen määräykset. Valtiosopimuksen tai muun kansainvälisen velvoitteen määräys on perustuslakivaliokunnan kannan mukaan luettava lainsäädännön alaan, 1) jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, 2) jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita,

3) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla, 4) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä tai 5) siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunnan mukaan kansainvälisen velvoitteen määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan siitä riippumatta, onko määräys ristiriidassa vai sopuosoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11/2000 vp, 12/2000 vp, 31/2001 vp ja 38/2001 vp).

Perustuslain 8 § sisältää laillisuusperiaatteen tärkeimmät ainesosat, joihin kuuluu vaatimus, jonka mukaan rikoksina rangaistavat teot on määriteltävä laissa. Tämä merkitsee sitä, että sellainen kansainvälinen velvoite, jolla Suomi sitoutuu kriminalisoimaan jonkin teon tai joitakin tekoja, kuuluu lainsäädännön alaan. Perustuslakivaliokunta on katsonut perustuslaista seuraavan myös sen, että Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta on säädettävä lailla (PeVL 4/1998 vp). Näin ollen yleissopimuksen velvoitteet lahjonnan, rahanpesun, oikeudenkäytön häiritsemisen, virkamiehen toimesta tapahtuvan omaisuuden kavaltamisen, oikeudettoman väärinkäytön tai muun väärinkäytön kriminalisoimisesta, vahingonkorvauksesta ja korruption seurausten oikeudellisesta käsittelystä sekä oikeushenkilölle säädettävistä seuraamuksista kuuluvat lainsäädännön alaan. Samoin lainsäädännön alaan kuuluvat oikeushenkilön vastuuta, osallisuutta ja yritystä, tietoisuutta, tahallisuutta ja tarkoitusta sekä määritelmiä koskevat yleiset määräykset. Lainsäädännön alaan kuuluvat myös yleissopimuksen harkinnanvaraiset määräykset vaikutusvallan kauppaamisen, tehtävien väärinkäytön, laittoman vaurastumisen, lahjonnan yksityisellä sektorilla, omaisuuden kavaltamisen yksityisellä sektorilla ja kätkemisen kriminalisoimisesta, eräistä seuraamuksista ja rikosten vanhentumisesta.

Niin ikään lainsäädännön alaan kuuluvat yleissopimuksen määräykset rikosoikeudellisesta tuomiovallasta.

Vastaavasti lainsäädännön alaan kuuluvat yleissopimuksen määräykset yhteistyöstä lainvalvontaviranomaisten kanssa ja kansallisten viranomaisten välillä sekä yhteistyöstä julkisen ja yksityisen sektorin välillä sekä määräykset pankkisalaisuudesta ja aiempaa rikollisuutta koskevien tietojen saamisesta, sillä yhteistyöhön liittyy salassa pidettävien tietojen luovutusta ja henkilötietolaissa (523/1999) tarkoitettujen henkilötietojen luovuttamista. Myös määräykset todistajien, asiantuntijoiden, uhrien ja ilmoituksen tekijöiden suojelusta kuuluvat lainsäädännön alaan, sillä niihin voi liittyä pakkokeinojen ja salassapidon sääntelyä.

Julkisen vallan käytön kannalta merkityksellisiä ovat yleissopimuksen määräykset syyttämisestä ja tuomitsemisesta, rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta ja keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa, yhteisistä tutkintaryhmistä, erityisistä tutkintamenetelmistä, lainvalvontaviranomaisten välisestä yhteistyöstä sekä menetetyksi tuomitsemisesta ja varallisuuden takaisin hankkimisesta ja näihin liittyvästä kansainvälisestä yhteistyöstä. Niissä määrätään muun muassa pakkokeinojen käytöstä ja määräysten suhteesta muihin yhteistyö- ja luovutussopimuksiin. Yleissopimukseen liittyvien riitojen ratkaisemista koskevat määräykset kuuluvat myös lainsäädännön alaan, sillä ratkaisut voivat johtaa sitoviin päätöksiin lainsäädännön alaan kuuluvissa asioissa. Määräysten voidaan katsoa luovan Suomen viranomaisille perusteen, jonka nojalla niiden on annettava ulkomaan viranomaiselle apua yleissopimuksen päämäärän saavuttamiseksi (PeVL 2/1980 vp). Koska julkisen vallan käyttämisen edellytyksistä on säädettävä lain tasolla, näiden yleissopimuksen määräysten on katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan.

5. Käsittely- ja säätämisyjärjestys

Yleissopimuksen säätämisyjärjestyksen kannalta merkityksellisiä sopimusmääräyksiä ovat rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva 44 artikla sekä keskinäistä oikeusapua koskevan 46 artiklan 10 kappaleen määräykset vapautensa menettäneenä olevan henkilön väliaikaisesta siirtämisestä toiseen sopimusvaltioon. Perustuslain 9 §:n 3 momentin mukaan Suomen kansalaista ei saa vastoin tahtoaan luovuttaa tai siirtää toiseen maahan. Perustuslain 9

§:n 4 momentin mukaan ulkomaalaista ei saa luovuttaa, jos häntä tämän vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu.

Yleissopimuksen 44 artiklan ja 46 artiklan 10 kappaleen velvoitteet vastaavat Palermon sopimuksen 16 artiklan määräyksiä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta ja 18 artiklan 10 kappaleen määräyksiä vapautensa menettäneenä olevan henkilön väliaikaisesta siirtämisestä toiseen sopimusvaltioon. Näitä määräyksiä on käsitelty säätämisyjärjestyksen kannalta hallituksen esityksessä HE 32/2003 vp, s. 50. Suomi täyttää sopimusvelvoitteen saattamalla asian 46 artiklan 10 kappaleen mukaisesti syyttämistä varten toimivaltaisten viranomaistensa käsiteltäväksi. Yleissopimuksesta ei seuraa velvollisuutta luovuttaa Suomen kansalaista tai ulkomaalaista toiseen sopimusvaltioon perustuslain säännösten vastaisesti. Sopimusmääräykset eivät siten ole ristiriidassa perustuslain kanssa.

Yleissopimuksen 49 artiklan määräyksiä yhteisistä tutkintaryhmistä sekä 50 artiklan määräyksiä erityisistä tutkintamenetelmistä voidaan arvioida Suomen täysivaltaisuuden kannalta. Merkityksellinen on erityisesti 50 artiklan määräys peiteoperaatioista. Yleissopimuksen 49 ja 50 artiklan määräykset eivät ole velvoittavia määräyksiä. Määräykset vastaavat Palermon sopimuksen 19 ja 20 artiklan määräyksiä, joiden suhdetta perustuslakiin on käsitelty hallituksen esityksessä HE 32/2003 vp, s. 50-51. Koska yleissopimuksen yhteistyömääräykset ovat Suomessa jo voimaan saatetun EU:n oikeusapusopimuksen vastaavia määräyksiä huomattavasti rajoitetummat, yleissopimuksen ei tältä osin ole katsottava loukkaavan Suomen täysivaltaisuutta.

Edellä esitetyin perustein sopimus ei koske perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa eikä 95 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Näin ollen sopimus voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotukset sen voimaansaattamislainsiksi sekä laiksi rikoslain 30 luvun 12 §:n muuttamiseksi voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi New Yorkissa 30 päivänä lokakuuta 2003 tehdyn korruption vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen siltä osin kuin sopimus kuuluu Suomen toimivaltaan.

Koska yleissopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

*Lakiehdotukset***1.****Laki****korruption vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1§

New Yorkissa 31 päivänä lokakuuta 2003 tehdyn korruption vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2§

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

3§

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

2.

Laki**Rikoslain 30 luvun 12 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 30 luvun 12 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 769/1990, seuraavasti:

30 luku

Elinkeinorikoksista

12 §

Syyteoikeus

 Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä 2 eikä 4-6 §:ssä tarkoitetuista rikoksista, ellei asianomistaja ilmoita rikosta syytteeseen pantavaksi taikka ellei erittäin tärkeä yleinen etu vaadi syytteen nostamista.

 Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 200 .

 Helsingissä   päivänä   kuuta 20 .

Tasavallan Presidentti**TARJA HALONEN**Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

*Lagförslag***1.****Lag****om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Förenta nationernas konvention mot korruption**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Förenta nationernas konvention mot korruption, ingången i New York den 31 oktober 2003, gäller som lag sådana Finland har förbundit sig till dem.

2 §

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 §

Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.

2.

**Lag
om ändring av 30 kap. 12 § i strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 30 kap. 12 § 2 mom., sådant det lyder i
lag 769/1990, som följer:

30 kap.

Om näringsbrott

12 §

Åtalsrätt

Allmän åklagare får inte väcka åtal för brott som avses i 2 eller 4–6 §, om inte målsäganden
anmäler brottet till åtal eller ett synnerligen viktigt allmänt intresse kräver att åtal väcks.

Denna lag träder i kraft den 200 .

Helsingfors den 20 .

Republikens President

TARJA HALONEN

Justitieminister

Johannes Koskinen

Rinnakkaisteksti

2.

**Laki
rikoslain 30 luvun 12 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 30 luvun 12 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 769/1990, seuraavasti:

30 luku
Elinkeinorikoksista

12 §
Syyteoikeus

Voimassa oleva laki

Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä 2 eikä 4-8 §:ssä tarkoitetuista rikoksista, ellei asianomistaja ilmoita rikosta syytteeseen pantavaksi taikka ellei erittäin tärkeä yleinen etu vaadi syytteen nostamista.

Ehdotus

Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä 2 eikä 4-6 §:ssä tarkoitetuista rikoksista, ellei asianomistaja ilmoita rikosta syytteeseen pantavaksi taikka ellei erittäin tärkeä yleinen etu vaadi syytteen nostamista.

Tämä laki tulee voimaanpäivänä   kuuta 200 .

KORRUPTION VASTAINEN YHDISTYNEIDEN KANSAKUNTIEN YLEISSOPIMUS**Johdanto-osa**

Tämän yleissopimuksen sopimuspuolina olevat valtiot, jotka

ovat huolestuneita niiden ongelmien ja uhkien vakavuudesta, joita korruptio aiheuttaa yhteiskuntien vakaudelle ja turvallisuudelle heikentäen demokratian instituutioita ja arvoja, eettisiä arvoja ja oikeutta sekä vaarantaen kestäväen kehityksen ja oikeusvaltion,

ovat huolestuneita myös yhteydestä korruption ja muiden rikollisuuden muotojen, erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden ja talousrikollisuuden, mukaan lukien rahanpesu, välillä,

ovat huolestuneita lisäksi korruptiotapauksista, joissa käsitellään hyvin suuria, mahdollisesti merkittävän osan valtioiden voimavaroista muodostavia varallisuuseriä ja jotka uhkaavat kyseisten valtioiden poliittista vakautta ja kestäväää kehitystä,

ovat vakuuttuneita siitä, että korruptio ei enää ole paikallinen vaan kansainvälinen ilmiö, joka haittaa kaikkia yhteiskuntia ja talouksia tehden välttämättömäksi toimia kansainvälisessä yhteistyössä korruption torjumiseksi ja hallitsemiseksi,

ovat vakuuttuneita myös siitä, että korruption tehokkaaseen torjumiseen ja vastustamiseen tarvitaan laaja-alaista ja monialaista lähestymistapaa,

ovat vakuuttuneita lisäksi siitä, että teknisen avun saatavuus voi olla tärkeä tekijä parannettaessa valtioiden kykyä torjua ja vastustaa tehokkaasti korruptiota, muun muassa vahvistamalla niiden valmiuksia ja kehittämällä niiden rakenteita,

ovat vakuuttuneita siitä, että henkilökohtaisen varallisuuden laitton hankkiminen voi olla erityisen haitallista demokraattisille instituutioille, kansantalouksille ja oikeusvaltiolle,

ovat päättäneet torjua, havaita ja ehkäistä aiempaa tehokkaammin kansainvälisiä laittomasti hankitun varallisuuden luovutuksia ja vahvistaa kansainvälistä yhteistyötä varallisuuden takaisin hankkimiseksi,

ovat tietoisia niistä oikeussuojan peruseriaateista, joita noudatetaan rikosoikeudenkäynneissä sekä siviilioikeudenkäynneissä tai hallintomenettelyissä ratkaistaessa omistusoikeuksia,

pitävät mielessä, että korruption torjuminen ja poistaminen on kaikkien valtioiden vastuulla ja että niiden on toimittava yhteistyössä keskenään julkisen sektorin ulkopuolisten henkilöiden ja ryhmien, kuten kansalaisyhteiskunnan, kansalaisjärjestöjen ja yhteisöperustaisten järjestöjen tukemina ja avustamina, jotta niiden toimet tällä alalla olisivat tehokkaita,

pitävät mielessä myös julkisten asioiden ja julkisen omaisuuden asianmukaista hoitoa, oikeudenmukaisuutta, vastuullisuutta ja tasavertaisuutta lain edessä koskevat periaatteet sekä tarpeen varmistaa rehellisyys ja edistää korruptionvastaista kulttuuria,

kiittävät sitä työtä, jota rikosentorjunnan ja rikosoikeuden toimikunta sekä Yhdistyneiden Kansakuntien huumausaine- ja kriminaalipolitiikan toimisto ovat tehneet korruption torjumiseksi ja vastustamiseksi,

palauttavat mieliin työn, jota muut kansainväliset ja alueelliset järjestöt ovat tehneet tällä alalla, mukaan lukien Afrikan unionin, Euroopan neuvoston, tulliyhteistyöneuvoston (tunnetaan myös Maailman tullijärjestönä), Euroopan unionin, Arabiliiton, Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön ja Amerikan valtioiden järjestön toiminta,

panevat arvostaen merkille monenväliset asiakirjat korruption torjumiseksi ja vastustamiseksi, mukaan lukien muun muassa Amerikan valtioiden järjestön 29 päivänä maaliskuuta 1996 hyväksymä korruption vastainen Amerikan yleissopimus, Euroopan unionin neuvoston 26 päivänä toukokuuta 1997 hyväksymä yleissopimus sellaisen lahjonnan torjumisesta, jossa on osallisina Euroopan yhteisöjen virkamiehiä tai Euroopan unionin jäsenvaltioiden virkamiehiä, Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön 21 päivänä marraskuuta 1997 hyväksymä yleissopimus kansainvälisissä liikesuhteissa tapahtuvan ulkomaisiin virkamiehiin kohdistuvan lahjonnan torjunnasta, Euroopan neuvoston ministerikomitean 27 päivänä tammikuuta 1999 hyväksymä lahjontaa koskeva rikosoikeudellinen yleissopimus, Euroopan neuvoston ministerikomitean 4 päivänä marraskuuta 1999 hyväksymä lahjontaa koskeva siviilioikeudellinen yleissopimus ja Afrikan unionin valtion- ja hallitusten päämiesten 12 päivänä heinäkuuta 2003 hyväksymä Afrikan unionin yleissopimus korruption torjumisesta ja vastustamisesta,

suhtautuvat myönteisesti kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen voimaantuloon 29 päivänä syyskuuta 2003,

ovat sopineet seuraavasta:

I luku

Yleiset määräykset

1 artikla *Tarkoitus*

Tämän yleissopimuksen tarkoituksena on

- (a) edistää ja vahvistaa toimenpiteitä, joilla torjutaan ja vastustetaan korruptiota tähänastista vaikuttavammin ja tehokkaammin,
- (b) edistää, helpottaa ja tukea kansainvälistä yhteistyötä ja teknistä apua torjuttaessa ja vastustettaessa korruptiota, mukaan lukien varallisuuden takaisin hankkiminen,
- (c) edistää rehellisyyttä, vastuullisuutta sekä julkisten asioiden ja julkisen omaisuuden asianmukaista hoitoa.

2 artikla

Käsitteiden käyttö

Tässä yleissopimuksessa

- (a) "virkamies" tarkoittaa (i) henkilöä, joka on joko nimitettyä tai vaalilla valittuna pysyvässä tai määräaikaisessa, palkallisessa tai palkattomassa sopimusvaltion lainsäädäntöön tai täytäntöönpanoon liittyvässä tai hallinto- tai oikeusvirassa, riippumatta henkilön virkaiästä, (ii) muu henkilö, joka toimii julkisessa tehtävässä, mukaan lukien viraston tai julkisen yrityksen puolesta hoidettava tehtävä, tai suorittaa julkista palvelua kyseisen sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön määritelmän ja asianomaisen oikeudenalan soveltamiskäytännön mukaisesti, (iii) muu sopimusvaltion kansallisessa lainsäädännössä "virkamieheksi" määritelty henkilö. Joissakin tämän yleissopimuksen II luvun mukaisissa erityistoimenpiteissä "virkamies" voi kuitenkin tarkoittaa henkilöä, joka toimii julkisessa tehtävässä tai suorittaa julkista palvelua kyseisen sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön määritelmän ja asianomaisen oikeudenalan soveltamiskäytännön mukaisesti,
- (b) "ulkomainen virkamies" tarkoittaa henkilöä, joka on joko nimitettyä tai vaalilla valittuna vieraan valtion lainsäädäntöön tai täytäntöönpanoon liittyvässä tai hallinto- tai oikeusvirassa, sekä henkilöä, joka toimii vieraan valtion puolesta julkisessa tehtävässä, mukaan lukien viraston tai julkisen yrityksen puolesta hoidettava tehtävä,
- (c) "julkisen kansainvälisen järjestön toimihenkilö" tarkoittaa kansainvälisen järjestön virkamiestä tai henkilöä, jonka tällainen järjestö on valtuuttanut toimimaan puolestaan,
- (d) "omaisuus" tarkoittaa kaikenlaista aineellista tai aineetonta ja irtainta tai kiinteää omaisuutta sekä oikeudellisia asiakirjoja, jotka osoittavat omistusoikeuden tai osuuden tällaiseen omaisuuteen,
- (e) "rikoksen tuottama hyöty" tarkoittaa rikoksen avulla suoraan tai välillisesti saatua omaisuutta,
- (f) "jäädettäminen" tai "takavarikko" tarkoittaa tuomioistuimen tai muun toimivaltaisen viranomaisen määräykseen perustuvaa omaisuuden luovuttamisen, muuntamisen, hallinnan siirron tai siirtämisen väliaikaista kieltoa tai omaisuuden väliaikaista haltuunottoa tai määräysvaltaan ottamista,
- (g) "menetetyksi tuomitseminen", johon sisältyy soveltuvin osin menettämisseuraamus, tarkoittaa tuomioistuimen tai muun toimivaltaisen viranomaisen määräykseen perustuvaa omaisuuden pysyvää menettämistä,
- (h) "esirikos" tarkoittaa rikosta, joka on tuottanut sellaista hyötyä, joka voi joutua tämän yleissopimuksen 23 artiklassa määritellyn rikoksen kohteeksi,
- (i) "valvottu läpilasku" tarkoittaa menettelytapaa, jonka avulla sallitaan laittomien tai laittomiksi epäiltyjen lähetysten kulku yhden tai useamman valtion alueelta, alueen läpi tai alueelle kyseisten valtioiden toimivaltaisten viranomaisten tietien ja valvonnassa, rikoksen tutkimiseksi ja rikokseen osallisten henkilöiden tunnistamiseksi.

3 artikla

Soveltamisala

1. Tätä yleissopimusta sovelletaan sen ehtojen mukaisesti korruption torjuntaan ja tutkintaan ja sitä koskeviin syytetoimiin sekä tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten tuottaman hyödyn jäädyttämiseen, takavarikointiin, menetetyksi tuomitsemiseen ja palauttamiseen.

2. Jollei tässä yleissopimuksessa toisin määrätä, yleissopimusta täytäntöönpantaessa ei siinä tarkoitetuista rikoksista ole tarvinnut aiheutua vahinkoa tai haittaa valtion omaisuudelle.

4 artikla

Täysivaltaisuuden suojaaminen

1. Sopimusvaltiot täyttävät tämän yleissopimuksen mukaiset velvoitteensa noudattaen valtioiden tasa-arvoisen täysivaltaisuuden ja alueellisen koskemattomuuden sekä toisten valtioiden sisäisiin asioihin puuttumattomuuden periaatteita.

2. Tämän yleissopimuksen määräykset eivät oikeuta sopimusvaltiota toisen valtion alueella käyttämään tuomiovaltaa tai suorittamaan tehtäviä, jotka toisen valtion kansallisen lainsäädännön mukaan kuuluvat yksinomaan sen omille viranomaisille.

II luku

Torjuntatoimenpiteet

5 artikla

Toimintatavat ja käytännöt korruption torjumiseksi

1. Sopimusvaltiot kehittävät ja toteuttavat tai ylläpitävät oikeusjärjestelmänsä peruseriaatteiden mukaisesti tehokkaita, yhteensovitettuja korruptionvastaisia toimintatapoja, jotka edistävät yhteiskunnan osallistumista sekä kuvastavat oikeusvaltion, julkisten asioiden ja julkisen omaisuuden asianmukaisen hoidon, rehellisyyden, avoimuuden ja vastuullisuuden periaatteita.

2. Sopimusvaltiot pyrkivät ottamaan käyttöön ja edistämään tehokkaita käytäntöjä korruption torjumiseksi.

3. Sopimusvaltiot pyrkivät arvioimaan asiaan liittyviä oikeudellisia asiakirjoja ja hallinnollisia toimenpiteitä säännöllisin väliajoin määrittääkseen niiden riittävyyden korruption torjumiseen ja vastustamiseen.

4. Sopimusvaltiot toimivat tarvittaessa ja oikeusjärjestelmänsä peruseriaatteiden mukaisesti yhteistyössä keskenään sekä asiaan liittyvien kansainvälisten ja alueellisten järjestöjen kanssa edistettäessä ja kehitettäessä tässä artiklassa tarkoitettuja toimenpiteitä. Tähän yhteistyöhön voi kuulua osallistuminen kansainvälisiin ohjelmiin ja hankkeisiin, joilla pyritään torjumaan korruptiota.

6 artikla

Laitos tai laitokset korruption torjumiseksi

1. Sopimusvaltiot huolehtivat oikeusjärjestelmänsä peruseriaatteiden mukaisesti tarpeen mukaan yhden tai useamman sellaisen laitoksen olemassaolosta, joka torjuu korruptiota muun muassa

(a) toteuttamalla tämän yleissopimuksen 5 artiklassa tarkoitettuja toimintatapoja ja tarvittaessa valvomalla ja sovittamalla yhteen näiden toimintatapojen toteuttamista,

(b) lisäämällä ja jakamalla tietoa korruption torjunnasta.

2. Sopimusvaltiot antavat oikeusjärjestelmänsä peruseriaatteiden mukaisesti tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettulle yhdelle tai useammalle laitokselle tarvittavan itsenäisyyden, jotta laitos tai laitokset voivat hoitaa tehtävänsä tehokkaasti ja vapaina asiattomasta vaikuttamisesta. Laitokselle tai laitoksille on järjestettävä tarvittavat aineelliset voimavarat ja erikoistunut henkilöstö sekä tämän henkilöstön tehtäviensä hoitamiseksi tarvitsema koulutus.

3. Sopimusvaltiot ilmoittavat Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille sellaisen yhden tai useamman viranomaisen nimen ja osoitteen, joka voi avustaa muita sopimusvaltioita korruption torjumiseksi tarkoitettujen erityisten toimenpiteiden kehittämisessä ja toteuttamisessa.

7 artikla *Julkinen sektori*

1. Sopimusvaltiot pyrkivät tarvittaessa ja oikeusjärjestelmänsä peruseriaatteiden mukaisesti ottamaan käyttöön, ylläpitämään ja vahvistamaan sellaisia järjestelmiä virkamiesten ja tarvittaessa muiden vaalilla valitsemattomien julkisen sektorin toimihenkilöiden palvelukseen ottamiseksi, vuokraamiseksi, palveluksessa pitämiseksi, ylentämiseksi ja eläkkeelle siirtämiseksi, jotka

(a) perustuvat tehokkuuden, avoimuuden ja objektiivisten perusteiden, kuten ansioituneisuuden, oikeudenmukaisuuden ja soveltuvuuden, periaatteisiin,

(b) sisältävät asianmukaiset menettelytavat henkilöiden valitsemiseksi ja kouluttamiseksi sellaisiin julkisiin tehtäviin, jotka katsotaan erityisen alttiiksi korruptiolle, sekä näiden henkilöiden kierrättämiseksi tarvittaessa muihin tehtäviin,

(c) edistävät asianmukaista palkkausta ja oikeudenmukaisia palkka-asteikkoja ottaen huomioon sopimusvaltion talouden kehitystaso,

(d) edistävät koulutusohjelmia, joilla tehdään näille henkilöille mahdolliseksi täyttää julkisten tehtävien moitteettoman, rehellisen ja asianmukaisen hoidon vaatimukset ja joilla lisätään erikoistuneen ja asianmukaisen koulutuksen avulla heidän tietoisuuttaan tehtäviensä hoitamiseen luontaisesti liittyvistä korruption riskeistä. Näissä ohjelmissa voidaan käyttää viitteenä kyseisten alojen toimintasääntöjä tai -vaatimuksia.

2. Sopimusvaltiot harkitsevat myös asianmukaisten, tämän yleissopimuksen tavoitteiden ja kansallisen lainsäädäntönsä peruseriaatteiden mukaisten lainsäädännöllisten ja hallinnollisten toimenpiteiden toteuttamista määrätäkseen perusteista, jotka koskevat ehdokkuutta ja valintaa julkisiin virkoihin.

3. Sopimusvaltiot harkitsevat myös asianmukaisten, tämän yleissopimuksen tavoitteiden ja kansallisen lainsäädäntönsä peruseriaatteiden mukaisten lainsäädännöllisten ja hallinnollisten toimenpiteiden toteuttamista lisätäkseen avoimuutta rahoitettaessa ehdokkuutta vaalilla täytettäviin julkisiin tehtäviin ja tapauksen mukaan rahoitettaessa poliittisia puolueita.

4. Sopimusvaltiot pyrkivät kansallisen lainsäädäntönsä peruseriaatteiden mukaisesti ottamaan käyttöön, ylläpitämään ja vahvistamaan järjestelmiä, joilla edistetään avoimuutta ja torjutaan eturistiriitoja.

8 artikla

Virkamiesten toimintasäännöt

1. Sopimusvaltiot edistävät korruption vastustamiseksi muun muassa virkamiestensä rehellisyyttä, vilpittömyyttä ja vastuuntuntoa oikeusjärjestelmänsä peruseriaatteiden mukaisesti.
2. Sopimusvaltiot pyrkivät erityisesti soveltamaan omissa toimielin- ja oikeusjärjestelmissään toimintasääntöjä tai -vaatimuksia, joilla pyritään varmistamaan julkisten tehtävien moitteeton, rehellinen ja asianmukainen hoitaminen.
3. Tämän artiklan määräyksiä täytäntöönpannaessa sopimusvaltiot ottavat tarvittaessa ja oikeusjärjestelmänsä peruseriaatteiden mukaisesti huomioon alueellisten, alueiden välisten ja monenvälisten järjestöjen asiaan liittyvät aloitteet, kuten kansainvälisen virkamiesten toimintasäännöstön (International Code of Conduct for Public Officials), joka on 12 päivänä joulukuuta 1996 annetun yleiskokouksen päätöslauselman 51/59 liitteenä.
4. Sopimusvaltiot harkitsevat myös kansallisen lainsäädäntönsä peruseriaatteiden mukaisesti sellaisten toimenpiteiden ja järjestelmien käyttöönottoa, joilla tehdään virkamiehille helpoksi ilmoittaa korruptiotapauksista asianomaisille viranomaisille, kun heidän tietoonsa tulee tällaisia tapauksia heidän hoitaessaan tehtäviään.
5. Sopimusvaltiot pyrkivät tarvittaessa ja kansallisen lainsäädäntönsä peruseriaatteiden mukaisesti ottamaan käyttöön sellaisia toimenpiteitä ja järjestelmiä, joilla vaaditaan virkamiehiä ilmoittamaan asianomaisille viranomaisille muun muassa viranhoidon ulkopuolisista toiminnoistaan, töistään, sijoituksistaan, varoistaan ja saamistaan merkittävistä lahjoista tai eduista, joista voi aiheutua eturistiriita suhteessa heidän virkamiestehtäviinsä.
6. Sopimusvaltiot harkitsevat kurinpitotoimien tai muiden toimenpiteiden kohdistamista kansallisen lainsäädäntönsä peruseriaatteiden mukaisesti virkamiehiin, jotka rikkovat tämän artiklan mukaisesti käyttöön otettuja sääntöjä tai vaatimuksia.

9 artikla

Julkiset hankinnat ja julkisten varojen hoito

1. Sopimusvaltiot toteuttavat oikeusjärjestelmänsä peruseriaatteiden mukaisesti tarvittavat toimet ottaakseen käyttöön asianmukaiset hankintajärjestelmät, jotka perustuvat avoimuuteen, kilpailuun ja objektiivisiin päätöksenteon perusteisiin ja ovat tehokkaita muun muassa korruption torjunnassa. Nämä järjestelmät, joita sovellettaessa voidaan noudattaa asianmukaisia kynnysarvoja, koskevat muun muassa seuraavia:
  - (a) julkinen tietojen jakaminen hankintamenettelyistä ja -sopimuksista, mukaan lukien tiedot tarjouspyynnöistä sekä sopimusten tekoon liittyvät tai sitä koskevat tiedot, jolloin mahdollisille tarjoajille annetaan riittävästi aikaa valmistella ja tehdä tarjouksensa,

(b) osallistumisehtojen määrittäminen ennakolta, mukaan lukien valinnan ja sopimuksenteon perusteet sekä tarjousten tekemisen säännöt, ja niiden julkaiseminen,

(c) objektiivisten ja ennakolta määrättyjen perusteiden käyttö päätettäessä julkisista hankinnoista, jotta sääntöjen tai menettelyjen moitteeton soveltaminen voidaan helposti todentaa jälkikäteen,

(d) tehokas kansallinen seurantajärjestelmä, mukaan lukien tehokas muutoksenhakujärjestelmä, jolla varmistetaan mahdollisuus muutoksenhakuun ja oikeussuojakeinot siinä tapauksessa, että tämän kappaleen mukaisesti käyttöön otettuja sääntöjä tai menettelyjä ei noudateta,

(e) tarvittaessa toimenpiteet, joilla säännellään hankinnasta vastaavaa henkilöstöä koskevia asioita, kuten etunäkökohtia koskeva ilmoitus tiettyjen julkisten hankintojen yhteydessä, karsintamenettelyt ja koulutusvaatimukset.

2. Sopimusvaltiot toteuttavat oikeusjärjestelmänsä peruseriaatteiden mukaisesti asianmukaiset toimenpiteet edistääkseen avoimuutta ja vastuullisuutta julkisten varojen hoidossa. Näihin toimenpiteisiin sisältyy muun muassa

(a) menettelyt kansallisen talousarvion vahvistamiseksi,

(b) oikea-aikainen raportointi tuloista ja menoista,

(c) kirjanpito- ja tilintarkastusvaatimusten järjestelmä sekä siihen liittyvä valvonta,

(d) tehokkaat ja vaikuttavat riskinhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestelmät sekä

(e) tarvittaessa korjaavat toimet tapauksissa, joissa tässä kappaleessa asetettuja vaatimuksia ei noudateta.

3. Sopimusvaltiot toteuttavat kansallisen lainsäädäntönsä peruseriaatteiden mukaisesti tarvittavat siviili- ja hallinto-oikeudelliset toimenpiteet säilyttääkseen kirjanpitokirjojen, tiedostojen, tilinpäätösten tai muiden julkisia menoja ja tuloja koskevien asiakirjojen koskemattomuuden sekä estääkseen näiden asiakirjojen väärentämisen.

10 artikla *Julkinen raportointi*

Ottaen huomioon tarpeen vastustaa korruptiota sopimusvaltiot toteuttavat kansallisen lainsäädäntönsä peruseriaatteiden mukaisesti tarvittavat toimenpiteet avoimuuden lisäämiseksi julkisessa hallinnossaan, mukaan lukien tarvittaessa sen organisaatioon, toimintaan ja päätöksentekoprosesseihin liittyvät toimenpiteet. Näihin toimenpiteisiin voi sisältyä muun muassa

(a) sellaisten menettelyjen tai määräysten vahvistaminen, joilla kansalaisille tehdään mahdolliseksi saada tarvittaessa tietoja sopimusvaltion julkisen hallinnon organisaatiosta, toiminnasta ja päätöksentekoprosesseista sekä, ottaen asianmukaisesti huomioon yksityisyyden ja henkilötietojen suojan, yksittäisiä kansalaisia koskevista päätöksistä ja oikeudellisista asiakirjoista,

(b) hallinnollisten menettelyjen yksinkertaistaminen tarvittaessa, jotta helpotettaisiin kansalaisten asiointia toimivaltaisissa päätöksissä tekevissä viranomaisissa, ja

(c) tietojen julkaiseminen, mukaan lukien mahdolliset määräaikaisten raportit korruption riskeistä sopimusvaltion julkisessa hallinnossa.

11 artikla

Oikeus- ja syyttäjälaitokseen liittyvät toimenpiteet

1. Pitäen mielessä oikeuslaitoksen riippumattomuuden ja sen ratkaisevan merkityksen korruption vastustamisessa sopimusvaltiot toteuttavat oikeusjärjestelmänsä peruseriaatteiden mukaisesti ja oikeudellista riippumattomuuttaan rajoittamatta toimenpiteet, joilla vahvistetaan rehellisyyttä ja estetään korruption mahdollisuuksia oikeuslaitoksen jäsenten keskuudessa. Nämä toimenpiteet voivat sisältää oikeuslaitoksen jäsenten toimintaa koskevia sääntöjä.

2. Toimenpiteitä, joilla on sama vaikutus kuin tämän artiklan 1 kappaleen mukaisilla toimenpiteillä, voidaan ottaa käyttöön ja soveltaa niiden sopimusvaltioiden syyttäjälaitoksessa, joissa syyttäjälaitos ei ole oikeuslaitoksen osa vaan nauttii samanlaista riippumattomuutta kuin oikeuslaitos.

12 artikla

Yksityinen sektori

1. Sopimusvaltiot toteuttavat kansallisen lainsäädäntönsä peruseriaatteiden mukaisesti toimenpiteet, joilla estetään yksityiseen sektoriin kohdistuvaa korruptiota, parannetaan yksityisen sektorin kirjanpito- ja tilintarkastusvaatimuksia sekä tarvittaessa säädetään tehokkaista, oikeasuhteisista ja varoittavista siviili-, hallinto- tai rikosoikeudellisista seuraamuksista, jotka määrätään näiden toimenpiteiden noudattamatta jättämisestä.

2. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tarkoitetut toimenpiteet voivat sisältää muun muassa seuraavaa:

(a) edistetään lainvalvontaviranomaisten ja asiaan liittyvien yksityisten yhteisöjen välistä yhteistyötä,

(b) edistetään asiaan liittyvien yksityisten yhteisöjen rehellisyyden varmistamiseksi tarkoitettujen vaatimusten ja menettelyjen kehittämistä, mukaan lukien toimintasäännöt yritysten ja kaikkien asiaan liittyvien ammattikuntien toimintojen suorittamiseksi moitteettomasti, rehellisesti ja asianmukaisesti, eturistiriitojen torjumiseksi sekä hyvien liiketapojen käytön edistämiseksi yritysten keskuudessa ja yritysten sopimussuhteissa valtion,

(c) edistetään avoimuutta yksityisten yhteisöjen keskuudessa, mukaan lukien tarvittaessa yritysten perustamiseen ja johtamiseen osallistuvien oikeushenkilöiden ja luonnollisten henkilöiden henkilöllisyyttä koskevat toimenpiteet,

(d) estetään yksityisiä yhteisöjä sääntelevien menettelyjen väärinkäyttö, mukaan lukien julkisten viranomaisten kaupallista toimintaa varten myöntämiä tukia ja lupia koskevat menettelyt,

(e) torjutaan eturistiriitoja määräämällä rajoituksia tarvittaessa ja kohtuulliseksi ajaksi entisten virkamiesten ammattitoiminnalle tai virkamiesten työskentelylle yksityisellä sektorilla heidän erottuaan tai jäätyään eläkkeelle virastaan, jos toiminta tai työ liittyy suoraan niihin tehtäviin, joita nämä virkamiehet hoitivat tai valvoivat virassa ollessaan,

(f) varmistetaan, että yksityisissä yrityksissä toimii niiden rakenne ja koko huomioon ottaen riittävä sisäinen tarkastus, jonka avulla torjutaan ja havaitaan korruptiota, ja että näiden yksityisten yritysten tileihin ja vaadittaviin tilinpäätöksiin kohdistetaan asianmukaiset tarkastus- ja vahvistamismenettelyt.

3. Sopimusvaltiot toteuttavat korruption torjumiseksi kirjanpitoa ja tiedostojen pitoa, tilinpäätösten julkaisemista sekä kirjanpito- ja tilintarkastusvaatimuksia koskevien kansallisen lainsäädäntönsä ja määräystensä mukaisesti tarvittavat toimenpiteet estääkseen seuraavia tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyihin rikoksiin johtavia tekoja:

- (a) kirjanpidon ulkopuolisten tilien perustaminen,
- (b) kirjanpidon ulkopuolisten tai puutteellisesti yksilöityjen maksutapahtumien suorittaminen,
- (c) olemattomien menojen kirjaaminen,
- (d) sellaisten vastattavien kirjaaminen, joiden kohteet on yksilöity virheellisesti,
- (e) valeasiakirjojen käyttö ja
- (f) kirjanpitoasiakirjojen tahallinen hävittäminen ennen laissa sallittua ajankohtaa.

4. Sopimusvaltiot epäävät lahjuksista aiheutuneiden menojen vähennyskelpoisuuden verotuksessa, koska lahjukset kuuluvat tämän yleissopimuksen 15 ja 16 artiklan mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten tunnusmerkistöön, sekä tarvittaessa muiden korruption edistämistä aiheutuneiden menojen verovähennyskelpoisuuden.

13 artikla

Yhteiskunnan osallistuminen

1. Sopimusvaltiot toteuttavat tarvittavat toimenpiteet voimavarojensa ja kansallisen lainsäädäntönsä peruseriaatteiden mukaisesti edistääkseen julkisen sektorin ulkopuolisten henkilöiden ja ryhmien, kuten kansalaisyhteiskunnan, kansalaisjärjestöjen ja yhteisöperustaisten järjestöjen aktiivista osallistumista korruption torjuntaan ja vastustamiseen sekä lisätäkseen kansalaisten tietoisuutta korruption olemassaolosta, syistä ja vakavuudesta sekä sen aiheuttamasta uhasta. Tätä osallistumista on vahvistettava seuraavankaltaisilla toimenpiteillä:

- (a) lisäämällä päätöksentekoprosessien avoimuutta ja edistämällä kansalaisten myötävaikutusta niihin,
- (b) varmistamalla kansalaisille tehokas tiedonsaanti,
- (c) edistämällä korruption vastaisuutta julkisella tiedotustoiminnalla sekä julkisilla koulutusohjelmilla, mukaan lukien koulujen ja yliopistojen opetussuunnitelmat,
- (d) noudattamalla, edistämällä ja suojelemalla vapautta etsiä, vastaanottaa, julkaista ja jakaa korruptiota koskevia tietoja. Tähän vapauteen voidaan kohdistaa tiettyjä rajoituksia, mutta näiden on oltava lailla säädettyjä ja oltava tarpeen

(i) muiden tahojen oikeuksien tai maineen kunnioittamiseksi,

(ii) kansallisen turvallisuuden tai yleisen järjestyksen tai kansanterveyden tai julkisen moraalin suojaamiseksi.

2. Sopimusvaltiot toteuttavat tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että tässä yleissopimuksessa tarkoitetut asiaan liittyvät korruptiota torjuvat laitokset ovat tunnettuja kansalaisille, ja järjestävät tarvittaessa pääsyn näihin elimiin sellaisten tapahtumien ilmoittamiseksi, myös nimettömästi, jotka voidaan katsoa tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyiksi rikoksiksi.

14 artikla

Toimenpiteet rahanpesun torjumiseksi

1. Sopimusvaltiot

(a) perustavat toimivaltansa rajoissa kattavat kansalliset sääntely- ja valvontajärjestelyt pankeille ja muille rahoituslaitoksille, mukaan lukien virallisia tai epävirallisia rahan- tai arvonsiirtopalveluja tarjoavat luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt, sekä tarvittaessa muille laitoksille, jotka ovat erityisen alttiita rahanpesulle, estääkseen ja havaitakseen kaikenlaista rahanpesua, ja näissä järjestelyissä on painotettava vaatimuksia asiakkaan ja tarvittaessa edunsaajan tunnistamisesta, tietojen tallentamisesta sekä epäilyttävien maksutapahtumien ilmoittamisesta,

(b) varmistavat tämän yleissopimuksen 46 artiklan soveltamista rajoittamatta, että rahanpesun torjuntaan erikoistuneet hallinto-, sääntely- ja lainvalvontaviranomaiset sekä muut viranomaiset (mukaan lukien oikeusviranomaiset, kun se on tarpeen kansallisen lainsäädännön mukaan) pystyvät toimimaan yhteistyössä ja vaihtamaan tietoja kansallisella ja kansainvälisellä tasolla kansallisessa lainsäädännössä määrättyjen ehtojen mukaisesti, ja harkitsevat tätä tarkoitusta varten rahanpesun selvityskeskusten perustamista toimimaan kansallisena keskuksena mahdollista rahanpesua koskevien tietojen keräämisessä, analysoinnissa ja jakamisessa.

2. Sopimusvaltiot harkitsevat toteutettavissa olevia toimenpiteitä havaitakseen ja tarkkaillakseen käteisen rahan ja soveltuvien jälkimarkkinakelpoisten instrumenttien liikkeitä rajojensa yli, noudattaen varmuustoimenpiteitä tietojen asianmukaisen käytön varmistamiseksi sekä haittaamatta millään tavalla laillisen pääoman liikkeitä. Näihin toimenpiteisiin voi kuulua yksittäisille henkilöille ja yrityksille asetettava vaatimus ilmoittaa käteisen rahan ja soveltuvien jälkimarkkinakelpoisten instrumenttien huomattavien määrien siirtämisestä rajojen yli.

3. Sopimusvaltiot harkitsevat tarkoitustenmukaisia ja toteutettavissa olevia toimenpiteitä, joilla vaaditaan rahoituslaitoksia, mukaan lukien rahan liikkeeseenlaskijat,

(a) sisällyttämään sähköisen varojen siirron lomakkeisiin ja näihin liittyviin viesteihin tarkat ja tarkoituksenmukaiset tiedot lähettäjistä,

(b) säilyttämään nämä tiedot koko maksuketjun ajan, ja

(c) tutkimaan erityisen tarkasti sellaiset varojen siirrot, jotka eivät sisällä täydellisiä tietoja lähettäjistä.

4. Sopimusvaltioita kehoitetaan käyttämään ohjeenaan alueellisten, alueiden välisten ja monenvälisten järjestöjen laatimia rahanpesun vastaisia aloitteita perustaessaan tämän artiklan mukaisia kansallisia sääntely- ja valvontajärjestelyjä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän yleissopimuksen muiden artiklojen soveltamista.

5. Sopimusvaltiot pyrkivät kehittämään ja edistämään oikeus- ja lainvalvontaviranomaisten sekä rahoitusta sääntelevien viranomaisten maailmanlaajuisista, alueellista, alueiden sisäistä ja kahdenvälisestä yhteistyöstä rahanpesun vastustamiseksi.

III luku

Rangaistavaksi säätäminen ja lainvalvonta

15 artikla

Kansallisten virkamiesten lahjonta

Sopimusvaltiot toteuttavat tarvittavat lainsäädännölliset ja muut toimenpiteet säätääkseen rangaistaviksi seuraavat tahalliset teot:

(a) oikeudettoman edun lupaaminen, tarjoaminen tai antaminen suoraan tai välillisesti virkamiehelle häntä itseään tai toista henkilöä tai yhteisöä varten, jotta kyseinen virkamies toimisi tai pidättäytyisi toimimasta tietyllä tavalla virkatehtäviään hoitaessaan,

(b) oikeudettoman edun pyytäminen tai vastaanottaminen suoraan tai välillisesti virkamiehen toimesta häntä itseään tai toista henkilöä tai yhteisöä varten, jotta kyseinen virkamies toimisi tai pidättäytyisi toimimasta tietyllä tavalla virkatehtäviään hoitaessaan.

16 artikla

Ulkomaisten virkamiesten ja julkisten kansainvälisten järjestöjen toimihenkilöiden lahjonta

1. Sopimusvaltiot toteuttavat tarvittavat lainsäädännölliset ja muut toimenpiteet säätääkseen rangaistavaksi tahallisen oikeudettoman edun lupaamisen, tarjoamisen tai antamisen suoraan tai välillisesti ulkomaiselle virkamiehelle tai julkisen kansainvälisen järjestön toimihenkilölle häntä itseään tai toista henkilöä tai yhteisöä varten, jotta kyseinen virkamies tai toimihenkilö toimisi tai pidättäytyisi toimimasta tietyllä tavalla virkatehtäviään hoitaessaan, kauppojen tai muun oikeudettoman edun saamiseksi tai säilyttämiseksi kansainvälisessä liiketoiminnassa.

2. Sopimusvaltiot harkitsevat tarvittavien lainsäädännöllisten ja muiden toimenpiteiden toteuttamista säätääkseen rangaistavaksi tahallisen oikeudettoman edun pyytämisen tai vastaanottamisen suoraan tai välillisesti ulkomaisen virkamiehen tai julkisen kansainvälisen järjestön toimihenkilön toimesta häntä itseään tai toista henkilöä tai yhteisöä varten, jotta kyseinen virkamies tai toimihenkilö toimisi tai pidättäytyisi toimimasta tietyllä tavalla virkatehtäviään hoitaessaan.

17 artikla

Omaisuuksien kavaltaminen, oikeudeton käyttöönotto tai muu väärinkäyttö virkamiehen toimesta

Sopimusvaltiot toteuttavat tarvittavat lainsäädännölliset ja muut toimenpiteet säätääkseen rangaistavaksi virkamiehen haltuun hänen asemansa perusteella uskottujen omaisuuden, julkisten tai yksityisten varojen tai arvopaperien tai muun arvokkaan tahallisen kavaltamisen, oikeudettoman käyttöönoton tai muun väärinkäytön virkamiehen toimesta omaksi edukseen tai toisen henkilön tai yhteisön eduksi.

18 artikla
Vaikutusvallan kauppa

Sopimusvaltiot harkitsevat tarvittavien lainsäädännöllisten ja muiden toimenpiteiden toteuttamista säätääkseen rangaistaviksi seuraavat tahalliset teot:

- (a) oikeudettoman edun lupaaminen, tarjoaminen tai antaminen suoraan tai välillisesti virkamiehelle tai muulle henkilölle, jotta kyseinen virkamies tai henkilö käyttäisi väärin tosiasiallista tai oletettua vaikutusvaltaansa tarkoituksena saada kyseisen sopimusvaltion hallinnolta tai viranomaiselta oikeudetonta etua teon alkuunpanijalle tai muulle henkilölle,
- (b) oikeudettoman edun pyytäminen tai vastaanottaminen suoraan tai välillisesti virkamiehen tai muun henkilön toimesta häntä itseään tai toista henkilöä varten, jotta kyseinen virkamies tai henkilö käyttäisi väärin tosiasiallista tai oletettua vaikutusvaltaansa tarkoituksena saada kyseisen sopimusvaltion hallinnolta tai viranomaiselta oikeudetonta etua.

19 artikla
Tehtävien väärinkäyttö

Sopimusvaltiot harkitsevat tarvittavien lainsäädännöllisten ja muiden toimenpiteiden toteuttamista säätääkseen rangaistavaksi tahallisen tehtävien tai aseman väärinkäytön eli lainvastaisen teon tai laiminlyönnin, johon virkamies syyllistyy tehtäviään hoitaessaan saadakseen oikeudetonta etua itselleen tai muulle henkilölle tai yhteisölle.

20 artikla
Laiton vaurastuminen

Jollei sopimusvaltioiden perustuslaista ja niiden oikeusjärjestelmien peruseriaatteista muuta johdu, sopimusvaltiot harkitsevat tarvittavien lainsäädännöllisten ja muiden toimenpiteiden toteuttamista säätääkseen rangaistavaksi tahallisen laittoman vaurastumisen eli virkamiehen varallisuuden merkittävän lisääntymisen, jota hän ei pysty kohtuullisesti selittämään, suhteessa hänen laillisiin tuloihinsa.

21 artikla
Lahjonta yksityisellä sektorilla

Sopimusvaltiot harkitsevat tarvittavien lainsäädännöllisten ja muiden toimenpiteiden toteuttamista säätääkseen rangaistaviksi seuraavat tahalliset teot talouteen, rahoitukseen tai kauppaan liittyvässä toiminnassa:

(a) oikeudettoman edun lupaaminen, tarjoaminen tai antaminen suoraan tai välillisesti yksityisen sektorin yhteisössä missä tahansa ominaisuudessa työtä johtavalle tai työskentelevälle henkilölle tätä itseään tai toista henkilöä varten, jotta hän velvollisuuksiensa vastaisesti toimisi tai pidättäytyisi toimimasta tietyllä tavalla,

(b) oikeudettoman edun pyytäminen tai vastaanottaminen suoraan tai välillisesti yksityisen sektorin yhteisössä missä tahansa ominaisuudessa työtä johtavan tai työskentelevän henkilön toimesta tätä itseään tai toista henkilöä varten, jotta hän velvollisuuksiensa vastaisesti toimisi tai pidättäytyisi toimimasta tietyllä tavalla.

22 artikla

Omaisuuksien kavaltaminen yksityisellä sektorilla

Sopimusvaltiot harkitsevat tarvittavien lainsäädännöllisten ja muiden toimenpiteiden toteuttamista säätääkseen rangaistavaksi talouteen, rahoitukseen tai kauppaan liittyvässä toiminnassa tahallisesti tehdyn teon, jossa yksityisen sektorin yhteisössä missä tahansa ominaisuudessa työtä johtava tai työskentelevä henkilö tahallisesti kavaltaa hänen haltuunsa hänen asemansa perusteella uskottuja omaisuutta, yksityisiä varoja tai arvopapereita tai muuta arvokasta.

23 artikla

Rikoksen tuottaman hyödyn peseminen

1. Sopimusvaltiot toteuttavat kansallisen lainsäädäntönsä peruseriaatteiden mukaisesti tarvittavat lainsäädännölliset ja muut toimenpiteet säätääkseen rangaistaviksi seuraavat tahalliset teot:

(a) (i) omaisuuden muuntaminen tai luovuttaminen tietoisena siitä, että omaisuus on rikoksen tuottamaa hyötyä, tarkoituksena salata tai peittää omaisuuden laitton alkuperä tai auttaa esirikokseen osallistunutta henkilöä välttämään toimintansa oikeudelliset seuraamukset,

(ii) omaisuuden tosiasiallisen luonteen, alkuperän, sijainnin, hallinnan siirron, siirtämisen tai omistuksen tai omaisuuteen liittyvien oikeuksien salaaminen tai peittäminen tietoisena siitä, että omaisuus on rikoksen tuottamaa hyötyä,

(b) kyseisen sopimusvaltion oikeusjärjestelmän peruskäsitteet huomioon ottaen

(i) omaisuuden hankinta, hallussapito tai käyttö tietoisena omaisuutta vastaanotettaessa siitä, että se on rikoksen tuottamaa hyötyä,

(ii) osallisuus tämän artiklan mukaisesti rangaistavaksi säädettyyn rikokseen tai tällaista rikosta koskeva kumppanuus tai salahanke, yritys ja avunanto, yllytys, edistäminen ja neuvominen.

2. Tämän artiklan 1 kappaaleen täytäntöönpanemiseksi tai soveltamiseksi

(a) sopimusvaltiot pyrkivät soveltamaan tämän artiklan 1 kappaletta mahdollisimman monentyppisiin esirikoksiin,

(b) sopimusvaltiot sisällyttävät esirikoksiin kattavasti vähintään tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädetty rikokset,

(c) sovellettaessa b kohtaa katsotaan esirikoksiksi sekä kyseisen sopimusvaltion tuomiovaltaan kuuluvilla alueilla että niiden ulkopuolella tehdyt rikokset. Sopimusvaltion tuomiovaltaan kuuluvien alueiden ulkopuolella tehdyt rikokset katsotaan kuitenkin esirikoksiksi ainoastaan silloin, kun kyseinen teko katsotaan rikokseksi tekovaltion kansallisen lainsäädännön mukaan ja katsottaisiin rikokseksi tätä artiklaa täytäntöönpanevan tai soveltavan sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti, jos teko olisi tehty siellä,

(d) sopimusvaltiot toimittavat Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille jäljennökset tai kuvaukset niistä säädöksistään, joilla tämä artikla pannaan täytäntöön, sekä mahdollisista myöhemmistä muutoksista näihin säädöksiin,

(e) jos sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön peruseriaatteet sitä edellyttävät, voidaan säätää, että tämän artiklan 1 kappaleen rikoksia koskevia määräyksiä ei sovelleta esirikoksen tekijöihin.

24 artikla *Salaaminen*

Tämän yleissopimuksen 23 artiklan soveltamista rajoittamatta sopimusvaltiot harkitsevat tarvittavien lainsäädännöllisten ja muiden toimenpiteiden toteuttamista säätääkseen rangaistavaksi tahallisen omaisuuden salaamisen tai jatkettun pidättämisen jonkin tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädetyn rikoksen jälkeen, mutta tällaiseen rikokseen osallistumatta, kun tekoon osallistuva henkilö tietää, että tämä omaisuus on saatu tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädetyllä rikoksella.

25 artikla *Oikeudenkäytön haikkaaminen*

Sopimusvaltiot toteuttavat tarvittavat lainsäädännölliset ja muut toimenpiteet säätääkseen rangaistaviksi seuraavat tahalliset teot:

(a) fyysinen väkivalta, uhkailu tai pelottelu tai oikeudettoman edun lupaaminen, tarjoaminen tai antaminen perättömän lausuman aikaansaamiseksi tai todisteluun tai todistusaineiston esittämiseen puuttumiseksi oikeudenkäynnissä, joka liittyy tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyihin rikoksiin,

(b) fyysinen väkivalta, uhkailu tai pelottelu oikeuslaitoksen virkamiehen tai lainvalvonnasta vastaavan virkamiehen virkatehtävien hoitoon puuttumiseksi tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten yhteydessä. Tämän kohdan määräykset eivät rajoita sopimusvaltioiden oikeutta lainsäädäntöön, jolla suojellaan muita virkamiesryhmiä.

26 artikla *Oikeushenkilöiden vastuu*

1. Sopimusvaltiot toteuttavat tarvittavat oikeuseriaatteidensa mukaiset toimenpiteet säätääkseen oikeushenkilöille vastuun osallisuudesta tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyihin rikoksiin.

2. Jollei sopimusvaltion oikeusperiaatteista muuta johdu, oikeushenkilöiden vastuu voi olla rikos-, siviili- tai hallinto-oikeudellista.
3. Oikeushenkilöiden vastuu ei rajoita rikoksiin syyllistyneiden luonnollisten henkilöiden rikosoikeudellista vastuuta.
4. Sopimusvaltiot varmistavat erityisesti, että tämän artiklan mukaisesti vastuuseen asetettaviin oikeushenkilöihin kohdistetaan tehokkaat, oikeasuhteiset ja varoittavat rikosoikeudelliset tai muut seuraamukset, mukaan lukien rahalliset seuraamukset.

27 artikla
Osallisuus ja yritys

1. Sopimusvaltiot toteuttavat tarvittavat lainsäädännölliset ja muut toimenpiteet säätääkseen kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti rangaistavaksi osallisuuden tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädettyyn rikokseen missä tahansa ominaisuudessa, kuten rikoskumppanina, avustajana tai yllyttäjänä.
2. Sopimusvaltiot voivat toteuttaa tarvittavat lainsäädännölliset ja muut toimenpiteet säätääkseen kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti rangaistavaksi yrityksen tehdä tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädetty rikos.
3. Sopimusvaltiot voivat toteuttaa tarvittavat lainsäädännölliset ja muut toimenpiteet säätääkseen kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti rangaistavaksi tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädetyn rikoksen valmistelun.

28 artikla
Tietoisuus, tahallisuus ja tarkoitus rikoksen tunnusmerkkeinä

Tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädetyn rikoksen tunnusmerkistöön kuuluva tietoisuus, tahallisuus tai tarkoitus voidaan päätellä objektiivisista tosiseikoista.

29 artikla
Vanhentumis aika

Sopimusvaltiot säätävät tarvittaessa kansallisessa lainsäädännössään pitkän vanhentumisajan tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten oikeuskäsittelyn aloittamiselle sekä säätävät tarvittaessa vanhentumisajan pidentämisestä tai vanhentumisen keskeyttämisestä siinä tapauksessa, että rikoksesta epäilty on vältellyt oikeutta.

30 artikla
Syytetoimet, tuomitseminen ja seuraamukset

1. Sopimusvaltiot kohdistavat tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädettyyn rikokseen seuraamukset, joissa otetaan huomioon rikoksen vakavuus.

2. Sopimusvaltiot toteuttavat tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen oikeusjärjestelmänsä ja perustuslakinsa periaatteiden mukaisesti, että toisaalta niiden virkamiehille näiden tehtävien hoitamista varten myönnetyt vapaudet tai toimivaltaan liittyvät erioikeudet ja toisaalta mahdollisuus tarvittaessa tehokkaasti tutkia, saattaa syytteeseen ja tuomita tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjä rikoksia ovat asianmukaisesti tasapainossa keskenään tai että tämä tasapaino säilyy.
3. Sopimusvaltiot pyrkivät varmistamaan, että kaikkea sen kansallisen lainsäädännön mukaista oikeudellista harkintavaltaa, joka koskee syytteen nostamista tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyistä rikoksista, käytetään näihin rikoksiin liittyvien lainvalvontatoimenpiteiden tehokkuuden enimmäistämiseksi ja ottaen asianmukaisesti huomioon tarpeen estää tällaisten rikosten tekeminen.
4. Tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten osalta sopimusvaltiot toteuttavat tarvittavat toimenpiteet kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti, ja ottaen asianmukaisesti huomioon puolustuksen oikeudet, pyrkivät varmistamaan, että ehdoissa, jotka liittyvät päätöksiin vapauttaa henkilö odottamaan oikeuskäsittelyä tai valituksen käsittelyä, otetaan huomioon tarve varmistaa syytetyn läsnäolo myöhemmässä rikosoikeudenkäynnissä.
5. Harkitessaan mahdollisuutta tällaisista rikoksista tuomittujen henkilöiden ennen aikaiseen tai ehdonalaiseen vapauttamiseen sopimusvaltiot ottavat huomioon kyseisten rikosten vakavuuden.
6. Sopimusvaltiot harkitsevat oikeusjärjestelmän peruseriaatteiden mukaisesti sellaisten menettelyjen käyttöönottoa, joilla asianomainen viranomainen voi tarvittaessa panna viralta tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädetystä rikoksesta syytetyn virkamiehen, keskeyttää tämän viranhoidon tai siirtää tämän muihin tehtäviin, pitäen mielessä syyttömyysolettaman periaatteen kunnioittamisen.
7. Kun se on rikoksen vakavuuden vuoksi perusteltua, sopimusvaltiot harkitsevat oikeusjärjestelmänsä peruseriaatteiden mukaisesti sellaisten menettelyjen käyttöönottoa, joilla estetään tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyistä rikoksista tuomittuja henkilöitä tuomioistuimen päätöksellä tai muin asianmukaisin keinoin niiden kansallisessa lainsäädännössä määrätyn ajan
- (a) hoitamasta virkaa ja
- (b) hoitamasta tointa valtion kokonaan tai osittain omistamassa yrityksessä.
8. Tämän artiklan 1 kappale ei estä toimivaltaisia viranomaisia käyttämästä virkamiehiin kohdistettavia kurinpitovaltuuksia.
9. Tämän yleissopimuksen määräykset eivät vaikuta periaatteeseen, jonka mukaan tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädetty rikokset ja niihin sovellettavat vastuusta vapauttavat seikat tai muut toiminnan lainmukaisuutta määräävät oikeudelliset periaatteet kuvataan kunkin sopimusvaltion kansallisessa lainsäädännössä ja tällaisista rikoksista nostetaan syyte ja tuomitaan rangaistus kyseisen lainsäädännön mukaisesti.
10. Sopimusvaltiot pyrkivät edistämään tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyistä rikoksista tuomittujen henkilöiden uudelleensopeuttamista yhteiskuntaan.

31 artikla

Jäädyttäminen, takavarikko ja menetetyksi tuomitseminen

1. Sopimusvaltiot toteuttavat, niin laajasti kuin se on niiden kansallisen oikeusjärjestelmän mukaan mahdollista, tarvittavat toimenpiteet mahdollistaakseen seuraavassa mainittujen tuomitsemisen menetetyksi:
  - (a) tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten tuottama hyöty tai omaisuus, jonka arvo vastaa tällaisen hyödyn arvoa,
  - (b) omaisuus, laitteet tai muut rikosentekovälineet, joita käytetään tai aiotaan käyttää tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyissä rikoksissa.
2. Sopimusvaltiot toteuttavat tarvittavat toimenpiteet mahdollistaakseen tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettujen erien tunnistamisen, jäljittämisen, jäädyttämisen tai takavarikoinnin lopuksi tapahtuvaa menetetyksi tuomitsemista varten.
3. Sopimusvaltiot toteuttavat kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti tarvittavat lainsäädännölliset ja muut toimenpiteet säännelläkseen toimivaltaisten viranomaisten menettelyä niiden hoitaessa tämän artiklan 1 ja 2 kappaleen soveltamisalaan kuuluvaa jäädytettyä, takavarikoitua tai menetetyksi tuomittua omaisuutta.
4. Jos tällainen rikoksen tuottama hyöty on kokonaan tai osittain muunnettu tai vaihdettu muuksi omaisuudeksi, tässä artiklassa tarkoitettut toimenpiteet koskevat rikoksen tuottaman hyödyn sijasta tätä omaisuutta.
5. Jos tällainen rikoksen tuottama hyöty on sekoitettu laillisista lähteistä saatuun omaisuuteen, tämä omaisuus tuomitaan menetetyksi siltä osin kuin se vastaa siihen sekoitetun rikoksen tuottaman hyödyn arvoa, sanotun rajoittamatta jäädyttämiseen tai takavarikointiin liittyviä valtuuksia.
6. Tässä artiklassa tarkoitettuja toimenpiteitä sovelletaan samalla tavoin ja samassa määrin kuin rikoksen tuottamaan hyötyyn myös tuloihin tai muihin etuihin, jotka on saatu tällaisesta rikoksen tuottamasta hyödystä, omaisuudesta, joksi tällainen rikoksen tuottama hyöty on muunnettu tai vaihdettu, tai omaisuudesta, johon tällainen rikoksen tuottama hyöty on sekoitettu.
7. Tämän artiklan ja 55 artiklan soveltamista varten sopimusvaltiot antavat tuomioistuimilleen tai muille toimivaltaisille viranomaisilleen valtuudet määrätä, että pankki- tai rahoitustietojen tai liiketoimintaa koskevien tietojen on oltava käytettävissä tai että ne takavarikoidaan. Sopimusvaltio ei saa kieltäytyä noudattamasta tämän kappaleen määräyksiä pankkisalaisuuden perusteella.
8. Sopimusvaltiot voivat harkita mahdollisuutta vaatia, että rikosentekijä todistaa väitetyn rikoksen tuottaman hyödyn tai muun menetetyksi tuomittavan omaisuuden laillisen alkuperän, siltä osin kuin tällainen vaatimus on niiden kansallisen lainsäädännön peruseriaatteiden sekä oikeudenkäyntien ja asian muun käsittelyn luonteen mukainen.
9. Tämän artiklan määräysten ei katsota rajoittavan vilpittömässä mielessä toimivien kolmansien osapuolten oikeuksia.
10. Tämän artiklan määräykset eivät vaikuta periaatteeseen, jonka mukaan siinä tarkoitettut toimenpiteet määritellään ja pannaan täytäntöön sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja siinä säädettyin edellytyksin.

Todistajien, asiantuntijoiden ja uhrien suojele

1. Sopimusvaltiot toteuttavat tarvittavat toimenpiteet kansallisen oikeusjärjestelmänsä ja voimavarojensa mukaisesti antaakseen tehokasta suojeleu mahdolliselta kostoilta tai pelottelulta todistajille ja asiantuntijoille, jotka todistavat tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyistä rikoksista, ja tarvittaessa heidän sukulaisilleen ja muille läheisille henkilöilleen.

2. Tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettuina toimenpiteinä voidaan, rajoittamatta vastaajan oikeuksia, mukaan lukien oikeus oikeussuojaan, muun muassa

(a) ottaa käyttöön tällaisten henkilöiden fyysisen suojeleu menettelyjä, kuten tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan heidän sijoittamisensa toiseen paikkaan sekä tarvittaessa sen mahdollistaminen, että heidän henkilöllisyyttään ja olinpaikkaansa koskevia tietoja ei paljasteta tai niiden paljastamista rajoitetaan,

(b) määrätä sellaisia todistelu koskevia sääntöjä, jotka mahdollistavat todistajille ja asiantuntijoille todistajanlausunnon antamisen heidän turvallisuutensa varmistavalla tavalla, kuten sääntö, että todistajanlausunnon saa antaa viestintätekniikan, esimerkiksi videoiden tai muiden asianmukaisten keinojen, avulla.

3. Sopimusvaltiot harkitsevat sopimusten tai järjestelyjen tekemistä toisten valtioiden kanssa tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettujen henkilöiden sijoittamiseksi toiseen paikkaan.

4. Tämän artiklan määräykset koskevat myös rikoksen uhreja, kun he toimivat todistajina.

5. Jollei sopimusvaltioiden kansallisessa lainsäädännössä toisin säädetä, sopimusvaltiot mahdollistavat rikoksen uhrien näkemysten ja huolien esittämisen ja käsittelyn rikosentekijöitä vastaan käytävän rikosoikeudenkäynnin asianmukaisissa vaiheissa tavalla, joka ei rajoita puolustuksen oikeuksia.

33 artikla

Ilmoituksen tekijöiden suojele

Sopimusvaltiot harkitsevat kansalliseen oikeusjärjestelmäänsä sisällytettäväksi tarvittavia toimenpiteitä, joilla suojeleaan epäoikeutetulta kohtelulta henkilöä, joka ilmoittaa vilpittömässä mielessä ja perustellusti toimivaltaisille viranomaisille tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjä rikoksia koskevista seikoista.

34 artikla

Korruption seuraukset

Sopimusvaltiot toteuttavat kansallisen lainsäädäntönsä peruseriaatteiden mukaisesti toimenpiteet korruption seurausten käsittelemiseksi, ottaen asianmukaisesti huomioon kolmansien osapuolten vilpittömässä mielessä hankitut oikeudet. Tässä yhteydessä sopimusvaltiot voivat katsoa korruption merkitykselliseksi tekijäksi oikeudenkäynnissä, jolla pyritään sopimuksen kumoamiseen tai peruuttamiseen, toimiluvan tai vastaavan asiakirjan peruuttamiseen tai muihin oikaisutoimiin.

35 artikla

Vahingonkorvaus

Sopimusvaltiot toteuttavat kansallisen lainsäädäntönsä periaatteiden mukaisesti tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että yhteisöillä tai henkilöillä, jotka ovat kärsineet vahinkoa korruption johdosta, on oikeus vahingonkorvausta saadakseen panna vireille oikeudenkäynti niitä vastaan, jotka ovat vastuussa tästä vahingosta.

36 artikla

Erityisviranomaiset

Sopimusvaltiot varmistavat oikeusjärjestelmänsä peruseriaatteiden mukaisesti sellaisen yhden tai useamman laitoksen tai sellaisten henkilöiden olemassaolon, jotka ovat erikoistuneet vastustamaan korruptiota lainvalvonnan keinoin. Tälle yhdelle tai useammalle laitokselle tai näille henkilöille on annettava sopimusvaltion oikeusjärjestelmän peruseriaatteiden mukaisesti tarvittava riippumattomuus, jotta ne voivat hoitaa tehtävänsä tehokkaasti ja ilman asiantonta ulkopuolista vaikuttamista. Näillä henkilöillä tai tämän yhden tai useamman laitoksen henkilöstöllä on oltava asianmukainen koulutus ja voimavarat tehtäviensä hoitamista varten.

37 artikla

Yhteistyö lainvalvontaviranomaisten kanssa

1. Sopimusvaltiot toteuttavat tarvittavat toimenpiteet kannustaakseen tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädettyyn rikokseen osallistuvia tai osallistuneita henkilöitä antamaan tietoja, jotka ovat hyödyksi toimivaltaisille viranomaisille tutkinnan ja todistelun kannalta, sekä antamaan toimivaltaisille viranomaisille tosiasiallista erityisapua, joka voi auttaa riistämään rikosentekijöiltä rikoksen tuottaman hyödyn ja hankkimaan takaisin tällaista hyötyä.
2. Sopimusvaltiot harkitsevat soveltuviin tapauksiin mahdollisuutta lieventää rangaistusta sellaisen syytetyn osalta, joka tekee huomattavasti yhteistyötä tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädetyn rikoksen tutkinnassa tai syytetoimissa.
3. Sopimusvaltiot harkitsevat kansallisen lainsäädäntönsä peruseriaatteiden mukaisesti mahdollisuutta luopua syytteistä sellaisen henkilön osalta, joka tekee huomattavasti yhteistyötä tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädetyn rikoksen tutkinnassa tai syytetoimissa.
4. Kyseisiä henkilöitä suojellaan soveltuvin osin tämän yleissopimuksen 32 artiklan mukaisesti.
5. Kun yhdessä sopimusvaltiossa oleskeleva tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettu henkilö voi tehdä huomattavasti yhteistyötä toisen sopimusvaltion toimivaltaisten viranomaisten kanssa, nämä sopimusvaltiot voivat harkita kansallisen lainsäädäntönsä mukaisia keskinäisiä sopimuksia tai järjestelyjä, joiden mukaan jälkimmäinen sopimusvaltio voi antaa tämän artiklan 2 ja 3 kappaleen mukaisen kohtelun.

38 artikla

Kansallisten viranomaisten välinen yhteistyö

Sopimusvaltiot toteuttavat tarvittavat toimenpiteet kannustaakseen kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti yhteistyötä toisaalta julkisten viranomaistensa ja virkamiestensä ja toisaalta rikostutkinta- ja syyttäjäviranomaistensa kesken. Tämä yhteistyö voi sisältää

(a) ilmoituksen tekemisen rikostutkinta- ja syyttäjäviranomaisille niiden omasta aloitteesta, kun on perusteltua syytä uskoa, että on tehty tämän yleissopimuksen 15, 21 ja 23 artiklan mukaisesti rangaistavaksi säädetty rikos, tai

(b) kaikkien tarvittavien tietojen antaminen pyydettyä rikostutkinta- ja syyttäjäviranomaisille.

39 artikla

Kansallisten viranomaisten ja yksityisen sektorin välinen yhteistyö

1. Sopimusvaltiot toteuttavat tarvittavat toimenpiteet kannustaakseen kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti yhteistyötä kansallisten rikostutkinta- ja syyttäjäviranomaisten ja yksityisen sektorin yhteisöjen, erityisesti rahoituslaitosten, välillä asioissa, jotka koskevat tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten tekemistä.

2. Sopimusvaltiot harkitsevat kansalaistensa ja muiden alueellaan vakituisesti asuvien henkilöiden kannustamista ilmoittamaan kansallisille rikostutkinta- ja syyttäjäviranomaisille tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten tekemisestä.

40 artikla

Pankkisalaisuus

Sopimusvaltiot varmistavat, että tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten kansallisen rikostutkinnan yhteydessä niiden kansallisissa oikeusjärjestelmissä on käytettävissä asianmukaiset järjestelmät sellaisten esteiden poistamiseksi, joita voi syntyä sovellettaessa pankkisalaisuuslainsäädäntöä.

41 artikla

Aiempi rikollisuus

Sopimusvaltiot voivat toteuttaa tarvittavat lainsäädännölliset tai muut toimenpiteet, jotta rikoksesta epäillylle mahdollisesti aiemmin toisessa valtiossa annettu tuomio tulee otetuksi huomioon asianmukaisiksi katsotuin ehdoin ja tarkoituksin, jotta tätä tietoa voidaan käyttää tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädettyyn rikokseen liittyvässä rikosoikeudenkäynnissä.

42 artikla

Tuomiovalta

1. Sopimusvaltiot toteuttavat tarvittavat toimenpiteet ulottaakseen tuomiovaltansa tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyihin rikoksiin, kun

(a) rikos on tehty kyseisen sopimusvaltion alueella, tai

(b) rikos on tehty aluksessa, joka käyttää kyseisen sopimusvaltion lippua, tai ilma-aluksessa, joka on rekisteröity kyseisen sopimusvaltion lainsäädännön mukaisesti rikoksen tekohetkellä.

2. Jollei tämän yleissopimuksen 4 artiklassa toisin määrätä, sopimusvaltio voi myös ulottaa tuomiovaltansa tällaisiin rikoksiin, jos

(a) rikos on tehty kyseisen sopimusvaltion kansalaista vastaan, tai

(b) rikoksen on tehnyt kyseisen sopimusvaltion kansalainen tai sen alueella vakituisesti asuva kansalaisuudeton henkilö, tai

(c) rikos on säädetty rangaistavaksi tämän yleissopimuksen 23 artiklan 1 kappaleen b kohdan ii alakohdan mukaisesti ja se on tehty kyseisen sopimusvaltion alueen ulkopuolella tarkoituksena tehdä sen alueella rikos, joka on säädetty rangaistavaksi tämän yleissopimuksen 23 artiklan 1 kappaleen a kohdan i tai ii alakohdan tai b kohdan i alakohdan mukaisesti, tai

(d) rikos on tehty tätä sopimusvaltiota vastaan.

3. Tämän yleissopimuksen 44 artiklan soveltamista varten sopimusvaltiot toteuttavat tarvittavat toimenpiteet ulottaakseen tuomiovaltansa tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyihin rikoksiin, kun rikoksesta epäilty oleskelee kyseisen sopimusvaltion alueella, eikä tämä sopimusvaltio luovuta epäiltyä yksinomaan sillä perusteella, että tämä on sen kansalainen.

4. Sopimusvaltiot voivat myös toteuttaa tarvittavat toimenpiteet ulottaakseen tuomiovaltansa tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyihin rikoksiin, kun rikoksesta epäilty oleskelee kyseisen sopimusvaltion alueella, eikä tämä sopimusvaltio luovuta epäiltyä.

5. Jos tuomiovaltaansa tämän artiklan 1 tai 2 kappaleen mukaisesti käyttävälle sopimusvaltiolle on ilmoitettu tai se on muutoin saanut tietää, että muut sopimusvaltiot ovat aloittaneet rikostutkinnan, syytetoimet tai oikeudenkäynnin saman teon perusteella, kyseisten sopimusvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset neuvottelevat tarvittaessa keskenään toimiensa yhteensovittamiseksi.

6. Tämä yleissopimus ei estä sopimusvaltiota käyttämästä kansallisen lainsäädäntönsä mukaista rikosoikeudellista toimivaltaa, sanotun kuitenkaan rajoittamatta yleisen kansainvälisen oikeuden määräyksiä.

IV luku

Kansainvälinen yhteistyö

43 artikla

Kansainvälinen yhteistyö

1. Sopimusvaltiot toimivat yhteistyössä rikosasioissa tämän yleissopimuksen 44–50 artiklan mukaisesti. Tarvittaessa sopimusvaltiot harkitsevat kansallisen oikeusjärjestelmänsä mukaisesti toistensa avustamista korruption liittyvien siviili- ja hallinto-oikeudellisten asioiden tutkinnassa ja niitä koskevissa oikeudenkäynneissä.

2. Kun kansainväliseen yhteistyöhön liittyvissä asioissa edellytetään kaksoisrangaistavuutta, sen katsotaan toteutuneen riippumatta siitä, luokitellaanko kyseinen rikos avunpyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion

lainsäädännössä samaan rikosluokkaan tai nimitetäänkö rikosta samoilla termeillä kuin pyynnön esittäneessä sopimusvaltiossa, jos apupyynnössä tarkoitetun rikoksen taustalla oleva menettely on molempien sopimusvaltioiden lainsäädännön mukaan rangaistava teko.

44 artikla
Luovuttaminen

1. Tätä artiklaa sovelletaan tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyihin rikoksiin, joita koskevan luovuttamispyynnön kohteena oleva henkilö oleskelee pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion alueella, edellyttäen, että rikos, jota luovuttamispyyntö koskee, on sekä pyynnön esittäneen että pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön mukaan rangaistava teko.
2. Tämän artiklan 1 kappaleen määräysten estämättä sopimusvaltio, jonka lainsäädäntö sen sallii, voi suostua luovuttamaan henkilön sellaisen tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädetyn rikoksen johdosta, joka ei sen kansallisen lainsäädännön mukaan ole rangaistava teko.
3. Jos luovuttamispyyntö koskee useita erillisiä rikoksia, joista ainakin yhden johdosta rikoksenteijä voidaan luovuttaa tämän artiklan mukaisesti, ja joista joidenkin johdosta rikoksenteijää ei voida luovuttaa vankeusrangaistuksen vuoksi mutta jotka liittyvät tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyihin rikoksiin, pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio voi soveltaa tätä artiklaa myös näihin rikoksiin.
4. Jokainen rikos, johon tätä artiklaa sovelletaan, katsotaan sopimusvaltioiden välisissä luovuttamista koskevissa sopimuksissa rikokseksi, jonka johdosta rikoksenteijä voidaan luovuttaa. Sopimusvaltiot sitoutuvat sisällyttämään nämä rikokset kaikkiin välillään tehtäviin luovuttamista koskeviin sopimuksiin rikoksina, joiden johdosta rikoksenteijä voidaan luovuttaa. Sopimusvaltio, jonka lainsäädäntö sen mahdollistaa, jos se käyttää tätä yleissopimusta luovuttamisen perusteena, ei saa katsoa mitään tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädettyä rikosta poliittiseksi rikokseksi.
5. Jos sopimusvaltio, joka asettaa luovuttamisen ehdoksi sopimuksen olemassaolon, saa luovuttamispyynnön toiselta sopimusvaltiolta, jonka kanssa sillä ei ole luovuttamista koskevaa sopimusta, se voi pitää tätä yleissopimusta luovuttamisen oikeusperustana kaikkien niiden rikosten osalta, joihin tätä artiklaa sovelletaan.
6. Sopimusvaltio, joka asettaa luovuttamisen ehdoksi sopimuksen olemassaolon,
  - (a) ilmoittaa tätä yleissopimusta koskevan ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa tallettaessaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille, pitääkö se tätä yleissopimusta oikeusperustana luovuttamista koskevalle yhteistyölle muiden tämän yleissopimuksen sopimusvaltioiden kanssa, ja
  - (b) jos sopimusvaltio ei pidä tätä yleissopimusta luovuttamista koskevan yhteistyön oikeusperustana, se pyrkii tarvittaessa tekemään luovuttamista koskevia sopimuksia muiden tämän yleissopimuksen sopimusvaltioiden kanssa tämän artiklan täytäntöönpanemiseksi.
7. Sopimusvaltiot, jotka eivät aseta luovuttamisen ehdoksi sopimuksen olemassaoloa, tunnustavat keskenään tämän artiklan soveltamisalaan kuuluvat rikokset sellaisiksi rikoksiksi, joiden johdosta rikoksenteijä voidaan luovuttaa.
8. Luovuttamiseen sovelletaan pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion kansallisessa lainsäädännössä tai sovellettavissa luovuttamista koskevissa sopimuksissa määrättyjä ehtoja, mukaan lukien muun muassa

luovuttamisen edellytyksenä oleva vähimmäisrangaistus sekä ne syyt, joiden perusteella pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio voi kieltäytyä luovuttamisesta.

9. Jollei sopimusvaltioiden kansallisessa lainsäädännössä toisin määrätä, ne pyrkivät nopeuttamaan luovuttamismenettelyjä ja yksinkertaistamaan niihin liittyviä todistusaineistoa koskevia vaatimuksia kaikkien tämän artiklan soveltamisalaan kuuluvien rikosten osalta.

10. Jollei pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion kansallisessa lainsäädännössä ja luovuttamista koskevissa sopimuksissa toisin määrätä, tämä sopimusvaltio voi pyynnön esittäneen sopimusvaltion pyynnöstä ja vakuututtuaan siitä, että olosuhteet tätä kiireellisesti edellyttävät, ottaa säilöön alueellaan oleskelevan henkilön, jonka luovuttamista pyydetään, tai toteuttaa muut tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen tämän henkilön läsnäolon luovuttamismenettelyssä.

11. Jos sopimusvaltio, jonka alueella rikoksesta epäilty tavataan, ei luovuta häntä tämän artiklan soveltamisalaan kuuluvan rikoksen johdosta pelkästään sillä perusteella, että hän on kyseisen valtion kansalainen, tämän sopimusvaltion on luovuttamista pyytäneen sopimusvaltion pyynnöstä ilman aiheutonta viivytystä saatettava asia toimivaltaisten viranomaistensa käsiteltäväksi syytetoimia varten. Nämä viranomaiset tekevät päätöksensä ja käsittelevät asian samalla tavoin kuin muun vakavan rikoksen osalta kyseisen sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön mukaan. Kyseiset sopimusvaltiot toimivat yhteistyössä erityisesti oikeudenkäyntimenettelyyn ja todistusaineistoon liittyvissä kysymyksissä varmistaakseen syytetoimien tehokkuuden.

12. Jos sopimusvaltio saa kansallisen lainsäädäntönsä mukaan luovuttaa kansalaisensa ainoastaan sillä ehdolla, että kyseinen henkilö palautetaan tähän sopimusvaltioon kärsimään rangaistusta, joka hänelle määrätään sen oikeudenkäynnin seurauksena, jota varten kyseisen henkilön luovuttamista on pyydetty, ja kyseinen sopimusvaltio ja henkilön luovuttamista pyytänyt sopimusvaltio sopivat tästä mahdollisuudesta sekä muista mahdollisesti tarpeellisiksi katsomistaan ehdoista, tällainen ehdollinen luovuttaminen riittää täyttämään tämän artiklan 11 kappaleen mukaisen velvoitteen.

13. Jos tuomion täytäntöönpanemista varten pyydetystä luovuttamisesta kieltäydytään sillä perusteella, että luovutettavaksi pyydetty henkilö on pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion kansalainen, pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion on pyynnön esittäneen sopimusvaltion hakemuksesta, kansallisen lainsäädäntönsä tämän salliessa ja kyseisen lainsäädännön vaatimusten mukaisesti, harkittava pyynnön esittäneen sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti määrätyn rangaistuksen tai sen jäljellä olevan osan täytäntöönpanemista.

14. Kun henkilö on oikeudenkäynnin kohteena jonkin tämän artiklan soveltamisalaan kuuluvan rikoksen yhteydessä, hänelle on taattava oikeudenmukainen kohtelu oikeudenkäynnin kaikissa vaiheissa, mukaan lukien kaikki ne oikeudet ja takeet, jotka on säädetty sen sopimusvaltion kansallisessa lainsäädännössä, jonka alueella kyseinen henkilö oleskelee.

15. Tämän yleissopimuksen määräysten ei tulkita asettavan luovuttamisvelvollisuutta, jos pyynnön vastaanottaneella sopimusvaltiolla on painavat perusteet uskoa, että pyyntö on esitetty henkilön asettamiseksi syytteeseen tai rankaisemiseksi hänen sukupuolensa, rotunsa, uskontonsa, kansallisuutensa, etnisen alkuperänsä tai poliittisten mielipiteidensä perusteella, tai että pyynnön noudattaminen haittaisi tämän henkilön asemaa jostakin näistä syistä.

16. Sopimusvaltiot eivät voi evätä luovuttamispyyntöä pelkästään sillä perusteella, että rikokseen katsotaan liittyvän myös julkista taloutta koskevia seikkoja.

17. Ennen kuin luovuttamispyynnön vastaanottanut sopimusvaltio kieltäytyy luovuttamisesta, se neuvottelee tarvittaessa pyynnön esittäneen sopimusvaltion kanssa antaakseen sille riittävän tilaisuuden esittää mielipiteensä ja antaa esittämiään väitteitä tukevia tietoja.

18. Sopimusvaltiot pyrkivät tekemään kahden- ja monenvälisiä sopimuksia tai järjestelyjä luovuttamisten toteuttamiseksi tai tehostamiseksi.

45 artikla
Tuomittujen siirtäminen

Sopimusvaltiot voivat harkita liittymistä kahden- tai monenvälisiin sopimuksiin tai järjestelyihin, jotka koskevat sellaisten henkilöiden siirtämistä alueelleen, jotka on tuomittu vankeusrangaistukseen tai muuhun vapaudenmenetykseen tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädetyistä rikoksista, jotta nämä henkilöt voivat suorittaa rangaistuksensa loppuun tällä alueella.

46 artikla
Keskinäinen oikeusapu

1. Sopimusvaltiot antavat toisilleen mahdollisimman laajaa keskinäistä oikeusapua tutkinnassa, syytetoimissa ja oikeudenkäynneissä, jotka liittyvät tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluviin rikoksiin.

2. Keskinäistä oikeusapua annetaan mahdollisimman laajasti pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion asiaan liittyvien lakien, sopimusten ja järjestelyjen mukaisesti sellaisten tutkinta- ja syytetoimien sekä oikeudenkäyntien osalta, jotka liittyvät rikoksiin, joista oikeushenkilö voidaan asettaa vastuuseen pyynnön esittäneessä sopimusvaltiossa tämän yleissopimuksen 26 artiklan mukaisesti.

3. Tämän artiklan mukaista keskinäistä oikeusapua voidaan pyytää seuraaviin tarkoituksiin:

- (a) todisteiden tai lausuntojen hankkimiseksi henkilöiltä,
- (b) oikeudellisten asiakirjojen tiedoksi antamista varten,
- (c) etsintöjä ja takavarikoiteja sekä jäädyttämistä varten,
- (d) esineiden ja paikkojen tutkimiseksi,
- (e) tietojen, todisteiden sekä asiantuntija-arvioiden hankkimiseksi,
- (f) alkuperäiskappaleiden tai oikeaksi todistettujen jäljennösten hankkimiseksi asiaan liittyvistä asiakirjoista ja tiedostoista, mukaan lukien valtion sekä pankki-, rahoitus- ja liiketoiminnan asiakirjat,
- (g) rikoksen tuottaman hyödyn, omaisuuden, rikosentekovälineiden tai muiden esineiden tunnistamiseksi tai jäljittämiseksi todistelua varten,
- (h) henkilöiden vapaaehtoisen esiintymisen helpottamiseksi pyynnön esittäneessä sopimusvaltiossa,

(i) muun sellaisen avun saamiseksi, joka ei ole pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön vastaista,

(j) rikoksen tuottaman hyödyn tunnistamiseksi, jäädyttämiseksi ja jäljittämiseksi tämän yleissopimuksen V luvun määräysten mukaisesti,

(k) varallisuuden takaisin hankkimiseksi tämän yleissopimuksen V luvun määräysten mukaisesti.

4. Sopimusvaltion toimivaltaiset viranomaiset voivat ilman ennakkopyyntöä toimittaa rikosasioihin liittyviä tietoja toisen sopimusvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, sanotun kuitenkaan rajoittamatta kansallisen lainsäädännön soveltamista, jos ne katsovat, että nämä tiedot voivat auttaa toisen sopimusvaltion viranomaista tutkimusten ja rikosoikeudenkäynnin aloittamisessa tai menestyksellisessä loppuun saattamisessa tai saattavat johtaa siihen, että jälkimmäinen sopimusvaltio esittää tämän yleissopimuksen mukaisen pyynnön.

5. Tietojen toimittaminen tämän artiklan 4 kappaleen mukaisesti ei rajoita tutkimuksia ja rikosoikeudenkäyntiä siinä valtiossa, jonka toimivaltaiset viranomaiset ovat toimittaneet tiedot. Tiedot vastaanottaneet toimivaltaiset viranomaiset noudattavat pyyntöä tietojen pitämisestä luottamuksellisina, myös väliaikaisesti, tai niiden käytölle asetettuja rajoituksia. Tämä ei kuitenkaan estä tiedot vastaanottanutta sopimusvaltiota paljastamasta oikeudenkäynnissään syytetyn syyttömyyden osoittavia tietoja. Tällaisessa tapauksessa tiedot vastaanottanut sopimusvaltio ilmoittaa asiasta tiedot toimittaneelle sopimusvaltiolle ennen tietojen paljastamista ja pyydettyäessä neuvottelee tiedot toimittaneen sopimusvaltion kanssa. Jos ennakolta ilmoittaminen ei poikkeustapauksessa ole mahdollista, tiedot vastaanottanut sopimusvaltio ilmoittaa viipymättä tiedot toimittaneelle sopimusvaltiolle tietojen paljastamisesta.

6. Tämän artiklan määräykset eivät vaikuta velvoitteisiin, jotka perustuvat muuhun kahden- tai monenväliseen sopimukseen, jonka määräykset koskevat tai tulevat koskemaan keskinäistä oikeusapua kokonaan tai osittain.

7. Tämän artiklan mukaisesti esitettyihin pyyntöihin sovelletaan tämän artiklan 9-29 kappaleita, jos kyseisiä sopimusvaltioita ei sido sopimus keskinäisestä oikeusavusta. Jos näitä sopimusvaltioita sitoo tällainen sopimus, sovelletaan sen vastaavia määräyksiä, jolleivät sopimusvaltiot päättää soveltaa niiden sijasta tämän artiklan 9-29 kappaleita. Sopimusvaltioita kannustetaan voimakkaasti soveltamaan näitä kappaleita, mikäli ne helpottavat yhteistyötä.

8. Sopimusvaltiot eivät saa kieltäytyä antamasta tämän artiklan mukaista keskinäistä oikeusapua pankkisalaisuuden perusteella.

9. (a) Vastatessaan tämän artiklan mukaiseen avunpyyntöön kaksoisrangaistavuuden puuttuessa pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio ottaa huomioon tämän yleissopimuksen 1 artiklassa määrätyt tavoitteet,

(b) sopimusvaltiot voivat kieltäytyä antamasta tämän artiklan mukaista apua kaksoisrangaistavuuden puuttumisen perusteella. Pynnön vastaanottaneen sopimusvaltion on kuitenkin annettava apua, johon ei sisälly pakkotoimia, jos tämä on sen oikeusjärjestelmän peruskäsitteiden mukaista. Tällainen apu voidaan evätä, jos pyynnöt koskevat vähämerkityksisiä asioita tai asioita, joita varten pyydetty yhteistyö tai apu on saatavissa tämän yleissopimuksen muiden määräysten mukaisesti,

(c) sopimusvaltiot voivat harkita tarvittavien toimenpiteiden toteuttamista mahdollistaakseen laajemman avun tarjoamisen tämän artiklan mukaisesti kaksoisrangaistavuuden puuttuessa.

10. Henkilö, joka on vangittuna tai suorittamassa rangaistusta yhden sopimusvaltion alueella ja jonka läsnäoloa toisessa sopimusvaltiossa pyydetään tunnistamista tai todistajanlausuntoa varten tai muuten avustamaan todistusaineiston hankkimisessa tutkintaa, syytetoimia tai oikeudenkäyntiä varten tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten osalta, voidaan siirtää seuraavin edellytyksin:

(a) henkilö antaa vapaaehtoisen tietoisien suostumuksensa,

(b) molempien sopimusvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset sopivat asiasta sopimusvaltioiden asianmukaisiksi katsomien ehtojen mukaisesti.

11. Tämän artiklan 10 kappaleen soveltamista varten

(a) sopimusvaltiolla, johon henkilö siirretään, on valtuudet ja velvoite pitää siirretty henkilö säilössä, jollei sopimusvaltio, josta henkilö on siirretty, toisin pyydä tai valtuuta,

(b) sopimusvaltio, johon henkilö siirretään, panee välittömästi täytäntöön velvoitteensa palauttaa henkilö säilöön siihen sopimusvaltioon, josta henkilö on siirretty, ennakolta sovitun mukaisesti tai siten kuin näiden sopimusvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset muuten sopivat,

(c) sopimusvaltio, johon henkilö siirretään, ei saa vaatia sopimusvaltiota, josta henkilö on siirretty, käynnistämään luovuttamismenettelyä henkilön palauttamiseksi,

(d) laskettaessa vapauden menetyksen kestoja siinä sopimusvaltiossa, josta henkilö on siirretty, hänen hyväkseen lasketaan aika, jonka hän on ollut vapautensa menettäneenä siinä valtiossa, johon hänet on siirretty.

12. Ellei sopimusvaltio, josta henkilö siirretään tämän artiklan 10 ja 11 kappaleen mukaisesti, siihen suostu, kyseistä henkilöä ei hänen kansalaisuudestaan riippumatta saa asettaa syytteeseen, vangita tai rangaista eikä hänen henkilökohtaista vapauttaan saa muutoin rajoittaa sen valtion alueella, johon hänet siirretään sellaisten tekojen, laiminlyöntien tai tuomioiden perusteella, jotka edelsivät hänen lähtöään sen valtion alueelta, josta hänet on siirretty.

13. Kukin sopimusvaltio nimeää keskusviranomaisen, jolla on velvollisuus ja valtuudet ottaa vastaan keskinäistä oikeusapua koskevia pyyntöjä ja panna ne täytäntöön tai välittää ne edelleen toimivaltaisille viranomaisille täytäntöönpantaviksi. Jos sopimusvaltiolla on erityinen alue, jolla on erillinen keskinäisen oikeusavun järjestelmä, se voi nimetä erillisen keskusviranomaisen, jolla on samat tehtävät kyseisellä alueella. Keskusviranomaiset varmistavat vastaanotettujen pyyntöjen nopean ja asianmukaisen täytäntöönpanon tai välittämisen toimivaltaiselle viranomaiselle. Tapauksissa, joissa keskusviranomaisen välittää pyynnön toimivaltaiselle viranomaiselle täytäntöönpantavaksi, sen on kehotettava toimivaltaista viranomaista panemaan pyyntö nopeasti ja asianmukaisesti täytäntöön. Sopimusvaltiot ilmoittavat tätä tarkoitusta varten määrätyt keskusviranomaisensa Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille tallettaessaan tätä yleissopimusta koskevan ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa. Keskinäistä oikeusapua koskevat pyynnöt sekä niihin liittyvät tiedonannot toimitetaan sopimusvaltioiden nimeämille keskusviranomaisille. Tämä vaatimus ei rajoita sopimusvaltion oikeutta vaatia, että tällaiset pyynnöt ja tiedonannot toimitetaan sille diplomaattitse sekä kiireellisissä tapauksissa ja sopimusvaltioiden niin sopiessa mahdollisuuksien mukaan Kansainvälisen rikospoliisijärjestön Interpolin kautta.

14. Pyyntö on laadittava kirjallisesti tai mahdollisuuksien mukaan tavalla, joka mahdollistaa kirjallisen asiakirjan tuottamisen, pyynnön vastaanottavan sopimusvaltion hyväksymällä kielellä sellaisissa olosuhteissa, joissa vastaanottava sopimusvaltio pystyy varmistamaan pyynnön aitoudesta. Sopimusvaltiot ilmoittavat Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille hyväksymänsä kielen tai kielet tallettaessaan tätä yleissopimusta koskevan

ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa. Kiireellisissä tapauksissa ja sopimusvaltioiden niin sopiessa pyynnöt voidaan esittää suullisesti, mutta ne on viipymättä vahvistettava kirjallisesti.

15. Keskinäistä oikeusapua koskevassa pyynnössä on mainittava

(a) pyynnön esittävä viranomaisena,

(b) pyynnössä tarkoitettujen tutkinnan, syytetoimien tai oikeudenkäynnin aihe ja luonne sekä tutkinnasta, syytetoimista tai oikeudenkäynnistä vastaavan viranomaisen nimi ja tehtävät,

(c) yhteenveto asiaan liittyvistä tosiseikoista, paitsi sellaisten pyyntöjen osalta, jotka koskevat oikeudellisten asiakirjojen tiedoksiantoa,

(d) kuvaus pyydetystä avusta ja tiedot menettelytavoista, joita pyynnön esittänyt sopimusvaltio toivoo noudatettavan,

(e) mahdollisuuksien mukaan asianomaisten henkilöiden henkilötiedot, oleskelupaikka ja kansalaisuus, ja

(f) tarkoitus, johon todisteita, tietoja tai toimenpiteitä pyydetään.

16. Pynnön vastaanottanut sopimusvaltio voi pyytää lisätietoja, jos se on tarpeen pyynnön täytäntöönpanemiseksi sen kansallisen lainsäädännön mukaisesti, tai se voi helpottaa pyynnön täytäntöönpanoa.

17. Pyyntö pannaan täytäntöön pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti, sen kansallisen lainsäädännön sallimassa laajuudessa ja mahdollisuuksien mukaan pyynnössä täsmennetyjä menettelyjä noudattaen.

18. Kun sopimusvaltion oikeusviranomaisten on kuultava toisen sopimusvaltion alueella olevaa henkilöä todistajana tai asiantuntijana, jälkimmäinen sopimusvaltio voi mahdollisuuksien mukaan ja kansallisen lainsäädäntönsä peruseriaatteiden sallimissa rajoissa sallia ensimmäisen sopimusvaltion pyynnöstä kuulemisen järjestämisen videokokouksena, jollei ole mahdollista tai suotavaa, että kyseinen henkilö esiintyy henkilökohtaisesti pyynnön esittäneen sopimusvaltion alueella. Sopimusvaltiot voivat sopia, että pyynnön esittäneen sopimusvaltion oikeusviranomaisena toimittaa kuulemisen ja että pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion oikeusviranomaisena osallistuu siihen.

19. Pynnön esittänyt sopimusvaltio ei saa ilman pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion ennakolta antamaa lupaa välittää tai käyttää pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion toimittamia tietoja ja todisteita muihin kuin sellaisiin tutkintaan, syytetoimiin tai oikeudenkäynteihin, jotka on ilmoitettu pyynnössä. Tämän kappaleen määräykset eivät estä pyynnön esittänyttä sopimusvaltiota paljastamasta oikeudenkäynnissään syytetyn syyttömyyden osoittavia tietoja tai todisteita. Viimeksi mainitussa tapauksessa pyynnön esittänyt sopimusvaltio ilmoittaa asiasta pyynnön vastaanottaneelle sopimusvaltiolle ennen tietojen tai todisteiden paljastamista ja pyydettyä neuvottelee pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion kanssa. Jos ennakolta ilmoittaminen ei poikkeustapauksessa ole mahdollista, pyynnön esittänyt sopimusvaltio ilmoittaa viipymättä pyynnön vastaanottaneelle sopimusvaltiolle tietojen tai todisteiden paljastamisesta.

20. Pynnön esittänyt sopimusvaltio voi vaatia, että pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio pitää pyynnön tiedot ja sisällön luottamuksellisina, paitsi niiltä osin kuin niiden paljastaminen on pyynnön täytäntöönpanon kannalta välttämätöntä. Jos pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio ei voi noudattaa luottamuksellisuuden vaatimusta, se ilmoittaa asiasta viipymättä pyynnön esittäneelle sopimusvaltiolle.

21. Keskinäinen oikeusapu voidaan evätä,

(a) jos pyyntöä ei ole esitetty tämän artiklan määräysten mukaisesti,

(b) jos pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio katsoo, että pyynnön täytäntöönpano saattaa haitata sen täysivaltaisuutta, turvallisuutta, yleistä järjestystä tai muita olennaisia etuja,

(c) jos pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion kansallinen lainsäädäntö estäisi sen viranomaisia toteuttamasta pyydettyjä toimenpiteitä vastaavan rikoksen osalta, joka olisi tutkinnan, syytetoimien tai oikeudenkäynnin kohteena niiden toimivallan alueella,

(d) jos pyyntöön suostuminen olisi pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion oikeusjärjestelmän vastaista keskinäisen oikeusavun osalta.

22. Sopimusvaltiot eivät saa evätä keskinäistä oikeusapua koskevaa pyyntöä yksinomaan sillä perusteella, että rikokseen katsotaan liittyvän myös julkista taloutta koskevia seikkoja.

23. Keskinäisen oikeusavun epääminen on perusteltava.

24. Pyyntön vastaanottanut sopimusvaltio panee keskinäistä oikeusapua koskevan pyynnön täytäntöön mahdollisimman nopeasti ja ottaa mahdollisimman täysimittaisesti huomioon pyynnön esittäneen sopimusvaltion ehdottamat määräajat, jotka perustellaan, mieluiten pyynnössä. Pyyntön esittänyt sopimusvaltio voi esittää kohtuullisia tiedusteluja niiden toimenpiteiden tilanteesta ja etenemisestä, jotka pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio toteuttaa vastatakseen pyyntöön. Pyyntön vastaanottanut sopimusvaltio vastaa pyynnön esittäneen sopimusvaltion kohtuullisiin tiedusteluihin pyynnön käsittelyn tilanteesta ja etenemisestä pyynnön vastaanottaneessa sopimusvaltiossa. Kun pyydettyä apua ei enää tarvita, pyynnön esittänyt sopimusvaltio ilmoittaa asiasta viipymättä pyynnön vastaanottaneelle sopimusvaltiolle.

25. Pyyntön vastaanottanut sopimusvaltio voi lykätä keskinäisen oikeusavun antamista sillä perusteella, että se haittaa aloitettuja tutkinta-, syyte- tai oikeudenkäyntitoimia.

26. Ennen kuin pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio epää pyynnön tämän artiklan 21 kappaleen mukaisesti tai lykkää sen täytäntöönpanoa tämän artiklan 25 kappaleen mukaisesti, se neuvottelee pyynnön esittäneen sopimusvaltion kanssa siitä, voidaanko oikeusapua antaa pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion tarpeellisiksi katsomien ehtojen mukaisesti. Jos pyynnön esittänyt sopimusvaltio hyväksyy avun näillä ehdoilla, sen on noudatettava niitä.

27. Todistajaa, asiantuntijaa tai muuta henkilöä, joka pyynnön esittäneen sopimusvaltion pyynnöstä suostuu pyynnön esittäneen sopimusvaltion alueella todistamaan oikeudenkäynnissä tai avustamaan tutkinnassa, syytetoimissa tai oikeudenkäynnissä, ei saa asettaa syytteeseen, vangita tai rangaista eikä hänen henkilökohtaista vapauttaan saa muutoin rajoittaa tällä alueella sellaisten tekojen, laiminlyöntien tai tuomioiden perusteella, jotka edelsivät hänen lähtöään pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion alueelta, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän artiklan 12 kappaleen soveltamista. Tällainen koskemattomuus päättyy, kun todistaja, asiantuntija tai muu henkilö, jolla on ollut tilaisuus poistua maasta viidentoista peräkkäisen päivän tai sopimusvaltioiden sopiman ajan kuluessa siitä päivästä, jona hänelle on virallisesti ilmoitettu, etteivät oikeusviranomaiset enää vaadi hänen läsnäoloaan, on kuitenkin vapaaehtoisesti jäänyt pyynnön esittäneen sopimusvaltion alueelle tai on poistuttuaan sieltä palanut vapaasta tahdostaan.

28. Pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio vastaa pyynnön täytäntöönpanosta aiheutuvista tavanomaisista kuluista, jolleivät kyseiset sopimusvaltiot toisin sovi. Jos pyyntöön vastaaminen aiheuttaa huomattavia tai ylimääräisiä menoja, sopimusvaltiot neuvottelevat keskenään siitä, minkälaisin ehdoin pyyntö pannaan täytäntöön ja millä tavoin kuluista vastataan.

29. Pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio

(a) antaa pyynnön esittäneelle sopimusvaltiolle jäljennökset hallussaan olevista valtion tiedostoista, asiakirjoista tai tiedoista, jotka sen kansallisen lainsäädännön mukaan ovat julkisia,

(b) voi harkintansa mukaan antaa pyynnön esittäneelle sopimusvaltiolle kokonaan, osittain tai asianmukaisesti katsominsa ehdoin jäljennökset hallussaan olevista valtion tiedostoista, asiakirjoista tai tiedoista, jotka sen kansallisen lainsäädännön mukaan eivät ole julkisia.

30. Sopimusvaltiot harkitsevat tarvittaessa mahdollisuutta tehdä kahden- tai monenvälisiä sopimuksia tai järjestelyjä, jotka palvelevat tämän artiklan määräysten tarkoituksia, toteuttavat näitä määräyksiä käytännössä tai täydentävät niitä.

47 artikla

Rikosasian käsittelyn siirtäminen

Syytetoimien keskittämiseksi sopimusvaltiot harkitsevat mahdollisuutta siirtää toisilleen sellaiset syytetoimet, jotka koskevat tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädettyä rikosta, kun tällaisen siirron katsotaan palvelevan asianmukaisen lainkäytön tarpeita, ja erityisesti kun usealla valtiolla on tuomiovalta asiassa.

48 artikla

Lainvalvontayhteistyö

1. Sopimusvaltiot toimivat läheisessä yhteistyössä keskenään kansallisten oikeus- ja hallintojärjestelmiensä mukaisesti tehostaakseen lainvalvontaa vastustettaessa tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvia rikoksia. Sopimusvaltiot toteuttavat tehokkaat toimenpiteet erityisesti

(a) parantaakseen ja ottaakseen tarvittaessa käyttöön viestintäkanavia toimivaltaisten viranomaistensa, virastojensa ja yksiköidensä välille varman ja nopean tietojenvaihdon helpottamiseksi kaikista tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten näkökohdista, mukaan lukien yhteydet muuhun rikolliseen toimintaan, jos kyseiset sopimusvaltiot pitävät sitä asianmukaisena,

(b) toimiakseen yhteistyössä muiden sopimusvaltioiden kanssa tutkittaessa tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten osalta seuraavia seikkoja:

(i) näihin rikoksiin osallisiksi epäiltyjen henkilöiden henkilöllisyys, olinpaikka ja toiminta tai muiden asiaan liittyvien henkilöiden olinpaikka,

(ii) näiden rikosten tuottaman hyödyn tai omaisuuden liikkuminen,

(iii) näiden rikosten tekemisessä käytettyjen tai niiden tekemiseen tarkoitettujen omaisuuden, laitteiden tai muiden rikosentekovälineiden liikkeet,

(c) tarjotakseen tarvittaessa analysointiin tai tutkintaan tarvittavat esineet tai ainemäärät,

(d) vaihtaakseen tarvittaessa tietoja muiden sopimusvaltioiden kanssa erityisistä tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten tekemiseen käytetyistä keinoista ja menetelmistä, mukaan lukien väärän henkilöllisyyden käyttö, väärennettyjen tai muutettujen asiakirjojen tai valeasiakirjojen käyttö ja muut toiminnan salaamiskeinot,

(e) helpottaakseen tehokasta yhteensovittamista toimivaltaisten viranomaistensa, virastojensa ja yksiköidensä välillä sekä edistääkseen henkilöstön ja muiden asiantuntijoiden vaihtoa, mukaan lukien yhteyshenkilöiden lähettäminen, jollei kyseisten sopimusvaltioiden välisissä kahdenvälisissä sopimuksissa tai järjestelyissä toisin määrätä,

(f) vaihtaakseen tietoja ja sovittaakseen yhteen hallinnolliset ja muut toimenpiteet, jotka on tarvittaessa toteutettu tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten varhaista havaitsemista varten.

2. Tämän yleissopimuksen täytäntöönpanemiseksi sopimusvaltiot harkitsevat lainvalvontaviranomaistensa välistä suoraa yhteistyötä koskevien kahden- tai monenvälisen sopimusten tai järjestelyjen tekemistä, ja jos tällaisia sopimuksia tai järjestelyjä on jo olemassa, niiden muuttamista. Jos kyseisten sopimusvaltioiden välillä ei ole tällaisia sopimuksia tai järjestelyjä, ne voivat pitää tätä yleissopimusta perustana keskinäiselle lainvalvontayhteistyölle tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten osalta. Aina kun se on tarkoituksenmukaista, sopimusvaltiot hyödyntävät täysimittaisesti sopimuksia tai järjestelyjä, mukaan lukien kansainväliset tai alueelliset järjestöt, edistääkseen lainvalvontaviranomaistensa välistä yhteistyötä.

3. Sopimusvaltiot pyrkivät voimavarojensa mukaisesti toimimaan yhteistyössä torjuakseen tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvia rikoksia, jotka tehdään hyödyntämällä nykyaikaista tekniikkaa.

49 artikla

Yhteinen tutkinta

Sopimusvaltiot harkitsevat sellaisten kahden- tai monenvälisen sopimusten tai järjestelyjen tekemistä, joiden perusteella toimivaltaiset viranomaiset voivat perustaa yhteisiä tutkintaelimiä asioissa, jotka ovat tutkinnan, syytetoimien tai oikeudenkäynnin kohteena yhdessä tai useammassa valtiossa. Tällaisten sopimusten tai järjestelyjen puuttuessa yhteiseen tutkintaan voidaan ryhtyä sopimalla siitä tapauskohtaisesti. Kyseiset sopimusvaltiot varmistavat, että sen sopimusvaltion täysivaltaisuutta, jonka alueella tutkinta tehdään, kunnioitetaan täysimittaisesti.

50 artikla

Erityiset tutkintamenetelmät

1. Vastustaakseen tehokkaasti korruptiota sopimusvaltiot toteuttavat kansallisen oikeusjärjestelmänsä peruseriaatteiden sallimissa rajoissa, kansallisessa lainsäädännössään asetettujen ehtojen mukaisesti ja voimavarojensa mukaan tarvittavat toimenpiteet, jotta niiden toimivaltaiset viranomaiset voivat asianmukaisesti käyttää niiden alueella valvottua läpilaskua, ja kun sopimusvaltiot katsovat tämän tarkoituksenmukaiseksi, muita erityisiä tutkintamenetelmiä, kuten elektronista tai muuta valvontaa ja peiteoperaatioita, ja jotta tässä yhteydessä saadut todisteet hyväksyttäisiin tuomioistuimissa.

2. Jotta sopimusvaltiot voivat tutkia tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvia rikoksia, niitä kehoitetaan tekemään tarvittaessa asianmukaisia kahden- tai monenvälisiä sopimuksia tai järjestelyjä tällaisten erityisten tutkintamenetelmien käytöstä kansainvälisen tason yhteistyössä. Nämä sopimukset tai järjestelyt tehdään ja pannaan täytäntöön noudattaen täysimittaisesti valtioiden täysivaltaisen tasa-arvon periaatetta, ja niitä sovelletaan tarkasti kyseisten sopimusten tai järjestelyjen ehtojen mukaisesti.

3. Tämän artiklan 2 kappaleessa tarkoitetun sopimuksen tai järjestelyn puuttuessa päätökset erityisten tutkintamenetelmien käytöstä kansainvälisellä tasolla tehdään tapauskohtaisesti, ja niissä voidaan tarvittaessa ottaa huomioon kyseisten sopimusvaltioiden tuomiovallan käyttöön liittyvät rahoitusjärjestelyt ja sovitut ehdot.

4. Kyseisten sopimusvaltioiden suostumuksella voi päätöksiin valvotun läpilaskun käyttämisestä kansainvälisellä tasolla sisältyä sellaisia keinoja kuin sieppaaminen sekä sen salliminen, että tavarat tai varat toimitetaan koskemattomina tai ne poistetaan tai korvataan kokonaan tai osittain.

V luku

Varallisuuden takaisin hankkiminen

51 artikla Yleinen määräys

Varallisuuden palauttaminen tämän luvun mukaisesti kuuluu tämän yleissopimuksen peruseriaatteisiin, ja sopimusvaltioiden yhteistyön ja avun on tältä osin oltava mahdollisimman laajaa.

52 artikla Rikoksen tuottaman hyödyn luovutusten torjunta ja havaitseminen

1. Rajoittamatta tämän yleissopimuksen 14 artiklan soveltamista sopimusvaltiot toteuttavat kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti tarvittavat toimenpiteet vaatiakseen tuomiovaltaansa kuuluvia rahoituslaitoksia todentamaan asiakkaiden henkilöllisyyden, toteuttamaan kohtuulliset toimet määrittääkseen korkeakorkoisille tileille talletettujen varojen edunsaajien henkilöllisyyden ja tutkimaan tehostetusti tilit, joiden avaamista pyytävät tai joita pitävät merkittävässä julkisissa tehtävissä toimivat tai toimineet henkilöt, näiden perheenjäsenet ja läheiset sidostahot tai joku muu näiden puolesta. Tämä tehostettu tutkiminen on suunniteltava kohtuullisesti sellaiseksi, että sen avulla havaitaan epäilyttävät maksutapahtumat, jotta niistä voidaan ilmoittaa toimivaltaisille viranomaisille, eikä tämä tutkiminen saa rajoittaa tai estää rahoituslaitosten liiketoimia laillisten asiakkaiden kanssa.

2. Helpottaakseen tämän artiklan 1 kappaleessa määrättyjen toimenpiteiden toteuttamista sopimusvaltiot, toimien kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti ja ottaen huomioon asiaan liittyvät alueellisten, alueiden välisten ja monenvälisten järjestöjen laatimat rahanpesun vastaiset aloitteet,

(a) antavat ohjeita sellaisista luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden ryhmistä, joiden tilit niiden tuomiovaltaan kuuluvien rahoituslaitosten odotetaan tutkivan tehostetusti, sellaisista tilien ja maksutapahtumien ryhmistä, joihin on kiinnitettävä erityistä huomiota, sekä näihin tileihin kohdistettavista asianmukaisista tilinavaus-, tilinpito- ja tiedostointitoimenpiteistä, ja

(b) ilmoittavat tarvittaessa tuomiovaltaansa kuuluville rahoituslaitoksille toisen sopimusvaltion pyynnöstä tai omasta aloitteestaan sellaisten yksittäisten luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden henkilöllisyyden, joiden

tilit näiden laitosten odotetaan tutkivan tehostetusti, niiden luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden lisäksi, jotka rahoituslaitokset voivat muutoin tunnistaa.

3. Tämän artiklan 2 kappaleen a kohdan yhteydessä sopimusvaltiot toteuttavat toimenpiteet varmistaakseen, että niiden rahoituslaitokset pitävät riittävän kauan tileistä ja maksutapahtumista, joihin liittyy tämän artiklan 1 kappaleessa mainittuja henkilöitä, asianmukaisia tiedostoja, jotka sisältävät tiedot ainakin asiakkaan henkilöllisyydestä ja mahdollisuuksien mukaan edunsaajasta.

4. Torjuakseen ja havaitakseen tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten tuottaman hyödyn luovutuksia sopimusvaltiot toteuttavat asianmukaiset ja tehokkaat toimenpiteet torjuakseen sääntely- ja valvontaelintensä avulla sellaisten pankkien perustamisen, joita ei ole olemassa fyysisesti ja jotka eivät ole sidoksissa säänneltyyn rahoituskonserniin. Lisäksi sopimusvaltiot voivat harkita vaativansa, että niiden rahoituslaitokset kieltäytyvät solmimasta tai jatkamasta kirjeenvaihtajapankkisuhdetta tällaisten laitosten kanssa ja varovat solmimasta suhteita sellaisten ulkomaisten rahoituslaitosten kanssa, jotka sallivat tiliensä käytön pankeille, joita ei ole olemassa fyysisesti ja jotka eivät ole sidoksissa säänneltyyn rahoituskonserniin.

5. Sopimusvaltiot harkitsevat tehokkaiden rahoituksen ilmoitusjärjestelmien käyttöönottoa asianomaisia virkamiehiä varten kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti ja määräävät asianmukaisista noudattamatta jättämisen seuraamuksista. Sopimusvaltiot harkitsevat myös tarvittavien toimenpiteiden toteuttamista tehdäkseen toimivaltaisille viranomaisilleen mahdolliseksi jakaa kyseisiä tietoja muiden sopimusvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa tarvittaessa tutkiakseen, vaatiakseen ja hankkiakseen takaisin tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten tuottamaa hyötyä.

6. Sopimusvaltiot harkitsevat tarvittavien toimenpiteiden toteuttamista kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti vaatiakseen asianomaisia virkamiehiä, joilla on toisessa valtiossa olevaan rahoitustiliin liittyvä osuus tai nimenkirjoitusoikeus tai muu valtuus, ilmoittamaan tästä seikasta asianomaisille viranomaisille ja ylläpitämään asianmukaisia tiedostoja tällaisista tileistä. Näillä toimenpiteillä on myös määrättävä noudattamatta jättämisen asianmukaisista seuraamuksista.

53 artikla

Toimenpiteet omaisuuden välittömäksi takaisin hankkimiseksi

Kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti sopimusvaltiot

(a) toteuttavat tarvittavat toimenpiteet tehdäkseen toiselle sopimusvaltiolle mahdolliseksi nostaa tuomioistuimissaan siviilikanne sellaisen omaisuuden omistusoikeuden tai omistuksen toteamiseksi, joka on hankittu tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädetyllä rikoksella,

(b) toteuttavat tarvittavat toimenpiteet tehdäkseen tuomioistuimilleen mahdolliseksi määrätä tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten tekijät maksamaan vahingonkorvausta toiselle sopimusvaltiolle, jolle nämä rikokset ovat aiheuttaneet vahinkoa, ja

(c) toteuttavat tarvittavat toimenpiteet tehdäkseen tuomioistuimilleen tai toimivaltaisille viranomaisilleen mahdolliseksi tunnustaa toisen sopimusvaltion vaatimus tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädetyllä rikoksella hankitun omaisuuden laillisena omistajana, kun nämä joutuvat päättämään menetetyksi tuomitsemisesta.

54 artikla

Järjestelmät omaisuuden takaisin hankkimiseksi kansainvälisellä menetetyksi tuomitsemisen yhteistyöllä

1. Antaakseen toisilleen tämän yleissopimuksen 55 artiklan mukaista keskinäistä oikeusapua tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädetyllä rikoksella hankitun tai tällaiseen rikokseen liittyvän omaisuuden osalta sopimusvaltiot, kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti,

(a) toteuttavat tarvittavat toimenpiteet tehdäkseen toimivaltaisille viranomaisilleen mahdolliseksi panna täytäntöön toisen sopimusvaltion tuomioistuimen tekemä päätös menetetyksi tuomitsemisesta,

(b) toteuttavat tarvittavat toimenpiteet tehdäkseen toimivaltaisille viranomaisilleen mahdolliseksi määrätä niiden tuomiovaltaan kuuluvissa asioissa tällaisen ulkomaista alkuperää olevan omaisuuden tuomitsemisesta menetetyksi antamalla tuomion rahanpesurikoksesta tai muusta sen tuomiovaltaan kuuluvasta rikoksesta tai noudattamalla muita kansallisen lainsäädännön mukaisia menettelyjä, ja

(c) harkitsevat tarvittavia toimenpiteitä mahdollistaakseen tällaisen omaisuuden tuomitsemisen menetetyksi ilman rikostuomiota tapauksissa, joissa rikoksentehtäjä ei voida asettaa syytteeseen kuoleman, pakenemisen tai poissaolon vuoksi, tai muissa soveltuvissa tapauksissa.

2. Antaakseen toisilleen keskinäistä oikeusapua tämän yleissopimuksen 55 artiklan 2 kappaleen mukaisesti esitetystä pyynnöstä sopimusvaltiot, kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti,

(a) toteuttavat tarvittavat toimenpiteet tehdäkseen toimivaltaisille viranomaisilleen mahdolliseksi jäädyttää tai takavarikoida omaisuutta sellaisen pyynnön esittäneen sopimusvaltion tuomioistuimen tai toimivaltaisen viranomaisen tekemän jäädyttämis- tai takavarikointipäätöksen perusteella, joka antaa pyynnön vastaanottaneelle sopimusvaltiolle perustellun syyn uskoa, että tällaisille toimille on riittävät perusteet ja että omaisuudesta tehtäisiin viime kädessä päätös menetetyksi tuomitsemisesta tämän artiklan 1 kappaleen a kohdan soveltamiseksi,

(b) toteuttavat tarvittavat toimenpiteet tehdäkseen toimivaltaisille viranomaisilleen mahdolliseksi jäädyttää tai takavarikoida omaisuutta pyynnöstä, joka antaa pyynnön vastaanottaneelle sopimusvaltiolle perustellun syyn uskoa, että tällaisille toimille on riittävät perusteet ja että omaisuudesta tehtäisiin viime kädessä päätös menetetyksi tuomitsemisesta tämän artiklan 1 kappaleen a kohdan soveltamiseksi, ja

(c) harkitsevat lisätoimenpiteitä tehdäkseen toimivaltaisille viranomaisilleen mahdolliseksi säilyttää omaisuutta menetetyksi tuomitsemista varten esimerkiksi tällaisen omaisuuden hankintaan liittyvän ulkomaisen pidätyksen tai rikossyytteen perusteella.

55 artikla

Kansainvälinen yhteistyö menetetyksi tuomitsemista varten

1. Kun sopimusvaltio on saanut sellaiselta sopimusvaltiolta, jonka tuomiovaltaan tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädetty rikos kuuluu, pyynnön tuomita menetetyksi alueellaan sijaitseva tämän yleissopimuksen 31 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettu rikoksen tuottama hyöty, omaisuus, laite tai muu rikosentekoväline, sen on kansallisen oikeusjärjestelmän sallimissa rajoissa

(a) toimitettava toimivaltaisille viranomaisilleen pyyntö menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen saamiseksi, ja jos tällainen päätös annetaan, pantava se täytäntöön, tai

(b) toimitettava toimivaltaisille viranomaisilleen menetetyksi tuomitsemista koskeva päätös, jonka pyynnön esittäneen sopimusvaltion alueella oleva tuomioistuin on tehnyt tämän yleissopimuksen 31 artiklan 1 kappaleen ja 54 artiklan 1 kappaleen a kohdan mukaisesti, pannaakseen pyynnön täytäntöön pyydettyssä laajuudessa, siltä osin kuin pyyntö koskee sellaista 31 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettua rikoksen tuottamaa hyötyä, omaisuutta, laitetta tai muuta rikoksentekevää välinettä, joka sijaitsee pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion alueella.

2. Kun sopimusvaltio, jonka tuomiovaltaan tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädetty rikos kuuluu, on sitä pyytänyt, pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio toteuttaa toimenpiteet tunnistaakseen, jäljittääkseen ja jäädyttääkseen tai takavarikoidakseen tämän yleissopimuksen 31 artiklan 1 kappaleessa tarkoitetun rikoksen tuottaman hyödyn, omaisuuden, laitteen tai muun rikoksentekevää välineen viime kädessä menetetyksi tuomitsemista varten, josta määrää joko pyynnön esittänyt sopimusvaltio tai tämän artiklan 1 kappaleen mukaisen pyynnön perusteella pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio.

3. Tämän yleissopimuksen 46 artiklan määräyksiä sovelletaan tähän artiklaan soveltuvin osin. Tämän artiklan mukaisesti esitettyihin pyyntöihin on 46 artiklan 15 kappaleessa määrättyjen tietojen lisäksi sisällytettävä

(a) tämän artiklan 1 kappaleen a kohdan mukaisen pyynnön osalta menetetyksi tuomittavan omaisuuden kuvaus, mukaan lukien mahdollisuuksien mukaan tämän omaisuuden sijainti ja tarvittaessa sen arvioitu arvo sekä selvitys tosiseikoista, joihin pyynnön esittänyt sopimusvaltio nojautuu ja jotka ovat riittävät, jotta pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio voi hakea menetetyksi tuomitsemista koskevaa päätöstä kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti,

(b) tämän artiklan 1 kappaleen b kohdan mukaisen pyynnön osalta oikeudellisesti pätevä jäljennös pyynnön esittäneen sopimusvaltion antamasta menetetyksi tuomitsemista koskevasta päätöksestä, johon pyyntö perustuu, selvitys tosiseikoista sekä tiedot siitä, missä laajuudessa päätös pyydetään panemaan täytäntöön, selvitys toimenpiteistä, jotka pyynnön esittänyt sopimusvaltio on toteuttanut tehdäkseen vilpittömässä mielessä toimiville kolmansille osapuolille asianmukaisen ilmoituksen ja varmistaakseen oikeussuojan, sekä selvitys siitä, että menetetyksi tuomitsemista koskeva päätös on lopullinen,

(c) tämän artiklan 2 kappaleen mukaisen pyynnön osalta selvitys tosiseikoista, joihin pyynnön esittänyt sopimusvaltio nojautuu, ja selostus pyydettyistä toimenpiteistä sekä oikeudellisesti pätevä jäljennös pyynnön perustana olevasta päätöksestä, jos tällainen on saatavissa.

4. Pyyntön vastaanottanut sopimusvaltio tekee tämän artiklan 1 ja 2 kappaleen mukaiset päätökset ja toteuttaa niissä tarkoitetut toimenpiteet kansallisen lainsäädäntönsä määräysten ja oikeudenkäyntisääntöjensä tai tätä sopimusvaltiota mahdollisesti pyynnön esittäneeseen sopimusvaltioon nähden sitovien kahden- tai monenvälisten sopimusten tai järjestelyjen mukaisesti ja niissä määrättyin edellytyksin.

5. Sopimusvaltiot toimittavat Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille jäljennökset tai selostuksen niistä säädöksistään ja määräyksistään, joilla tämä artikla pannaan täytäntöön, sekä niiden myöhemmistä muutoksista.

6. Jos sopimusvaltio asettaa tämän artiklan 1 ja 2 kappaleessa tarkoitettujen toimenpiteiden toteuttamisen ehdoksi asiaa koskevan sopimuksen olemassaolon, se pitää tätä yleissopimusta tarvittavana ja riittävänä sopimusperustana.

7. Tämän artiklan mukaisesta yhteistyöstä voidaan myös kieltäytyä, tai väliaikaiset toimenpiteet voidaan lopettaa, jos pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio ei saa riittäviä ja oikea-aikaisia todisteita tai jos omaisuuden arvo on vähäinen.

8. Ennen väliaikaisen toimenpiteen lopettamista tämän artiklan mukaisesti on pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion mahdollisuuksien mukaan annettava pyynnön esittäneelle sopimusvaltiolle tilaisuus esittää perustelunsa toimenpiteen jatkamiselle.

9. Tämän artiklan määräysten ei katsota rajoittavan vilpittömässä mielessä toimivien kolmansien osapuolten oikeuksia.

56 artikla *Erityinen yhteistyö*

Kansallisen lainsäädännön soveltamista rajoittamatta sopimusvaltiot pyrkivät toteuttamaan toimenpiteet, jotka tekevät niille mahdolliseksi tutkintaansa, syytetoimiaan tai oikeudenkäyntejään rajoittamatta toimittaa tietoja tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten tuottamasta hyödystä toiselle sopimusvaltiolle ilman ennakkopyyntöä, kun ne katsovat, että näiden tietojen paljastaminen voi auttaa ne vastaanottanutta sopimusvaltiota tutkinnan, syytetoimien tai oikeudenkäyntien aloittamisessa tai suorittamisessa tai johtaa siihen, että tämä sopimusvaltio esittää yleissopimuksen tämän luvun mukaisen pyynnön.

57 artikla *Varallisuuden palauttaminen ja sen käytöstä määrääminen*

1. Sopimusvaltio, joka on tämän yleissopimuksen 31 tai 55 artiklan mukaisesti tuominnut omaisuutta menetetyksi, määrää omaisuuden käytöstä, myös palauttamalla sen aiemmille laillisille omistajilleen, tämän artiklan 3 kappaleen mukaisesti, tämän yleissopimuksen määräyksiä ja kansallista lainsäädäntöään noudattaen.
2. Sopimusvaltiot toteuttavat kansallisen lainsäädäntönsä peruseriaatteiden mukaisesti tarvittavat lainsäädännölliset ja muut toimenpiteet tehdäkseen toimivaltaisille viranomaisilleen mahdolliseksi palauttaa menetetyksi tuomittu omaisuus toimiessaan toisen sopimusvaltion pyynnöstä tämän yleissopimuksen mukaisesti, ottaen huomioon vilpittömässä mielessä toimivien kolmansien osapuolten oikeudet.
3. Tämän yleissopimuksen 46 ja 55 artiklan mukaisesti sekä tämän artiklan 1 ja 2 kappaleen mukaisesti pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio
  - (a) palauttaa menetetyksi tuomitun omaisuuden pyynnön esittäneelle sopimusvaltiolle, kun on kyse tämän yleissopimuksen 17 ja 23 artiklassa tarkoitetusta julkisten varojen kavaltamisesta tai kavallettujen julkisten varojen pesusta, ja kun menetetyksi tuomitseminen on pantu täytäntöön 55 artiklan mukaisesti ja pyynnön esittäneessä sopimusvaltiossa annetun lopullisen tuomion perusteella, josta vaatimuksesta pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio voi luopua,
  - (b) palauttaa menetetyksi tuomitun omaisuuden pyynnön esittäneelle sopimusvaltiolle, kun on kyse muun tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvan rikoksen tuottamasta hyödystä, ja kun menetetyksi tuomitseminen on pantu täytäntöön tämän yleissopimuksen 55 artiklan mukaisesti ja pyynnön esittäneessä sopimusvaltiossa annetun lopullisen tuomion perusteella, josta vaatimuksesta pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio voi luopua, ja kun pyynnön esittänyt sopimusvaltio kohtuullisesti selvittää pyynnön vastaanottaneelle sopimusvaltiolle

menetetyksi tuomitun omaisuuden aiemman omistuksen, tai kun pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio tunnustaa pyynnön esittäneelle sopimusvaltiolle aiheutuneen vahingon perusteeksi menetetyksi tuomitun omaisuuden palauttamiselle,

(c) harkitsee kaikissa muissa tapauksissa ensisijaisesti menetetyksi tuomitun omaisuuden palauttamista pyynnön esittäneelle sopimusvaltiolle, tämän omaisuuden palauttamista aiemmille laillisille omistajilleen tai vahingonkorvauksen maksamista rikoksen uhreille.

4. Jolleivät sopimusvaltiot toisin päätä, pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio voi tarvittaessa vähentää kohtuulliset kulut, jotka ovat aiheutuneet menetetyksi tuomitun omaisuuden palauttamiseen tai sen käytöstä määräämiseen tämän artiklan mukaisesti johtaneista tutkinnasta, syytetoimista tai oikeudenkäynneistä.

5. Tarvittaessa sopimusvaltiot voivat myös erityisesti harkita sopimusten tai keskinäisesti hyväksyttävien järjestelyjen tekemistä tapauskohtaisesti määrätäksään lopullisesti menetetyksi tuomitun omaisuuden käytöstä.

58 artikla

Rahanpesun selvityskeskus

Sopimusvaltiot toimivat yhteistyössä keskenään torjuakseen ja vastustaakseen tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten tuottaman hyödyn luovutuksia sekä edistääkseen tapoja ja keinoja hankkia takaisin tätä hyötyä ja harkitsevat tätä tarkoitusta varten rahanpesun selvityskeskukseen perustamista vastaamaan epäilyttäviä maksutapahtumia koskevien ilmoitusten vastaanotosta, analysoinnista ja jakelusta toimivaltaisille viranomaisille.

59 artikla

Kahdensiväliset ja monensiväliset sopimukset ja järjestelyt

Sopimusvaltiot harkitsevat tämän yleissopimuksen luvun mukaisesti aloitettua kansainvälistä yhteistyötä tehostavien kahden- tai monensivelisten sopimusten tai järjestelyjen tekemistä.

VI luku

Tekninen apu ja tietojenvaihto

60 artikla

Koulutus ja tekninen apu

1. Sopimusvaltiot käynnistävät, kehittävät tai parantavat tarvittavassa määrin erityisiä koulutusohjelmia korruption torjunnasta ja vastustamisesta vastaavalle henkilöstölleen. Tällaisissa koulutusohjelmissä voidaan käsitellä muun muassa seuraavia asioita:

(a) tehokkaat toimenpiteet, joilla estetään, havaitaan, tutkitaan, rangaistaan ja hallitaan korruptiota, mukaan lukien todisteiden hankintamenetelmien ja tutkintamenetelmien käyttö,

(b) toimintakyvyn vahvistaminen strategisen korruptionvastaisen toimintatavan kehittämisessä ja suunnittelussa,

- (c) toimivaltaisten viranomaisten kouluttaminen laatimaan tämän yleissopimuksen vaatimusten mukaisia keskinäistä oikeusapua koskevia pyyntöjä,
- (d) instituutioiden arviointi ja vahvistaminen, julkisen palvelun hallinnointi ja julkisten varojen hoito, mukaan lukien julkiset hankinnat, sekä yksityinen sektori,
- (e) tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten tuottaman hyödyn luovutusten torjunta ja vastustaminen sekä tällaisen hyödyn takaisin hankkiminen,
- (f) tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten tuottaman hyödyn luovutusten havaitseminen ja jäädyttäminen,
- (g) tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten tuottaman hyödyn liikkumisen sekä tällaisen hyödyn luovuttamiseen, salaamiseen tai peittämiseen käytettävien menetelmien valvonta,
- (h) asianmukaiset ja tehokkaat oikeudelliset ja hallinnolliset järjestelmät ja menetelmät, joilla helpotetaan tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten tuottaman hyödyn palauttamista,
- (i) menetelmät oikeusviranomaisten kanssa yhteistyötä tekevien rikoksen uhrien ja todistajien suojelemiseksi, ja
- (j) kansallisia ja kansainvälisiä määräyksiä koskeva koulutus ja kielikoulutus.

2. Sopimusvaltiot harkitsevat kykyjensä mukaan mahdollisimman laajan teknisen avun antamista toisilleen, erityisesti kehitysmaiden hyväksi, suunnitelmissaan ja ohjelmissaan korruption vastustamiseksi, mukaan lukien aineellinen tuki ja koulutus tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitetuilla aloilla, sekä koulutusta ja apua ja asiaan liittyvän kokemuksen ja erikoistiedon keskinäistä vaihtoa, joka helpottaa luovuttamista ja keskinäistä oikeusapua koskevaa kansainvälistä yhteistyötä sopimusvaltioiden välillä.

3. Sopimusvaltiot vahvistavat tarvittavassa määrin pyrkimyksiään enimmäistään operatiivinen toiminta ja koulutustoiminta kansainvälisissä ja alueellisissa järjestöissä sekä asiaan liittyvien kahden- ja monenvälisen sopimusten tai järjestelyjen puitteissa.

4. Sopimusvaltiot harkitsevat toistensa avustamista pyynnöstä maissaan esiintyvän korruption lajeja, syitä, vaikutuksia ja kustannuksia koskevien arviointien, selvitysten ja tutkimusten tekemisessä kehittääkseen toimivaltaisten viranomaisten ja yhteiskunnan myötävaikutuksella strategioita tai toimintasuunnitelmia korruption vastustamiseksi.

5. Helpottaakseen tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyjen rikosten tuottaman hyödyn takaisin hankkimista sopimusvaltiot voivat toimia yhteistyössä toimittaakseen toisilleen sellaisten asiantuntijoiden nimiä, jotka voivat auttaa tämän tavoitteen saavuttamisessa.

6. Sopimusvaltiot harkitsevat alueiden sisäisten, alueellisten ja kansainvälisten konferenssien ja seminaarien käyttämistä edistääkseen yhteistyötä ja teknistä apua sekä lisätäkseen keskustelua yhteisistä ongelmista, mukaan lukien kehitysmaiden ja siirtymätalousmaiden erityiset ongelmat ja tarpeet.

7. Sopimusvaltiot harkitsevat vapaaehtoisten järjestelmien luomista avustaakseen taloudellisesti kehitysmaiden ja siirtymätalousmaiden pyrkimyksiä soveltaa tätä yleissopimusta teknisen avun ohjelmien ja hankkeiden avulla.

8. Sopimusvaltiot harkitsevat vapaaehtoisia avustuksia Yhdistyneiden Kansakuntien huumausaine- ja kriminaalipolitiikan toimistolle edistääkseen toimiston välityksellä kehitysmaissa toteutettavia ohjelmia ja hankkeita tämän yleissopimuksen täytäntöönpanemiseksi.

61 artikla

Korruptiota koskevien tietojen kerääminen, vaihtaminen ja analysointi

1. Sopimusvaltiot harkitsevat analyysien tekemistä yhteistyössä asiantuntijoiden kanssa alueellaan esiintyvän korruption kehityssuuntauksista sekä niistä olosuhteista, joissa korruptiorikoksia tehdään.
2. Sopimusvaltiot harkitsevat tilastojen, korruptiota koskevan analyttisen asiantuntemuksen ja tietojen kehittämistä ja jakamista keskenään sekä kansainvälisten ja alueellisten järjestöjen kautta kehittääkseen mahdollisuuksien mukaan yhteisiä määritelmiä, vaatimuksia ja menetelmiä sekä tietoja parhaista käytännöistä korruption torjumiseksi ja vastustamiseksi.
3. Sopimusvaltiot harkitsevat korruption vastustamista koskevien toimintatapojensa ja todellisten toimenpiteidensä seuraamista sekä niiden vaikutuksen ja tehokkuuden arvioimista.

62 artikla

Muut toimenpiteet: yleissopimuksen täytäntöönpano taloudellisen kehityksen ja teknisen avun kautta

1. Sopimusvaltiot toteuttavat mahdollisuuksien mukaan toimenpiteet, joilla varmistetaan tämän yleissopimuksen paras mahdollinen täytäntöönpano kansainvälisen yhteistyön avulla, ottaen huomioon korruption yleiset kielteiset vaikutukset yhteiskuntaan, erityisesti kestävään kehitykseen.
2. Sopimusvaltiot toteuttavat konkreettiset toimenpiteet mahdollisuuksien mukaan ja sovittaen ne yhteen keskenään sekä kansainvälisten ja alueellisten järjestöjen kanssa
  - (a) edistääkseen yhteistyötään kehitysmaiden kanssa eri tasoilla, pyrkien parantamaan kehitysmaiden kykyä torjua ja vastustaa korruptiota,
  - (b) edistääkseen taloudellista ja aineellista apua, jolla tuetaan kehitysmaiden pyrkimyksiä torjua ja vastustaa korruptiota tehokkaasti ja autetaan niitä panemaan tämä yleissopimus onnistuneesti täytäntöön,
  - (c) antaakseen teknistä apua kehitysmaille ja siirtymätalouksille tarkoituksena auttaa niitä täyttämään tämän yleissopimuksen täytäntöönpanoon liittyvät tarpeensa. Tätä varten sopimusvaltiot pyrkivät suorittamaan riittäviä ja säännöllisiä vapaaehtoisia maksuja Yhdistyneiden Kansakuntien rahoitusjärjestelmän tilille, joka on osoitettu nimenomaisesti tähän tarkoitukseen. Sopimusvaltiot voivat myös erityisesti harkita kansallisen lainsäädäntönsä ja tämän yleissopimuksen määräysten mukaisesti tietyn prosentuaalisen osuuden maksamista kyseiselle tilille siitä rahamäärästä tai sen rikoksen tuottaman hyödyn tai omaisuuden vastaavasta arvosta, joka on tuomittu menetettäväksi tämän yleissopimuksen määräysten mukaisesti,
  - (d) kannustaakseen ja suostutellakseen tarvittaessa muita valtioita ja rahoituslaitoksia liittymään tämän artiklan mukaisiin pyrkimyksiin, erityisesti tarjoamalla kehitysmaille lisää koulutusohjelmia ja nykyaikaisia laitteita auttaakseen niitä tämän yleissopimuksen tavoitteiden saavuttamisessa.

3. Näiden toimenpiteiden on mahdollisuuksien mukaan oltava sellaisia, etteivät ne rajoita olemassa olevia ulkomaanapua koskevia sitoumuksia tai muita kahdenvälisiä, alueellisia tai kansainvälisiä rahoitusyhteistyöjärjestelyjä.

4. Sopimusvaltiot voivat tehdä aineellista ja logistista apua koskevia kahden- tai monenvälisiä sopimuksia tai järjestelyjä ottaen huomioon rahoitusjärjestelyt, jotka tarvitaan, jotta tämän yleissopimuksen mukaiset kansainvälisen yhteistyön keinot ovat tehokkaita ja jotta korruptiota voidaan torjua, havaita ja hallita.

VII luku

Täytäntöönpanojärjestelmät

63 artikla

Yleissopimuksen sopimusvaltioiden konferenssi

1. Perustetaan yleissopimuksen sopimusvaltioiden konferenssi, jonka tarkoituksena on parantaa sopimusvaltioiden toimintakykyä ja keskinäistä yhteistyötä tämän yleissopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi sekä sen täytäntöönpanon edistämiseksi ja seuraamiseksi.

2. Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeri kutsuu sopimusvaltioiden konferenssin koolle viimeistään vuoden kuluttua tämän yleissopimuksen voimaantulosta. Sen jälkeen sopimusvaltioiden konferenssin kokouksia pidetään säännöllisesti konferenssin hyväksymien menettelytapasääntöjen mukaisesti.

3. Sopimusvaltioiden konferenssi hyväksyy menettelytapasäännöt sekä säännöt, jotka koskevat tässä artiklassa tarkoitettua toimintaa, mukaan lukien tarkkailijoiden hyväksymistä ja osallistumista sekä toimintamenojen maksamista koskevat säännöt.

4. Sopimusvaltioiden konferenssi sopii toiminnasta, menettelytavoista ja työmenetelmistä, joilla tämän artiklan 1 kappaleessa mainitut tavoitteet on tarkoitus saavuttaa, mukaan lukien

(a) tämän yleissopimuksen 60 ja 62 artiklan sekä II–V luvun mukaisen sopimusvaltioiden toiminnan helpottaminen, myös kannustamalla vapaaehtoisten avustusten edistämistä,

(b) tietojenvaihdon helpottaminen sopimusvaltioiden kesken korruption muodoista ja kehityssuuntauksista sekä sen torjunnassa ja vastustamisessa ja rikoksen tuottaman hyödyn palauttamisessa käytetyistä onnistuneista menetelmistä, muun muassa julkaisemalla tässä artiklassa mainittuja asiaan liittyviä tietoja,

(c) yhteistyö asiaan liittyvien kansainvälisten ja alueellisten järjestöjen ja järjestelmien sekä kansalaisjärjestöjen kanssa,

(d) muiden kansainvälisten ja alueellisten korruption vastustamis- ja torjuntajärjestelmien tuottamien asiaan liittyvien tietojen asianmukainen käyttö tarpeettoman kaksinkertaisen työn välttämiseksi,

(e) tämän yleissopimuksen täytäntöönpanon tarkastelu säännöllisin väliajoin sopimusvaltioiden toimesta,

(f) suositusten antaminen tämän yleissopimuksen ja sen täytäntöönpanon parantamiseksi,

(g) sopimusvaltioiden teknistä apua tämän yleissopimuksen täytäntöönpanossa koskevien vaatimusten huomioon ottaminen sekä konferenssin tältä osin tarpeelliseksi katsomien toimien suosittelu.

5. Tämän artiklan 4 kappaletta sovellettaessa sopimusvaltioiden konferenssi hankkii tarvittavat tiedot niistä toimenpiteistä, joita sopimusvaltiot ovat toteuttaneet tämän yleissopimuksen täytäntöönpanemiseksi, sekä niiden tässä yhteydessä kohtaamista vaikeuksista käyttämällä hyväkseen sopimusvaltioiden toimittamia tietoja ja sopimusvaltioiden konferenssin mahdollisesti käyttöön ottamia täydentäviä valvontajärjestelmiä.

6. Sopimusvaltiot toimittavat sopimusvaltioiden konferenssille tämän vaatimat tiedot ohjelmistaan, suunnitelmistaan ja käytännöistään sekä lainsäädännöllisistä ja hallinnollisista toimenpiteistään, joilla tämä yleissopimus pannaan täytäntöön. Sopimusvaltioiden konferenssi selvittää tehokkaimman tavan vastaanottaa tietoja ja toimia niiden perusteella, mukaan lukien muun muassa sopimusvaltioilta ja toimivaltaisilta kansainvälisiltä järjestöiltä saadut tiedot. Huomioon voidaan ottaa myös tiedot, jotka on saatu sopimusvaltioiden konferenssin määräämillä menettelyillä asianmukaisesti valtuutetuilta asiaan liittyviltä kansalaisjärjestöiltä.

7. Tämän artiklan 4–6 kappaleen mukaisesti sopimusvaltioiden konferenssi ottaa tarpeelliseksi katsoessaan käyttöön asianmukaisen järjestelmän tai laitoksen avustamaan tämän yleissopimuksen tehokkaassa täytäntöönpanossa.

64 artikla *Sihteeristö*

1. Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeri antaa yleissopimuksen sopimusvaltioiden konferenssille tarvittavat sihteeristön palvelut.

2. Sihteeristö

(a) avustaa sopimusvaltioiden konferenssia tämän yleissopimuksen 63 artiklassa tarkoitetussa toiminnassa, huolehtii sopimusvaltioiden konferenssin istuntojen järjestelyistä sekä antaa niille tarvittavat palvelut,

(b) avustaa pyynnöstä sopimusvaltioita tämän yleissopimuksen 63 artiklan 5 ja 6 kappaleessa tarkoitettujen tietojen toimittamisessa sopimusvaltioiden konferenssille, ja

(c) varmistaa tarvittavan yhteensovittamisen asiaan liittyvien kansainvälisten ja alueellisten järjestöjen sihteeristöjen kanssa.

VIII luku **Loppumääräykset**

65 artikla *Yleissopimuksen täytäntöönpano*

1. Sopimusvaltiot toteuttavat kansallisen lainsäädäntönsä peruseriaatteiden mukaisesti tarvittavat toimenpiteet, mukaan lukien lainsäädännölliset ja hallinnolliset toimenpiteet, varmistaakseen tämän yleissopimuksen mukaisten velvoitteidensa täytäntöönpanon.

2. Sopimusvaltiot voivat toteuttaa tässä yleissopimuksessa määrättyjä toimenpiteitä ankarampia toimenpiteitä korruption torjumiseksi ja vastustamiseksi.

66 artikla
Riitojen ratkaiseminen

1. Sopimusvaltiot pyrkivät ratkaisemaan tämän yleissopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskevat riidat neuvottelemalla.
2. Kahden tai useamman sopimusvaltion välinen tämän yleissopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskeva riita, jota ei voida ratkaista neuvottelemalla kohtuullisessa ajassa, saatetaan yhden tällaisen sopimusvaltion pyynnöstä välimiesmenettelyyn. Mikäli sopimusvaltiot eivät ole onnistuneet sopimaan välimiesmenettelyn järjestämisestä kuuden kuukauden kuluttua välimiesmenettelyä koskevan pyynnön esittämisestä, mikä tahansa näistä sopimusvaltioista voi saattaa riidan Kansainvälisen tuomioistuimen ratkaistavaksi esittämällä sitä koskevan pyynnön tuomioistuimen perussäännön mukaisesti.
3. Sopimusvaltiot voivat allekirjoittaessaan, ratifioidessaan tai hyväksyessään tämän yleissopimuksen tai liittyessään siihen ilmoittaa, etteivät ne katso tämän artiklan 2 kappaleen sitovan itseään. Tämän artiklan 2 kappale ei sido muita sopimusvaltioita tällaisen varauman tehneisiin sopimusvaltioihin nähden.
4. Sopimusvaltio, joka on tehnyt tämän artiklan 3 kappaleen mukaisen varauman, voi peruuttaa sen milloin tahansa ilmoittamalla asiasta Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille.

67 artikla
Allekirjoittaminen, ratifiointi, hyväksyminen ja liittyminen

1. Tämä yleissopimus on avoinna allekirjoittamista varten kaikille valtioille 9 päivästä 11 päivään joulukuuta 2003 Meridassa, Meksikossa, ja sen jälkeen Yhdistyneiden Kansakuntien päämajassa New Yorkissa 9 päivään joulukuuta 2005.
2. Tämä yleissopimus on myös avoinna allekirjoittamista varten alueellisille taloudellisen yhdentymisen järjestöille, edellyttäen kuitenkin, että vähintään yksi sellaisen järjestön jäsenvaltio on allekirjoittanut tämän yleissopimuksen tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti.
3. Tämä yleissopimus on ratifioitava tai hyväksyttävä. Ratifioimis- tai hyväksymiskirjat talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan. Alueellinen taloudellisen yhdentymisen järjestö voi tallettaa ratifioimis- tai hyväksymiskirjansa, jos vähintään yksi sen jäsenvaltioista on tehnyt samoin. Tässä ratifioimis- tai hyväksymiskirjassa järjestö ilmoittaa toimivaltansa laajuuden tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa. Järjestö ilmoittaa tallettajalle myös kaikista oleellisista toimivaltansa laajuuden muutoksista.
4. Tämä yleissopimus on avoinna liittymistä varten valtioille ja sellaisille alueellisille taloudellisen yhdentymisen järjestöille, joiden jäsenvaltioista vähintään yksi on tämän yleissopimuksen sopimusvaltio. Liittymiskirjat talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan. Liittyessään yleissopimukseen alueellinen taloudellisen yhdentymisen järjestö ilmoittaa toimivaltansa laajuuden tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa. Järjestö ilmoittaa tallettajalle myös kaikista oleellisista toimivaltansa laajuuden muutoksista.

68 artikla
Voimaantulo

1. Tämä yleissopimus tulee voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona kolmaskymmenes ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja on talletettu. Tätä kappaletta sovellettaessa alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön tallettamaa asiakirjaa ei lasketa erikseen järjestön jäsenvaltioiden tallettamien asiakirjojen lisäksi.

2. Sellaisen valtion tai alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön osalta, joka ratifioi tai hyväksyy tämän yleissopimuksen tai liittyy siihen sen jälkeen, kun kolmaskymmenes sitä tarkoittava asiakirja on talletettu, tämä yleissopimus tulee voimaan kolmantenäkymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona kyseinen valtio tai järjestö on tallettanut asiakirjansa, tai päivänä, jona tämä yleissopimus tulee voimaan tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti, sen mukaan, kumpi päivä on myöhäisempi.

69 artikla

Yleissopimuksen muuttaminen

1. Kun tämän yleissopimuksen voimaantulosta on kulunut viisi vuotta, sopimusvaltio voi ehdottaa siihen muutosta ja toimittaa sen Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille, joka antaa ehdotetun muutoksen tiedoksi sopimusvaltioille ja yleissopimuksen sopimusvaltioiden konferenssille ehdotuksen käsittelyä ja päätöksen tekemistä varten. Sopimusvaltioiden konferenssi pyrkii kaikin keinoin saavuttamaan yksimielisyyden muutoksesta. Jos kaikki yritykset yksimielisyyden saavuttamiseksi epäonnistuvat eikä sopimukseen päästä, muutoksen hyväksyminen edellyttää viime kädessä sopimusvaltioiden konferenssin kokouksessa läsnä olevien ja äänestävien sopimusvaltioiden kahden kolmasosan äänten enemmistöä.

2. Alueelliset taloudellisen yhdentymisen järjestöt käyttävät tämän artiklan mukaista äänioikeuttaan toimivaltaansa kuuluvissa asioissa äänimäärällä, joka vastaa niiden yleissopimuksen sopimuspuolina olevien jäsenvaltioiden määrää. Nämä järjestöt eivät käytä äänioikeuttaan, jos niiden jäsenvaltiot käyttävät omaa äänioikeuttaan, ja päinvastoin.

3. Tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti hyväksytty muutos edellyttää sopimusvaltioiden ratifiointia tai hyväksymistä.

4. Tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti hyväksytty muutos tulee sopimusvaltion osalta voimaan yhdeksänkymmenen päivän kuluttua siitä päivästä, jona sopimusvaltio on tallettanut muutosta koskevan ratifioimis- tai hyväksymiskirjan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

5. Kun muutos tulee voimaan, se sitoo niitä sopimusvaltioita, jotka ovat ilmaisseet suostumuksensa tulla sen sitomiksi. Muita sopimusvaltioita sitovat edelleen tämän yleissopimuksen määräykset sekä niiden mahdollisesti aikaisemmin ratifioimat tai hyväksymät muutokset.

70 artikla

Irtisanominen

1. Sopimusvaltio voi irtisanoa tämän yleissopimuksen ilmoittamalla siitä kirjallisesti Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille. Irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluttua päivästä, jona pääsihteerin on vastaanottanut ilmoituksen.

2. Alueellinen taloudellisen yhdentymisen järjestö lakkaa olemasta tämän yleissopimuksen sopimuspuoli, kun kaikki sen jäsenvaltiot ovat irtisanoneet yleissopimuksen.

71 artikla
Tallettaja ja kielet

1. Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeri toimii tämän yleissopimuksen tallettajana.
2. Tämän yleissopimuksen alkuperäiskappale, jonka arabian-, englannin-, espanjan-, kiinan-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset, talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

TÄMÄN VAKUUDEKSI allekirjoittaneet täysivaltaiset edustajat, hallitustensa siihen asianmukaisesti valtuuttamina, ovat allekirjoittaneet tämän yleissopimuksen.

**UNITED NATIONS CONVENTION
AGAINST CORRUPTION**

PREAMBLE

The States Parties to this Convention,

Concerned about the seriousness of problems and threats posed by corruption to the stability and security of societies, undermining the institutions and values of democracy, ethical values and justice and jeopardizing sustainable development and the rule of law,

Concerned also about the links between corruption and other forms of crime, in particular organized crime and economic crime, including money-laundering,

Concerned further about cases of corruption that involve vast quantities of assets, which may constitute a substantial proportion of the resources of States, and that threaten the political stability and sustainable development of those States,

Convinced that corruption is no longer a local matter but a transnational phenomenon that affects all societies and economies, making international cooperation to prevent and control it essential,

Convinced also that a comprehensive and multidisciplinary approach is required to prevent and combat corruption effectively,

Convinced further that the availability of technical assistance can play an important role in enhancing the ability of States, including by strengthening capacity and by institution-building, to prevent and combat corruption effectively,

Convinced that the illicit acquisition of personal wealth can be particularly damaging to democratic institutions, national economies and the rule of law,

Determined to prevent, detect and deter in a more effective manner international transfers of illicitly acquired assets and to strengthen international cooperation in asset recovery,

Acknowledging the fundamental principles of due process of law in criminal proceedings and in civil or administrative proceedings to adjudicate property rights,

Bearing in mind that the prevention and eradication of corruption is a responsibility of all States and that they must cooperate with one another, with the support and involvement of individuals and groups outside the public sector, such as civil society, non-governmental organizations and community-based organizations, if their efforts in this area are to be effective,

Bearing also in mind the principles of proper management of public affairs and public property, fairness, responsibility and equality before the law and the need to safeguard integrity and to foster a culture of rejection of corruption,

Commending the work of the Commission on Crime Prevention and Criminal Justice and the United Nations Office on Drugs and Crime in preventing and combating corruption,

Recalling the work carried out by other international and regional organizations in this field, including the activities of the African Union, the Council of Europe, the Customs Cooperation Council (also known as the World Customs Organization), the European Union, the League of Arab States, the Organisation for Economic Cooperation and Development and the Organization of American States,

Taking note with appreciation of multilateral instruments to prevent and combat corruption, including, inter alia, the Inter-American Convention against Corruption, adopted by the Organization of American States on 29 March 1996, the Convention on the Fight against Corruption involving Officials of the European Communities or Officials of Member States of the European Union, adopted by the Council of the European Union on 26 May 1997, the Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions, adopted by the Organisation for Economic Cooperation and Development on 21 November 1997, the Criminal Law Convention on Corruption, adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 27 January 1999, the Civil Law Convention on Corruption, adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 4 November 1999, and the African Union Convention on Preventing and Combating Corruption, adopted by the Heads of State and Government of the African Union on 12 July 2003,

Welcoming the entry into force on 29 September 2003 of the United Nations Convention against Transnational Organized Crime,

Have agreed as follows:

Chapter I **General provisions**

Article 1 *Statement of purpose*

The purposes of this Convention are:

- (a) To promote and strengthen measures to prevent and combat corruption more efficiently and effectively;
- (b) To promote, facilitate and support international cooperation and technical assistance in the prevention of and fight against corruption, including in asset recovery;
- (c) To promote integrity, accountability and proper management of public affairs and public property.

Article 2 *Use of terms*

For the purposes of this Convention:

- (a) “Public official” shall mean: (i) any person holding a legislative, executive, administrative or judicial office of a State Party, whether appointed or elected, whether permanent or temporary, whether paid or unpaid, irrespective of that person’s seniority; (ii) any other person who performs a public function, including for a public agency or public enterprise, or provides a public service, as defined in the domestic law of the State Party and as applied in the pertinent area of law of that State Party; (iii) any other person defined as a “public official” in the domestic law of a State Party. However, for the purpose of some specific measures contained in chapter II of this Convention, “public official” may mean any person who performs a public function or provides a public service as defined in the domestic law of the State Party and as applied in the pertinent area of law of that State Party;
- (b) “Foreign public official” shall mean any person holding a legislative, executive, administrative or judicial office of a foreign country, whether appointed or elected; and any person exercising a public function for a foreign country, including for a public agency or public enterprise;

(c) “Official of a public international organization” shall mean an international civil servant or any person who is authorized by such an organization to act on behalf of that organization;

(d) “Property” shall mean assets of every kind, whether corporeal or incorporeal, movable or immovable, tangible or intangible, and legal documents or instruments evidencing title to or interest in such assets;

(e) “Proceeds of crime” shall mean any property derived from or obtained, directly or indirectly, through the commission of an offence;

(f) “Freezing” or “seizure” shall mean temporarily prohibiting the transfer, conversion, disposition or movement of property or temporarily assuming custody or control of property on the basis of an order issued by a court or other competent authority;

(g) “Confiscation”, which includes forfeiture where applicable, shall mean the permanent deprivation of property by order of a court or other competent authority;

(h) “Predicate offence” shall mean any offence as a result of which proceeds have been generated that may become the subject of an offence as defined in article 23 of this Convention;

(i) “Controlled delivery” shall mean the technique of allowing illicit or suspect consignments to pass out of, through or into the territory of one or more States, with the knowledge and under the supervision of their competent authorities, with a view to the investigation of an offence and the identification of persons involved in the commission of the offence.

Article 3 *Scope of application*

1. This Convention shall apply, in accordance with its terms, to the prevention, investigation and prosecution of corruption and to the freezing, seizure, confiscation and return of the proceeds of offences established in accordance with this Convention.

2. For the purposes of implementing this Convention, it shall not be necessary, except as otherwise stated herein, for the offences set forth in it to result in damage or harm to state property.

Article 4
Protection of sovereignty

1. States Parties shall carry out their obligations under this Convention in a manner consistent with the principles of sovereign equality and territorial integrity of States and that of non-intervention in the domestic affairs of other States.

2. Nothing in this Convention shall entitle a State Party to undertake in the territory of another State the exercise of jurisdiction and performance of functions that are reserved exclusively for the authorities of that other State by its domestic law.

Chapter II
Preventive measures

Article 5
Preventive anti-corruption policies and practices

1. Each State Party shall, in accordance with the fundamental principles of its legal system, develop and implement or maintain effective, coordinated anti-corruption policies that promote the participation of society and reflect the principles of the rule of law, proper management of public affairs and public property, integrity, transparency and accountability.

2. Each State Party shall endeavour to establish and promote effective practices aimed at the prevention of corruption.

3. Each State Party shall endeavour to periodically evaluate relevant legal instruments and administrative measures with a view to determining their adequacy to prevent and fight corruption.

4. States Parties shall, as appropriate and in accordance with the fundamental principles of their legal system, collaborate with each other and with relevant international and regional organizations in promoting and developing the measures referred to in this article. That collaboration may include participation in international programmes and projects aimed at the prevention of corruption.

Article 6
Preventive anti-corruption body or bodies

1. Each State Party shall, in accordance with the fundamental principles of its legal system, ensure the existence of a body or bodies, as appropriate, that prevent corruption by such means as:

(a) Implementing the policies referred to in article 5 of this Convention and, where appropriate, overseeing and coordinating the implementation of those policies;

(b) Increasing and disseminating knowledge about the prevention of corruption.

2. Each State Party shall grant the body or bodies referred to in paragraph 1 of this article the necessary independence, in accordance with the fundamental principles of its legal system, to enable the body or bodies to carry out its or their functions effectively and free from any undue influence. The necessary material resources and specialized staff, as well as the training that such staff may require to carry out their functions, should be provided.

3. Each State Party shall inform the Secretary-General of the United Nations of the name and address of the authority or authorities that may assist other States Parties in developing and implementing specific measures for the prevention of corruption.

Article 7
Public sector

1. Each State Party shall, where appropriate and in accordance with the fundamental principles of its legal system, endeavour to adopt, maintain and strengthen systems for the recruitment, hiring, retention, promotion and retirement of civil servants and, where appropriate, other non-elected public officials:

(a) That are based on principles of efficiency, transparency and objective criteria such as merit, equity and aptitude;

(b) That include adequate procedures for the selection and training of individuals for public positions considered especially vulnerable to corruption and the rotation, where appropriate, of such individuals to other positions;

(c) That promote adequate remuneration and equitable pay scales, taking into account the level of economic development of the State Party;

(d) That promote education and training programmes to enable them to meet the requirements for the correct, honourable and proper performance of public functions and that provide them with specialized and appropriate training to enhance their awareness of the risks of corruption inherent in the performance of their functions. Such programmes may make reference to codes or standards of conduct in applicable areas.

2. Each State Party shall also consider adopting appropriate legislative and administrative measures, consistent with the objectives of this Convention and in accordance with the fundamental principles of its domestic law, to prescribe criteria concerning candidature for and election to public office.

3. Each State Party shall also consider taking appropriate legislative and administrative measures, consistent with the objectives of this Convention and in accordance with the fundamental principles of its domestic law, to enhance transparency in the funding of candidatures for elected public office and, where applicable, the funding of political parties.

4. Each State Party shall, in accordance with the fundamental principles of its domestic law, endeavour to adopt, maintain and strengthen systems that promote transparency and prevent conflicts of interest.

Article 8
Codes of conduct for public officials

1. In order to fight corruption, each State Party shall promote, inter alia, integrity, honesty and responsibility among its public officials, in accordance with the fundamental principles of its legal system.

2. In particular, each State Party shall endeavour to apply, within its own institutional and legal systems, codes or standards of conduct for the correct, honourable and proper performance of public functions.

3. For the purposes of implementing the provisions of this article, each State Party shall, where appropriate and in accordance with the fundamental principles of its legal system, take note of the relevant initiatives of regional, interregional and multilateral organizations, such as the International Code of Conduct for Public Officials contained in the annex to General Assembly resolution 51/59 of 12 December 1996.

4. Each State Party shall also consider, in accordance with the fundamental principles of its domestic law, establishing measures and systems to facilitate the reporting by public officials of acts of corruption to appropriate

authorities, when such acts come to their notice in the performance of their functions.

5. Each State Party shall endeavour, where appropriate and in accordance with the fundamental principles of its domestic law, to establish measures and systems requiring public officials to make declarations to appropriate authorities regarding, inter alia, their outside activities, employment, investments, assets and substantial gifts or benefits from which a conflict of interest may result with respect to their functions as public officials.

6. Each State Party shall consider taking, in accordance with the fundamental principles of its domestic law, disciplinary or other measures against public officials who violate the codes or standards established in accordance with this article.

Article 9
Public procurement and management
of public finances

1. Each State Party shall, in accordance with the fundamental principles of its legal system, take the necessary steps to establish appropriate systems of procurement, based on transparency, competition and objective criteria in decision-making, that are effective, inter alia, in preventing corruption. Such systems, which may take into account appropriate threshold values in their application, shall address, inter alia:

(a) The public distribution of information relating to procurement procedures and contracts, including information on invitations to tender and relevant or pertinent information on the award of contracts, allowing potential tenderers sufficient time to prepare and submit their tenders;

(b) The establishment, in advance, of conditions for participation, including selection and award criteria and tendering rules, and their publication;

(c) The use of objective and predetermined criteria for public procurement decisions, in order to facilitate the subsequent verification of the correct application of the rules or procedures;

(d) An effective system of domestic review, including an effective system of appeal, to ensure legal recourse and remedies in the event that the rules or procedures established pursuant to this paragraph are not followed;

(e) Where appropriate, measures to regulate matters regarding personnel responsible for procurement, such as declaration of interest in particular public procurements, screening procedures and training requirements.

2. Each State Party shall, in accordance with the fundamental principles of its legal system, take appropriate measures to promote transparency and accountability in the management of public finances. Such measures shall encompass, inter alia:

(a) Procedures for the adoption of the national budget;

(b) Timely reporting on revenue and expenditure;

(c) A system of accounting and auditing standards and related oversight;

(d) Effective and efficient systems of risk management and internal control; and

(e) Where appropriate, corrective action in the case of failure to comply with the requirements established in this paragraph.

3. Each State Party shall take such civil and administrative measures as may be necessary, in accordance with the fundamental principles of its domestic law, to preserve the integrity of accounting books, records, financial statements or other documents related to public expenditure and revenue and to prevent the falsification of such documents.

Article 10 *Public reporting*

Taking into account the need to combat corruption, each State Party shall, in accordance with the fundamental principles of its domestic law, take such measures as may be necessary to enhance transparency in its public administration, including with regard to its organization, functioning and decision-making processes, where appropriate. Such measures may include, inter alia:

(a) Adopting procedures or regulations allowing members of the general public to obtain, where appropriate, information on the organization, functioning and decision-making processes of its public administration and, with due regard for the protection of privacy and personal data, on decisions and legal acts that concern members of the public;

(b) Simplifying administrative procedures, where appropriate, in order to facilitate public access to the competent decision-making authorities; and

(c) Publishing information, which may include periodic reports on the risks of corruption in its public administration.

Article 11
Measures relating to the judiciary and
prosecution services

1. Bearing in mind the independence of the judiciary and its crucial role in combating corruption, each State Party shall, in accordance with the fundamental principles of its legal system and without prejudice to judicial independence, take measures to strengthen integrity and to prevent opportunities for corruption among members of the judiciary. Such measures may include rules with respect to the conduct of members of the judiciary.

2. Measures to the same effect as those taken pursuant to paragraph 1 of this article may be introduced and applied within the prosecution service in those States Parties where it does not form part of the judiciary but enjoys independence similar to that of the judicial service.

Article 12
Private sector

1. Each State Party shall take measures, in accordance with the fundamental principles of its domestic law, to prevent corruption involving the private sector, enhance accounting and auditing standards in the private sector and, where appropriate, provide effective, proportionate and dissuasive civil, administrative or criminal penalties for failure to comply with such measures.

2. Measures to achieve these ends may include, inter alia:

(a) Promoting cooperation between law enforcement agencies and relevant private entities;

(b) Promoting the development of standards and procedures designed to safeguard the integrity of relevant private entities, including codes of conduct for the correct, honourable and proper performance of the activities of business and all relevant professions and the prevention of conflicts of interest, and for the promotion of the use of good commercial practices among businesses and in the contractual relations of businesses with the State;

(c) Promoting transparency among private entities, including, where appropriate, measures regarding the identity of legal and natural persons involved in the establishment and management of corporate entities;

(d) Preventing the misuse of procedures regulating private entities, including procedures regarding subsidies and licences granted by public authorities for commercial activities;

(e) Preventing conflicts of interest by imposing restrictions, as appropriate and for a reasonable period of time, on the professional activities of former public officials or on the employment of public officials by the private sector after their resignation or retirement, where such activities or employment relate directly to the functions held or supervised by those public officials during their tenure;

(f) Ensuring that private enterprises, taking into account their structure and size, have sufficient internal auditing controls to assist in preventing and detecting acts of corruption and that the accounts and required financial statements of such private enterprises are subject to appropriate auditing and certification procedures.

3. In order to prevent corruption, each State Party shall take such measures as may be necessary, in accordance with its domestic laws and regulations regarding the maintenance of books and records, financial statement disclosures and accounting and auditing standards, to prohibit the following acts carried out for the purpose of committing any of the offences established in accordance with this Convention:

(a) The establishment of off-the-books accounts;

(b) The making of off-the-books or inadequately identified transactions;

(c) The recording of non-existent expenditure;

(d) The entry of liabilities with incorrect identification of their objects;

(e) The use of false documents; and

(f) The intentional destruction of bookkeeping documents earlier than foreseen by the law.

4. Each State Party shall disallow the tax deductibility of expenses that constitute bribes, the latter being one of the constituent elements of the

offences established in accordance with articles 15 and 16 of this Convention and, where appropriate, other expenses incurred in furtherance of corrupt conduct.

Article 13
Participation of society

1. Each State Party shall take appropriate measures, within its means and in accordance with fundamental principles of its domestic law, to promote the active participation of individuals and groups outside the public sector, such as civil society, non-governmental organizations and community-based organizations, in the prevention of and the fight against corruption and to raise public awareness regarding the existence, causes and gravity of and the threat posed by corruption. This participation should be strengthened by such measures as:

(a) Enhancing the transparency of and promoting the contribution of the public to decision-making processes;

(b) Ensuring that the public has effective access to information;

(c) Undertaking public information activities that contribute to non-tolerance of corruption, as well as public education programmes, including school and university curricula;

(d) Respecting, promoting and protecting the freedom to seek, receive, publish and disseminate information concerning corruption. That freedom may be subject to certain restrictions, but these shall only be such as are provided for by law and are necessary:

(i) For respect of the rights or reputations of others;

(ii) For the protection of national security or ordre public or of public health or morals.

2. Each State Party shall take appropriate measures to ensure that the relevant anti-corruption bodies referred to in this Convention are known to the public and shall provide access to such bodies, where appropriate, for the reporting, including anonymously, of any incidents that may be considered to constitute an offence established in accordance with this Convention.

Article 14
Measures to prevent money-laundering

1. Each State Party shall:

(a) Institute a comprehensive domestic regulatory and supervisory regime for banks and non-bank financial institutions, including natural or legal persons that provide formal or informal services for the transmission of money or value and, where appropriate, other bodies particularly susceptible to money-laundering, within its competence, in order to deter and detect all forms of money-laundering, which regime shall emphasize requirements for customer and, where appropriate, beneficial owner identification, record-keeping and the reporting of suspicious transactions;

(b) Without prejudice to article 46 of this Convention, ensure that administrative, regulatory, law enforcement and other authorities dedicated to combating money-laundering (including, where appropriate under domestic law, judicial authorities) have the ability to cooperate and exchange information at the national and international levels within the conditions prescribed by its domestic law and, to that end, shall consider the establishment of a financial intelligence unit to serve as a national centre for the collection, analysis and dissemination of information regarding potential money-laundering.

2. States Parties shall consider implementing feasible measures to detect and monitor the movement of cash and appropriate negotiable instruments across their borders, subject to safeguards to ensure proper use of information and without impeding in any way the movement of legitimate capital. Such measures may include a requirement that individuals and businesses report the cross-border transfer of substantial quantities of cash and appropriate negotiable instruments.

3. States Parties shall consider implementing appropriate and feasible measures to require financial institutions, including money remitters:

(a) To include on forms for the electronic transfer of funds and related messages accurate and meaningful information on the originator;

(b) To maintain such information throughout the payment chain; and

(c) To apply enhanced scrutiny to transfers of funds that do not contain complete information on the originator.

4. In establishing a domestic regulatory and supervisory regime under the terms of this article, and without prejudice to any other article of this

Convention, States Parties are called upon to use as a guideline the relevant initiatives of regional, interregional and multilateral organizations against money-laundering.

5. States Parties shall endeavour to develop and promote global, regional, subregional and bilateral cooperation among judicial, law enforcement and financial regulatory authorities in order to combat money-laundering.

Chapter III Criminalization and law enforcement

Article 15 Bribery of national public officials

Each State Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences, when committed intentionally:

(a) The promise, offering or giving, to a public official, directly or indirectly, of an undue advantage, for the official himself or herself or another person or entity, in order that the official act or refrain from acting in the exercise of his or her official duties;

(b) The solicitation or acceptance by a public official, directly or indirectly, of an undue advantage, for the official himself or herself or another person or entity, in order that the official act or refrain from acting in the exercise of his or her official duties.

Article 16 Bribery of foreign public officials and officials of public international organizations

1. Each State Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as a criminal offence, when committed intentionally, the promise, offering or giving to a foreign public official or an official of a public international organization, directly or indirectly, of an undue advantage, for the official himself or herself or another person or entity, in order that the official act or refrain from acting in the exercise of his or her official duties, in order to obtain or retain business or other undue advantage in relation to the conduct of international business.

2. Each State Party shall consider adopting such legislative and other measures as may be necessary to establish as a criminal offence, when committed intentionally, the solicitation or acceptance by a foreign public official or an official of a public international organization, directly or indirectly, of an undue advantage, for the official himself or herself or another person or entity, in order that the official act or refrain from acting in the exercise of his or her official duties.

Article 17
Embezzlement, misappropriation or other diversion
of property by a public official

Each State Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences, when committed intentionally, the embezzlement, misappropriation or other diversion by a public official for his or her benefit or for the benefit of another person or entity, of any property, public or private funds or securities or any other thing of value entrusted to the public official by virtue of his or her position.

Article 18
Trading in influence

Each State Party shall consider adopting such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences, when committed intentionally:

(a) The promise, offering or giving to a public official or any other person, directly or indirectly, of an undue advantage in order that the public official or the person abuse his or her real or supposed influence with a view to obtaining from an administration or public authority of the State Party an undue advantage for the original instigator of the act or for any other person;

(b) The solicitation or acceptance by a public official or any other person, directly or indirectly, of an undue advantage for himself or herself or for another person in order that the public official or the person abuse his or her real or supposed influence with a view to obtaining from an administration or public authority of the State Party an undue advantage.

Article 19
Abuse of functions

Each State Party shall consider adopting such legislative and other measures as may be necessary to establish as a criminal offence, when committed intentionally, the abuse of functions or position, that is, the performance of or failure to perform an act, in violation of laws, by a public official in the discharge of his or her functions, for the purpose of obtaining an undue advantage for himself or herself or for another person or entity.

Article 20
Illicit enrichment

Subject to its constitution and the fundamental principles of its legal system, each State Party shall consider adopting such legislative and other measures as may be necessary to establish as a criminal offence, when committed intentionally, illicit enrichment, that is, a significant increase in the assets of a public official that he or she cannot reasonably explain in relation to his or her lawful income.

Article 21
Bribery in the private sector

Each State Party shall consider adopting such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences, when committed intentionally in the course of economic, financial or commercial activities:

(a) The promise, offering or giving, directly or indirectly, of an undue advantage to any person who directs or works, in any capacity, for a private sector entity, for the person himself or herself or for another person, in order that he or she, in breach of his or her duties, act or refrain from acting;

(b) The solicitation or acceptance, directly or indirectly, of an undue advantage by any person who directs or works, in any capacity, for a private sector entity, for the person himself or herself or for another person, in order that he or she, in breach of his or her duties, act or refrain from acting.

Article 22
Embezzlement of property in the private sector

Each State Party shall consider adopting such legislative and other measures as may be necessary to establish as a criminal offence, when committed intentionally in the course of economic, financial or commercial activities, embezzlement by a person who directs or works, in any capacity, in a private sector entity of any property, private funds or securities or any other thing of value entrusted to him or her by virtue of his or her position.

Article 23
Laundering of proceeds of crime

1. Each State Party shall adopt, in accordance with fundamental principles of its domestic law, such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences, when committed intentionally:

(a) (i) The conversion or transfer of property, knowing that such property is the proceeds of crime, for the purpose of concealing or disguising the illicit origin of the property or of helping any person who is involved in the commission of the predicate offence to evade the legal consequences of his or her action;

(ii) The concealment or disguise of the true nature, source, location, disposition, movement or ownership of or rights with respect to property, knowing that such property is the proceeds of crime;

(b) Subject to the basic concepts of its legal system:

(i) The acquisition, possession or use of property, knowing, at the time of receipt, that such property is the proceeds of crime;

(ii) Participation in, association with or conspiracy to commit, attempts to commit and aiding, abetting, facilitating and counselling the commission of any of the offences established in accordance with this article.

2. For purposes of implementing or applying paragraph 1 of this article:

(a) Each State Party shall seek to apply paragraph 1 of this article to the widest range of predicate offences;

(b) Each State Party shall include as predicate offences at a minimum a comprehensive range of criminal offences established in accordance with this Convention;

(c) For the purposes of subparagraph (b) above, predicate offences shall include offences committed both within and outside the jurisdiction of the State Party in question. However, offences committed outside the jurisdiction of a State Party shall constitute predicate offences only when the relevant conduct is a criminal offence under the domestic law of the State where it is committed and would be a criminal offence under the domestic law of the State Party implementing or applying this article had it been committed there;

(d) Each State Party shall furnish copies of its laws that give effect to this article and of any subsequent changes to such laws or a description thereof to the Secretary-General of the United Nations;

(e) If required by fundamental principles of the domestic law of a State Party, it may be provided that the offences set forth in paragraph 1 of this article do not apply to the persons who committed the predicate offence.

Article 24 Concealment

Without prejudice to the provisions of article 23 of this Convention, each State Party shall consider adopting such legislative and other measures as may be necessary to establish as a criminal offence, when committed intentionally after the commission of any of the offences established in accordance with this Convention without having participated in such offences, the concealment or continued retention of property when the person involved knows that such property is the result of any of the offences established in accordance with this Convention.

Article 25 Obstruction of justice

Each State Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences, when committed intentionally:

(a) The use of physical force, threats or intimidation or the promise, offering or giving of an undue advantage to induce false testimony or to interfere in the giving of testimony or the production of evidence in a proceeding in relation to the commission of offences established in accordance with this Convention;

(b) The use of physical force, threats or intimidation to interfere with the exercise of official duties by a justice or law enforcement official in relation to the commission of offences established in accordance with this Convention. Nothing in this subparagraph shall prejudice the right of States Parties to have legislation that protects other categories of public official.

Article 26
Liability of legal persons

1. Each State Party shall adopt such measures as may be necessary, consistent with its legal principles, to establish the liability of legal persons for participation in the offences established in accordance with this Convention.

2. Subject to the legal principles of the State Party, the liability of legal persons may be criminal, civil or administrative.

3. Such liability shall be without prejudice to the criminal liability of the natural persons who have committed the offences.

4. Each State Party shall, in particular, ensure that legal persons held liable in accordance with this article are subject to effective, proportionate and dissuasive criminal or non-criminal sanctions, including monetary sanctions.

Article 27
Participation and attempt

1. Each State Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as a criminal offence, in accordance with its domestic law, participation in any capacity such as an accomplice, assistant or instigator in an offence established in accordance with this Convention.

2. Each State Party may adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as a criminal offence, in accordance with its domestic law, any attempt to commit an offence established in accordance with this Convention.

3. Each State Party may adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as a criminal offence, in accordance with its domestic law, the preparation for an offence established in accordance with this Convention.

Article 28
Knowledge, intent and purpose as elements
of an offence

Knowledge, intent or purpose required as an element of an offence established in accordance with this Convention may be inferred from objective factual circumstances.

Article 29
Statute of limitations

Each State Party shall, where appropriate, establish under its domestic law a long statute of limitations period in which to commence proceedings for any offence established in accordance with this Convention and establish a longer statute of limitations period or provide for the suspension of the statute of limitations where the alleged offender has evaded the administration of justice.

Article 30
Prosecution, adjudication and sanctions

1. Each State Party shall make the commission of an offence established in accordance with this Convention liable to sanctions that take into account the gravity of that offence.

2. Each State Party shall take such measures as may be necessary to establish or maintain, in accordance with its legal system and constitutional principles, an appropriate balance between any immunities or jurisdictional privileges accorded to its public officials for the performance of their functions and the possibility, when necessary, of effectively investigating, prosecuting and adjudicating offences established in accordance with this Convention.

3. Each State Party shall endeavour to ensure that any discretionary legal powers under its domestic law relating to the prosecution of persons for offences established in accordance with this Convention are exercised to maximize the effectiveness of law enforcement measures in respect of those offences and with due regard to the need to deter the commission of such offences.

4. In the case of offences established in accordance with this Convention, each State Party shall take appropriate measures, in accordance with its domestic law and with due regard to the rights of the defence, to seek to ensure that conditions imposed in connection with decisions on release

pending trial or appeal take into consideration the need to ensure the presence of the defendant at subsequent criminal proceedings.

5. Each State Party shall take into account the gravity of the offences concerned when considering the eventuality of early release or parole of persons convicted of such offences.

6. Each State Party, to the extent consistent with the fundamental principles of its legal system, shall consider establishing procedures through which a public official accused of an offence established in accordance with this Convention may, where appropriate, be removed, suspended or reassigned by the appropriate authority, bearing in mind respect for the principle of the presumption of innocence.

7. Where warranted by the gravity of the offence, each State Party, to the extent consistent with the fundamental principles of its legal system, shall consider establishing procedures for the disqualification, by court order or any other appropriate means, for a period of time determined by its domestic law, of persons convicted of offences established in accordance with this Convention from:

- (a) Holding public office; and
- (b) Holding office in an enterprise owned in whole or in part by the State.

8. Paragraph 1 of this article shall be without prejudice to the exercise of disciplinary powers by the competent authorities against civil servants.

9. Nothing contained in this Convention shall affect the principle that the description of the offences established in accordance with this Convention and of the applicable legal defences or other legal principles controlling the lawfulness of conduct is reserved to the domestic law of a State Party and that such offences shall be prosecuted and punished in accordance with that law.

10. States Parties shall endeavour to promote the reintegration into society of persons convicted of offences established in accordance with this Convention.

Article 31
Freezing, seizure and confiscation

1. Each State Party shall take, to the greatest extent possible within its domestic legal system, such measures as may be necessary to enable confiscation of:

(a) Proceeds of crime derived from offences established in accordance with this Convention or property the value of which corresponds to that of such proceeds;

(b) Property, equipment or other instrumentalities used in or destined for use in offences established in accordance with this Convention.

2. Each State Party shall take such measures as may be necessary to enable the identification, tracing, freezing or seizure of any item referred to in paragraph 1 of this article for the purpose of eventual confiscation.

3. Each State Party shall adopt, in accordance with its domestic law, such legislative and other measures as may be necessary to regulate the administration by the competent authorities of frozen, seized or confiscated property covered in paragraphs 1 and 2 of this article.

4. If such proceeds of crime have been transformed or converted, in part or in full, into other property, such property shall be liable to the measures referred to in this article instead of the proceeds.

5. If such proceeds of crime have been intermingled with property acquired from legitimate sources, such property shall, without prejudice to any powers relating to freezing or seizure, be liable to confiscation up to the assessed value of the intermingled proceeds.

6. Income or other benefits derived from such proceeds of crime, from property into which such proceeds of crime have been transformed or converted or from property with which such proceeds of crime have been intermingled shall also be liable to the measures referred to in this article, in the same manner and to the same extent as proceeds of crime.

7. For the purpose of this article and article 55 of this Convention, each State Party shall empower its courts or other competent authorities to order that bank, financial or commercial records be made available or seized. A State Party shall not decline to act under the provisions of this paragraph on the ground of bank secrecy.

8. States Parties may consider the possibility of requiring that an offender demonstrate the lawful origin of such alleged proceeds of crime or other property liable to confiscation, to the extent that such a requirement is consistent with the fundamental principles of their domestic law and with the nature of judicial and other proceedings.

9. The provisions of this article shall not be so construed as to prejudice the rights of bona fide third parties.

10. Nothing contained in this article shall affect the principle that the measures to which it refers shall be defined and implemented in accordance with and subject to the provisions of the domestic law of a State Party.

Article 32

Protection of witnesses, experts and victims

1. Each State Party shall take appropriate measures in accordance with its domestic legal system and within its means to provide effective protection from potential retaliation or intimidation for witnesses and experts who give testimony concerning offences established in accordance with this Convention and, as appropriate, for their relatives and other persons close to them.

2. The measures envisaged in paragraph 1 of this article may include, inter alia, without prejudice to the rights of the defendant, including the right to due process:

(a) Establishing procedures for the physical protection of such persons, such as, to the extent necessary and feasible, relocating them and permitting, where appropriate, non-disclosure or limitations on the disclosure of information concerning the identity and whereabouts of such persons;

(b) Providing evidentiary rules to permit witnesses and experts to give testimony in a manner that ensures the safety of such persons, such as permitting testimony to be given through the use of communications technology such as video or other adequate means.

3. States Parties shall consider entering into agreements or arrangements with other States for the relocation of persons referred to in paragraph 1 of this article.

4. The provisions of this article shall also apply to victims insofar as they are witnesses.

5. Each State Party shall, subject to its domestic law, enable the views and concerns of victims to be presented and considered at appropriate stages of criminal proceedings against offenders in a manner not prejudicial to the rights of the defence.

Article 33
Protection of reporting persons

Each State Party shall consider incorporating into its domestic legal system appropriate measures to provide protection against any unjustified treatment for any person who reports in good faith and on reasonable grounds to the competent authorities any facts concerning offences established in accordance with this Convention.

Article 34
Consequences of acts of corruption

With due regard to the rights of third parties acquired in good faith, each State Party shall take measures, in accordance with the fundamental principles of its domestic law, to address consequences of corruption. In this context, States Parties may consider corruption a relevant factor in legal proceedings to annul or rescind a contract, withdraw a concession or other similar instrument or take any other remedial action.

Article 35
Compensation for damage

Each State Party shall take such measures as may be necessary, in accordance with principles of its domestic law, to ensure that entities or persons who have suffered damage as a result of an act of corruption have the right to initiate legal proceedings against those responsible for that damage in order to obtain compensation.

Article 36
Specialized authorities

Each State Party shall, in accordance with the fundamental principles of its legal system, ensure the existence of a body or bodies or persons specialized in combating corruption through law enforcement. Such body or bodies or persons shall be granted the necessary independence, in accordance with the fundamental principles of the legal system of the State Party, to be

able to carry out their functions effectively and without any undue influence. Such persons or staff of such body or bodies should have the appropriate training and resources to carry out their tasks.

Article 37
Cooperation with law enforcement authorities

1. Each State Party shall take appropriate measures to encourage persons who participate or who have participated in the commission of an offence established in accordance with this Convention to supply information useful to competent authorities for investigative and evidentiary purposes and to provide factual, specific help to competent authorities that may contribute to depriving offenders of the proceeds of crime and to recovering such proceeds.

2. Each State Party shall consider providing for the possibility, in appropriate cases, of mitigating punishment of an accused person who provides substantial cooperation in the investigation or prosecution of an offence established in accordance with this Convention.

3. Each State Party shall consider providing for the possibility, in accordance with fundamental principles of its domestic law, of granting immunity from prosecution to a person who provides substantial cooperation in the investigation or prosecution of an offence established in accordance with this Convention.

4. Protection of such persons shall be, *mutatis mutandis*, as provided for in article 32 of this Convention.

5. Where a person referred to in paragraph 1 of this article located in one State Party can provide substantial cooperation to the competent authorities of another State Party, the States Parties concerned may consider entering into agreements or arrangements, in accordance with their domestic law, concerning the potential provision by the other State Party of the treatment set forth in paragraphs 2 and 3 of this article.

Article 38
Cooperation between national authorities

Each State Party shall take such measures as may be necessary to encourage, in accordance with its domestic law, cooperation between, on the one hand, its public authorities, as well as its public officials, and, on the other hand, its authorities responsible for investigating and prosecuting criminal offences. Such cooperation may include:

(a) Informing the latter authorities, on their own initiative, where there are reasonable grounds to believe that any of the offences established in accordance with articles 15, 21 and 23 of this Convention has been committed; or

(b) Providing, upon request, to the latter authorities all necessary information.

Article 39

Cooperation between national authorities and the private sector

1. Each State Party shall take such measures as may be necessary to encourage, in accordance with its domestic law, cooperation between national investigating and prosecuting authorities and entities of the private sector, in particular financial institutions, relating to matters involving the commission of offences established in accordance with this Convention.

2. Each State Party shall consider encouraging its nationals and other persons with a habitual residence in its territory to report to the national investigating and prosecuting authorities the commission of an offence established in accordance with this Convention.

Article 40

Bank secrecy

Each State Party shall ensure that, in the case of domestic criminal investigations of offences established in accordance with this Convention, there are appropriate mechanisms available within its domestic legal system to overcome obstacles that may arise out of the application of bank secrecy laws.

Article 41

Criminal record

Each State Party may adopt such legislative or other measures as may be necessary to take into consideration, under such terms as and for the purpose that it deems appropriate, any previous conviction in another State of an alleged offender for the purpose of using such information in criminal proceedings relating to an offence established in accordance with this Convention.

Article 42
Jurisdiction

1. Each State Party shall adopt such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over the offences established in accordance with this Convention when:

(a) The offence is committed in the territory of that State Party; or

(b) The offence is committed on board a vessel that is flying the flag of that State Party or an aircraft that is registered under the laws of that State Party at the time that the offence is committed.

2. Subject to article 4 of this Convention, a State Party may also establish its jurisdiction over any such offence when:

(a) The offence is committed against a national of that State Party; or

(b) The offence is committed by a national of that State Party or a stateless person who has his or her habitual residence in its territory; or

(c) The offence is one of those established in accordance with article 23, paragraph 1 (b) (ii), of this Convention and is committed outside its territory with a view to the commission of an offence established in accordance with article 23, paragraph 1 (a) (i) or (ii) or (b) (i), of this Convention within its territory; or

(d) The offence is committed against the State Party.

3. For the purposes of article 44 of this Convention, each State Party shall take such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over the offences established in accordance with this Convention when the alleged offender is present in its territory and it does not extradite such person solely on the ground that he or she is one of its nationals.

4. Each State Party may also take such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over the offences established in accordance with this Convention when the alleged offender is present in its territory and it does not extradite him or her.

5. If a State Party exercising its jurisdiction under paragraph 1 or 2 of this article has been notified, or has otherwise learned, that any other States Parties are conducting an investigation, prosecution or judicial proceeding in respect of the same conduct, the competent authorities of those States Parties

shall, as appropriate, consult one another with a view to coordinating their actions.

6. Without prejudice to norms of general international law, this Convention shall not exclude the exercise of any criminal jurisdiction established by a State Party in accordance with its domestic law.

Chapter IV **International cooperation**

Article 43 *International cooperation*

1. States Parties shall cooperate in criminal matters in accordance with articles 44 to 50 of this Convention. Where appropriate and consistent with their domestic legal system, States Parties shall consider assisting each other in investigations of and proceedings in civil and administrative matters relating to corruption.

2. In matters of international cooperation, whenever dual criminality is considered a requirement, it shall be deemed fulfilled irrespective of whether the laws of the requested State Party place the offence within the same category of offence or denominate the offence by the same terminology as the requesting State Party, if the conduct underlying the offence for which assistance is sought is a criminal offence under the laws of both States Parties.

Article 44 *Extradition*

1. This article shall apply to the offences established in accordance with this Convention where the person who is the subject of the request for extradition is present in the territory of the requested State Party, provided that the offence for which extradition is sought is punishable under the domestic law of both the requesting State Party and the requested State Party.

2. Notwithstanding the provisions of paragraph 1 of this article, a State Party whose law so permits may grant the extradition of a person for any of the offences covered by this Convention that are not punishable under its own domestic law.

3. If the request for extradition includes several separate offences, at least one of which is extraditable under this article and some of which are not

extraditable by reason of their period of imprisonment but are related to offences established in accordance with this Convention, the requested State Party may apply this article also in respect of those offences.

4. Each of the offences to which this article applies shall be deemed to be included as an extraditable offence in any extradition treaty existing between States Parties. States Parties undertake to include such offences as extraditable offences in every extradition treaty to be concluded between them. A State Party whose law so permits, in case it uses this Convention as the basis for extradition, shall not consider any of the offences established in accordance with this Convention to be a political offence.

5. If a State Party that makes extradition conditional on the existence of a treaty receives a request for extradition from another State Party with which it has no extradition treaty, it may consider this Convention the legal basis for extradition in respect of any offence to which this article applies.

6. A State Party that makes extradition conditional on the existence of a treaty shall:

(a) At the time of deposit of its instrument of ratification, acceptance or approval of or accession to this Convention, inform the Secretary-General of the United Nations whether it will take this Convention as the legal basis for cooperation on extradition with other States Parties to this Convention; and

(b) If it does not take this Convention as the legal basis for cooperation on extradition, seek, where appropriate, to conclude treaties on extradition with other States Parties to this Convention in order to implement this article.

7. States Parties that do not make extradition conditional on the existence of a treaty shall recognize offences to which this article applies as extraditable offences between themselves.

8. Extradition shall be subject to the conditions provided for by the domestic law of the requested State Party or by applicable extradition treaties, including, *inter alia*, conditions in relation to the minimum penalty requirement for extradition and the grounds upon which the requested State Party may refuse extradition.

9. States Parties shall, subject to their domestic law, endeavour to expedite extradition procedures and to simplify evidentiary requirements relating thereto in respect of any offence to which this article applies.

10. Subject to the provisions of its domestic law and its extradition treaties, the requested State Party may, upon being satisfied that the circumstances so warrant and are urgent and at the request of the requesting State Party, take a person whose extradition is sought and who is present in its territory into custody or take other appropriate measures to ensure his or her presence at extradition proceedings.

11. A State Party in whose territory an alleged offender is found, if it does not extradite such person in respect of an offence to which this article applies solely on the ground that he or she is one of its nationals, shall, at the request of the State Party seeking extradition, be obliged to submit the case without undue delay to its competent authorities for the purpose of prosecution. Those authorities shall take their decision and conduct their proceedings in the same manner as in the case of any other offence of a grave nature under the domestic law of that State Party. The States Parties concerned shall cooperate with each other, in particular on procedural and evidentiary aspects, to ensure the efficiency of such prosecution.

12. Whenever a State Party is permitted under its domestic law to extradite or otherwise surrender one of its nationals only upon the condition that the person will be returned to that State Party to serve the sentence imposed as a result of the trial or proceedings for which the extradition or surrender of the person was sought and that State Party and the State Party seeking the extradition of the person agree with this option and other terms that they may deem appropriate, such conditional extradition or surrender shall be sufficient to discharge the obligation set forth in paragraph 11 of this article.

13. If extradition, sought for purposes of enforcing a sentence, is refused because the person sought is a national of the requested State Party, the requested State Party shall, if its domestic law so permits and in conformity with the requirements of such law, upon application of the requesting State Party, consider the enforcement of the sentence imposed under the domestic law of the requesting State Party or the remainder thereof.

14. Any person regarding whom proceedings are being carried out in connection with any of the offences to which this article applies shall be guaranteed fair treatment at all stages of the proceedings, including enjoyment of all the rights and guarantees provided by the domestic law of the State Party in the territory of which that person is present.

15. Nothing in this Convention shall be interpreted as imposing an obligation to extradite if the requested State Party has substantial grounds for believing that the request has been made for the purpose of prosecuting or punishing a person on account of that person's sex, race, religion, nationality,

ethnic origin or political opinions or that compliance with the request would cause prejudice to that person's position for any one of these reasons.

16. States Parties may not refuse a request for extradition on the sole ground that the offence is also considered to involve fiscal matters.

17. Before refusing extradition, the requested State Party shall, where appropriate, consult with the requesting State Party to provide it with ample opportunity to present its opinions and to provide information relevant to its allegation.

18. States Parties shall seek to conclude bilateral and multilateral agreements or arrangements to carry out or to enhance the effectiveness of extradition.

Article 45

Transfer of sentenced persons

States Parties may consider entering into bilateral or multilateral agreements or arrangements on the transfer to their territory of persons sentenced to imprisonment or other forms of deprivation of liberty for offences established in accordance with this Convention in order that they may complete their sentences there.

Article 46

Mutual legal assistance

1. States Parties shall afford one another the widest measure of mutual legal assistance in investigations, prosecutions and judicial proceedings in relation to the offences covered by this Convention.

2. Mutual legal assistance shall be afforded to the fullest extent possible under relevant laws, treaties, agreements and arrangements of the requested State Party with respect to investigations, prosecutions and judicial proceedings in relation to the offences for which a legal person may be held liable in accordance with article 26 of this Convention in the requesting State Party.

3. Mutual legal assistance to be afforded in accordance with this article may be requested for any of the following purposes:

- (a) Taking evidence or statements from persons;

- (b) Effecting service of judicial documents;
- (c) Executing searches and seizures, and freezing;
- (d) Examining objects and sites;
- (e) Providing information, evidentiary items and expert evaluations;
- (f) Providing originals or certified copies of relevant documents and records, including government, bank, financial, corporate or business records;
- (g) Identifying or tracing proceeds of crime, property, instrumentalities or other things for evidentiary purposes;
- (h) Facilitating the voluntary appearance of persons in the requesting State Party;
- (i) Any other type of assistance that is not contrary to the domestic law of the requested State Party;
- (j) Identifying, freezing and tracing proceeds of crime in accordance with the provisions of chapter V of this Convention;
- (k) The recovery of assets, in accordance with the provisions of chapter V of this Convention.

4. Without prejudice to domestic law, the competent authorities of a State Party may, without prior request, transmit information relating to criminal matters to a competent authority in another State Party where they believe that such information could assist the authority in undertaking or successfully concluding inquiries and criminal proceedings or could result in a request formulated by the latter State Party pursuant to this Convention.

5. The transmission of information pursuant to paragraph 4 of this article shall be without prejudice to inquiries and criminal proceedings in the State of the competent authorities providing the information. The competent authorities receiving the information shall comply with a request that said information remain confidential, even temporarily, or with restrictions on its use. However, this shall not prevent the receiving State Party from disclosing in its proceedings information that is exculpatory to an accused person. In such a case, the receiving State Party shall notify the transmitting State Party prior to the disclosure and, if so requested, consult with the transmitting State Party. If, in an exceptional case, advance notice is not possible, the receiving State Party shall inform the transmitting State Party of the disclosure without delay.

6. The provisions of this article shall not affect the obligations under any other treaty, bilateral or multilateral, that governs or will govern, in whole or in part, mutual legal assistance.

7. Paragraphs 9 to 29 of this article shall apply to requests made pursuant to this article if the States Parties in question are not bound by a treaty of mutual legal assistance. If those States Parties are bound by such a treaty, the corresponding provisions of that treaty shall apply unless the States Parties agree to apply paragraphs 9 to 29 of this article in lieu thereof. States Parties are strongly encouraged to apply those paragraphs if they facilitate cooperation.

8. States Parties shall not decline to render mutual legal assistance pursuant to this article on the ground of bank secrecy.

9. (a) A requested State Party, in responding to a request for assistance pursuant to this article in the absence of dual criminality, shall take into account the purposes of this Convention, as set forth in article 1;

(b) States Parties may decline to render assistance pursuant to this article on the ground of absence of dual criminality. However, a requested State Party shall, where consistent with the basic concepts of its legal system, render assistance that does not involve coercive action. Such assistance may be refused when requests involve matters of a de minimis nature or matters for which the cooperation or assistance sought is available under other provisions of this Convention;

(c) Each State Party may consider adopting such measures as may be necessary to enable it to provide a wider scope of assistance pursuant to this article in the absence of dual criminality.

10. A person who is being detained or is serving a sentence in the territory of one State Party whose presence in another State Party is requested for purposes of identification, testimony or otherwise providing assistance in obtaining evidence for investigations, prosecutions or judicial proceedings in relation to offences covered by this Convention may be transferred if the following conditions are met:

(a) The person freely gives his or her informed consent;

(b) The competent authorities of both States Parties agree, subject to such conditions as those States Parties may deem appropriate.

11. For the purposes of paragraph 10 of this article:

(a) The State Party to which the person is transferred shall have the authority and obligation to keep the person transferred in custody, unless otherwise requested or authorized by the State Party from which the person was transferred;

(b) The State Party to which the person is transferred shall without delay implement its obligation to return the person to the custody of the State Party from which the person was transferred as agreed beforehand, or as otherwise agreed, by the competent authorities of both States Parties;

(c) The State Party to which the person is transferred shall not require the State Party from which the person was transferred to initiate extradition proceedings for the return of the person;

(d) The person transferred shall receive credit for service of the sentence being served in the State from which he or she was transferred for time spent in the custody of the State Party to which he or she was transferred.

12. Unless the State Party from which a person is to be transferred in accordance with paragraphs 10 and 11 of this article so agrees, that person, whatever his or her nationality, shall not be prosecuted, detained, punished or subjected to any other restriction of his or her personal liberty in the territory of the State to which that person is transferred in respect of acts, omissions or convictions prior to his or her departure from the territory of the State from which he or she was transferred.

13. Each State Party shall designate a central authority that shall have the responsibility and power to receive requests for mutual legal assistance and either to execute them or to transmit them to the competent authorities for execution. Where a State Party has a special region or territory with a separate system of mutual legal assistance, it may designate a distinct central authority that shall have the same function for that region or territory. Central authorities shall ensure the speedy and proper execution or transmission of the requests received. Where the central authority transmits the request to a competent authority for execution, it shall encourage the speedy and proper execution of the request by the competent authority. The Secretary-General of the United Nations shall be notified of the central authority designated for this purpose at the time each State Party deposits its instrument of ratification, acceptance or approval of or accession to this Convention. Requests for mutual legal assistance and any communication related thereto shall be transmitted to the central authorities designated by the States Parties. This requirement shall be without prejudice to the right of a State Party to require that such requests and communications be addressed to it through diplomatic channels and, in urgent circumstances, where the States Parties agree, through the International Criminal Police Organization, if possible.

14. Requests shall be made in writing or, where possible, by any means capable of producing a written record, in a language acceptable to the requested State Party, under conditions allowing that State Party to establish authenticity. The Secretary-General of the United Nations shall be notified of the language or languages acceptable to each State Party at the time it deposits its instrument of ratification, acceptance or approval of or accession to this Convention. In urgent circumstances and where agreed by the States Parties, requests may be made orally but shall be confirmed in writing forthwith.

15. A request for mutual legal assistance shall contain:

- (a) The identity of the authority making the request;
- (b) The subject matter and nature of the investigation, prosecution or judicial proceeding to which the request relates and the name and functions of the authority conducting the investigation, prosecution or judicial proceeding;
- (c) A summary of the relevant facts, except in relation to requests for the purpose of service of judicial documents;
- (d) A description of the assistance sought and details of any particular procedure that the requesting State Party wishes to be followed;
- (e) Where possible, the identity, location and nationality of any person concerned; and
- (f) The purpose for which the evidence, information or action is sought.

16. The requested State Party may request additional information when it appears necessary for the execution of the request in accordance with its domestic law or when it can facilitate such execution.

17. A request shall be executed in accordance with the domestic law of the requested State Party and, to the extent not contrary to the domestic law of the requested State Party and where possible, in accordance with the procedures specified in the request.

18. Wherever possible and consistent with fundamental principles of domestic law, when an individual is in the territory of a State Party and has to be heard as a witness or expert by the judicial authorities of another State Party, the first State Party may, at the request of the other, permit the hearing to take place by video conference if it is not possible or desirable for the individual in question to appear in person in the territory of the requesting State Party. States Parties may agree that the hearing shall be conducted by a

judicial authority of the requesting State Party and attended by a judicial authority of the requested State Party.

19. The requesting State Party shall not transmit or use information or evidence furnished by the requested State Party for investigations, prosecutions or judicial proceedings other than those stated in the request without the prior consent of the requested State Party. Nothing in this paragraph shall prevent the requesting State Party from disclosing in its proceedings information or evidence that is exculpatory to an accused person. In the latter case, the requesting State Party shall notify the requested State Party prior to the disclosure and, if so requested, consult with the requested State Party. If, in an exceptional case, advance notice is not possible, the requesting State Party shall inform the requested State Party of the disclosure without delay.

20. The requesting State Party may require that the requested State Party keep confidential the fact and substance of the request, except to the extent necessary to execute the request. If the requested State Party cannot comply with the requirement of confidentiality, it shall promptly inform the requesting State Party.

21. Mutual legal assistance may be refused:

(a) If the request is not made in conformity with the provisions of this article;

(b) If the requested State Party considers that execution of the request is likely to prejudice its sovereignty, security, *ordre public* or other essential interests;

(c) If the authorities of the requested State Party would be prohibited by its domestic law from carrying out the action requested with regard to any similar offence, had it been subject to investigation, prosecution or judicial proceedings under their own jurisdiction;

(d) If it would be contrary to the legal system of the requested State Party relating to mutual legal assistance for the request to be granted.

22. States Parties may not refuse a request for mutual legal assistance on the sole ground that the offence is also considered to involve fiscal matters.

23. Reasons shall be given for any refusal of mutual legal assistance.

24. The requested State Party shall execute the request for mutual legal assistance as soon as possible and shall take as full account as possible of

any deadlines suggested by the requesting State Party and for which reasons are given, preferably in the request. The requesting State Party may make reasonable requests for information on the status and progress of measures taken by the requested State Party to satisfy its request. The requested State Party shall respond to reasonable requests by the requesting State Party on the status, and progress in its handling, of the request. The requesting State Party shall promptly inform the requested State Party when the assistance sought is no longer required.

25. Mutual legal assistance may be postponed by the requested State Party on the ground that it interferes with an ongoing investigation, prosecution or judicial proceeding.

26. Before refusing a request pursuant to paragraph 21 of this article or postponing its execution pursuant to paragraph 25 of this article, the requested State Party shall consult with the requesting State Party to consider whether assistance may be granted subject to such terms and conditions as it deems necessary. If the requesting State Party accepts assistance subject to those conditions, it shall comply with the conditions.

27. Without prejudice to the application of paragraph 12 of this article, a witness, expert or other person who, at the request of the requesting State Party, consents to give evidence in a proceeding or to assist in an investigation, prosecution or judicial proceeding in the territory of the requesting State Party shall not be prosecuted, detained, punished or subjected to any other restriction of his or her personal liberty in that territory in respect of acts, omissions or convictions prior to his or her departure from the territory of the requested State Party. Such safe conduct shall cease when the witness, expert or other person having had, for a period of fifteen consecutive days or for any period agreed upon by the States Parties from the date on which he or she has been officially informed that his or her presence is no longer required by the judicial authorities, an opportunity of leaving, has nevertheless remained voluntarily in the territory of the requesting State Party or, having left it, has returned of his or her own free will.

28. The ordinary costs of executing a request shall be borne by the requested State Party, unless otherwise agreed by the States Parties concerned. If expenses of a substantial or extraordinary nature are or will be required to fulfil the request, the States Parties shall consult to determine the terms and conditions under which the request will be executed, as well as the manner in which the costs shall be borne.

29. The requested State Party:

(a) Shall provide to the requesting State Party copies of government records, documents or information in its possession that under its domestic law are available to the general public;

(b) May, at its discretion, provide to the requesting State Party in whole, in part or subject to such conditions as it deems appropriate, copies of any government records, documents or information in its possession that under its domestic law are not available to the general public.

30. States Parties shall consider, as may be necessary, the possibility of concluding bilateral or multilateral agreements or arrangements that would serve the purposes of, give practical effect to or enhance the provisions of this article.

Article 47
Transfer of criminal proceedings

States Parties shall consider the possibility of transferring to one another proceedings for the prosecution of an offence established in accordance with this Convention in cases where such transfer is considered to be in the interests of the proper administration of justice, in particular in cases where several jurisdictions are involved, with a view to concentrating the prosecution.

Article 48
Law enforcement cooperation

1. States Parties shall cooperate closely with one another, consistent with their respective domestic legal and administrative systems, to enhance the effectiveness of law enforcement action to combat the offences covered by this Convention. States Parties shall, in particular, take effective measures:

(a) To enhance and, where necessary, to establish channels of communication between their competent authorities, agencies and services in order to facilitate the secure and rapid exchange of information concerning all aspects of the offences covered by this Convention, including, if the States Parties concerned deem it appropriate, links with other criminal activities;

(b) To cooperate with other States Parties in conducting inquiries with respect to offences covered by this Convention concerning:

(i) The identity, whereabouts and activities of persons suspected of involvement in such offences or the location of other persons concerned;

- (ii) The movement of proceeds of crime or property derived from the commission of such offences;
- (iii) The movement of property, equipment or other instrumentalities used or intended for use in the commission of such offences;
- (c) To provide, where appropriate, necessary items or quantities of substances for analytical or investigative purposes;
- (d) To exchange, where appropriate, information with other States Parties concerning specific means and methods used to commit offences covered by this Convention, including the use of false identities, forged, altered or false documents and other means of concealing activities;
- (e) To facilitate effective coordination between their competent authorities, agencies and services and to promote the exchange of personnel and other experts, including, subject to bilateral agreements or arrangements between the States Parties concerned, the posting of liaison officers;
- (f) To exchange information and coordinate administrative and other measures taken as appropriate for the purpose of early identification of the offences covered by this Convention.

2. With a view to giving effect to this Convention, States Parties shall consider entering into bilateral or multilateral agreements or arrangements on direct cooperation between their law enforcement agencies and, where such agreements or arrangements already exist, amending them. In the absence of such agreements or arrangements between the States Parties concerned, the States Parties may consider this Convention to be the basis for mutual law enforcement cooperation in respect of the offences covered by this Convention. Whenever appropriate, States Parties shall make full use of agreements or arrangements, including international or regional organizations, to enhance the cooperation between their law enforcement agencies.

3. States Parties shall endeavour to cooperate within their means to respond to offences covered by this Convention committed through the use of modern technology.

Article 49
Joint investigations

States Parties shall consider concluding bilateral or multilateral agreements or arrangements whereby, in relation to matters that are the subject of investigations, prosecutions or judicial proceedings in one or more States,

the competent authorities concerned may establish joint investigative bodies. In the absence of such agreements or arrangements, joint investigations may be undertaken by agreement on a case-by-case basis. The States Parties involved shall ensure that the sovereignty of the State Party in whose territory such investigation is to take place is fully respected.

Article 50
Special investigative techniques

1. In order to combat corruption effectively, each State Party shall, to the extent permitted by the basic principles of its domestic legal system and in accordance with the conditions prescribed by its domestic law, take such measures as may be necessary, within its means, to allow for the appropriate use by its competent authorities of controlled delivery and, where it deems appropriate, other special investigative techniques, such as electronic or other forms of surveillance and undercover operations, within its territory, and to allow for the admissibility in court of evidence derived therefrom.

2. For the purpose of investigating the offences covered by this Convention, States Parties are encouraged to conclude, when necessary, appropriate bilateral or multilateral agreements or arrangements for using such special investigative techniques in the context of cooperation at the international level. Such agreements or arrangements shall be concluded and implemented in full compliance with the principle of sovereign equality of States and shall be carried out strictly in accordance with the terms of those agreements or arrangements.

3. In the absence of an agreement or arrangement as set forth in paragraph 2 of this article, decisions to use such special investigative techniques at the international level shall be made on a case-by-case basis and may, when necessary, take into consideration financial arrangements and understandings with respect to the exercise of jurisdiction by the States Parties concerned.

4. Decisions to use controlled delivery at the international level may, with the consent of the States Parties concerned, include methods such as intercepting and allowing the goods or funds to continue intact or be removed or replaced in whole or in part.

Chapter V
Asset recovery

Article 51
General provision

The return of assets pursuant to this chapter is a fundamental principle of this Convention, and States Parties shall afford one another the widest measure of cooperation and assistance in this regard.

Article 52
Prevention and detection of transfers of proceeds of crime

1. Without prejudice to article 14 of this Convention, each State Party shall take such measures as may be necessary, in accordance with its domestic law, to require financial institutions within its jurisdiction to verify the identity of customers, to take reasonable steps to determine the identity of beneficial owners of funds deposited into high-value accounts and to conduct enhanced scrutiny of accounts sought or maintained by or on behalf of individuals who are, or have been, entrusted with prominent public functions and their family members and close associates. Such enhanced scrutiny shall be reasonably designed to detect suspicious transactions for the purpose of reporting to competent authorities and should not be so construed as to discourage or prohibit financial institutions from doing business with any legitimate customer.

2. In order to facilitate implementation of the measures provided for in paragraph 1 of this article, each State Party, in accordance with its domestic law and inspired by relevant initiatives of regional, interregional and multilateral organizations against money-laundering, shall:

(a) Issue advisories regarding the types of natural or legal person to whose accounts financial institutions within its jurisdiction will be expected to apply enhanced scrutiny, the types of accounts and transactions to which to pay particular attention and appropriate account-opening, maintenance and record-keeping measures to take concerning such accounts; and

(b) Where appropriate, notify financial institutions within its jurisdiction, at the request of another State Party or on its own initiative, of the identity of particular natural or legal persons to whose accounts such institutions will be expected to apply enhanced scrutiny, in addition to those whom the financial institutions may otherwise identify.

3. In the context of paragraph 2 (a) of this article, each State Party shall implement measures to ensure that its financial institutions maintain adequate records, over an appropriate period of time, of accounts and transactions involving the persons mentioned in paragraph 1 of this article, which should, as a minimum, contain information relating to the identity of the customer as well as, as far as possible, of the beneficial owner.

4. With the aim of preventing and detecting transfers of proceeds of offences established in accordance with this Convention, each State Party shall implement appropriate and effective measures to prevent, with the help of its regulatory and oversight bodies, the establishment of banks that have no physical presence and that are not affiliated with a regulated financial group. Moreover, States Parties may consider requiring their financial institutions to refuse to enter into or continue a correspondent banking relationship with such institutions and to guard against establishing relations with foreign financial institutions that permit their accounts to be used by banks that have no physical presence and that are not affiliated with a regulated financial group.

5. Each State Party shall consider establishing, in accordance with its domestic law, effective financial disclosure systems for appropriate public officials and shall provide for appropriate sanctions for non-compliance. Each State Party shall also consider taking such measures as may be necessary to permit its competent authorities to share that information with the competent authorities in other States Parties when necessary to investigate, claim and recover proceeds of offences established in accordance with this Convention.

6. Each State Party shall consider taking such measures as may be necessary, in accordance with its domestic law, to require appropriate public officials having an interest in or signature or other authority over a financial account in a foreign country to report that relationship to appropriate authorities and to maintain appropriate records related to such accounts. Such measures shall also provide for appropriate sanctions for non-compliance.

Article 53

Measures for direct recovery of property

Each State Party shall, in accordance with its domestic law:

(a) Take such measures as may be necessary to permit another State Party to initiate civil action in its courts to establish title to or ownership of property acquired through the commission of an offence established in accordance with this Convention;

(b) Take such measures as may be necessary to permit its courts to order those who have committed offences established in accordance with this Convention to pay compensation or damages to another State Party that has been harmed by such offences; and

(c) Take such measures as may be necessary to permit its courts or competent authorities, when having to decide on confiscation, to recognize another State Party's claim as a legitimate owner of property acquired through the commission of an offence established in accordance with this Convention.

Article 54
Mechanisms for recovery of property through
international cooperation in confiscation

1. Each State Party, in order to provide mutual legal assistance pursuant to article 55 of this Convention with respect to property acquired through or involved in the commission of an offence established in accordance with this Convention, shall, in accordance with its domestic law:

(a) Take such measures as may be necessary to permit its competent authorities to give effect to an order of confiscation issued by a court of another State Party;

(b) Take such measures as may be necessary to permit its competent authorities, where they have jurisdiction, to order the confiscation of such property of foreign origin by adjudication of an offence of money-laundering or such other offence as may be within its jurisdiction or by other procedures authorized under its domestic law; and

(c) Consider taking such measures as may be necessary to allow confiscation of such property without a criminal conviction in cases in which the offender cannot be prosecuted by reason of death, flight or absence or in other appropriate cases.

2. Each State Party, in order to provide mutual legal assistance upon a request made pursuant to paragraph 2 of article 55 of this Convention, shall, in accordance with its domestic law:

(a) Take such measures as may be necessary to permit its competent authorities to freeze or seize property upon a freezing or seizure order issued by a court or competent authority of a requesting State Party that provides a reasonable basis for the requested State Party to believe that there are sufficient grounds for taking such actions and that the property would

eventually be subject to an order of confiscation for purposes of paragraph 1 (a) of this article;

(b) Take such measures as may be necessary to permit its competent authorities to freeze or seize property upon a request that provides a reasonable basis for the requested State Party to believe that there are sufficient grounds for taking such actions and that the property would eventually be subject to an order of confiscation for purposes of paragraph 1 (a) of this article; and

(c) Consider taking additional measures to permit its competent authorities to preserve property for confiscation, such as on the basis of a foreign arrest or criminal charge related to the acquisition of such property.

Article 55

International cooperation for purposes of confiscation

1. A State Party that has received a request from another State Party having jurisdiction over an offence established in accordance with this Convention for confiscation of proceeds of crime, property, equipment or other instrumentalities referred to in article 31, paragraph 1, of this Convention situated in its territory shall, to the greatest extent possible within its domestic legal system:

(a) Submit the request to its competent authorities for the purpose of obtaining an order of confiscation and, if such an order is granted, give effect to it; or

(b) Submit to its competent authorities, with a view to giving effect to it to the extent requested, an order of confiscation issued by a court in the territory of the requesting State Party in accordance with articles 31, paragraph 1, and 54, paragraph 1 (a), of this Convention insofar as it relates to proceeds of crime, property, equipment or other instrumentalities referred to in article 31, paragraph 1, situated in the territory of the requested State Party.

2. Following a request made by another State Party having jurisdiction over an offence established in accordance with this Convention, the requested State Party shall take measures to identify, trace and freeze or seize proceeds of crime, property, equipment or other instrumentalities referred to in article 31, paragraph 1, of this Convention for the purpose of eventual confiscation to be ordered either by the requesting State Party or, pursuant to a request under paragraph 1 of this article, by the requested State Party.

3. The provisions of article 46 of this Convention are applicable, *mutatis mutandis*, to this article. In addition to the information specified in article 46, paragraph 15, requests made pursuant to this article shall contain:

(a) In the case of a request pertaining to paragraph 1 (a) of this article, a description of the property to be confiscated, including, to the extent possible, the location and, where relevant, the estimated value of the property and a statement of the facts relied upon by the requesting State Party sufficient to enable the requested State Party to seek the order under its domestic law;

(b) In the case of a request pertaining to paragraph 1 (b) of this article, a legally admissible copy of an order of confiscation upon which the request is based issued by the requesting State Party, a statement of the facts and information as to the extent to which execution of the order is requested, a statement specifying the measures taken by the requesting State Party to provide adequate notification to bona fide third parties and to ensure due process and a statement that the confiscation order is final;

(c) In the case of a request pertaining to paragraph 2 of this article, a statement of the facts relied upon by the requesting State Party and a description of the actions requested and, where available, a legally admissible copy of an order on which the request is based.

4. The decisions or actions provided for in paragraphs 1 and 2 of this article shall be taken by the requested State Party in accordance with and subject to the provisions of its domestic law and its procedural rules or any bilateral or multilateral agreement or arrangement to which it may be bound in relation to the requesting State Party.

5. Each State Party shall furnish copies of its laws and regulations that give effect to this article and of any subsequent changes to such laws and regulations or a description thereof to the Secretary-General of the United Nations.

6. If a State Party elects to make the taking of the measures referred to in paragraphs 1 and 2 of this article conditional on the existence of a relevant treaty, that State Party shall consider this Convention the necessary and sufficient treaty basis.

7. Cooperation under this article may also be refused or provisional measures lifted if the requested State Party does not receive sufficient and timely evidence or if the property is of a *de minimis* value.

8. Before lifting any provisional measure taken pursuant to this article, the requested State Party shall, wherever possible, give the requesting

State Party an opportunity to present its reasons in favour of continuing the measure.

9. The provisions of this article shall not be construed as prejudicing the rights of bona fide third parties.

Article 56
Special cooperation

Without prejudice to its domestic law, each State Party shall endeavour to take measures to permit it to forward, without prejudice to its own investigations, prosecutions or judicial proceedings, information on proceeds of offences established in accordance with this Convention to another State Party without prior request, when it considers that the disclosure of such information might assist the receiving State Party in initiating or carrying out investigations, prosecutions or judicial proceedings or might lead to a request by that State Party under this chapter of the Convention.

Article 57
Return and disposal of assets

1. Property confiscated by a State Party pursuant to article 31 or 55 of this Convention shall be disposed of, including by return to its prior legitimate owners, pursuant to paragraph 3 of this article, by that State Party in accordance with the provisions of this Convention and its domestic law.

2. Each State Party shall adopt such legislative and other measures, in accordance with the fundamental principles of its domestic law, as may be necessary to enable its competent authorities to return confiscated property, when acting on the request made by another State Party, in accordance with this Convention, taking into account the rights of bona fide third parties.

3. In accordance with articles 46 and 55 of this Convention and paragraphs 1 and 2 of this article, the requested State Party shall:

(a) In the case of embezzlement of public funds or of laundering of embezzled public funds as referred to in articles 17 and 23 of this Convention, when confiscation was executed in accordance with article 55 and on the basis of a final judgement in the requesting State Party, a requirement that can be waived by the requested State Party, return the confiscated property to the requesting State Party;

(b) In the case of proceeds of any other offence covered by this Convention, when the confiscation was executed in accordance with article 55 of this Convention and on the basis of a final judgement in the requesting State Party, a requirement that can be waived by the requested State Party, return the confiscated property to the requesting State Party, when the requesting State Party reasonably establishes its prior ownership of such confiscated property to the requested State Party or when the requested State Party recognizes damage to the requesting State Party as a basis for returning the confiscated property;

(c) In all other cases, give priority consideration to returning confiscated property to the requesting State Party, returning such property to its prior legitimate owners or compensating the victims of the crime.

4. Where appropriate, unless States Parties decide otherwise, the requested State Party may deduct reasonable expenses incurred in investigations, prosecutions or judicial proceedings leading to the return or disposition of confiscated property pursuant to this article.

5. Where appropriate, States Parties may also give special consideration to concluding agreements or mutually acceptable arrangements, on a case-by-case basis, for the final disposal of confiscated property.

Article 58
Financial intelligence unit

States Parties shall cooperate with one another for the purpose of preventing and combating the transfer of proceeds of offences established in accordance with this Convention and of promoting ways and means of recovering such proceeds and, to that end, shall consider establishing a financial intelligence unit to be responsible for receiving, analysing and disseminating to the competent authorities reports of suspicious financial transactions.

Article 59
Bilateral and multilateral agreements and arrangements

States Parties shall consider concluding bilateral or multilateral agreements or arrangements to enhance the effectiveness of international cooperation undertaken pursuant to this chapter of the Convention.

Chapter VI
Technical assistance and information exchange

Article 60
Training and technical assistance

1. Each State Party shall, to the extent necessary, initiate, develop or improve specific training programmes for its personnel responsible for preventing and combating corruption. Such training programmes could deal, inter alia, with the following areas:

(a) Effective measures to prevent, detect, investigate, punish and control corruption, including the use of evidence-gathering and investigative methods;

(b) Building capacity in the development and planning of strategic anti-corruption policy;

(c) Training competent authorities in the preparation of requests for mutual legal assistance that meet the requirements of this Convention;

(d) Evaluation and strengthening of institutions, public service management and the management of public finances, including public procurement, and the private sector;

(e) Preventing and combating the transfer of proceeds of offences established in accordance with this Convention and recovering such proceeds;

(f) Detecting and freezing of the transfer of proceeds of offences established in accordance with this Convention;

(g) Surveillance of the movement of proceeds of offences established in accordance with this Convention and of the methods used to transfer, conceal or disguise such proceeds;

(h) Appropriate and efficient legal and administrative mechanisms and methods for facilitating the return of proceeds of offences established in accordance with this Convention;

(i) Methods used in protecting victims and witnesses who cooperate with judicial authorities; and

(j) Training in national and international regulations and in languages.

2. States Parties shall, according to their capacity, consider affording one another the widest measure of technical assistance, especially for the benefit of developing countries, in their respective plans and programmes to combat corruption, including material support and training in the areas referred to in paragraph 1 of this article, and training and assistance and the mutual exchange of relevant experience and specialized knowledge, which will facilitate international cooperation between States Parties in the areas of extradition and mutual legal assistance.

3. States Parties shall strengthen, to the extent necessary, efforts to maximize operational and training activities in international and regional organizations and in the framework of relevant bilateral and multilateral agreements or arrangements.

4. States Parties shall consider assisting one another, upon request, in conducting evaluations, studies and research relating to the types, causes, effects and costs of corruption in their respective countries, with a view to developing, with the participation of competent authorities and society, strategies and action plans to combat corruption.

5. In order to facilitate the recovery of proceeds of offences established in accordance with this Convention, States Parties may cooperate in providing each other with the names of experts who could assist in achieving that objective.

6. States Parties shall consider using subregional, regional and international conferences and seminars to promote cooperation and technical assistance and to stimulate discussion on problems of mutual concern, including the special problems and needs of developing countries and countries with economies in transition.

7. States Parties shall consider establishing voluntary mechanisms with a view to contributing financially to the efforts of developing countries and countries with economies in transition to apply this Convention through technical assistance programmes and projects.

8. Each State Party shall consider making voluntary contributions to the United Nations Office on Drugs and Crime for the purpose of fostering, through the Office, programmes and projects in developing countries with a view to implementing this Convention.

Article 61
Collection, exchange and analysis of information
on corruption

1. Each State Party shall consider analysing, in consultation with experts, trends in corruption in its territory, as well as the circumstances in which corruption offences are committed.

2. States Parties shall consider developing and sharing with each other and through international and regional organizations statistics, analytical expertise concerning corruption and information with a view to developing, insofar as possible, common definitions, standards and methodologies, as well as information on best practices to prevent and combat corruption.

3. Each State Party shall consider monitoring its policies and actual measures to combat corruption and making assessments of their effectiveness and efficiency.

Article 62
Other measures: implementation of the Convention
through economic development and
technical assistance

1. States Parties shall take measures conducive to the optimal implementation of this Convention to the extent possible, through international cooperation, taking into account the negative effects of corruption on society in general, in particular on sustainable development.

2. States Parties shall make concrete efforts to the extent possible and in coordination with each other, as well as with international and regional organizations:

(a) To enhance their cooperation at various levels with developing countries, with a view to strengthening the capacity of the latter to prevent and combat corruption;

(b) To enhance financial and material assistance to support the efforts of developing countries to prevent and fight corruption effectively and to help them implement this Convention successfully;

(c) To provide technical assistance to developing countries and countries with economies in transition to assist them in meeting their needs for the implementation of this Convention. To that end, States Parties shall endeavour to make adequate and regular voluntary contributions to an account

specifically designated for that purpose in a United Nations funding mechanism. States Parties may also give special consideration, in accordance with their domestic law and the provisions of this Convention, to contributing to that account a percentage of the money or of the corresponding value of proceeds of crime or property confiscated in accordance with the provisions of this Convention;

(d) To encourage and persuade other States and financial institutions as appropriate to join them in efforts in accordance with this article, in particular by providing more training programmes and modern equipment to developing countries in order to assist them in achieving the objectives of this Convention.

3. To the extent possible, these measures shall be without prejudice to existing foreign assistance commitments or to other financial cooperation arrangements at the bilateral, regional or international level.

4. States Parties may conclude bilateral or multilateral agreements or arrangements on material and logistical assistance, taking into consideration the financial arrangements necessary for the means of international cooperation provided for by this Convention to be effective and for the prevention, detection and control of corruption.

Chapter VII **Mechanisms for implementation**

Article 63

Conference of the States Parties to the Convention

1. A Conference of the States Parties to the Convention is hereby established to improve the capacity of and cooperation between States Parties to achieve the objectives set forth in this Convention and to promote and review its implementation.

2. The Secretary-General of the United Nations shall convene the Conference of the States Parties not later than one year following the entry into force of this Convention. Thereafter, regular meetings of the Conference of the States Parties shall be held in accordance with the rules of procedure adopted by the Conference.

3. The Conference of the States Parties shall adopt rules of procedure and rules governing the functioning of the activities set forth in this article, including rules concerning the admission and participation of

observers, and the payment of expenses incurred in carrying out those activities.

4. The Conference of the States Parties shall agree upon activities, procedures and methods of work to achieve the objectives set forth in paragraph 1 of this article, including:

(a) Facilitating activities by States Parties under articles 60 and 62 and chapters II to V of this Convention, including by encouraging the mobilization of voluntary contributions;

(b) Facilitating the exchange of information among States Parties on patterns and trends in corruption and on successful practices for preventing and combating it and for the return of proceeds of crime, through, inter alia, the publication of relevant information as mentioned in this article;

(c) Cooperating with relevant international and regional organizations and mechanisms and non-governmental organizations;

(d) Making appropriate use of relevant information produced by other international and regional mechanisms for combating and preventing corruption in order to avoid unnecessary duplication of work;

(e) Reviewing periodically the implementation of this Convention by its States Parties;

(f) Making recommendations to improve this Convention and its implementation;

(g) Taking note of the technical assistance requirements of States Parties with regard to the implementation of this Convention and recommending any action it may deem necessary in that respect.

5. For the purpose of paragraph 4 of this article, the Conference of the States Parties shall acquire the necessary knowledge of the measures taken by States Parties in implementing this Convention and the difficulties encountered by them in doing so through information provided by them and through such supplemental review mechanisms as may be established by the Conference of the States Parties.

6. Each State Party shall provide the Conference of the States Parties with information on its programmes, plans and practices, as well as on legislative and administrative measures to implement this Convention, as required by the Conference of the States Parties. The Conference of the States Parties shall examine the most effective way of receiving and acting upon

information, including, inter alia, information received from States Parties and from competent international organizations. Inputs received from relevant non-governmental organizations duly accredited in accordance with procedures to be decided upon by the Conference of the States Parties may also be considered.

7. Pursuant to paragraphs 4 to 6 of this article, the Conference of the States Parties shall establish, if it deems it necessary, any appropriate mechanism or body to assist in the effective implementation of the Convention.

Article 64 *Secretariat*

1. The Secretary-General of the United Nations shall provide the necessary secretariat services to the Conference of the States Parties to the Convention.

2. The secretariat shall:

(a) Assist the Conference of the States Parties in carrying out the activities set forth in article 63 of this Convention and make arrangements and provide the necessary services for the sessions of the Conference of the States Parties;

(b) Upon request, assist States Parties in providing information to the Conference of the States Parties as envisaged in article 63, paragraphs 5 and 6, of this Convention; and

(c) Ensure the necessary coordination with the secretariats of relevant international and regional organizations.

Chapter VIII **Final provisions**

Article 65 *Implementation of the Convention*

1. Each State Party shall take the necessary measures, including legislative and administrative measures, in accordance with fundamental principles of its domestic law, to ensure the implementation of its obligations under this Convention.

2. Each State Party may adopt more strict or severe measures than those provided for by this Convention for preventing and combating corruption.

Article 66
Settlement of disputes

1. States Parties shall endeavour to settle disputes concerning the interpretation or application of this Convention through negotiation.

2. Any dispute between two or more States Parties concerning the interpretation or application of this Convention that cannot be settled through negotiation within a reasonable time shall, at the request of one of those States Parties, be submitted to arbitration. If, six months after the date of the request for arbitration, those States Parties are unable to agree on the organization of the arbitration, any one of those States Parties may refer the dispute to the International Court of Justice by request in accordance with the Statute of the Court.

3. Each State Party may, at the time of signature, ratification, acceptance or approval of or accession to this Convention, declare that it does not consider itself bound by paragraph 2 of this article. The other States Parties shall not be bound by paragraph 2 of this article with respect to any State Party that has made such a reservation.

4. Any State Party that has made a reservation in accordance with paragraph 3 of this article may at any time withdraw that reservation by notification to the Secretary-General of the United Nations.

Article 67
Signature, ratification, acceptance,
approval and accession

1. This Convention shall be open to all States for signature from 9 to 11 December 2003 in Merida, Mexico, and thereafter at United Nations Headquarters in New York until 9 December 2005.

2. This Convention shall also be open for signature by regional economic integration organizations provided that at least one member State of such organization has signed this Convention in accordance with paragraph 1 of this article.

3. This Convention is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations. A regional economic integration organization may deposit its instrument of ratification, acceptance or approval if at least one of its member States has done likewise. In that instrument of ratification, acceptance or approval, such organization shall declare the extent of its competence with respect to the matters governed by this Convention. Such organization shall also inform the depositary of any relevant modification in the extent of its competence.

4. This Convention is open for accession by any State or any regional economic integration organization of which at least one member State is a Party to this Convention. Instruments of accession shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations. At the time of its accession, a regional economic integration organization shall declare the extent of its competence with respect to matters governed by this Convention. Such organization shall also inform the depositary of any relevant modification in the extent of its competence.

Article 68
Entry into force

1. This Convention shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the thirtieth instrument of ratification, acceptance, approval or accession. For the purpose of this paragraph, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by member States of such organization.

2. For each State or regional economic integration organization ratifying, accepting, approving or acceding to this Convention after the deposit of the thirtieth instrument of such action, this Convention shall enter into force on the thirtieth day after the date of deposit by such State or organization of the relevant instrument or on the date this Convention enters into force pursuant to paragraph 1 of this article, whichever is later.

Article 69
Amendment

1. After the expiry of five years from the entry into force of this Convention, a State Party may propose an amendment and transmit it to the Secretary-General of the United Nations, who shall thereupon communicate the proposed amendment to the States Parties and to the Conference of the States Parties to the Convention for the purpose of considering and deciding on

the proposal. The Conference of the States Parties shall make every effort to achieve consensus on each amendment. If all efforts at consensus have been exhausted and no agreement has been reached, the amendment shall, as a last resort, require for its adoption a two-thirds majority vote of the States Parties present and voting at the meeting of the Conference of the States Parties.

2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote under this article with a number of votes equal to the number of their member States that are Parties to this Convention. Such organizations shall not exercise their right to vote if their member States exercise theirs and vice versa.

3. An amendment adopted in accordance with paragraph 1 of this article is subject to ratification, acceptance or approval by States Parties.

4. An amendment adopted in accordance with paragraph 1 of this article shall enter into force in respect of a State Party ninety days after the date of the deposit with the Secretary-General of the United Nations of an instrument of ratification, acceptance or approval of such amendment.

5. When an amendment enters into force, it shall be binding on those States Parties which have expressed their consent to be bound by it. Other States Parties shall still be bound by the provisions of this Convention and any earlier amendments that they have ratified, accepted or approved.

Article 70 *Denunciation*

1. A State Party may denounce this Convention by written notification to the Secretary-General of the United Nations. Such denunciation shall become effective one year after the date of receipt of the notification by the Secretary-General.

2. A regional economic integration organization shall cease to be a Party to this Convention when all of its member States have denounced it.

Article 71 *Depositary and languages*

1. The Secretary-General of the United Nations is designated depositary of this Convention.

2. The original of this Convention, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned plenipotentiaries, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed this Convention.